Št. 32 (1359) Leto XXVI
NOVO MESTO, četrtek, 7. avgusta 1975

13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

Neusmiljena strela

Minuli teden je ponekod na Dolenjskem minil v znamenju strele in hudih neurij. Prvega avgusta popoldne je udarila strela v hišo in gospodarsko poslopje Ivana Račiča iz Hrastja.

V hiši je strela poškodovala zidove in električno napeljavo, v hlevu pa je ubila tele in razbila okno. Škode je za 2.500 din.

V soboto popoldne je treščilo v gospodarsko poslopje Alojza Vinterja iz Podorka. Leseni del je pogorel, razen tega pa še 6 ton sena, tona pšenice, gospodarsko orodje itd. Po nestrokovni oceni je škode za 100.000 din. Požar so lokalizirali prostovoljni gasilci iz Sevnice in Zabukovja, ki so rešili tudi 7 glav živine.

Med sobotno večerno nevihto je udarila strela tudi v skedenj Matije Petroniča v Preloki. Skedenj je zgorel, z njim pa tudi seno in poljsko orodje. Škode je za 20.000 din. V približno istem času je treščilo še v skedenj Sime Vukčeviča v Marindolu. Zgorel je do tal, lastnik pa je tudi ob 10 ton sena.

Huda neurja v Beli krajini

Zadnje dni julija in v začetku avgusta so po Beli krajini divjale nevihte, ki so povzročile veliko materialno škodo.

30. julija je med hudo nevihto v vasi Učakovci blizu Vinice strela udarila v leseno kaščo s podzidano zidanico, last kmeta Ivana Papa. Zaradi hitre intervencije gasilcev je zgorelo le podaljšano ostrešje s tremi vozmi krme in nekaj orodja.

31. julija je na območju vasi Gornja Paka, Kot, Vršice in Blatnik padala toča, debela tudi 3 cm v premeru in pribl. za tretjino opustošila vinograde.

2. avgusta je na jugovzhodni strani Bele krajine divjalo neurje z vetrom, ki je ruval drevesa in odnašal strešnike. Kmetoma Matiji Špišiču iz Jakovine pri Preloki in Simi Vukčeviču iz Marindola je strela zažgala lesena skednja s krmo, dvema vozema in raznim orodjem. Gasilcem je uspelo požar lokalizirati, tako da se ni razširil na sosednja poslopja. Hkrati je neurje s točo zajelo tudi Metliko z okolico.

FRANC BELAVIČ

SEVNICA: TOČA KLESTILA PO HMELJU, JABLANAH . . .

Toča zajame običajno ožji pas, tista, ki je po Dolenjskem klestila v ponedeljek zvečer, pa je zajela široko območje. Hudo je prizadelo kraje od Trnovca do Čanja, na Kozjanskem, Loko pri Zidanem mostu, Kompolje, Log, vse do Šentjanža, nekaj jo je bilo tudi na Malkovcu.

Po prvih pregledih je velika škoda na nasadih jablan na Čanju (70 hektarov!), prizadeta so tudi hmeljišča v Loki, Kompolju in Šentjanžu. Po besedah inž. Srečka Žvegliča, direktorja TOZD proizvodnje pri sevniškem Kmetijskem kombinatu, je vse do te nesreče sadje na Čanju kazalo izredno lepo. Hudo so prizadeti tudi vinogradi na Trnovcu.

A. Ž.

DAVČNA SLUŽBA – USPEŠNO

Komisija za pregled letnega zaključnega računa prispevkov in davkov občanov za leto 1974 pri občinski skupščini Ribnica je ugotovila, da je bilo delo davčne službe kljub kadrovskim težavam v tem obdobju uspešno.

Čeprav pa so si prizadevali, da bi davčni zavezanci redno plačevali svoje obveznosti, izterjava ni potekala tako, kot bi morala. Lani je bilo davčnih zavezancev: 2850 kmetov, 322 obrtnikov, 17 jih mora plačati davek iz intelektualnih storitev, 89 davek na cestna vozila, davek na gozdove 89, prometni davek je odmerjen 135 zavezancem, davek na skupni dohodek občanov 711, ostalih je še 165.

Izdali so nad 700 opominov, povprečna izterjava je bila 72-odstotna.

-v

Prejšnji četrtek so v okviru tedna solidarnosti brigadirje, ki delajo v Suhi krajini, obiskali prostovoljci iz kozjanske mladinske brigade in jim pomagali pri kopanju vodovoda. Po uspešno opravljenem delu in športnih tekmovanjih so se brigadirji poslovili s pesmijo in kolom. (Foto: J. Pezelj)

„Kamnojedci" obetajo vodo do roka

V tednu solidarnosti so se pri kopanju suhokrajinskega vodovoda izkazali mladi iz Kočevja, Domžal in s Kozjanskega – Pomagalo bo tudi 80 pripadnikov JLA

Prejšnji četrtek je vsa mladinska brigadirska delovišča v Sloveniji obiskal predsednik republiške konference ZSMS Ljubo Jasnič in se z brigadirji pogovarjal o njihovem delu, življenju, uspehih na deloviščih in o aktualnih dogodkih v naši družbi.

Na seji predsedstva brigade v Prevolah so Jasniča seznanili z delom četrte izmene 69 brigadirjev iz Posavja, Nove Gorice in Novega mesta in poudarili, da so imeli v okviru tedna solidarnosti že štiri udarniške dneve. Obiskali so jih mladi iz Kočevja (36), Domžal (27), brigadirji s Kozjanskega (47), 100 mladincev iz Grosupljega, Nove Gorice, Idrije, Ajdovščine, Sevnice, Krškega in Brežic. Kot kaže, bodo z udarniškimi dnevi nadaljevali. Tako bo na trasi „gostovalo" okoli 200 mladih iz Žužemberka in z Dvora, na pomoč pa bo prišlo tudi okoli 80 pripadnikov JLA.

Kljub temu, da je suhokrajinska trasa najtežja, potekajo dela po načrtih, zlasti sedaj, ko so suhokrajinskim „kamnojedcem" ob tednu solidarnosti priskočili na pomoč mladinci iz nekaterih mest. Do sedaj so položili že več kot 500 metrov cevi, do 27. avgusta pa bodo opravili vsa načrtovana dela.

J. PEZELJ

Na sliki: predsednik slovenske mladine Ljubo Jasnič se je na trasi prepričal, da je Suha krajina res „suha". Pod decimetrom skope zemlje je sam kamen.

Mokra „Čateška noč"

Našteli so 3500 gostov, predvsem iz Zagreba

Spet je mimo ena veselih Čateških noči, ki vsako leto privabijo nekaj tisoč obiskovalcev. Organizatorjem muhasto vreme tudi tokrat ni prizaneslo. Zaradi hudega naliva so začetek prireditve pomaknili od 20. na 21. uro, da so se stoli in mize kolikor toliko osušili. Nebo se je na srečo hitro zjasnilo.

Dobri dve uri se je valila na parkirišča zdravilišča reka avtomobilov iz zagrebške in ljubljanske smeri. Pripeljalo se je nad 3500 gostov.

Začetek velike zabavnoglasbene prireditve je naznanil pisan ognjemet. Z bolgarskim ansamblom „SIAS 65" je najprej nastopil pevec Boba Stefanović, s humorističnimi točkami pa sta zabavala goste Vinko Šimek in Feri Smola. Zlasti velik aplavz je doživela ženska show skupina „Las chic's" iz Mehike, ki je zabave željno občinstvo zelo navdušila in ogrela za ples. Na račun so prišli tudi ljubitelji Planšarjev s pevcem Francem Babičem.

Ko je bilo veselje na višku, je zabavo na žalost zmotil dež. To je bilo okoli polnoči. Najbolj vztrajni se niso zmenili za mokroto in so se veselili do jutranjih ur.

J. T.

POPUST ZA KOPALCE

Občinski sindikalni svet v Brežicah je v treh tednih prodal več tisoč vstopnic s popustom za obisk kopališča v Čateških Toplicah. Enkratna vstopnina je pet dinarjev, sicer pa deset, ob nedeljah in praznikih pa celo dvanajst. V delovnih organizacijah so zadovoljni, da imajo zaposleni možnost popusta tudi v glavni sezoni, česar jim prejšnja leta niso omogočili.

SLAVJE V JUTRANJKI

V soboto, 16. avgusta, bodo v Brežicah slovesno odprli novo proizvodno dvorano sevniške Jutranjke – TOZD Orlica Brežice. Na slovesnost so povabljeni vsi zaposleni, ker jo združujejo s proslavo trinajste obletnice obstoja podjetja Jutranjka. Proslave se bodo udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnega življenja iz sevniške, hrastniške in brežiške občine.

„INFORMACIJE" VSAKIH 14 DNI

V sevniški Jutranjki je ta mesec izšla prva številka Informacij, glasila, ki bo poslej dvakrat na mesec obveščalo delavke o vsem, kar se dogaja v podjetju. Seznanjalo jih bo z delom samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij, z delom strokovnih služb, s poslovanjem podjetja in uspehi posameznih temeljnih organizacij združenega dela.

Zaposleni imajo odslej tudi možnost, da dobijo v Informacijah pismene odgovore na tista vprašanja, ki zanimajo širši krog bralcev. V glasilu bodo odgovarjali le na podpisana vprašanja, ki jih bodo delavke oddajale v poseben pisemski nabiralnik. Na manj pomembne stvari bodo dobivale odgovore mimo glasila.

ŠE SEDEM MLADIH PILOTOV

Pri Dolenjskem letalskem centru se je v nedeljo končal tečaj začetniškega šolanja jadralnih pilotov, ki ga je uspešno opravilo 7 mladih ljubiteljev letenja. Naslednji teden se bo začel enomesečni tečaj motornega letenja, prijavilo se je 6 kandidatov.

V PLANINSKI ŠOLI

V ponedeljek, 4. avgusta, so se vrnili v Brežice mladi planinci – osnovnošolci, ki so prebili osem dni v planinski šoli v Logarski dolini. Prišli so nadvse zadovoljni, čeprav jim je vreme večkrat ponagajalo.

Temperamentne Mehikanke so goste hitro spravile v dobro voljo. (Foto: Jožica Teppey)

Nečlovečnost je po 67,15 dinarja

Zgodilo se je pred mesecem in pol, vendar sem vse do nedavnega razmišljal, ali naj dogodek opišem ali ne. Bojim se namreč, da bo izzvenel preveč grozljivo in pesimistično.

Ponoči se je zgodila prometna nesreča. Na prednjem vozniškem sedežu je hudo ranjen obsedel moški. Prvi vozniki, ki so pripeljali mimo, so ustavili in ranjencu, ki je močno krvavel, pomagali po svojih močeh. Rane so bile hude, ena roka je tako rekoč visela samo še na nekaj kitah. Povojev iz prvih pomoči je zmanjkalo in eden od priložnostnih reševalcev se je postavil na rob ceste in začel ustavljati voznike, da bi jih zaprosil za zavojček prve pomoči.

Takrat se je zgodilo. Le redki vozniki so ustavili, čeprav je bilo očitno, da se je pripetila huda nesreča, še bolj grozljivo pa je bilo, da se je skoraj polovica tistih, ki so ustavili, zgovarjala, da prve pomoči nimajo, da ni popolna itd. Ali je bilo to res, priložnostni reševalci niso mogli preveriti, verjeti so morali vsaki besedi. Miličniki, ki bi edini lahko preverili, če vozniki lažejo, ali pa se res vozijo naokoli brez prve pomoči, namreč še niso prihiteli na kraj nesreče.

Medtem so pridrveli poklicni reševalci, vendar ranjencu ni bilo več mogoče pomagati. Izkrvavel je. Nisem zdravnik in ne morem trditi, da bi morda preživel, če bi se ob pravem času našlo nekaj povojev iz prve pomoči, ki stane borih 67,15 dinarja.

M. BAUER

Nič posebnega: prizor z naših cest

VREME

Po sončnem vremenu z nevihtami, se v drugi polovici tedna obeta precej sončno in postopoma toplejše vreme.

Ni vse tako črno in brezizhodno

Ludvik Golob v minulih dneh obiskal več „izpostavljenih" TOZD

Član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Ludvik Golob je pred kratkim obiskal na Dolenjskem več TOZD in delovnih organizacij, predvsem tiste, za katere so trdile partijske ocene, da zaostajajo v uresničevanju ustavnih določil ter partijskih in drugih dokumentov.

Po obisku in pogovorih v nekaterih TOZD IMV je dejal, da stanje ni tako črno in brezizhodno, kot ga opisujejo v tej ali oni občini. „Kjer sem bil, sem lahko opazil znaten premik v tem smislu, da imajo delavci dejansko možnost odločati o dohodku, gospodarjenju, sredstvih skladov. To pomeni, da imajo TOZD elemente za samostojno gospodarjenje in da se lahko vključijo v stabilizacijska prizadevanja."

Po pogovorih v mirenski TOZD IMV je Golob dobil vtis, da delujejo samoupravni sporazumi, sprejeti na ravni IMV. Tehnična in operativna priprava dela, obračun proizvodnje, kadrovska vprašanja, varstvo pri delu, družbeni standard in druge zadeve so izključno v pristojnosti TOZD. V črnomaljski TOZD bodo morali, če bodo hoteli biti kos takim pristojnostim, zaposliti več ljudi z visoko, višjo in srednjo izobrazbo.

„Pravice, dolžnosti iz sedaj veljavnih samoupravnih sporazumov pomenijo v teh TOZD tisti stvarni okvir, ki v celoti omogoča delavcem, da lahko odločajo," je poudaril Ludvik Golob. Seveda so še vedno pripombe tako na stopnjo samoupravnosti kot na vlogo političnih organizacij. Delegatski odnosi in oblikovanje stališč je šibko razvito. Tudi preobrazba krajevnih skupnosti še ni na potrebni ravni.

I. Z.

NA MORJU 860 OTROK

Novomeški občinski odbor Rdečega križa je v letošnjem juliju in avgustu pripravil letovanje za 860 otrok iz novomeške občine. Na Debelem rtiču je v petih izmenah letovalo 85 otrok, v Fažanu pri Portorožu v dveh izmenah 100, v Puntiželi pri Pulju 49 in na Vranskem 45.

tedenski mozaik

Ugandski predsednik general Idi Amin, ki ima 52 let, se je ta teden v ugandski prestolnici drugič poročil. Topot je njegova izvoljenka devetnajstletna pripadnica posebnih enot komandosov. Poroka je bila, na splošno presenečenje, po muslimanskih običajih . . . še ena novica o zanimivem predsedniku . . .

Ta čas pa so ameriški vesoljci, ki so pred dnevi končali uspešen (in zadnji iz te serije) polet z vesoljsko ladjo apollo, prenehali jemati zdravila. Zdraviti so se morali zato, ker so med povratkom na Zemljo staknili lažjo poškodbo dihalnih organov. Do te je prišlo v zadnji, nemara najbolj kritični fazi poleta, namreč med povratkom, ko je v kabino nenadoma začel vdirati nekak plin. Za zdaj so ugotovili, da plin ni bil nevaren – namesto strupa, ki so ga nekateri prvotno pričakovali po prvih sporočilih, je šlo samo za običajen dim, ki je nastal, ko so v kabino vdrli goreči plini iz zunanjega dela ladje . . . preplah brez potrebe . . .

Če pa smo že pri novici o ameriških vesoljcih, dodajamo še eno o sovjetskih, bolje rečeno o poveljniku vesoljske ladje Leonovu. Ta si je namreč od veselja, da se je njegova misija tako uspešno končala, kupil štiri povsem nove obleke in tako obogatil že itak dovolj dobro zbirko, v kateri je sedaj natanko petnajst oblek. Tako je vsaj poročal neki ameriški časnik . . . zaslužena nagrada . . .

Konferenca o evropski varnosti in sodelovanju v Helsinkih je sedaj že del zgodovine in medtem ko Evropejci (pa drugi Zemljani kajpak tudi) upajo, da se bodo določila zaključnega dokumenta tudi uresničila, prihajajo na dan nekatere zanimive podrobnosti s tega velikega sestanka. Na primer: neka kmetijska zadruga v okolici Helsinkov je bila tako srečna, da so se v finskem glavnem mestu sestali tako pomembni predsedniki in državniki, da je poslala v palačo Finlandia (kjer je zasedala konferenca) kar tono jagod! Toda jagode niso prišle do šefov držav, ki so jih čuvali tudi pred takimi „presenečenji", marveč so jih pojedli novinarji . . . hvaležni odjemalci . . .

Neosnovana namigovanja

Samoupravljalska zavest in s tem odgovornost delavcev se krepi, to pa je spodbudno dejstvo ob prizadevanjih za stabilizacijo

Tudi ob sedanji akciji za boljše gospodarjenje so se, kot smo že lahko kar pričakovali, pojavila ponekod namigovanja, da je za sedanje razmere predvsem krivo samoupravljanje, oziroma nezrelost in strokovna nesposobnost delavcev, da bi odgovorno sprejemali pomembne odločitve. Toda v resnici bi analiza stanja dokazala, da delavci kot gospodarji celotnega dohodka kažejo vse večjo zavzetost, zanimanje in odgovornost za reševanje družbenih vprašanj, še posebej po uvajanju delegatskega sistema.

Znano je sicer, da je število delavcev v delavskih svetih v zadnjem desetletju padalo, kar še mnogo bolj velja za upravne odbore. Komaj vsak tretji predsednik delavskega sveta je bil delavec. Delegatski sistem pa je na tem področju naredil bistvene spremembe, saj so delavci v samoupravnih organih v večini, v organih delavske kontrole pa je skoraj po pravilu povsod nad 80 odstotkov neposrednih proizvajalcev. Tako je tudi v skučinah občin nad 50 odstotkov delegatov iz delavskih vrst, bistvene spremembe pa so tudi v republiški in zvezni skupščini. V vseh delegacijah pa je v Sloveniji skoraj 52, v Jugoslaviji pa 56 odstotkov neposrednih proizvajalcev.

Seveda te številke same po sebi še ničesar ne povedo in prav tako ne spreminjajo. Toda očitno je, da se v zadnjem času marsikaj spreminja. Prav delavci zaostrujejo odgovornost in delovno disciplino, vplivajo na skrbnejše gospodarjenje in se zavzemajo za večjo produktivnost. Tako od 3295 temeljnih in delovnih organizacij, ki so podpisale samoupravne sporazume glede osebnih dohodkov, kar 2924 ni izrabilo vseh možnosti za nagrajevanje. V povprečju so se namreč zadovoljile s skoraj 6 odstotkov manjšimi dohodki pod dopustno mejo in več sredstev namenili za sklade, predvsem za obratna sredstva in za razširjeno reprodukcijo. Že samo to dokazuje, da so samoupravljavci sposobni vestno gospodariti.

Še bolj značilen pa je podatek, da so v dveh tretjinah delovnih organizacij, v katerih so iz protesta prekinili delo, sklenili, da bodo ves izgubljeni dohodek nadomestili z dodatnim delom. To pa nedvomno kaže, da se večina naih delovnih ljudi temeljito zaveda spoznanja o tesni odvisnosti dohodka delovne organizacije in delovnega prispevka posameznika in predvsem tega, da jim izgubljenega denarja ne bo mogel nihče nadomestiti.

Prav zato tudi lahko optimistično gledamo na nadaljevanje sedanje akcije za stabilizacijo gospodarstva, katere uspeh zavisi predvsem od prizadevanj v temeljnih organizacijah združenega dela. Prav v teh osnovnih družbenih celicah se bo namreč odločalo o uspehu ali neuspehu. In tačas lahko govorimo že o desetinah konkretnih pobud za ukrepe.

Samoupravljalska zavest je prodrla že pregloboko, da bi lahko slavili zmago tisti, ki bi želeli ribariti v kalnem.

JANEZ KOROŠEC

TELEGRAM

NEW DELHI – Zaradi povodnji v severni Indiji, ki so jih povzročili monsunski nalivi, je prizadetih deset milijonov ljudi, 400 pa jih je bilo ob življenje. V državi Bihar je milijon ljudi ostalo brez strehe. Državne oblasti so poplavljencem poslale pomoč v zdravilih in hrani.

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

– Tiho bodi in letuj!

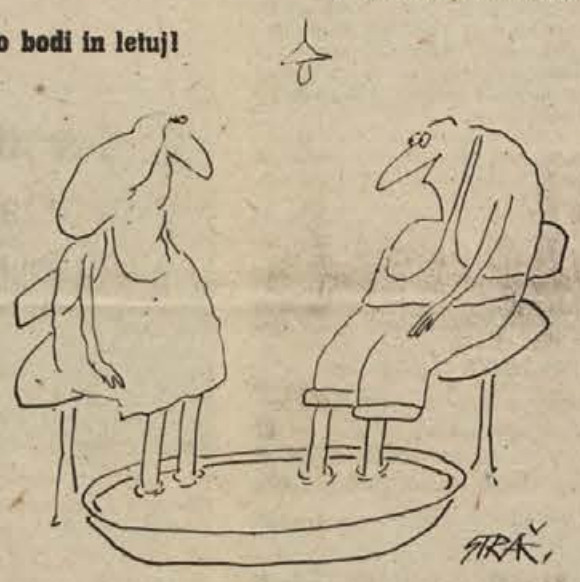

GENOVA – Avgust je seveda tradicionalen mesec počitnic, pa ni čudno, da so vse ceste pol[illegible] dopustnikov. Toda ne samo ceste, tudi ladje in letala so nabita. Tako denimo, tudi tale trajekt, k[illegible] komaj čaka, da bo „pogoltnil" množico avtomobilov, ki so iz italijanskega pristanišča Genove nam[illegible]njeni na Sardinijo, velik otok v Sredozemskem morju, za katerega je zadnje čase vse več zanima[illegible] med tujimi turisti. (Telefoto: UPI)

tedenski zunanjepolitični pregled

Ford končal obisk v Beogradu

Ameriški predsednik Gerald Ford je končal dvodnevni uradni obisk v Jugoslaviji in odpotoval v domovino, za njim pa je ostalo zadovoljstvo v krogih obeh delegacij zaradi izredno uspešno končanih razgovorov.

Tega zadovoljstva ne skrivajo ne v Beogradu in ne v Washingtonu – pri čemer na obeh straneh poudarjajo izredno odkritosrčnost in prijateljstvo, ki je bilo značilno za obisk ameriškega predsednika.

Pogovori so zajeli tako ekonomske in politične probleme današnjega sveta kot dvostranske odnose, pri čemer je bilo za slednje rečeno, da so dobri in da se razvijajo na ustaljenih načelih tako imenovane washingtonske listine, se pravi skupnega sporočila, podpisanega med obiskom predsednika republike Tita v ZDA jeseni leta 1971.

Američani so tudi to pot potrdili svoj interes za neuvrščeno, neodvisno in suvereno Jugoslavijo, pri čemer je ameriški predsednik osebno v svoji izjavi za tisk izredno laskavo govoril tudi o osebnosti predsednika Tita.

Obisk sam predstavlja nadaljevanje sedaj že utrjene prakse osebnih srečanj med državniki obeh držav, pri čemer poudarjajo, da je to tudi nadaljevanje tradicionalno dobrih odnosov med obema stranema.

Ta tradicija izvira že iz preteklega stoletja, še posebej pa se je utrjevala v tem, ko sta bili obe državi dvakrat na isti strani boja zoper skupnega sovražnika.

Med pregledom mednarodnega položaja je bilo rečeno, da je helsinška konferenca nedvomno uspela, da pa bo šele čas pokazal njene prave vrednote: dejstvo je namreč, da je treba vse dobre želje in načrte, zajete v več kot sto strani obsežnem tekstu zaključne deklaracije konference o varnosti in sodelovanju šele uspešno potrjevati v praksi.

Prvo preverjanje bo že čez dve leti v Beogradu, kjer se bodo, v skladu z minuli teden končano konferenco v Helsinkih, zbrali predstavniki vseh dežel – podpisnic, da bi preverili, kako se določila dokumenta izvajajo v vsakodnevni praksi.

Ameriški predsednik se je strinjal z oceno jugoslovanskega predsednika, da je položaj na Bližnjem vzhodu še vedno zaskrbljujoč, pri čemer je bilo mogoče v njegovi oceni zaslediti tudi neke nove odtenke. Dejal je namreč, da bosta morali obe strani pokazati več prilagodljivosti, če naj bi tu dosegli trajen mir. To pa je jasen opomin Izraelu, da bo moral nekoliko popustiti v svojih zahtevah.

Med razgovori, ki so se jih [illegible] različnih ravneh udeležili t[illegible] predsednik jugoslovanske vl[illegible] Djemal Bijedić in podpredse[illegible]nik ZIS ter zvezni sekretar [illegible] zunanje zadeve Miloš Mini[illegible] sodelavci, sta obe strani ugo[illegible]vili precejšnjo podobnost sta[illegible] v nekaterih mednarodnih vp[illegible]šanjih.

Protokolarni del obiska [illegible] vseboval med drugim tudi sp[illegible]hod ameriškega predsednika [illegible] središču Beograda, pri čemer [illegible]ga prebivalci navdušeno pozdr[illegible]vili. Ameriški gost je med dr[illegible]gim zasadil tudi tradicionalno [illegible] drevo prijateljstva v parku [illegible] izlivu Save v Donavo.

ZAPLETENO V ANGOLI

V Angoli se položaj vse bo[illegible] zapleta, saj sta si dve naspro[illegible]joči se skupini osvobodilne[illegible] gibanja, ki sta že doslej izgub[illegible] mnogo časa in energije v med[illegible]bojnih spopadih, še vedno ok[illegible] to sovražni. Boji se nadaljuje[illegible] zdaj z večjo in zdaj z manj[illegible]močjo in nekateri govorijo [illegible] odkriti državljanski vojni.

Največje žrtve ima pri te[illegible] angolsko ljudstvo, ki je po d[illegible]gih stoletjih portugalskega kolo[illegible]nialnega oblastništva sedaj n[illegible] pragu težko priborjene sv[illegible]bode . . . dočakalo bridko ra[illegible] očaranje bratomorne vojne.

Organizacija afriškid drža[illegible]ki je minuli teden končala zase[illegible]danje v Kampali, Uganda, [illegible] mogla storiti ničesar. Razlike med obema osvobodilnima g[illegible]banjima v Angoli so bile preve[illegible]like, da bi jih bilo mogoče pre[illegible]mostiti.

Angolo čakajo tako še vedno hude prizkušnje.

TELEGRAMI

NIKOZIJA – Ciprski predsedn[illegible] Makarios je sklical izredno se[illegible] vlade in „nacionalnega sveta" gr[illegible] ciprske skupnosti, na kateri bo Gl[illegible]kos Klerides, ki se je te dni vrnil [illegible] Nikozijo, poročal o dunajskih pog[illegible]vorih. Zasedanje pričakujejo z na[illegible] večjim zanimanjem predvsem zato, ker dunajsko srečanje različno oc[illegible]njujejo.

ŽENEVA – Tu je bil prvi polurn[illegible] sestanek strokovnjakov konferenc[illegible] o razorožitvi, na katerem so ra[illegible]pravljali o meteorološki vojni. Obravnavali so možnosti za prepo[illegible] ved vsakršne vojaške akcije, ki b[illegible] bila usmerjena na spremembo pod[illegible] nebja ali okolja.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

V ospredju: stabilizacija

Živo srebro se v minulem tednu ni spustilo, prav tako pa tudi ne aktivnost družbenopolitičnih dejavnikov v prizadevanjih za stabilizacijo gospodarstva. Živo srebro in aktivnost resda navadno nista sovpadajoča pojava, toda prebiranje naslovov v časopisih preteklega tedna nam kaže, da za marsikoga tokratno poletje mineva v znamenju resnega dela, razpravljanja, sestankovanja . . .

Pretekli teden so se tako sestali sekretarji medobčinskih svetov ZK in sekretarji občinskih konferenc ZK na posvetu, ki sta ga vodila sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Franc Šetinc in predsednik komisije za družbenoekonomske odnose predsedstva CK ZKS Miran Potrč. Glavna točka dnevnega reda omenjenega posvetovanja je bila pričakovana: sekretarji so prvič ocenili široko družbeno akcijo za stabilizacijo in predvsem prispevek zveze komunistov oziroma aktivnost komunistov na vseh ravneh v teh in prihodnjih mesecih.

V razpravi je bilo slišati, da je akcija tokrat zajela izredno široko fronto in da je temeljito razgibala teren, kar nedvomno kaže, da se večina delovnih ljudi zaveda resnosti gospodarskega položaja. Za sedaj akcija dobro teče, saj je bila zastavljena resnično široka aktivnost, čeprav so se ponekod bolj počasi „prebujali". Tako so se, na primer, marsikje zadovoljili s pregledi, z nabiranjem statističnih podatkov, kot da pregledno narisani grafikoni že prinašajo stabilizacijo v naše vrste . . . To je seveda le prva stopnja, osnova, na podlagi katere je treba začeti konkretno akcijo, v kateri se je treba dotakniti ne le „pomanjkljivih sistemskih instrumentov" temveč predvsem introspektivno pregledati lastne slabosti, lastne „uspehe" na področju produktivnosti, delovne discipline in reda nasploh. In pa izkoriščanja delovnega časa, kot je poudaril eden od razpravljavcev, ki je omenil priporočilo, naj bi bili vsi sestanki, zlasti pa tisti v zvezi s stabilizacijo – izven delovnega časa . . .

Na posvetu sekretarjev je sodeloval tudi Zvone Dragan, podpredsednik IS SRS, ki je poudaril, da gre sicer za akcije kratkoročnega značaja (v mislih je imel akcijski dokument IS), katere učinki pa bodo pomembni tudi dolgoročno. Prizadevati si moramo, je dejal, da bomo lahko sproti ugotavljali rezultate vsega tistega, kar si zastavljamo z dokumenti. Izvršni svet bo še bolj konkretiziral svoje naloge, še izraziteje pa bodo morale to storiti občinske skupščine, njihovi izvršilni organi pa se morajo v celoti angažirati za temeljito operativno delo.

Čeprav ugotovitve Ekonomskega inštituta ljubljanske pravne fakultete v ničemer ne zmanjšujejo resnosti položaja in akcije pri stabilizacijskih prizadevanjih, pa vendarle analize jugoslovanskega uvoza in izvoza z žarkom optimizma osvetljujejo črne oblake, ki so se zbrali nad našimi tovarniškimi strehami. Strokovnjaki omenjenega inštituta so namreč ugotovili, da so najbolj črni dnevi jugoslovanskega uvoza in izvoza pravzaprav že minili in da se stanje popravlja hitreje, kot se zdi. Seveda pravniki niso „iznašli smodnika", ampak so pri analiziranju ubrali povsem drugačno pot od vseh ostalih analitikov: upoštevali in analizirali so namreč trende gospodarskih gibanj, medtem ko se večina ostalih analiz ozira le na letne stopnje rasti, ki je po oceni tega inštituta „dobra za preučevanje ekonomske zgodovine, ne govori pa skoraj nič o trenutnem gospodarskem položaju". Ta metodološki preklop je „kriv", da analiza pravnikov kaže drugačne rezultate. Če se na kratko izmažemo iz teh trendov in odstotkov – na inštitutu ugotavljajo, da je naš izvoz doživljal največje krize v drugi polovici lanskega leta in da sedaj stanje ni več tako kritično. No, naj bodo analize takšne ali drugačne – že v uvodu smo omenili misel, ki bi jo kazalo zapisati še enkrat: zgolj številke, trendi, stopnje, tabele nam ne bodo prinesli stabilizacije. Ali, če omenimo še drugo misel, ki se v teh dneh velikokrat sliši: tokrat bomo (kljub drugačnim navadam) morali pojesti juho takšno, kakršno smo skuhali . . .

Da pa bi ta juha klub temu „izreku" vendarle ne bila za vse tako vroča, je vsaj do neke mere poskrbel zvezni izvršni svet, ki je sprejel odredbo, po kateri se stopnje osnovnega davka na promet pohištva, hladilnikov, televizorjev, v črno-beli tehniki in nekaterih kemijskih proizvodov znižajo s 14 oziroma 12,5 odstotka na 8 %. Tako bodo zagotovili ustrezno znižanje maloprodajnih cen teh izdelkov, s tem pa seveda (morda) tudi izpraznili polna skladišča.

Prvi odmevi na ta ukrep so bili seveda ugodni. Proizvajalci menijo, da bo znižanje davčne stopnje skupaj z znižanjem obvezne udeležbe potrošnikov pri odobravanju kreditov ter s pričakovanim znižanjem republiškega prometnega davka na pohištvo ter z znižanjem občinskih davčnih odstotkov sprožilo kompleksno razreševanje zapletenega vozla, v katerem se je znašla pohištvena industrija.

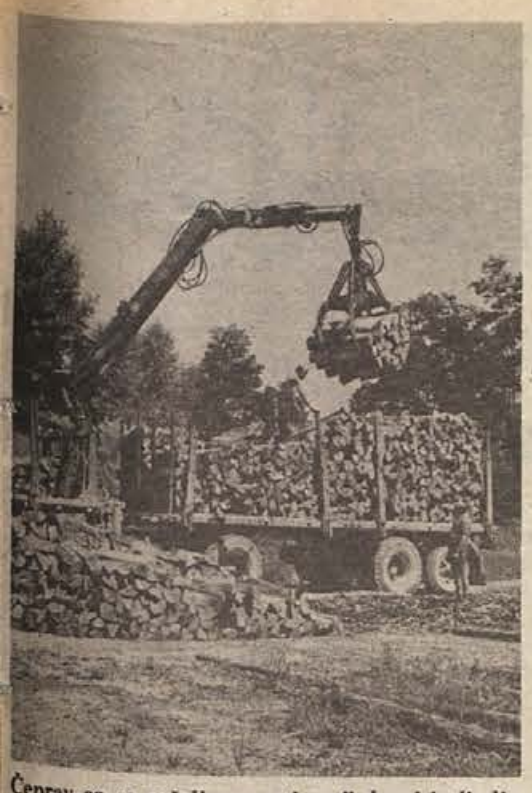

Čeprav so se začeli pravcati pasji dnevi in ljudje množično hitijo iz mest v počitniške kraje ob morju ali v hribih, marsikdo ni pozabil, da je pred durmi jesen, zato je takihle prizorov čedalje več. Kubični meter drv stane letos najmanj 200 din. (Foto: France Brus)

Največ zanimanja med obiskovalci novega gostišča „Rog" v Dolenjskih Toplicah vzbuja restavracija, ki so jo opremili v slovenskem kmečkem slogu. K prijetno urejenemu prostoru sodi seveda tudi kuhinja, ki obljublja pripravo kulinaričnih specialitet. (Foto: S. Mikulan)

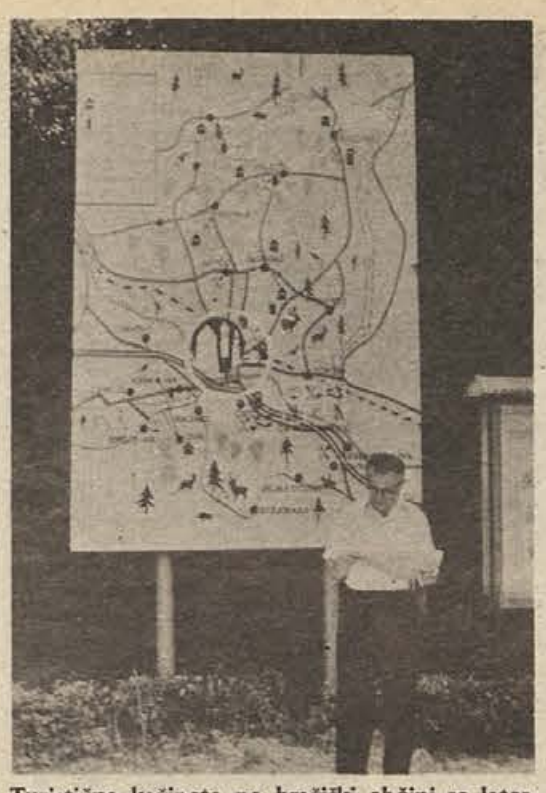

Turistične kažipote po brežiški občini so letos postavili v vseh večjih krajih in pomembnejših križiščih. Na njih so označeni kulturnozgodovinski spomeniki, arheološka najdišča, spomeniki NOB, sakralna arhitektura in lovske koče. (Foto: Jožica Teppey)

POMOČ BRIGADIRJEM – V soboto in nedeljo je brigadirjem IV. izmene mladinske delovne akcije „Suha krajina 75" v Prevolah pomagalo več kot sto mladincev iz Grosupljega, Nove Gorice, Idrije, Ajdovščine, Sevnice, Krškega in Brežic. Podobna akcija je spet na programu v soboto.

25. GORENJSKI SEJEM

Na jubilejnem 25. mednarodnem gorenjskem sejmu, ki bo tokrat v Kranju od 8. do 18. avgusta, bo razstavljalo sto domačih in 24 tujih razstavljalcev. Med slednjimi bo največ firm iz Italije, Zvezne republike Nemčije in Avstrije. Kot vsi dosedanji, bo tudi letošnji sejem predstavil obiskovalcem vse, kar potrebujejo za dom in delovni vsakdanjik. Tako bo na voljo velika izbira gospodinjske opreme, elektrotehniških izdelkov in pohištva.

Zelenega zlata letos tolikokot lani

Letošnje muhasto vreme je vse prej kot naklonjeno kmetovalcem. Zaradi obilnega deževja smo v zamudi s pobiranjem poljščin in drugih kmetijskih pridelkov, pa tudi bera ni najboljša. Tudi hmeljarji so računali, da bo letošnja letina izdatnejša.

V drugi polovici avgusta obiranje: škaf hmelja bo letos okoli 5 din.

V Srebrničah pri Novem mestu, kjer je hmeljišče Kmetijske šole Grm, bodo pričeli obirati 18. avgusta. „Najprej bomo obrali golding, ki raste na 8 ha," nam je povedal vodja del Alojz Jelen. „Obe kasnejši sorti, atlas in aurora, pa bomo obirali šele v začetku septembra. Toča nam je letošnji pridelek močno zmanjšala. Padala je ravno v času, ko je hmelj cvetel in zbila cvetne nastavke. Tako bomo namesto 18 ton obrali le kakih 10." V Srebrničah letos za obiranje ne bodo potrebovali pridnih rok. Vse bodo obrali strojno, pomagali bodo le dijaki srednje kmetijske šole in nekaj sezoncev.

KZ iz Novega mesta, ki ima svoji hmeljišči v Šentjerneju in v Jurki vasi, bo pričela obirati od 15. do 20. avgusta. Računajo na 80% pridelek. Obirali bodo v glavnem s stroji. Potrebovali bodo le kakih 30 obiralcev.

V Brežicah, kjer je zasajenih s hmeljem 33 ha, bodo pričeli obirati 20. avgusta. Polovico bodo obrali s strojem, drugo polovico pa ročno. Potrebovali bodo približno 250 pridnih parov rok.

KZ iz Sevnice bo pričela obirati takoj po 15. avgustu. Obirali bodo ročno in strojno.

S pripravami na obiranje so povsod že končali. Stroji in sušilnice so nared. Za 30-litrski škaf hmelja bodo obiralci dobili okoli 5 dinarjev.

IGOR VIZJAK

Sejmišča

BREŽICE – V soboto je bilo od 468 do treh mesecev starih prašičev prodanih 327. Cene za kg žive teže so bile do 21 dinarjev.

NOVO MESTO – V ponedeljek je bil promet na prašičjem sejmu srednje živahen. Od skupno 393 glav jih je bilo prodanih 220. Cene so se gibale med 300 in 410 dinarji za prašiče v starosti od 6 do 12 tednov in med 420 in 750 dinarji za prašiče v starosti od 3 do 7 mesecev. Od 51 glav goveje živine pa jih je bilo prodanih 20. Cene za kg žive teže pa so bile: volom od 13,50 do 14,10 din; kravam od 8,50 do 10,50 din; mladi živini od 12,50 do 14 din.

Kmetijski nasveti

Še ni čisto vse zamujeno

S sivo grozdno plesnijo (Botrytis) je zadnja leta velik križ. Ne le zato, ker je intenzivnejše gnojenje zlasti z dušičnimi gnojili olajšalo razrast bolezni, marveč tudi zato, ker se je tej nadlogi zelo težko postaviti v bran. Škropiti je treba namreč že takrat, ko se še ne ve, če se bo plesen sploh pojavila, vrhu tega pa doslej vinogradnik še nima na voljo stoodstotno zanesljivega pripravka.

Izkušnje kažejo, da uporaba nekaterih organskih fungicidov celo godi sivi grozdni plesni, ki se zato pojavlja v skrbno varovanih nasadih. Na Trški gori, pa tudi drugod na Dolenjskem, se je letos pojavila v večjem obsegu siva plesen v vinogradih, ki jih lastniki redno škropijo zoper peronosporo – vendar z organskimi, ne pa z bakrenimi pripravki. Celo tako je, da bakrena škropiva (bordojska brozga, cuprablau) spet dobivajo veljavo, saj nekateri vinogradniki, po svojih izkušnjah sodeč, trdijo, da je le z njimi mogoče zanesljivo obvarovati trto pred glivičnimi boleznimi.

Kakorkoli, dejstvo je, da je v letošnjem mokrem poletju siva grozdna plesen tukaj in da je treba zoper njo storiti, kar se storiti še da. Precej je že zamujenega. Prvič bi morali zoper sivo plesen škropiti že vsaj ob drugem škropljenju po cvetju. Če smo takrat uporabljali zoper peronosporo euparen ali mycodifol, ni ničesar zamujenega, saj tadva pripravka zatirata tudi sivo plesen, čeprav se lahko nadejamo le polovično učinkovitost. Bolj učinkovita, nekako 70-odstotno, sta benlate in enovit M. Z njima priporočajo škropiti zdaj v avgustu.

Najbrž dobrih vinogradnikov ni potrebno posebej opozarjati, da morajo proti jeseni pravočasno opustiti škropljenje, sicer bo do škropiva, ki ostajajo na grozdih, motila vrenje. Prav euparen in mycodifol lahko zavreta vrenje, če prideta v mošt. Zatorej je treba prenehati s škropljenjem vsaj en mesec pred trgatvijo.

Sicer pa siva grozdna plesen ni tak sovražnik, če se pojavi pozno. Povzroča namreč tako imenovano žlahtno gnilobo, ki pa se razvije v zares žlahtno le v lepih jesenih, z obilico sonca. Plesen takrat zgosti in bolj osladi grozdni sok, ker poveča izhlapevanje vode. Žal pa ni vedno tako in vse prevečkrat plesen nastopa kot tako imenovana surova gniloba z značilnimi kvarnimi posledicami za kakovost vina.

Inž. M. L.

Taninka bo živela

Prenovitev in povečanje zmogljivosti sevniškega Jugotanina je smotrna iz več utemeljenih razlogov. Tako so menili na nedavni seji združenja TOZD kemične in gumarske industrije, ko je bilo v skladu z zakonom o obveznem evidentiranju investicij in pravilnikom republiške gospodarske zbornice potrebno izreči mnenje o predvideni sanaciji v Sevnici.

Taninka v mestu ob Savi je zadnja tovrstna tovarna v Jugoslaviji. Pred nekaj leti ni dosti manjkalo, da bi zaradi velikih stroškov surovin tudi ona morala zapreti vrata. Pomagala si je z dodatno predelavo izluženega taninskega lesa v furfural, iskano surovino kemične industrije.

Rekonstrukcija Jugotanina je, kot so poudarili na omenjeni seji, v skladu s srednjeročnim načrtom kemične industrije. Domačemu trgu bo zagotavljala dovolj tanina in furfurala, ki ga potrebujejo pri izdelovanju umetnih smol. Izboljšala pa bo tudi donosnost poslovanja, kar bo za Sevnico velikega pomena, saj je Jugotanin doslej posloval na robu rentabilnosti.

Vrednost naložb znaša po predračunu 45,8 milijonov dinarjev, od tega za osnovna sredstva 29,6 milijonov. Ko bo po rekonstrukciji obrat delal v polnem obsegu, bo več kot podvojil vrednost celotnega dohodka, ne da bi se povečalo število zaposlenih.

Delo kliče – na vseh področjih

Mladinsko „Pismo"

„Potrebno in nujno je, da se tudi mladi ljudje, kjer delajo in živijo, zavzemajo in po svojih močeh prispevajo h gospodarski stabilnosti tako, da učinkovito zaustavljajo in preusmerjajo negativna gospodarska gibanja. To je v največji meri mogoče v združenem delu samem, predvsem s povečanjem izvoza in zmanjševanjem uvoza, nasprotovanjem neupravičenemu dvigovanju cen itd."

Te misli so zapisane v „Pismu", ki ga je sekretariat predsedstva RK ZSMS naslovil mladinskim organizacijam in njihovim vodstvom. V njem so opredeljena vsa osrednja gospodarska vprašanja, pomembna za akcijo in mobilizacijo kar največjega števila mladih ljudi v vseh sredinah, posebej pa je izdelan tudi konkreten operativni program, po katerem morajo teči naloge za odpravo nastalega položaja.

V okviru tega programa so člani sekretariata RK ZSMS, člani predsedstva RK ZSMS in člani predsedstva konference mladih delavcev pri RK ZSMS že obiskali vrsto delovnih organizacij (bili so tudi v IMV, Krki in SGP Pionir v Novem mestu), kjer so se v okviru koordinacijskih svetov ZSMS pogovarjali o konkretnih nalogah članov mladinske organizacije.

MIROSLAV BARTAK
ČSSR

Varčevati tudi pri sestankih

Je že tako, v naravi je za prenekatero pravo rojstvo treba dobrih devet mesecev. Toliko časa je nekako minilo tudi od pobude delegata Trebanjske industrije montažnih objektov (TRIMO) Alfonza Tratarja, da je treba varčevati tudi pri sestankih, v glavnem tako, da bi bili sklici popoldne. Samoupravni in organi družbenopolitičnih organizacij Trima so takrat razposlali vsem družbenopolitičnim organizacijam v občini, občinski skupščini in samoupravnim interesnim skupnostim pismo, s katerim so jih pozivali, da sklicujejo sestanke le v popoldanskem času.

Kakšen je bil odziv? Vodstva družbenopolitičnih organizacij so se tega nekako držala, predvsem občinski sindikalni svet. Občinska skupščina je menila, da je delo delegatov tako pomembno, da je treba temu žrtvovati najbolj produktiven dopoldanski čas! No, resnici na ljubo je treba pripomniti, da je bil sklic zadnje izredne seje, kjer je bila na dnevnem redu stabilizacija, vendar na prosto soboto. Udeležba delegatov (z nekaj izjemami v družbenopolitičnem zboru) je bila nadvse zgledna!

Napočil je primeren čas za ponoven poziv. Delegat ga je ponovil na zadnji razširjeni seji občinskega sindikalnega sveta v Trebnjem. Podobno kot pred devetimi meseci poudarja, da mora Trimo na eno sejo občinske ali kakšne druge skupščine ponavadi poslati od 10 do 15 ljudi, kar pomeni za tovarno izpad 600 ali 700 delovnih ur! Alfonz Tratar je na plenumu sindikatov v Trebnjem glasno vprašal: „Ali smo na delovnem mestu toliko nezaposleni, da si lahko privoščimo tolikšne izpade delovnega časa, čeravno gre za samoupravno odločanje v družbenopolitičnih skupnostih?

A. Ž.

– Kako je praktičen! Toda mi vseeno raje ostanimo v svojem . .

(Karikatura: Marjan Bregar)

V PRID STABILIZACIJI

V tovarni „Djuro Salaj" že več mesecev presegajo proizvodne načrte. Tako je bilo tudi junija, ko so izdelali za trg več kot 10.000 ton papirja in celuloze in presegli načrte za sedem odstotkov.

VEČJA PRODUKTIVNOST

Produktivnost, merjena z družbenim produktom na zaposlenega, se je v brežiški občini v primerjavi z lanskim prvim polletjem povečala za 29 odst. Podatek o ekonomičnosti je manj ugoden in kaže, da je bilo na sto dinarjev porabljenih sredstev letos ustvarjenega za 128 din celotnega dohodka, lani pa za 131 din. Nepokritih investicij v občini ni bilo, naraščajo pa zaloge, zlasti v industriji.

vredno je zapisati...

Zadnja leta so pokazala, da je bolje – kljub nekaterim kritikam – imeti delno pomanjkljiv zakon o pospeševanju razvoja manj razvitih območij Slovenije, kot pa sploh biti brez njega. Enajsterica manj razvitih slovenskih občin, med katerimi sta tudi črnomaljska in trebanjska, si je v poprečju izboljšala svoj gospodarski položaj v primerjavi z vso Slovenijo, četudi se vsi rezultati še ne poznajo.

Največ kritičnih puščic je bil dosedanji zakon deležen zaradi svojih dokaj togo določenih meril. Zlasti iz našega Posavja je bilo često slišati kritične glasove, češ da je zakon nepravično razdelil Kozjansko v zaostali in „razviti" del, čeprav resnične razmere sploh ne poznajo take razdelitve.

„Popravilo" zakona

Osnutek novega zakona o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij in obmejnih območij Slovenije postavlja pojem razvitosti na drugačne, širše temelje. Tako predvideva, da bo štel za manj razvito občino tisto, ki bo izpolnjevala najmanj enega izmed naslednjih meril: da ima družbeni proizvod na prebivalca vsaj za polovico manjši od republiškega poprečja, da ima najmanj za polovico manjši delež zaposlenih, delež kmečkega prebivalstva za polovico in več večji kot v vsej Sloveniji, nadalje, da ima vsaj pol manj predšolskih otrok zajetih v vzgojnovarstvenih ustanovah, da je delež stanovanj brez vodovoda vsaj polovico manjši kot je republiško poprečje in da je delež sodobnih cestišč vsaj za polovico manjši.

Osnutek novega zakona predvideva, da bo mogoče šteti za manj razvite tudi posamezne krajevne skupnosti, če ležijo v zemljepisno zaokroženem območju, povezanem z manj razvitim območjem, kar pomeni, da bo lahko odpravljena krivica za del Kozjanskega in še nekatere predele, ki bodo pod posebnimi pogoji (velikost) lahko uvrščena med manj razvite.

M. LEGAN

Socialistična zveza - fronta

Kako SZDL na Dolenjskem dohaja življenje oziroma ustavo? — Pogovor z inž. Nikom Riharjem

Z novo ustavo je dobila Socialistična zveza nov pomen, novo vlogo. Po domače bi dejali, da je postala še bolj središče družbenopolitičnega življenja in dejavnosti, da je kot magnet, ki navezuje nase vse druge dejavnike, pri čemer je Zveza komunistov avantgarda. Odtod izhaja tudi frontnost Socialistične zveze, o kateri zadnje čase veliko slišimo in beremo.

V pogovoru z inž. Nikom Riharjem, predsednikom medobčinskega sveta Socialistične zveze, smo želeli zvedeti, v kolikšni meri se je Socialistična zveza na Dolenjskem že prilagodila novi vlogi.

„Naloga je bila približati Socialistično zvezo ljudem tako, da bi združevala vse njihove interese in resnično postala frontna organizacija," je začel razlagati inž. Rihar. „Moram reči, da se je aktivnost v zvezi z novo organiziranostjo začela že lani, kar pomeni, da smo se na delo dolgo pripravljali in šli v akcijo z načrti. Razprave so bile obširne, poskušali smo z njimi prodreti čim bliže delovnemu človeku. Hkrati smo pridobili veliko aktivistov, evidentirali množico ljudi za vodstva, skoraj vedno pa spregovorili tudi o dejavnosti in statutih krajevnih skupnosti, ki se morajo tudi prilagoditi vsebini nove ustave.

Na novo oblikovane občinske konference so že imele prve seje. Izvoljene so po delegatskem načelu. Podobno so sestavljene krajevne konference Socialistične zveze, pri čemer smo upoštevali, da mora imeti vsaka krajevna skupnost vsaj eno konferenco. V slehernem naselju so ustanovljeni odbori Socialistične zveze kot oblika delovanja, vendar naj pripomnim, da so ti odbori hkrati tudi delegati za krajevne konference. Krajevne konference so po delegatih povezane tudi s temeljnimi organizacijami združenega dela."

Kakšna pa je organiziranost na „vrhu"?

„Občinske konference imajo predsedstva. To so njihovi politično izvršilni organi. Ožja telesa so izvršni odbori, ki jih sestavlja 7 do 9 članov. Na občinski ravni so ustanovljeni še sveti, komisije, koordinacijski odbori.

V nasprotju s tem krajevne konference nimajo predsedstev, marveč samo izvršne odbore, v katerih so predstavniki družbenopolitičnega življenja krajevnih skupnosti. Povsod so oblikovali sekcije, svete in komisije kot dodatne oblike delovanja, v katerih lahko občani svoje interese uveljavljajo neposredno.

Poudaril bi, da so organi Socialistične zveze na vseh ravneh osnovni po frontnem načelu, kar pomeni, da so na primer v predsedstvih občinskih konferenc Socialistične zveze vsi, od predsednikov občinskih skupščin do partijskih sekretarjev ter sindikalnih in mladinskih predsednikov."

Na seji medobčinskega sveta ZK ste govorili tudi o težavah. Za kakšne težave gre, oz. je šlo?

„Potrebno je vedeti, da se mora Socialistična zveza spreminjati vsebinsko in organizacijsko. Kakšne so organizacijske spremembe, sem deloma že odgovoril. Ko smo o tem govorili na sestankih, je bilo slišati obilico pripomb k tako imenovani razdrobljenosti Socialistične zveze. Nekateri so menili, da pomenijo odbori Socialistične zveze ponovno uvajanje vaških odborov, ki so že zdavnaj odmrli. Pri razčiščevanju takih in drugih pojmov so često pomagali tovariši iz osnovnih organizacij ZK.

Težave so se pojavile pri kadrovanju v vodstva in druge organe Socialistične zveze. Ljudje, navajeni „metati oči" na ene in iste ljudi, so se težko sprijaznili z dejstvom, da je treba naloge porazdeliti tako, da ne bi bili nekateri preveč, drugi pa premalo obremenjeni. Kamen spotike je bilo pomlajevanje, in sicer iz dveh razlogov: prvič na terenu, kjer mladih ljudi ni na izbiro, drugič v mestih in sploh večjih krajih, kjer se mladi nočejo vključevati v politično življenje ali pa to store neradi.

Naj k tem težavam dodam še težave s sestajanjem. Ker marsikje ne premorejo večjega javnega prostora, so bili sestanki pogosto kar v zasebnih hišah. Če omenim še to, da tudi sestavljanje programov dela ni gladko steklo, ker financiranje Socialistične zveze še ni sistemsko urejeno, je omenjenih težav že kar dovolj, čeprav nisem naštel vseh."

„Sedanji odbori SZDL po vaseh niso isto kot nekdanji vaški odbori."

Bi hoteli za konec povedati še kaj o sestavi in delovanju medobčinskega sveta Socialistične zveze, ki ga vodite?

„V sklepu o ustanovitvi piše, da je medobčinski svet pobudnik, usklajevalec in usmerjevalec skupnih akcij v dolenjski regiji. Vsaka občinska konferenca ima v njem po pet delegatov, predsedniki in sekretarji občinskih konferenc ter odgovorni urednik pokrajinskega glasila pa so člani sveta po položaju. Sej medobčinskega sveta se s pravicami in dolžnostmi člana sveta udeležujejo predsedniki medobčinskih svetov drugih družbenopolitičnih organizacij.

Med osrednjimi nalogami medobčinskega sveta je skrb za delovanje delegatskega sistema in razmerij na medobčinski ravni. Usklajevati mora kadrovske dogovore, obravnava vprašanja, ki jih predlaga republiška konferenca Socialistične zveze, opravlja naloge, ki mu jih zaupajo občinske konference in republiška konferenca, spremlja in usklajuje aktivnost pri uresničevanju stališč in sklepov republiške konference, sodeluje z medobčinskimi sveti Socialistične zveze drugih regij itd.

Potrebno je dodati, da delegati v medobčinskem svetu oblikujejo svoja stališča na podlagi smernic svojih občinskih konferenc, njihovih predsedstev in drugih organov. Priporočila, stališča in dogovori, sprejeti na seji medobčinskega sveta, so obvezni za vse občinske konference, ko jih le-te verificirajo. Kadar sprejme svet priporočila, stališča in pripombe iz lastne pristojnosti ali iz pristojnosti, ki so jih nanj prenesle občinske konference, so le-ti obvezni za občinske konference neposredno."

Na koncu je inž. Niko Rihar pristavil: „Zavedamo se, da smo ob konstituiranju preveč zanemarili vsebinsko spremembo Socialistične zveze. Te naloge se bomo morali lotiti takoj zdaj in prav tako temeljito kot organizacije."

I. ZORAN

Inž. Lojze Škrabl

Prezgodnja smrt je neizprosno iztrgala iz naše srede dobrega družinskega očeta in moža, delavnega strokovnjaka in zavzetega družbenopolitičnega delavca dipl. inženirja kemije Lojzeta Škrabla s Čateža pri Brežicah.

Že kot dijak se je vključil v družbenopolitično delo in se mu tudi pozneje ni izneveril. Do zadnjega je bil zgleden član občinskega sveta Zveze sindikatov, član medobčinskega sindikalnega sveta Posavje, delavce posavske regije pa je uspešno zastopal v republiškem odboru industrije in rudarstva.

„Od vsega začetka je želel biti enak med enakimi, delavec med delavci, čeprav je prevzemal naše odgovorne strokovno in družbenopolitične naloge," je v poslovilnem govoru dejal o njem Tone Jesenko.

Lojze Škrabl je bil tudi predsednik skupne komisije za štipendiranje v brežiški občini in se je odločno zavzemal za drugačen odnos do mladih strokovnjakov. Veliko je razmišljal o napredku regije in občine in dobro se je zavedal, da brez sposobnih kadrov ni napredka. Zaradi tega jim je z vsem svojim vplivom utiral pot na ustrezna delovna mesta v domačem okolju.

Ivan Živič, ki se je poslovil od pokojnika v imenu brežiške občinske skupščine in izvršnega sveta, je prikazal njegovo voljo, delovno zavzetost in veliko željo po hitrejšem razvoju občine. Tisti trenutek, ko je inženir Škrabl prevzel vodstvo brežiške Opekarne, je začel graditi temelje novi industriji v okviru Salonita Anhovo. Delovni kolektiv je z njim izgubil nepogrešljivega sodelavca, človeka, ki se je z vsem srcem in z vsemi močmi vključil v snovanje lepšega jutrišnjega dne.

J. T.

75 let v službi ljudstva

Škocjansko gasilsko društvo slavilo 75-letnico

V nedeljo, 3. avgusta je prostovoljno gasilsko društvo v Škocjanu praznovalo 75-letnico svojega obstoja.

Pokrovitelj te slovesnosti je bilo podjetje Pohorje iz Doba pri Mirni, ki izdeluje vso sodobno gasilsko opremo. Zastopala sta ga Martin Majerle in ing. Marjan Umek.

Slovesnost se je začela s prikazom uporabe moderne gasilske opreme. Sledilo je tekmovanje v hitrosti razvijanja tridelnega napada. Tu so domači tekmovalci prikazali izredno spretnost. Potem je prišel na vrsto še uradni del, kjer so se zvrstili govorniki. Prvi med njimi je bil Pavle Kuret, ki je na kratko orisal zgodovino društva. Zastopnik pokrovitelja Martin Majerle je navzoče seznanil s proizvodnjo gasilske opreme. Zadnji govornik, zastopnik občinske gospodarske zveze tov. Medle, je poudaril predvsem pomen gasilcev pri čuvanju splošne imovine. Ob tej priložnosti je podelil priznanja gasilskemu društvu in 13 članom za njihovo nesebično delo v gasilstvu. Za 50 let dela v gasilstvu sta priznanji prejela Karel Planinšek in France Jerman.

Poudariti pa moramo, da so škocjanski gasilci zelo požrtvovalni in delavni. V svojih vrstah imajo tudi žensko desetino. Ker sedanji gasilski dom ne ustreza več, pripravljajo gradnjo novega.

P. MIKLIČ

rekli so

Josip Broz-Tito:

Odpustiti, ne pa tudi pozabiti

Naša pozornost mora biti odslej posvečena uresničevanju sklepov, vsebovanih v dokumentih, ki jih bomo sprejeli. Pri tem moramo biti dovzetni za vse tvorne predloge in nove ideje v nadaljevanju skupnih dejavnosti, zato da bi vse države udeleženke te konference nenehno razvijale medsebojne odnose in uveljavljale pozitivno vlogo v svetu in da bi Evropa resnično postala trdnjava miru. S tem bomo tehtno pripomogli k uresničitvi ciljev ustanovne listine OZN, ki je v veliki meri navdihnila tudi to našo konferenco.

Po drugi svetovni vojni je minilo že trideset let, vendar narodi po vsem svetu tudi danes hrepenijo po miru. Kajti vse dotlej, dokler bodo tlela žarišča, ki grozijo z novim požarom, ne more biti noben narod miren. Mir, ki bi ga vzdrževali s silo orožja ali samo s strahom pred uničenjem, ne bi bil mir. „Oboroženega miru, miru pod orožjem", če uporabim besede pesnika, „ne more biti. Tako kot ne more biti bratstva brez enakih pravic". Na tej konferenci smo se zbrali v letu, ko proslavljamo jubilejno tridesetletnico zmage nad fašizmom. In ravno v teh dneh veliko teh reči oživlja v mislih in spominih, predvsem spominih nas, ki smo preživeli to strašno golgoto. Človeštvo je, mislim da lahko to rečem, pripravljeno tudi odpustiti številna hudodelstva v preteklosti, toda pozabiti jih ne more. Kajti tako bo bolj budno ostalo na straži miru. To, kar Evropa zdaj dela, je največje slavje tega jubileja.

(predsednik republike Josip Broz Tito na konferenci v Helsinkih)

Miran Potrč:

Na sito tiste, ki ovirajo akcijo

Politični pomen sedanje akcije za stabilizacijo je v tem, da z vso ostrino zahtevamo odgovornost in doslednost komunistov na vseh ravneh pri uresničevanju že sprejetih sklepov in usmeritev. Zato za vse, ki te politike ne bodo uresničevali brezkompromisno, zahtevamo ugotavljanje moralnopolitične odgovornosti. Zelo pomembno je tudi, da ZK danes zahteva konkretno izdelavo celovitega stabilizacijskega programa. Delo je v teku in bomo jeseni, skupaj s sprejemom srednjeročnega razvoja, sklepali tudi o celovitem programu stabilizacije. S sedanjo politično akcijo bodo ustvarjeni le pogoji za postopno spreminjanje tudi materialnih gibanj, ker gre pri tem za nekatere objektivne zakonitosti, ki jih ni mogoče spremeniti prek noči. Odpori proti akciji se bodo pokazali tako, da bodo posamezniki poskušali dokazovati, da v Sloveniji nismo mnogo krivi za položaj, kar pa ni točno, saj so posamezni primeri slabega vedenja in nedoslednosti tako pri nas kot tudi v drugih republikah. Naša dosledna akcija bo porok, da bomo lahko zahtevali doslednost tudi drugod.

(Predsednik komisije za družbenoekonomske odnose pri CK ZKS v odgovorih mariborskemu „Večeru")

Jedrska elektrarna ni - atomska bomba

10

66 vprašanj in odgovorov, ki pojasnujejo vse

Aktivnost, ki jo kontrolirano spuščamo z odpadnim zrakom ali z odplakami, ne škoduje okolici.

Tako znaša doza sevanja med normalnim obratovanjem v bližini jedrske elektrarne komaj okoli 1 % že tako povsod prisotne doze zaradi naravnega sevanja. Celo zaradi največjih, po realističnem predvidevanju možnih motenj bi bilo sevanje pod dozo, ki je v današnji medicinski diagnostiki mnogokrat običajna.

Pri objavi podatkov o spuščanju aktivnosti iz jedrskih elektrarn nas ne smejo motiti visoke vrednosti Ci. Podatek v Ci je samo merilo za število razpadov v vsaki sekundi. Ničesar ne pove o biološko učinkoviti dozi obravnavanega sevanja, ki je odvisna od cele vrste dejavnikov, denimo, načina sprejema v telo, meteoroloških razmer (razredčenja) itd. Z biološkega stališča je 1600 Ci tritija manj pomembno kot 5 Ci mešanice produktov cepitve.

Neposredno sevanje, ki je posledica samega procesa cepljenja atomskih jeder, ne ogroža okolice. Meter in več debeli zasloni, npr. biološka zaščita, slabijo jakost sevanja za več decimalnih velikostnih redov. Ne glede na to pa pojema to sevanje tudi s kvadratom razdalje od izvora. Zato je dejansko učinkujoča doza sevanja te vrste izredno majhna, čeravno je oseba, geometrično gledano, blizu izvora.

Bistvene varnostne zapore jedrskega reaktorja so:

- gorivo-kristalna rešetka
- obloga gorivnega elementa
- kotel reaktorja
- zadrževalni hram
- filter in čistilna naprava

34. vprašanje: Ali bo z naraščanjem števila jedrskih elektrarn prišlo do nedovoljenega seštevanja sevalnih doz?

Odgovor:

Za spuščanje plinov in tekočin iz jedrskih elektrarn veljajo predpisi in uredbe o zaščiti pred sevanjem. Vendar imajo oblastveni organi pravico, da zahtevajo za rečne tokove nižje vrednosti, kot pa bi bile dovoljene po uredbi o zaščiti pred sevanjem.

35. vprašanje: Ali je res, da je po uradnih ameriških statistikah več raka na pljučih ter levkemije in večja smrtnost otrok v okolici jedrskih elektrarn kot drugod?

Odgovor:

Obravnave za tehnično uporabo jedrske energije in proti njej niso vedno stvarne in brez čustvene prizadetosti. Mnogi argumenti, ki jih navajajo, niso trdni ali so celo napačni. To velja tudi v tem primeru.

Statistične navedbe za gornje bolezni so povzete iz edinega pisanja, ki ga je sestavila ameriška gospodinja Mrs. Mary Hays Weik. V ZDA ni našla nikoli založnika. Mrs. Weik je uradne zdravstvene statistike ZDA za leto 1962 priredila po svoji potrebi. Pri tem so se ji vrinile omembe vredne napake. Tako je med drugim ugotovila, da je bilo v vasi Eureka v Kaliforniji leta 1962 trikrat več spačkov, kot je narodno poprečje. Menila je, da je to v zvezi z jedrsko elektrarno Humboldt Bay. Pri tem je očitno spregledala, da je pričela obratovati ta elektrarna šele leta 1963, torej leto pozneje, in zaradi tega ne bi mogla vplivati na število spačkov. Isto napako je napravila tudi glede dveh nadaljnjih jedrskih elektrarn (Parr in Piqua).

Nemara najbolj očiten primer neverodostojnosti pisanja Mrs. Weik je pa naslednji. Po njenih izjavah obstajajo v severni Minnesoti nenormalni zdravstveni problemi (spački 105 % prek nacionalnega poprečja in levkemija 230 %) zaradi tega, ker priteka po reki Red River radioaktivni material iz kanadskega jedrskega raziskovalnega centra White Shell onstran meje v severno Minnesoto. Pri tem je Mrs. Weik spregledala, da Red River ne teče iz Kanade na jug, temveč da teče in z njo tudi vse druge vode iz severne Minnesote prav v nasprotni smeri, proti severu, v Kanado in se izliva v Hudson Bay.

Kljub takim očitnim napakam utemeljujejo od tedaj mnogi kritiki atomske energije svoje izjave o domnevi nevarnosti s pisanjem Mrs. M. Weik.

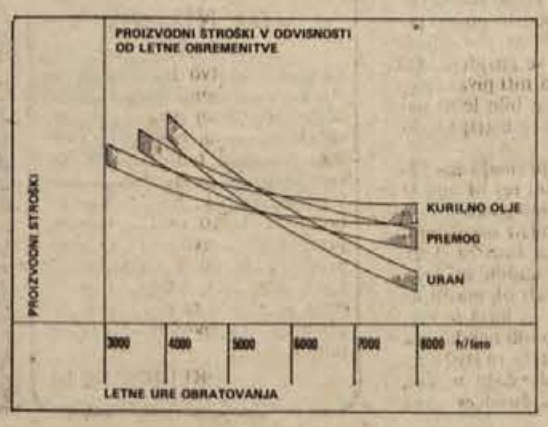

Tudi dr. Ernest J. Sternglass, profesor na univerzi v Pittsburghu, je večkrat dajal izjave o vplivih sevanja na prebivalstvo, ki so bile v nasprotju z mnenjem pretežnega števila znanstvenikov.

Pred kratkim je Sternglass razširil novo trditev: normalno obratovanje jedrske elektrarne Dresden-1 (Morris, Illinois) je dovedlo do povečanja smrtnosti otrok v področjih, ki ležijo v smeri vetra od elektrarne Dresden.

Kot ugotavlja k temu ameriška komisija za atomsko energijo (AEC), je okolica Dresdena v pogledu vplivov na okolje najbolj kontrolirano področje v ZDA. Študija ameriškega „Public Health Service" ugotavlja, da v okolici Dresdena živeče prebivalstvo ni prejelo merljivih količin sevanja zaradi radionuklidov iz te naprave, ki bi jih zaužilo s hrano ali s pitno vodo. Pač pa so ugotovili zunanje sevanje zaradi radioaktivnih odpadnih plinov iz dimnika, čeprav je to predstavljalo le majhen del naravnega sevanja in je bilo daleč pod zakonito mejo.

Podobno je bilo z drugimi argumenti kritikov jedrskih elektrarn. Z netočnostmi, polresnicami in celo neresnicami, ki temeljijo delno na hudih računskih napakah ali pa na popolnem nepoznavanju osnovnih naravnih zakonov, podajajo sliko jedrske energije, ki je v popolnem nasprotju z dejstvi.

36. vprašanje: Ali je res, da lahko pride do svetovne nevarnosti zaradi prizemnega odlaganja kriptona 85? (Kripton je kemijski element – žlahtni plin – s kemijskim znakom Kr.)

Odgovor:

Atomsko jedro kriptona 85 sestavlja 36 protonov in 49 nevtronov in ima zaradi tega v primerjavi z zrakom 3-krat večjo maso. Iz tega vendar ne smemo sklepati, da se zadržuje prizemno. Gostota kriptona se, podobno kot gostota zraka, zmanjšuje z naraščajočo višino. Iz barometrične višinske formule izhaja, da je zračni tlak v višini 5,9 km samo še polovičen v primerjavi s tlakom na nadmorski višini nič. Ustrezajoča vrednost za kripton 85 je 2,1 km.

To stran ste napisali sami!

Voda gre svojo pot

K temu pisanju so me prisilile okoliščine, v katerih živim, in nerazumevanje pristojnih občinskih organov.

Stanujem v bloku v Kidričevi 9. Kot več blokov v Kočevju ima tudi ta terasasto, ravno streho, na kateri je že pred leti med posameznimi betonskimi ploščami začela rasti trava. Tako ima ob koreninah trave prosto pot tudi voda, ki že ob najmanjšem nalivu pronica skozi strop pri stanovalcih, ki stanujemo na vrhu. Posebno močno pa teče v moje stanovanje. Že lani sem javil na Stanovanjsko podjetje v Kočevju, ki skrbi za vzdrževanje stavbe, da so se na stropu pojavili madeži, toda nihče ni prišel pogledat. Tedaj bi se dalo brez večjih stroškov streho popraviti. Spomladi sem se spet oglasil pri istem podjetju, saj je voda še naprej šla svojo pot. Nič ni zaleglo!

Približno pred dvema mesecema me je ponoči prebudila iz sna mokra posteljnina. Izpod stropa je kapljala voda, madež na stropu pa je imel že premer okoli dva metra. Voda je tekla tudi po steni. Zjutraj sem takoj telefoniral v omenjeno podjetje in odgovorni vodja vzdrževanja tov. Derenda je prišel pogledat in obljubil, da bo takoj poslal delavce popravit teraso, ko se bo vreme izboljšalo. Do danes se ni oglasil še nihče. Pač, na terasi so z nečim posuli travo, da se je posušila. To pa je tudi vse. Še zmeraj čakamo, voda pa teče in uničuje stene, parket, preproge, pohištvo!

CVETKO SEVER
KOČEVJE
Kidričeva 9

Takole pustoši voda v stanovanju v Kidričevi 9 v Kočevju

ODLIKOVANA TEHNIČNA SLUŽBA

Kadar neka služba v vojski dobi odlično oceno, potem je to velik dogodek za enoto – to je priznanje ljudem iz tehnične službe in neposrednim koristnikom tehnike. Tako oceno od ekipe predpostavljene komande je nedavno dobila tehnična služba v enoti tovariša Rada Petroviča. Najzaslužnejši za to priznanje pa so: Milan Čordaš, ki dela s tehničnimi sredstvi že več kot dvajset let, Milan Dalmacija, eden mlajših, a zelo sposobnih starešin, Nikola Lazić, ki je po odslužitvi vojnega roka ostal kar v delavnici, in njegov dolgoletni inštruktor Nikola Sučević. Na čelu tega kvalitetnega kolektiva pa sta Radivoje Milić in Mirko Biblija.

LAZAR DRAŽIĆ

STARO V „NOVO"

S preureditvenimi deli, ki bodo prav kmalu končana, bo v Krškem domači „Agrokombinat" končno rešil prostorsko stisko v svoji upravi. V poslopju, ki so ga kupili že pred leti, bo v pritličju sodobna kuhinja z jedilnico in manjša sejna soba, v nadstropju pa pisarne. V sedanjem upravno-trgovskem poslopju bodo s „preselitvijo" povečali trgovinski skladiščni prostor.

Potacali so mi kruh

Zakaj obdavčene zemlje ne smem obdelovati?

Letos spomladi so me na novomeški občini obvestili, da bodo na moji njivi zidali hiše. Podpisal sem pogodbo in zvedel tudi, da na njivi ne smem več sejati, pospravim lahko le še pšenico. Tako sem se s težkim srcem poslovil od zadnje njive, ki mi je dajala vsakdanji kruh.

Prvo razočaranje je prišlo, ko sem zvedel, koliko mi bodo plačali; za 1 ha rodovitne njive bom dobil manj, kot bo stala majhna gradbena parcela. Pravijo, da je to zaradi komunalnega prispevka. Ali je to prav?

Ker z občine ni bilo več glasu, sem s strahom posadil krompir, čeprav nisem vedel, ali ga bom lahko izkopal. Ko sem ga sadil, je prišel mimo nekdo in me pokaral, da na njivi nimam več kaj početi. Nisem se dal, zato krompir še zmeraj raste in ga bom morda celo tudi izkopal. Pšenico pa, čeprav bi jo lahko požel, so mi potacale človeške noge. Kje je tu razum, kje odnos do zemlje, ki daje kruh, do zemlje, za katero še plačujem davke? Škodo sem ugotovil šele ob žetvi in napotili so me na sodišče. Pa ne bom šel, nočem izpasti kot hlapec Jernej.

Pšenica pa je vseeno uničena. Kdo je odgovoren za to, kdo je naščuval ljudi, da so hodili po klasju, kruhu? Ali se res lahko vsak norčuje iz kmeta? Zakaj se pri odmeri davka upošteva rodovitnost zemlje, pri odkupu pa ne?

M. B.
Mala Bučna vas 15
Novo mesto

Einstein ni bil slab matematik!

Pojasnilo Jožeta Godnjavca k reportaži „Orionov prah v Novomeščanovih možganih" v Prilogi 30. številke Dolenjskega lista

V Prilogi Dolenjskega lista sem prebral članek z naslovom „Orionov prah v Novomeščanovih možganih", ki sta ga napisala vaša sodelavca A. Bartelj in J. Splichal. V tem zapisu sem omenjen tudi jaz.

Moram povedati, da sem se res ob neki priložnosti srečal z novinarji zagrebškega Starta in se pogovarjal tudi o parapsihologiji. Zaupal sem jim, da imam določene telepatske sposobnosti in da bi mogel te sposobnosti tudi dokazati. Presenečen pa sem bil, ko sem v eni naslednjih številk te revije prebral članek o sebi: objave namreč nisem dovolil, še bolj pa me je presenetilo, ker so bile napisane stvari, ki jih nisem rekel!

Povedati želim, da mi je o telepatiji marsikaj znanega, ker imam telepatske zveze z nekom, ki je izredno dober, sposoben in prijatelj vseh dobrih ljudi – pa tudi moj najboljši prijatelj. Te sposobnosti sem si pridobil z izredno intenzivnim delom – z utrjevanjem svoje sugestivne moči in volje. Na ta način sem se končno srečal z osebo, ki ne živi na Zemlji in ta oseba mi je veliko pomagala. Tega nikoli ne bom zanikal, nasprotno: v neki obliki bom to kasneje tudi dokazal.

Kajpak pa ni res, da bi rekel, da je bil Einstein slab matematik: trdil sem, da je Einstein eden največjih fizikov današnjega časa. Tudi nisem rekel, da bi bil golob posrednik med menoj in razumnimi bitji ozvezdja Orion.

Žal sta novinarja Bartelj in Splichal v zvezi s člankom omenila tudi mene – kar pa jima ne zamerim, saj sta zapisala to, kar sta prebrala. (Opomba uredništva: gre le za en odstavek iz daljše reportaže.)

Naj zaključim: sem član poštene delavske družine, da živim skromno in da imam realne poglede na svet in čas, v katerem živimo. Hvala za pozornost.

JOŽE GODNJAVEC

VEL. PODLOG: MLADINA POŽIVLJA

Te dni praznujemo obletnico našega mladinskega aktiva. Zadnja leta v našem aktivu nekaj ni bilo v redu. Lansko poletje pa smo mladi iz vseh šestih vasi stopili skupaj in sestavili mladinski aktiv, ki ga vodi sposobni Stefan Kržan. Takoj smo pričeli z delom in za začetek pripravili mladinsko zabavo, ki smo jo priredili tudi za 29. november. V našem kraju ni bilo nikoli kulturnih prireditev, zato smo priredili „Pokaži, kaj znaš". Prireditev nam je dokaj uspela in nam je bila vzpodbuda za nadaljnje delo. Pripravili smo tudi štiridejanko in jo najprej uprizorili v domačem kraju.

Na letni konferenci OOZSMS Veliki Podlog smo pregledali dotedanje delo in sestavili za leto 1975 nov program, ki ga sedaj po načrtu uresničujemo. Ena izmed nalog je bila prireditev „Pokaži, kaj znaš". Prireditev je lepo uspela. Ker nam je ponagajalo vreme, smo jo priredili v dvorani, ki je bila polna do zadnjega kotička. Izmed dvanajst nastopajočih je strokovna komisija dodelila prvo nagrado Marji Felicijan. Pevce je spremljal ansambel Memoria, po končani prireditvi pa smo imeli zabavo.

Sklenili smo, da bomo še naprej delali po tej poti, da bodo lahko ljudje iz bližnjih krajev preživeli nekaj prijetnih večerov v naši vasi.

B. M.

ANA TURK

27. julija je umrla Ana Turk, poročena Šercer, ali po domače Francina teta Ančka iz Žgur v Čabranski dolini. Rojena je bila 21. decembra 1885. leta. Mislili smo, da bomo letos praznovali njeno devetdesetletnico, toda smrt nas je prehitela. Bila je razigrana, bistra in načitana kmečka ženska. Znašla se je v vsaki situaciji. Med vojno je pomagala partizanom. Kot mnoge druge so tudi njo odpeljali v internacijo. Bila je na Rabu in v Gonarsu. Leta 1942 so ji Italijani izropali in požgali dom, ki sta ga po vojni z možem obnovila in v njem srečna živela. Zdaj so vrata njene hiše zaklenjena. Njive žalujejo za njenimi rokami in hišna vrata bodo jokala, dokler ne bodo končno razpadla, kakor mnoga druga v teh, od vseh pozabljenih krajih.

-t

NASELJE IMV PRIKOLIC

V Čateških Toplicah napovedujejo za prihodnje leto ureditev prostora za kamp IMV-karavan prikolic. To bo privabilo še več turistov.

Lačni in žejni ob glasbi

Na jubilejni proslavi kapelske godbe so z jedačo in pijačo oskrbeli samo – goste

V Dolenjskem listu je bilo precej zapisano ob 125-letnici kapelske godbe na pihala. To je tudi prav, zato naj tokrat spregovorimo še o proslavi, kjer se je zgodilo nekaj takega, kar bi se ne smelo.

Kapelska godba ni znana samo v domovini, ampak tudi zunaj njenih meja. Zato je tudi veliko zdomcev prišlo na proslavo, da bi slišali Kapelčane „iz prve roke". Toliko bolj so bili presenečeni, ko so tamkaj izvedeli, da je za jedačo in pijačo poskrbljeno v glavnem za povabljene goste, drugi pa naj se znajdejo, kot znajo. Dobiti ni bilo niti piva, če pa je kdo dobil vino, je bilo le-to najslabše, kar ga premore bizeljski vinski okoliš.

Kaj takega se ne bi smelo zgoditi, saj ob julijski vročini res ni bilo lahko opazovati skupine gostov, ki se je ob prigrizkih hladila z osvežilnimi pijačami. Drugi tega tudi za denar niso mogli dobiti. Lačen in žejen pač ni mogoče uživati ob glasbi kapelske godbe, pa če jo imaš še tako rad. Kapelčani, ki so bili nekdaj znani kot dobri prireditelji in gostitelji, so tokrat odpovedali. Zato ni čudno, da je veliko poslušalcev prezgodaj odšlo s proslave. Gotovo dolgo ne bodo več prišli v Kapele.

Kako drugače je bilo ob otvoritvi asfaltirane ceste v Globokem, kjer so spretni in prijazni ljudje res presenetili z organizacijsko sposobnostjo.

IVAN ŠEPETAVC
KRANJ
C. Koroškega odreda 5

NI NUJNO

da se uredništvo Dolenjskega lista strinja z vsemi sestavki, ki so objavljeni na tej strani. – K prispevkom, ki jih pošiljate za objavo v našem tedniku, pripišite svoj celi naslov, sicer ne pridejo v poštev za tisk. Na posebne željo pisca lahko ostane njegovo pravo ime za javnost tajno (podpisali ga bomo s kraticami ali kako drugače), vsekakor pa je pred sodiščem za resničnost napisanega odgovoren predvsem sam.

UREDNIŠTVO DL

France Slana: OTROK MED ZIDOVI, akvarel, 1975. Z umetnikove retrospektivne razstave v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici.

Slikarji že ustvarjajo

V Novem mestu se je v petek začela tradicionalna 5. dolenjska slikarska kolonija z 10 udeleženci

Pod pokroviteljstvom in z mecenstvom delovnega kolektiva novomeške tekstilne tovarne se je začela prejšnji petek v Novem mestu 5. dolenjska slikarska kolonija. Deset slikarjev bo na temo „Novo mesto in njegovi prebivalci" ustvarjalo dela, katerih izbor bomo ob dnevu republike videli na tradicionalni razstavi v Dolenjski galeriji.

Letošnje kolonije se udeležujejo akademski slikarji: Evgen Sajovic, Janez Kovačič, Čoro Škodlar, Jože Centa in Damir Smrdelj iz Ljubljane, Boris Jesih iz Škofje Loke, Branko Suhy iz Novega mesta in Ejub Begović iz Trebinja ter slikarja Novomeščan Marin Berovič in Škofjeločan Pavle Florjančič. Škodlar, Centa, Smrdelj, Berovič in Florjančič v tej koloniji sodelujejo prvič.

Komisar kolonije prof. Andrej Pavlovec, ravnatelj škofjeloškega muzeja, ki kolonijo vodi že petič (bil je tudi med njenimi pobudniki in ustanovitelji), prejšnji teden še ni mogel povedati, kaj bo z ex tempore, čeprav se sam ogreva zanj, češ da „tista razstavica vsekakor ne more škoditi".

Slikarje, ki so v petek že prispeli v Novo mesto, je zvečer sprejel predstavnik pokrovitelja in mecena kolonije Novoteksa. Za včeraj je bil napovedan sprejem udeležencev kolonije in njenega vodstva pri predsedniku občinske skupščine Jakobu Beriču. Kot je dejal prof. Pavlovec, so si slikarji en dan v tem tednu rezervirali za obisk Kostanjevice, njenih kulturnih ustanov, ogled umetniških zbirk in ostalih zanimivosti.

Zvesti tradiciji bodo slikarji tudi letošnjo kolonijo zaključili s srečanjem s predstavniki Novoteksa, občine in kulturnega življenja v domu Vinka Paderšiča pri Gospodični na Gorjancih. Srečanje bo ob koncu tedna.

I. Z.

NAŠI V KOLONIJI

Desetdnevne slikarske kolonije v okolici Lazerevca v Srbiji se je udeležila poldruga stotnija slikarjev amaterjev iz vseh republik, med njimi tudi okoli 25 slovenskih ustvarjalcev. V slovenskem zastopstvu so bili tudi slikarji iz Novega mesta in drugih dolenjskih krajev, kjer delujejo likovne skupine.

Miran Hočevar: DOLENJSKA DOMAČIJA, 1973

Okostenelost ali kaj?

Dolenjsko poletje 75 gre h kraju, kako naprej?

Drevi bo na ploščadi pod „gobami" otoške restavracije nastopil mehiški ansambel Las Chics. Deset dni kasneje pa bo pri gradu na Otočcu plesal slovaški folklorni ansambel Slug. To bosta bržkone tudi zadnji letošnji prireditvi Dolenjskega kulturnega poletja.

Kot prejšnja leta je tudi Dolenjsko poletje 75 priredil novomeški zavod za kulturno dejavnost v sodelovanju s turističnima društvoma Otočec – Šmarješke Toplice in Novo mesto. Zato so bile tudi vse dosedanje prireditve v dveh krajih: na Otočcu in v Novem mestu. Četrtega partnerja – turističnega društva Dolenjske Toplice, ki je bilo soorganizator tradicionalnega Dolenjskega poletja v minulih letih, letos ni na spisku prirediteljev. Naj omenimo še, da letošnja bera tudi ni tako bogata kot včasih, saj velja poleg znanega črnskega ansambla Golden Gate Quartet, ki je letos že drugič gostoval na Dolenjskem, omeniti le še dvoje prireditev za izseljence na Otočcu.

Dodati je treba, da tako omejevanje nastopov povabljenih kulturno umetniških in glasbenozabavnih skupin kot manjše število prireditev, da o obiskih ne govorimo, kaže na to, da je Dolenjsko poletje zašlo v krizo. Ker tudi denarni izkupiček ni kaj prida, saj po trditvi Romana Čelesnika, direktorja zavoda za kulturno dejavnost, lahko govorimo le o samokritju, bo treba razmisliti, kako v prihodnje: ali bo Dolenjsko poletje še lahko uspevalo ob čedalje manjšem številu soorganizatorjev in krajev nastopov ali bo nujno narediti korak, dva iz že kar tradicionalne okostenelosti prepričanja, da so lahko prireditve Dolenjskega poletja le strogo v neposredni bližini Novega mesta, ne pa še kje drugje, denimo v sosednjih občinah – n.pr. v Trebnjem, Metliki, Črnomlju. V tem primeru bi se krog organizatorjev in plačnikov povečal, to pa bi omogočalo, da bi „dnevni red" Dolenjskega poletja napolnili tudi z manj komercialnimi nastopi.

I. Z.

kultura in izobraževanje

podčrtano

Po vsem, kar vemo, nekoliko naivno vprašanje, pa vendar: ali bi rop arheoloških oziroma zgodovinskih dragocenosti iz Dolenjskega muzeja (bral smo, da gre za tatvino stoletja) lahko preprečili. Čeprav bo kdo oporekel, češ da je po tako „čistem" dejanju lahko biti razsodnik, se pravi pameten, vendarle ne moremo mimo dejstva, da bi bil vlom v galerijo, kjer so bili predmeti do kraje razstavljeni (večje število teh v vitrinah, pod steklom), manj možen, ko bi muzej premogel najenostavnejši alarmni sistem. In ker takega sistema – da o zahtevnejšem nujnem zavarovanju ne govorimo – ni bilo, je morala ustanova plačati do zdaj najhujši davek zlikovcem. Ali pa gre ta davek v celoti na pleča Dolenjskega muzeja oziroma njegovega maloštevilnega kolektiva?

Rop-opomin

Nedvomno bi lahko večji del krivde za tatvino neprecenljivih dragocenosti naprtili družbi, ki bi morala že zato, ker financira poleg ostalih dejavnosti tudi arheološka izkopavanja, odriniti nekoliko več denarja tudi za zavarovanje, za tako imenovano fizično zavarovanje vseh predmetov, ki sestavljajo posamezne zbirke. Izkazalo se je, in to bi kazalo posebej poudariti, da zavarovanje s polico pri zavarovalnici Sava ni dovolj. Nemara lahko govorimo tudi o zadnjem opominu tej družbi, ki bi se morala zavedati, da ni tako bogata, da bi si lahko „privoščila" tovrstne posege v zakladnico svojega kulturno zgodovinskega bogastva.

J. JUST

USPEŠNI SLOVENCI

Na pravkar končanem 22. festivalu jugoslovanskega igranega filma v Pulju je slovenski film visoko „pristal": podjetje Viba film je prejelo bronasto areno za „Povest o dobrih ljudeh", Matjaž Klopčič zlato areno za režijo „Strahu", Olga Kacjan srebrno areno za žensko vlogo, Angelca Hlebce zlato areno za epizodno vlogo („Strah"), snemalec Rudi Vavpotič srebrno areno za „Povest o dobrih ljudeh", scenograf Niko Matul zlato areno za prispevek v filmu „Strah", Uroš Krek zlato areno za glasbo v „Povesti o dobrih ljudeh". Posebne diplome so od debitantov (diplomantov) dobili: Alenka Bartl za kostime v „Strahu", Silvo Božič in Marjan Meglič pa za uspešno vlogo v „Čudovitem prahu" oziroma za nastop v „Povesti o dobrih ljudeh". Za najboljša filma so proglasili „Hišo" in „Prezimovanje v Jakobsfeldnu".

List za vsakogar »Dolenjski list«

Mali kulturni barometer

TISNIKAR RAZSTAVLJA – Samouki slikar Jože Tisnikar iz Slovenj Gradca, ki je že pred leti vzbudil veliko pozornost s slikami o mračnem vzdušju bolnišnic itn., od zadnjega petka naprej razstavlja svoja najnovejša dela v portoroški galeriji „Casino".

O ZNAMENITI BITKI – Iz poučenih virov smo izvedeli, da ljubljanska televizija pripravlja snemanje o znameniti veliki partizanski bitki pri Dražgošah.

PRIZNANJE NAŠIM PESNIKOM – Zadnja letošnja številka priznane poljske literarne revije „Poezija" je v celoti posvečena jugoslovanski poeziji. S pesmimi je predstavljenih kar 70 naših pesnikov. Izbor je pripravil Alija Dukanović, pesnike iz vseh šestih republik pa so predstavili ugledni literarni zgodovinarji in teoretiki. Študijo o slovenskih pesnikih je pripravil dr. Boris Paternu.

DILM O NIKOLI TESLU – Prihodnje leto bomo proslavljali 120. obletnico rojstva velikega znanstvenika in izumitelja Nikole Tesla. Zato znani režiser krsto Papić že dalj časa zbira gradivo o življenju in delu velikega Jugoslovana, ki ga bo oblikoval v scenarij za film. Snemanje naj bi se začelo kmalu, ni pa še gotovo, ali bo v koprodukcijo stopila tudi ameriška kinematografija. Film bo po vsej verjetnosti predstavljen na „Puli 77".

NOVE KNJIGE – Med najnovejše knjižne novosti založbe Partizanska knjiga lahko uvrstimo izbor pesmi „Moje poti" pokojne Anice Černejeve, znane pedagoginje, ter ponatis „Partizanskega dnevnika" (pripravila ga je Marjeta Campa) in polemično knjigo „Pičevci" Jožeta Javorška. V slednji Javoršek „obračunava" s „pičevci", sodelavci revije Prostor in čas, ki po avtorjevem mnenju v mnogih pogledih ne ustrezajo trenutku časa, v katerem živijo, še posebej glede na zadnje zdrahe okoli Edvarda Kocbeka. Knjiga nosi podnaslov „Jesenski dnevnik leta 1974".

MILAN MARKELJ JOŽE SPLICHAL

PRI POBRATIMIH V „MANCHESTRU"

NAŠA PRIJATELJICA JUGOSLAVIJA

9

Če bi bil Leskovac Leskovec, bi te reportaže nikoli ne napisala, saj bi se prebivalci našega mesta in Leskovca dobro poznali; ker pa gre za Leskovac, mesto, ki leži globoko v južni Srbiji in je od pobratenega Novega mesta oddaljeno dobrih 750 kilometrov, je razumljivo, da se na najini poti nisva mogla ogniti bratskemu mestu, ki je veliki večini naših ljudi dokaj neznano. Že več let je minilo od pobratenja dolenjske metropole z Leskovcem v Srbiji, a velika razdalja je onemogočila, da bi se mesti spoznali v tisti meri, kot bi si želeli. Prav to in pa gostoljubnost Leskovčanov, ki so naju zelo prijazno sprejeli, je zadosten razlog, da to reportažo posvetiva „srbskemu Manchestru", kakor Leskovac v Srbiji tudi imenujejo. Tako ga imenujejo zaradi tega, ker slovi po tem, da ima zelo močno tekstilno industrijo, ki ni samo ena od najstarejših v Srbiji, ampak je tudi še v današnjih časih tista osrednja panoga, na kateri je zasnovana gospodarska moč te občine.

KAPITALISTI SO BEŽALI IZ MESTA

Leskovac ni mlado mesto. Po tem, kar je danes znanega, je leskovško območje bogato z zgodovinskimi spomeniki iz daljne in bližnje preteklosti. O nastanku prvih naselij govore številni predmeti: orodje, orožje, keramika, denar, ki so jih arheologi našli v Leskovcu in okolici. Žal je to le majhen del vsega, kar skriva zgodovina tega kraja, a tudi to dovolj jasno dokazuje, da je bilo območje naseljeno že v najstarejši zgodovini.

V novem mestnem središču so Leskovčani postavili spomenik borcem iz prve svetovne vojne.

Največ ostankov iz starih časov sodi v čas Rimljanov. Leskovac je bil, po izkopaninah sodeč, važno križišče prometnih poti tistega časa. Caričin Grad, arheološko najdišče 28 kilometrov od sedanjega mesta, je bogat vir dokazov o živahnem življenju v časih gospodarstva Rimljanov. Sploh je vse območje leskovške občine dokaj bogato s spomeniki, ki pa se žal niso ohranili v tolikšnem številu, kakor bi pričakovali.

Veliko bolj burna in zanimiva je novejša zgodovina. Kot staro središče tekstilne industrije je imel Leskovac močan delavski razred. Ta premoč se je pokazala tudi leta 1920, ko je na občinskih volitvah zmagala komunistična stranka, kar je bil brez dvoma eden redkih dogodkov v Jugoslaviji tistega časa. Še isti dan — volitve so bile 22. avgusta — so se po mestu raznesli glasovi, da bodo delavci ponoči napadli kapitaliste. Nekaj leskovških bogatašev je pobegnilo iz mesta in se v strahu poskrilo po okoliških krajih, nekateri pa so kar nenadoma izginili neznano kam. Seveda se govorice niso uresničile, a delavci so ob razglasu izida volitev praznovali in se veselili svoje zmage. Vsesplošno veselje in navdušenje je prišlo najbolj do izraza na mitingu, ki so ga v mestu pripravili v počastitev zmage delavskega razreda. Novi predsednik občinske uprave Jovan Diskić se je na mitingu javno zahvalil delavcem za zaupanje. Veselje je trajalo cele tri dni, komunistična občina pa je zdržala celih deset mesecev. Konec decembra 1920 je zloglasna Obznana zadala močan protiudarec delavski oblasti. Dokončni zlom komunistične leskovške občine je prinesel zakon o zaščiti države. Sledile so aretacije in v zaporu so se znašli vsi komunistični odborniki s predsednikom Diskićem na čelu.

SRBSKI MANCHESTER IŠČE NOVIH POTI

In kakšna je podoba Leskovca danes, dobrega pol stoletja po opisanih dogodkih? O tem je pripovedoval član izvršnega sveta občinske skupščine Djordje Tomašević, ki je nadomeščal odsotnega predsednika:

„Leskovac je občina z okoli 150 tisoč prebivalci in ima več kot 140 naselij. Središče Leskovac šteje 50 tisoč prebivalcev. Po številu naseljenih krajev sodi na prvo mesto v ožji Srbiji, po številu prebivalcev pa se uvršča takoj za Nišem. Prebivalstvo je v veliki večini srbsko. V gospodarskem pogledu lahko občino štejemo bolj za industrijsko, ako merimo nacionalni dohodek. Danes je v družbenem sektorju zaposlenih 30 tisoč delavcev, se pravi, da je zaposlena petina vseh prebivalcev. Na vasi živi nekaj manj kot 100 tisoč ljudi. Razen Leskovca imata v naši občini značaj mesta samo še Vučje in Grdelica. Osnovna industrijska panoga je tekstilna industrija, ki zaposluje okoli 9 tisoč ljudi. Celotna tekstilna panoga je združena v Leskoteksu. Najbolj znane tekstilne tovarne so: Leteks, ki ima že skoraj stoletno tradicijo, ter tovarni v Vučju in Grdelici."

Djordje Tomašević: „V naši občini moramo reševati hude probleme, ker smo po vojni na račun razvitosti pomagali drugim, tekstilni industriji, po kateri slovimo prav mi, pa se danes povsod slabo godi . . ."

Tomašević je izdal javno skrivnost, da tako zgrajena ekonomska struktura povzroča vrsto resnih vprašanj, s katerimi se občina ubada. Ker je tekstilna industrija v Jugoslaviji zašla v kritične vode, so tudi v Leskovcu, ki je prav v tej panogi najmočnejši, te težave odjeknile. Po osvoboditvi so Leskovac smatrali za razvit kraj in njegova dolžnost je bila pomagati nerazvitim. Cele tovarne so premeščali v druge kraje. Takrat je bila tekstilna industrija visoko akumulativna, toda v času administrativnega socializma sta tako amortizacija kot akumulacija odtekali drugam. Leskovška industrija je ostala tehnološko zastarela in šele v zadnjem času so zamenjali tudi po pol stoletja stare stroje z novejšimi.

Da bi se podobne težave ne ponavljale več, so v razvojnem načrtu dali poseben poudarek drugim panogam: prehrambni industriji, kmetijstvu, kemični in kozmetični industriji. Za vse te panoge ima leskovška občina dobre pogoje, saj ima 100 tisoč hektarjev koristnih površin, prideluje odlični „pečenjevački" krompir, ki ga žal še ne predelujejo sami, čeprav imajo veliko tržne presežke. Znani so crnotravski gradbeniki, med najbolj perspektivnimi pa sta proizvodnja kmetijskih strojev in v maju odprta tovarna plastificirane pločevine „Lemind", ki bo proizvajala 30 tisoč ton na leto.

Vendar se Leskovčani ob vsem tem ne mislijo odreči svoji tekstilni industriji. Pričakujejo pa, da bo tudi republika pomagala najti tej panogi izhod iz težav.

GLEDALIŠČE VSEH IN ZA VSE

„Če bi hoteli iz kulturnega življenja in dogajanja v leskovški občini izločiti tisto, kar ji daje najbolj izrazit pečat in jo postavlja v poseben položaj, ne moremo mimo našega gledališča," je povedal Sava Popović, referent strokovnih služb izvršnega odbora občinske skupščine, ki je pet let preživel v Sloveniji in ima nanjo nepozabne spomine.

Sava Popović: „Naše gledališče ima zelo staro tradicijo!"

„Leskovško poklicno gledališče ima zelo staro tradicijo. Tudi takrat, ko so ostala mesta ukinjala svoja poklicna gledališča, pri nas o tem ni bilo nobenega dvoma. Za naše gledališče in njegov obstoj nismo nikoli postavili vprašanja. Imenujemo ga „Gledališče vseh in za vse", s čimer hočemo povedati, da gre za kulturno ustanovo, ki je v srcu naših delovnih ljudi. Predstave so brezplačne; vstopnice razdelijo v sindikalnih organizacijah, nekaj pa jih je vedno na razpolago tudi pri blagajni. S tem hočemo uresničiti zamisel o komunističnem gledališču. Financiranje gledališča je urejeno tako, da vsaka delovna organizacija prispeva določen delež potrebnih sredstev, nekaj pa primakne občina iz svojega proračuna. Moram reči, da je ta način delovanja rodil lepe sadove. Gledališče je vedno polno."

OD „LESKOVAČKOG ROŠTILJA" DO JUSTINIJANOVEGA MESTA

Ob koncu obiska v Leskovcu sva na ulicah vprašala Leskovčane, kaj predlagajo, da bi morali prebivalci pobratenega Novega mesta, če bi prišli v ta srbski kraj, vsekakor spoznati. Najpogostejši odgovori so bili naslednji:

Novomeščan si mora ogledati muzej v Leskovcu, da bo dobil predstavo o preteklosti tega kraja. Ogleda je vreden tudi spomenik padlim borcem, delo akademskega kiparja Bogdana Bogdanovića. Da bi spoznal napredek leskovške industrije, naj si ogleda kemični tovarni Zdravlje in Nevena. Leskovčan bo Novomeščana peljal na hrib Hisar, od koder je prekrasen razgled po Leskovcu in njegovi okolici. Med naravnimi lepotami sta zlasti vredna omembe kanjon Vučjanke, kjer je bila zgrajena prva hidrocentrala v Srbiji, ki še danes obratuje, in 29 kilometrov dolga Grdelička klisura. Med zanimivostmi, ki jih ne gre prezreti, je zlasti pomembna Sijarinska banja, oddaljena okroglo 50 km od Leskovca. V Sijarinski banji so zdravilni termalni vrelci, dva gejzira pa sta edina na evropskem kopnem! Zanimivo je tudi umetno jezero na Vlasnici, ki je na 1200 metrih nadmorske višine. „Slovenci ste planinci!" pravijo Leskovčani in predlagajo tudi obisk doma na Kukavici, 1400 metrov visoko, kamor na srečo ni mogoče priti z avtomobilom in kjer se najbolj navdušeni prebivalci teh krajev lahko ob trdih zimah celo smučajo.

„Srbi smo znani jedci!" se hvalijo v Leskovcu in ponujajo Novomeščanom posebno poslastico — „leskovački roštilj". Čevapčiči, ražnjiči, jetra na žaru in druge dobrote, vse pripravljene na žaru, sodijo v spisek tega „roštilja",

V divjem kanjonu Vučjanke stoji prva srbska hidrocentrala, ki še danes obratuje.

katerega posebnost je v tem, da ga ne servirajo hkrati, pač pa natakarji nosijo na mizo specialiteto za specialiteto . . . Menda ni treba posebej poudarjati, da si nisva mogla kaj, da tega ne bi še sama poskusila!

In še eno stvar so Leskovčani svetovali: ogled „Caričinog grada". Legenda pripoveduje, da se je tu rodil znameniti cesar Justinijan. Ostanki tega kraja so 8 kilometrov severozahodno od Lebana, 28 kilometrov od Leskovca. Sodijo, da je „Caričin grad" nastal v 6. stoletju in da je takrat mesto štelo več kot 10.000 ljudi. Kraj je bil eden izmed važnejših središč močnega bizantinskega cesarstva, bil je močno utrjen, saj je imel tudi obzidje in obrambne stolpe; nekaj se jih je ohranilo do danes. Mesto je imelo 15 kilometrov vodovoda in bazen ter številne druge objekte. Kot številna druga podobna mesta v tem delu države je „Caričin grad" propadel v 7. stoletju, ko so ga porušili Slovani, ki so začeli prodirati v te kraje. Ostanke so začeli odkrivati pred pol stoletja, Justiniana Prima, kot mu še pravijo, pa zbuja zadnje čase vse več pozornosti . . .

(PRIHODNJIČ: TU NEKDAJ MESTO JE CVETELO)

Stari del Leskovca še diha polpretekle čase: majhne trgovinice z izložbami na prostem, tu in tam je še videti kak kos narodnega oblačila. Na starih pločnikih najde prostor tudi izdelek današnjega časa.

POTA IN STRANPOTA

§

Dežurni poročajo

LJUBITELJ ČRPALK – V noči na nedeljo je nekdo na gradbišču tovarne Donit v Veliki Loki snel z buldozerja hidravlično oljno črpalko, vredno 3.500 din. Za nepridipravom poizvedujejo.

IZGINILA DENARNICA – Zadnjega julija zvečer je prihitela na novomeško postajo milice Ivanka Turk, prodajalka v kiosku kmetijske zadruge na Trdinovi v Novem mestu, in povedala, da ji je, ko je stregla kupcem, neznana Romka odnesla iz skladišča denarnico, v kateri je bilo 550 dinarjev.

ZMAKNIL AVTOMOBILSKO KOLO – Alojzu Smoliču je v soboto neznanec ukradel kolo z njegovega avtomobila, ki je stal pred Smoličevo nedograjeno hišo v Mirni peči. Avto je v nevoznem stanju.

IZGINILA PRIKOLICA – V noči na zadnji julij je v Stari gori pri Semiču nekdo ukradel prikolico osebnega avtomobila Janezu Šuštarju iz Novega mesta. Prikolica, ki ima registrsko številko NM 181–49, je vredna 7.000 din.

ŽE POPOLDNE RAZGRAJAL – V Dolenjskih Toplicah so morali miličniki 31. julija popoldne pridržati do iztreznitve Pera Tomiča iz Ljubljane, ki je malo globlje pogledal v kozarec v nekem bifeju. Tomiča čaka še sodnik za prekrške.

PIL, VOZIL IN ZMERJAL – Poziv sodnika za prekrške čaka tudi Matijo Hočevarja iz Račjega sela pri Trebnjem, ki se ga je napil in nato brez vozniškega dovoljenja vozil motorno kolo. Ko so ga miličniki zasačili, jih je ozmerjal. Streznil se je v zaporu.

TOVORNI VLAK V TOVORNJAK

Minuli teden je tovornjaku, ki ga je vozil Ivan Preskar iz Boršta, odpovedal motor ravno v trenutku, ko je peljal čez nezavarovani železniški prehod v Zgornjem Obrežu. Tovorni vlak, ki je pripeljal iz Krškega, je kljub zaviranju zadel tovornjak v hladilnik. Ranjen ni bil nihče, škodo so ocenili na 10.000 din.

PREHITEVANJE SE NI IZŠLO

V ponedeljek popoldne je zdomec Štjepan Hrastov iz Ozlja na cesti prvega reda pri Družinski vasi prehiteval dva tovornjaka, ko je iz ljubljanske smeri nasproti pripeljal s tovornjakom Branko Jovanović iz Leskovca. Hrastov se je skušal umakniti v desno, vendar je pri tem trčil v enega od tovornjakov, ki jih je prehiteval. Nato ga je odbilo v Jovanovičev tovornjak in na nasip. Tovornjak iz Leskovca je obtičal v jarku. Hrastov je bil huje ranjen, njegovi trije sopotniki pa laže. Odpeljali so jih v novomeško bolnišnico. Zaradi nesreče je bil promet nekaj časa zelo oviran. Škode je za 73.000 din.

Mladoletna roparja prijeli

V Žlebiču sta ukradla denar, v Kočevju pa jedačo, pijačo in kolesi

Te dni so miličniki končno le prijeli mladoletna vlomilca in roparja F. M. iz Kočevja, starega 17 let, in B. L. iz Ribnice, starega 15 let. Na podlagi tiralice so ujeli najprej enega na Gorenjskem, nato pa v Ljubljani še drugega, ki je ob aretaciji prvega miličnikom pobegnil.

Oba mladoletnika sta pred dobrim mesecem dni pobegnila od doma, se klatila iz kraja v kraj in vlamljala. Doslej so ugotovili, da sta vlomila konec junija oziroma v začetku julija na kegljišče v Gaju v Kočevju in kočevsko klavnico ter odnesla jestvine, pijačo in drugo. Še pred tem vlomom sta v Kidričevi ulici v Kočevju ukradla dvoje koles, ki sta ju nato pri mostu odvrgla v Rinžo.

Največji plen pa sta si pridobila med roparsko tatvino v stanovanju Frančiške Grm iz Žlebiča v ribniški občini, kjer sta 5. julija ob 20.45 ukradla 3.600 nemških mark in 1.300 din. Lastnica ju je med krajo presenetila, zato jo je eden ali pa morda oba napadla. Kaže, da sta se je lotila z rokami, jo tepla in davila. Poškodovala sta jo precej hudo, da je bila polna podpludb pa tudi zobe je imela razmajane. Pretepeno so nato našli sosedje, ki so slišali jok in stok ter prihiteli pogledat, kaj se dogaja.

Medtem ko to poročamo, zaslišavanje mladoletnikov še traja. Oba se bosta zaradi svojih hudodelstev zagovarjala pred sodnikom za mladoletnike.

I. P.

DVAKRAT PO SREDI CESTE

Iz Uršnih sel proti Regerči vasi se je v sredo, 30. julija zvečer, peljal z osebnim avtom Metod Jakše iz Regerče vasi. Ko je peljal po sredi ceste čez železniški prelaz, mu je prav tako po sredi ceste pripeljal nasproti Janez Žurga iz Dobindola. Čelno trčenje je terjalo na avtomobilih za 9.000 din popravil.

PREHITRO MIMO TRIKOTNIKA

Minuli četrtek je Reiner Tinnern iz ZR Nemčije med vožnjo z Gorjancev proti Novemu mestu pri Vinji vasi spregledal varnostni trikotnik – postavili so ga gasilci, ki so nakladali poškodovano vozilo. Ko je bil že mimo, je močno zavrl, vendar je avto na mokri cesti zaneslo v skalni vsek. Ranjen ni bil nihče, škode pa je za 3.000 din.

Kolikšen bi šele bil krvni davek cestnemu prometu, če ne bi bilo rednih kontrolnih akcij delavcev prometne milice? (Foto: A. Železnik)

KANADČAN ZAPRL POT

Kanadski državljan Rafael Ovsec, ki je doma iz Butoraja, je v četrtek na Trgu svobode v Črnomlju z avtomobilom rent a car, ki si ga je sposodil pri Kompasu, zavijal na Ulico Staneta Rozmana. Pri tem je zaprl pot avtomobilistu Alojzu Kozanu iz Tribuč, ki je pripeljal nasproti. Škode je za 9.000 din.

ZA 150.000 DIN ŠKODE PRI DRAGI

Ko je minuli petek zjutraj Anton Zbašnik iz Grobelj vozil proti Zagrebu, ga je pri Dragi dohitel tovornjak grške registracije, ki ga je vozil Nikolas Roumeliotis, in začel prehitevati na neprekinjeni črti. Tedaj je nasproti pripeljal z osebnim avtomobilom zahodnonemški državljan Wolfgang Kohler in, ko je opazil Grka, začel zavirati. Za njim je v prekratki varnostni razdalji vozila Notburga Braunger iz ZR Nemčije, ki je trčila v Kohlerjev avto in ga porinila v levo pred grški tovornjak. Tudi njo je zasukalo v levo, tako da je tovornjak zadel obe vozili.

Tovornjak se je prevrnil in zaprl promet v zagrebški smeri skoraj do 11. ure. Škode je za 150.000 dinarjev.

KRONIKA NESREČ

PREPOZNO ZMANJŠAL HITROST – V nedeljo popoldne je Štefan Zadravc iz Črnuč pri Biču z osebnim avtom dohitel kolono vozil, ki je peljala proti Zagrebu. Ker je prepozno zmanjšal hitrost, je trčil v zadnji del osebnega avtomobila Ignaca Kovačiča iz Ljubljane. Škode je za 9.000 din.

OPLAZILA STA SE – V soboto zvečer je v Semiču pripeljal vozniku osebnega avtomobila Antonu Dragovanu iz Praproti po sredini ceste in z neprimerno hitrostjo nasproti Jože Stukelj iz Radenc. Avtomobila sta se oplazila, škode je za 9.000 din.

ALKOTEST POZELENEL – V petek dopoldne je Janez Sašek iz Novega mesta vozil z osebnim avtomobilom po Gubčevi proti servisu IMV. V nepreglednem ovinku pri plinski postaji je nasproti pripeljala z neregistriranim R-4 Jasminka Žnidaršič iz Gotne vasi. Avtomobila sta trčila, škode je za 9.000 din, testni balonček, v katerega je pihnil Sašek, pa je pozelenel čez polovico.

MOPEDIST HUDO RANJEN – Minuli četrtek zjutraj je peljal avtomobilist Stanislav Jevnik iz Kočarije blizu doma po klancu navzdol, ko mu je v nepreglednem ovinku nasproti pripeljal z mopedom Franc Pišek iz Oštterca, ki nima vozniškega dovoljenja. Jevnik je zaviral, vendar nesreče ni mogel preprečiti, zaneslo ga je v levo v Piška, ki se je pri padcu hudo ranil.

Res je, da so vrtnice lepe, vendar na križišču v Bršlinu v Novem mestu ne bi smele voznikom zastirati pogleda na kažipot, ki napoveduje odcep proti Ljubljani. (Foto: M. Bauer)

Kranjske ulice Novomeščanom

Novomeški kolesarji Vehar, Mijajlovič in Turk so v Kranju še enkrat dokazali, da so v odlični formi

V nedeljo so se v Kranju na 9. kolesarski dirki „Po ulicah Kranja" ponovno srečali skoraj vsi najboljši slovenski kolesarji. Medtem ko v konkurenci članov Novomeščani niso nastopili, so bili daleč najboljši v konkurenci mlajših mladincev.

Na 49 kilometrov dolgi progi so razen Novomeščanov „vrteli" pedale še Kranjčani, Ljubljančani, Mariborčani, Hrastničani, kolesarji iz Pomurja, Banjaluke itd. Toda novomeška posadka, nad katero je pred kratkim prevzela mentorstvo novomeška tekstilna industrija Novoteks, je še enkrat dokazala, da je v republiki najboljša. Vehar, Mijajlovič in Turk so si razdelili prva tri mesta in tako osvojili prvo mesto tudi med ekipami.

Rezultati – mlajši mladinci (dolžina proge 49,2 km, povprečna hitrost 41,820 km na uro): 1. Vehar, 2. Mijajlovič, 3. Turk;

starejši mladinci: 1. Ropret (Sava), 6. Mijajlovič (Novo mesto), 8. Antonič (Novo mesto); ekipno: 1. Sava, 2. Novo mesto.

J. PEZELJ

Deseterobojec?

Vojko Dragaš, znan novomeški atlet, nekdanji republiški in mladinski državni prvak, se je te dni vrnil v dečansko kasarno, kjer služi kadrovski rok. Ko je bil doma, se je oglasil tudi v našem uredništvu in v kratkem pogovoru je novomeško atletiko ocenil takole:

„Odkar so na grmski osnovni šoli pričeli delati s pionirji načrtno, se je raven novomeške atletike močno dvignila. Tovariš Špilar iz množice nadarjenih fantov in deklic kmalu odkrije talente in nato z ostalimi prekaljenimi novomeškimi atleti „gradi". Ker sem naročen na Dolenjski list tudi pri vojakih, lahko zasledujem dosežke svojih tovarišev in prav tako kot oni, sem vesel vsake njihove zmage, vsakega novega osebnega ali republiškega rekorda v vseh disciplinah in kategorijah. Ker bom kmalu slekel vojaško suknjo, se z lažjimi treningi pripravljam na prave treninge, kajti rad bi svojemu društvu čimprej pomagal. Kot kaže, je „mrtvi tek" za novomeško atletiko minil, bojim pa se, da bi boljše atlete speljali nekateri močnejši atletski klubi. Če bi se v Novo mesto vrnili vsi znani in dobri atleti, bi bili lahko Novomeščani v samem republiškem vrhu.

Kateri disciplini se bom posvetil? Nekateri me nagovarjajo, naj zaradi vsestranosti začnem trenirati deseteroboj. Nekajkrat sem o tem že tudi sam razmišljal, vendar se dokončno še nisem odločil. Verjetno se bom moral pogovoriti še s tovarišem Špilarjem in drugimi atletskimi strokovnjaki, kajti zavedam se, da je deseteroboj najbolj zahtevna in naporna atletska disciplina."

ŠPILAR – 67,18

Na letošnjem 29. članskem atletskem prvenstvu Slovenije v Ljubljani so prvi dan dokaj uspešno nastopili tudi Novomeščani. Tako je prvo mesto in naslov republiškega prvaka v metu kopja še enkrat osvojil veteran novomeške in slovenske atletike Marjan Špilar, ki je v zanimivem boju premagal svojega nekdanjega tekmeca inž. Kopitarja za dobre štiri metre. Izkazali so se tudi člani štafete 4x100 m, osvojili so četrto mesto, Keržan v teku na 100 metrov in skakalec v daljavo Šimunič.

Rezultati: 100 m: 1. Cankar (Ol) 10,8, 3. Keržan (Nm) 11,1; 4x100 m: 1. Olimpija 42,2, 4. Novo mesto 44,4; daljava: 1. Udovč (Tr) 716, 5. Šimunič (Nm) 677; kopje: 1. Špilar (Nm) 67,18.

Šport

ČRNOMELJ – Črnomaljski košarkarji, ki letos nastopajo v drugi republiški ligi, so se na novo sezono pričeli pripravljati te dni. Na treninge prihaja redno okoli 10 igralcev, vadijo pa na rokometnem igrišču, kjer imajo nove koše. V kratkem bodo Črnomaljci pripravili nekaj prijateljskih trening tekem, po vsej verjetnosti pa bodo prvo odigrali danes ob 18. uri z novomeško „Obutvijo", ki je eno od boljših moštev v dolenjski košarkarski ligi. (D. P.)

MLADINSKI NOGOMETNI TURNIR

Člani upravnega odbora nogometnega kluba Elan so imeli v začetku avgusta razgovor z igralci vseh treh novomeških ekip. Predsednik tehnične komisije tov. Venta je nogometaše seznanil z nadaljnjim delom kluba in poudaril, da bo društvo v kratkem pripravilo sodniški tečaj, po vsej verjetnosti 9. avgusta. Istega dne bo tudi mladinski nogometni turnir, 16. avgusta pa bo tradicionalna tekma med debelimi in suhimi Novomeščani. Vsi zainteresirani za sodniški tečaj, mladinski nogometni turnir in tekmo med debelimi in suhimi se naj oglasijo v upravi nogometnega kluba Elan na stadionu Bratstva in enotnosti.

M. GORENC

Za uspeh zaslužni vsi

Ribniški rokometaši bodo v letošnji sezoni nastopili v II. zvezni rokometni ligi, ki se začne 7. septembra

Želja, ki je bila nekdaj skoraj neuresničljiva, se je skromnim in prizadevnim ribniškim rokometašem uresničila letos. V slovenski rokometni ligi so bili Inlesovi igralci v letošnjem letu daleč najboljša ekipa in so s prvim mestom dobili pravico nastopanja v zahtevnejši drugi zvezni rokometni ligi.

Prav gotovo je to za ekipo velik uspeh, ki predstavlja tudi uspeh rubniškega športa in dolenjskega rokometa. In prav v letošnjem letu so vsi rokometni strokovnjaki napovedali, da bodo Ribničani uspeli. Današnja generacija je namreč generacija šolanih igralcev, ki so trenirali skupaj nekaj let, v letošnji tekmovalni sezoni pa so bili v zelo dobri formi.

Ribničani so v prvenstvu dosegli 19 zmag in le tri poraze. Na vseh tekmah so odlično igrali in se izkazali kot dobri strelci. Nekajkrat so nastopili tudi v drugih državah in vedno so dosegali odlične rezultate. Prav gotovo so za te uspehe zaslužni vsi: trener prof. Cveto Pavčič, igralci, „Sevničana" Radić in Šilc, tehnično vodstvo, navijači . . .

Letošnje prvenstvo je bilo zelo naporno. Kljub temu igralci ne počivajo. Na novo tekmovalno sezono se že pripravljajo, od 1. avgusta pa so v Rovinju. V avgustu bodo odigrali nekaj prijateljskih tekem z močnejšimi klubi. Te bodo pokazale, kako so se pripravili na prvenstvena srečanja.

V novi sezoni bodo nastopili v glavnem vsi „stari" igralci, ekipo bo okrepil le Tržičan Laibaher. Ker so II. zvezno ligo pred kratkim razdelili na štiri skupine, Ribničani upajo, da bodo ob koncu prvenstva pristali na 4. do 5. mestu. Prvenstvo se bo pričelo 7. septembra, prvo tekmo pa bodo Ribničani igrali doma z varaždinskim Varteksom.

M. GLAVONJIČ

NOVO MESTO – Na novo tekmovalno sezono so se začeli prejšnji teden pripravljati tudi novomeški rokometaši, ki igrajo v ljubljanski conski rokometni ligi. Letos bo moštvo nastopilo precej pomlajeno, saj so ekipo zapustili Turk, Marn Osmokrovič in najboljši strelec Pungerčič, ki bo v novem prvenstvu nastopal za Črnomelj. Krkini rokometaši trenirajo štirikrat na teden, v kratkem pa bodo odigrali tudi nekaj trening tekem, na katere vabijo vse ljubitelje rokometa. (M. P.)

RD Črnomelj: ribiški asi

Za pokal „Bele krajine" črnomaljski ribiči še enkrat prepričljivo zmagali – Nastopili tudi Metličani

Črnomaljska ribiška družina je v ponedeljek organizirala na Lahinji in Dobličici tradicionalno ribiško tekmovanje športnih ribičev za pokal „Bela krajina".

Tekmovanje je bilo odlično organizirano in se ga je udeležilo kar 194 ribičev iz Slovenije, Hrvaške, Koroške in Zahodne Nemčije. Tudi v tem športnem srečanju so domači tekmovalci dokazali, da so že nekaj časa med najboljšimi ribiči v Sloveniji, saj so osvojili vse pokale, ki so jih dobili tekmovalci v ekipni konkurenci. Edini pokal, ki ne bo ostal v Črnomlju, je osvojila Ivica Nekrep iz Sladkega vrha.

Rezultati – mladinci posamezno: 1. Todorovski (Črnomelj), 3. Luzar (Novo mesto); ekipno: 1. Črnomelj; člani posamezno: 1. Vidović (Črnomelj), 2. D. Gerjevič (Brežice); ekipno: 1. Črnomelj, 2. Brežice, 3. Koroška; ženske posamezno: 1. Nekrep (Mura), 2. Vučnjak (Brestanica), 3. Jurinec (Zagreb).

Razveseljivo je, da so se tega prijubljenega tekmovanja udeležile tudi ekipe, ki že lep čas niso nastopile na nobenem tekmovanju. Med njimi so bili tudi ribiči iz Metlike in Kočevja.

BO LETOS DRUGAČE?

S pripravami na novo tekmovalno sezono so leskovški rokometaši začeli zadnji petek. Približno do konca meseca bodo vadili brez trenerja, vadbene ure pa bodo posvetili predvsem tehniki igranja, ki je pri vseh igralcih zelo pomanjkljiva. Prav tako bodo morali Leskovčani poskrbeti za boljšo telesno pripravljenost, saj je bila ta vzrok mnogim nepotrebnim porazom, obenem pa bodo morali poskrbeti, da bodo v prihodnje v igri precej bolj disciplinirani, kot so bili.

L. S.

NOVI DRUGOLIGAŠI – Ribniškemu Inlesu se je uresničila dolgoletna želja. Z osvojitvijo prvega mesta v najkvalitetnejši republiški ligi so se uvrstili v drugo zvezno rokometno ligo. V novem prvenstvu bodo nastopali igralci, ki so na sliki in sicer z leve proti desni: Mikulin, Šilc, Radić, S. Kersnič, Ambrožič, Ponikvar, Abramhamsberg, I. Kersnič, Matelič, Tanko, Andoljšek in J. Kersnič.

J. SPLICHAL: POT DO ZLATA

Začetek olimpijskega košarkarskega turnirja v Tokiu je bil normalen: gladka zmaga nad Urugvajem; toda že v drugi tekmi smo se pomerili s svetovnimi prvaki Brazilci. Ni nam uspelo: rezultat je bil 64:68. A huje od poraza je bilo, da Daneuu ni šlo kot običajno in da si je na tej tekmi Korač zvil gleženj – in olimpiade je bilo zanj konec.

To je bil hud udarec. Avstralce smo komaj premagali v podaljšku, bolj lahko smo dihali s Perujem, toda z Američani se je spet zataknilo: 61:69 in naši so lahko rekli „sayonara" olimpijskemu finalu. Potem smo izgubili še z Italijo in premagali Finsko ter Urugvaj in na koncu smo bili sedmi. To je bil globok padec s svetovnega srebra, toda poučno zagotovilo, da je potrebno vedno znova napredovati, če hočemo ostati na vrhu!

Pisanje o rezultatih na evropskih prvenstvih postaja dolgočasno. Naši so kot po pravilu premagali vse po vrsti – do zaključne, odločilne tekme s Sovjeti. Prvenstvo Evrope 1965 v Moskvi je zato ostalo v spominu bolj po tem, da je pomenilo slovo Ace Nikolića od trenerskega stolčka, kot pa po rezultatih. Premagali smo Francoze, Grke, Bolgare, Špance, Nemce, Švede in Poljake. V polfinalu smo skozi šivankino uho ušli Italijanom – rezultat: 83:82 v finalu pa je čvrsta sovjetska obramba ustavila naše napade. 58:49 – zlato Sovjetom, srebro Jugoslaviji . . .

Naslednje leto uradno ni bilo velikih tekem – pa vendar je Jugoslavija osvojila zlato medaljo na svetovnem prvenstvu. V Čilu je bilo namreč neuradno svetovno prvenstvo. Tu je Jugoslavija tudi najavila svojo kandidaturo za organizacijo svetovnega prvenstva 1970.

Čile je bil prvi veliki uspeh trenerja Ranka Žeravice, ki je zamenjal Aco Nikolića. Modre majice je mladi trener razdelil naslednjim igralcem: Daneuu, Koraču, Rajkoviću, Ražnjatoviću, Čermaku, Skansiju, Tvrdiću, Maroeviću, Kovačiću, Bassinu, Logarju in Cvetkoviću.

Rezultati: Jugoslavija – Panama 84:59, Brazilija 65:64, Paragvaj 97:61, Sovjetska zveza 49:53, Bolgarija 85:69, Brazilija 79:73, ZDA 69:59, Čile 91:73, Španija 69:65.

Toda neuradno zlato je bilo potrebno braniti že naslednje leto v Montevideu. Tam Jugoslovanov ni nihče več podcenjeval! Prva tekma z Mehiko je bila sicer srečno za nami – 86:73, a podobno kot v Tokiu s kupom nevšečnosti: Djerdja si je na treningu poškodoval roko in so mu jo dali v mavec, poškodoval se je Bassin, glavnih stebrov reprezentance Daneua in Korača pa proti Mehikancem skoraj ni bilo opaziti . . .

Srbski pregovor pravi: „Na muci se poznaju junaci!" V tekmi s tradicionalno neugodnimi Italijani je ob dveh poškodovanih nizkih igralcih Daneu pred koncem dobil peto osebno in je moral iz igre. Kazalo je, da so naši na tleh. Takrat pa se je na klopi zgodilo nekaj nenavadnega: Djerdja je zahteval, naj mu odstranijo mavec in da gre igrat! In Djerdja pride zares na parket, naši pa igrajo do konca brez napake ter zmagajo 71:62. V tretji tekmi predtekmovanja smo izgubili z ZDA 71:76, v finalu pa po vrsti premagali Poljsko 82:78, Brazilijo 87:84, Argentino 93:69 in ZDA 73:72. Zagotovili smo si vsaj srebro. V predzadnji tekmi smo izgubili z domačini 57:58, toda tekma z Urugvajem je bila za nas nepomembna. Proti Sovjetom pa ni šlo – 59:71 in zlato za ZSSR, srebro za nas ter bron za Brazilijo.

To je bil nov uspeh naše košarke in na evropsko prvenstvo v Helsinke istega leta smo poslali mlado reprezentanco.

(Se nadaljuje)

Dolenjski list pred 20 leti

Za varnost ljudi

V NAŠIH DRUŽBENIH razmerah, kjer postavljamo v ospredje človeka in skrb za njegovo blaginjo, je naravno, da moramo še prav posebno pozornost poklanjati tehničnemu in zdravstvenotehničnemu varstvu ljudi pri delu. Človek je najvažnejši činitelj v proizvodnji, zato je treba proučevati vse tiste pogoje, ki omogočajo čim boljši proces proizvodnje ob čim manjši nevarnosti za ljudi in ob čim manjši potrošnji ljudske energije.

LETOŠNJA LETINA vkljub hladni pomladi in obilnemu dežju kaže zelo lepo, zlasti krompir in koruza, pa tudi ostali posevki. Že nekaj let spremljajo kmeta slabe letine, letošnja letina pa obeta prav lep pridelek. Posebno so obrodila žita – pšenica, ječmen in oves. Mlatilnica kmetijske zadruge v Žužemberku že dober teden mlati. Posebno je obrodila pšenica „italijanka", ki je dala pri mnogih kmetih cel mernik zrnja za 1 ar ali 2300 kg na hektar.

V CLEVELANDU STA 3. junija letos praznovala 50-letnico poroke dolenjska rojaka John in Mary Turk. John Turk je doma iz Klečet pri Žužemberku, njegova zakonska družica Mary, rojena Strah, pa iz Kamnega potoka pri Trebnjem.

PRI NAS V STRUGAH je bila prej tudi pogodbena pošta in so ljudje dobivali pošto na dom. Sedaj pa imamo samo pomožno pošto, ki uraduje po dve uri na dan in mora vsak hoditi po pošto sam, če jo hoče imeti. Po pakete moramo hoditi celo v Videm. Ugodnih prometnih zvez tudi nimamo.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA
5. avgusta 1955)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Jok milijonov, jeden vesel

(Državni zbor) je tisto mesto, kjer se pritiska davčni vijak. Dokler bode ondi odločevalna nemška levica, ki je kot zastopnica velikega, mejnarodnega kapitala, tako dolgo ni misliti na boljše čase, ne v gospodarskem, ne v narodnem oziru. Obtičala je davčna in volilna reforma. Dokler se ti dve preosnovi ne izvršita v korist kmetiškega in sploh nižjega prebivalstva, tako dolgo bodo še vedno veljale besede našega pesnika: Jokajo se milijoni, da se jeden veseli!

(Tisočletnica) ustanovitve Ogrske dežele po knezu Arpadu vršila se bode prihodnje leto na kaj slavnosten način. Vršile se bodo velikanske slovesnosti. Otvorile se bodo velike palače, muzeji in spominki. Vse to bo mnogo milijonov stalo. Za velikansko razstavo, ktere zaščitnik je presvitli cesar sam, so tudi pridobljene stvari, ktere niso bile dosedaj kmalo komu dostopne. Tudi to bo mnogo milijonov potrebovalo. Kje bo toliko denarja vzeti?

(Vsemu slovenskemu) učiteljstvu! Pokažite s tem, da se udeležite v prav obilnem številu zborovanja v Novem Mestu, da želite sebi in šoli napredka, da ne samo varovati, temveč tudi povzdigniti želite svoj ugled, posebno še, da hočete škupne složne delavnosti, katera je istinito potrebna. Ne iščite izgovora, temveč pridite v našo metropolo.

(Oglas.) Dva dečka, katera sta lepega vedenja in čvrstega zdravja, sprejmeta se takoj pod ugodnimi pogoji v trgovino z mešanim blagom v Krškem.

(Nesreč) je vedno mnogo po svet, in vsaki čas dohajajo taka poročila. Pri neki morski vaji priletela je barka v drugo ter jo raztreščila: 144 ljudi je potonilo.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC
1. avgusta 1895)

PO SVETU OKOLI

SE ZGODI – Že dokaj utrujeni od postopanja po sobanah neke muenchenske galerije sodobnega slikarstva sta se priletni dami ustavili pred izumetničeno podobo nage ženske, ki jo je ustvaril samcati Dali. Tedaj je ena od priletnih dam vzkliknila, češ da sta tukaj že bili, kajti v kotu sobane je spoznala – gasilno napravo!

O DOLGČASU IN . . . – Da dolgčas „ubija" – to je stara resnica. Pred nedavnim pa so učenjaki z vancouvrske univerze dognali, da se ljudje, ki dan ali dva čisto pri miru sedijo v zatemnjeni sobi, zelo lahko odvadijo kajenja in znebijo določenih strahov. Toda že nekolikanj daljše dolgočasje je škodljivo, edino zdravilo pa je – delo! Upamo si zapisati, da mater Zemljo tlači precej dolgočasnežev zategadelj, ker se dela ne da dobiti – na recept!

HRZATE TUDI VI? Waleški farmer je izdal v nakladi 200.000 izvodov „Slovar konjskega jezika", ki je prvo tovrstno delo na svetu. Za tiste, ki hočejo konju „povedati": „Rad te imam!", je na voljo kar trideset izrazov. Sestavljalec slovarja in založnik gotovo ni imel večjih težav, saj je predtem objavil že tudi „Slovar svinjskega jezika"; le-ta pa ni vseboval krulečega izraza „rad te imam"!

HITRI POČASNI – Tekmovanja polžev privlačijo vse tiste, ki imajo radi hitrostne rekorde na – počasen način. Tako je pred nedavnim precej Britancev bilo priča, da je polž „Blisk" postavil svetovni rekord in si pridobil naslov najhitrejšega polža na svetu. 70 centimetrov je preslinil v minuti in 20 sekund, kar ustreza hitrosti 27 metrov na uro. Vrtoglavo, ali ne?!

POSNETEK IZ SATELITA – Toliko, kot je Američanov, ki so sposobni prodati prav vse, je tudi tistih, ki so prav vse pripravljeni – kupiti. Tako neka spretna agencija ponuja, da za en samcati dolar naredi posnetek katere koli hiše – iz satelita. Lastnikov hiš, ki si želijo takih posnetkov, ne manjka; ni malo tudi razočaranj, saj so na slikah, posnetih na višini 360 kilometrov, navadno samo črni madeži in bele pike, ki naj bi bile – hiše! Sploh pa, za en dolar?! Kaj pa hočete še več?

SMO PREČISTI? – Francoski specialist za alergije dr. Helpern trdi, da prevelika čistoča lahko tudi škodi. Kajpak doktor ne zahteva, naj hodimo umazani, ampak samo opozarja na številne pojave kožnih alergij, ki so posledica pretirane uporabe različnih detergentov. Mamice, nikar ne povejte tega svojim malčkom!

NA IZPIT – Čedalje manj je lastnikov travnikov, ki bi vstajali s petelini in se šli – kosce! Zategadelj pa je vse več motornih kosilnic. V Ameriki, ki prednjači s takimi novostmi, so izdelali kosilnico, ki ni kar tako. Velika in zapletena je do take mere, da je treba za njeno upravljanje imeti izpit, ki ga v vozniško dovoljenje vpišejo pod oznako – K! Morebiti tale K pomeni – kosilnica!

Zrezek iz kobilic

Namesto teletine bodo kobilice – Proteini

Česa vsega sladokusci ne spravijo v svoje želodce! Od polžev, žab, lastovičjih gnezd vse do juhe iz plavuti morskega psa. In še za prav posebno zvrst ljudi se imajo. Tej manjšini stoji nasproti velika večina tako imenovanih normalnih ljudi, ki so popolnoma zadovoljni z navadnimi zrezki in krompirjem. Žal, a ugotovitve nekaterih znanstvenikov kažejo, da bomo prej ali slej vsi morali postati sladokusci. Človeštvo pridela za svoje potrebe vse premalo hrane, da bi bili vsi siti. Strokovnjaki se resno trudijo, da bi našli nove vire hrane in pri njihovih raziskavah jih nič ne moti okus „normalnega človeka".

Roy Snelling in C. H. Hogu iz Los Angelesa sta ugotovila, da nam ni potrebno preveč skrbeti, kje dobiti dovolj proteinov, ki so važna sestavina vsakdanje hrane. Na svetu živi namreč ogromno žuželk, kobilic, mravljincev, gosenic, hroščev in ostale golazni. Prav ta gromozanska množica golazni je izredno dragocen vir prehrane; njihova telesa vsebujejo veliko več proteinov kot govedina, teletina ali svinjina, sploh več kot vsa živila, na katera smo navajeni. 45 dekagramov kobilic ima trikrat več proteinov kot ista količina telečjega zrezka.

Ste že uganili, za kaj gre? Kobilice, hrošči, gosenice in mravlje so bodočnost naših jedilnikov! Če se bomo hoteli dobro najesti, bomo pač morali naročiti zrezek iz kobilic ali vsaj mešanico mravelj z njihovimi jajčeci.

Komur je misel na tako kosilo nevzdržna, mu ni pomoči. Strokovnjaki trdijo, da so vse te drobne stvarce zelo okusne. Potrebno jih je le okusiti.

Dober tek!

To je edina do sedaj znana fotografija pošasti Nessy. Posnel jo je že leta 1934 neki turist.

Pošast so posneli

Menda ni več človeka, ki bi ne poznal najbolj popularne in razvpite pošasti iz škotskega jezera Loch Ness, pošasti, ki so ji nadeli ljubkovalno ime Nessy. Od prvih poročil do danes je preteklo že veliko časa in zvrstile so se številne znanstvene in „znanstvene" ekipe, ki so poskušale priti do neovrgljivih podatkov o resničnem obstoju jezerske pošasti. Japonci so celo do lanskega leta vztrajali na bregovih jezera, vendar zaman; Nessy se s kamerami in fotoaparati dobro oboroženim Japoncem ni hotela prikazati.

Več sreče kot poklicni radovedneži so imeli slučajni gostje globokega škotskega jezera. Vse kaže, da pošast bolj ljubi preproste ljudi in se jim veliko raje pokaže kot radovednim in dvomljivim biologom. Zlobni jeziki vedo celo povedati, da je Nessy zelo domoljubna zverinica in da vneto skrbi za to, da turizem v okolici jezera cveti in se razvija.

Pred dvema tednoma pa se je Nessy očitno odločila, da ne bo več vlekla za nos znanstvenikov. Bostonska akademija znanosti je sporočila, da je njeni posebni ekipi uspelo posneti film o jezerski pošasti. Film so kot najstrožje čuvano skrivnost poslali v fotografski laboratorij Eastman Kodak v Rochestru, kjer so z njim delali izredno previdno.

Kot poroča direktor akademije Robert Needleman, so posnetki jezerske pošasti dobro uspeli, vendar ni niti na enem posneta v celoti, čemur je kriva zelo motna jezerska voda in pa to, da je pošast ležala v času snemanja v blatu jezerskega dna.

Pijani srečko

Stari ljudje so mi pravili, in tega je že jako dolgo, da ima mačka devet življenj in če je črna, da je povezana s samim hudobcem. O njeni trdoživosti sem se lahko večkrat prepričal, saj so jih fantiči metali z zvonika. Vedno so padle na noge in ostale žive. Dandanes to ne drži več, kajti zdaj leži po naših cestah vse polno povoženih mačk.

Še eno drugo zlato pravilo sem si zapomnil in to je, da ima pijanec vedno srečo. To bo držalo. Najprej pada v jarke, močita ga dež in sneg, pa se zlepa ne prehladi. Potlej skrbimo zanj kot za najtežjega bolnika. Zlepa ga prepričujemo, da bi se zdravil, vendar je največkrat ves trud zaman. Skrbimo za njegovo srečo, akoravno je po njegovi krivdi družina nesrečna. Najprej žena, ki si je naprtila tako pokoro na pleča, potlej pa še otroci, ki si niso želeli, da bi jih taki starši spravili na svet.

Oni dan sem spet srečal pijanega voznika, ki mu pravijo Srečko. Takole je bilo: hodi pijan v službo, pa ne izgubi dela. Včasih se popoldne spravi popravljat vozove, ki jim pravijo avtomobili. Prejšnji teden je dobil enega in ga popravil. Ker ga je hotel preizkusiti, se je z njim popeljal na cesto. Kajpak, po stari navadi je bil pijan, pa ni videl sosedove ograje in jo je podrl. Kaj je hotel? Sosedu je brž popravil ograjo, lastniku, ki ni več maral avta, pa obljubil, da ga bo plačal.

Spet je popravljal avto, da bi ga čimprej pretopil v novce. Popeljal se je do železniških tirov, kjer se je voz kot trmast konj ustavil. S prijateljem sta stopila ven, da ga porineta, pa je pripeljal vlak in zmlel avto.

Zdaj spet sedi doma ob pijači in razmišlja o svojih nesrečah ter če je kljub vsej škodi še vedno Srečko.

MARTIN KRPAN

Figov list spet v mod

Tisočletna zgodba nav za novo obliko kopal

Kaj vse že danes ne vid na plažah! Na teh prost kjer se v vročih mesecih srečujejo ljudje z vseh ko sveta, smo lahko priče mod krikom, kakor so našli od pri posameznih narodih ali sameznikih. In ob primerj tem, koliko je kdo porjav kakšnim čolnom se vozi, š šno kamero snema svojo d nico, se oči še najve obrnejo za tistim ubogim ščkom blaga, ki je ostal mežljivosti in modi.

Prav ta košček blaga pa naprej vir sporov in tekm med velikimi mojstri kroj Ko je že vse kazalo, da modeli za letošnjo sezon končno postavljeni, je pri dan nov model kopalk.

Model je preprost in star ko kot človekova dom Francoski kreator Minouc

Moderna Eva z Adamo

malo pobrskal po Bibliji šel navdih v zgodbi o Ad Evi. Mit pripoveduje, da Adam in Eva svojo golot krila s figovim listom. In gendarmi figov list je z novo modno domislico.

Najmodernejše, najnov najnaprednejše so torej k ke, ki imajo obliko figov sta. List je enak za mošk za žensko, kar zahteva o nega spola, da se je že k prej poskusil v kopalnih lih „zgoraj brez".

Francoski figov list je svetu; najlepše so ga s Nemci in Švedi, skoraj večjim navdušenjem Moških kupcev je malo. nikar ne mislite, da so zdaj polne figovih listov pa! Ogromno slavnih k obleži v omarah. Važno se pokaže pogum in n nost.

Riše in piše: Marjo

24. „Na Mount Everest" završalo po yetijevski va „Ponudili se bomo za nos novčič, ki ga zaslužiš v tej j

In pričelo se je vrvet kožuhi, vrvi, prepečenec, j pripraviti! No, vaščani so v red do dogovorjenega dne vo prinaša lepo vreme.

Poslednjo noč sta se

GRADOVI IN USODE

DANES

7. VIII. '75
44 PRILOGA

NOVEMU MESTU GROZI...

DANES

KAJ JE NOVEGA

KOPLJI POD KRIŽEM

DANES

Z današnjim 44. zapisom na zadnji strani Priloge se izteka naša serija, ki je nosila naslov GRADOVI IN USODE. Bralcem smo predstavili 29 gradov v dolini Krke; v dolini, ki se je je prijelo tudi ime Dolina gradov. Več kot 50 gradov so postavili v dolgih stoletjih tod, od mnogih je ostalo komaj še kaj več od imena, za mnoge niti dobro ne vemo več, kje so stali. Številni so danes že v ruševinah in le redki še razkazujejo svojo moč.

V neprestani nevarnosti so živeli več stoletij gradovi in njihovi plemiški lastniki: napadali so jih Turki, Uskoki, celo mongolske horde so pridrvele pustošit. Sredi 19. stoletja so doživeli nov udarec, ko je bila ukinjena tlaka in z njo številne dajatve, zaradi strateške pomembnosti pa so bili mnogi porušeni in požgani v zadnji vojni.

Nekatere danes družba obnavlja, zavedajoč se njihove zgodovinske vrednosti in današnje namembnosti; kot turistični objekti, kot muzeji in podobno so vsega zanimanja vredni. Zato lahko pripoved o gradovih v dolini Krke strnemo z optimistično ugotovitvijo: njihove usode se še ne iztekajo.

dirke pa so ostale!

Šentjernej bo 17. avgusta slavil visok jubilej: 90. obletnico tradicionalnih konjskih dirk. Kako so se spremenili časi od takrat! Še pred zadnjo vojno so bile konjske dirke na šentjernejskem hipodromu vsako leto za dan Petra in Pavla, letos na primer pa so jih morali celo dvakrat predstaviti. Nekaj načrtov jim je pokvarilo neprestano slabo vreme, razen tega pa so hoteli v Šentjerneju slovesnost počastiti kar najbolj slovesno in so za jubilej progo podaljšali.

Kraj v ravnini sredi Krškega polja je bil od nekdaj znan po reji konj; včasih je imela v Šentjerneju banovina svojo žrebčarsko plemenilno postajo, kjer je imela svoje žrebce od februarja do avgusta. Tudi šentjernejskemu potoku so nadeli ime, ki je v skladu s konjerejsko tradicijo kraja: Kobila.

Sreča je, da je v Šentjerneju ostalo vsaj toliko tradicije, da prirejajo konjske dirke, na katere pride staro in mlado. Druga zanimivost kraja, lončarstvo, je skoraj povsem izumrla. Prizadevni domačini se trudijo, da bi dirke ohranili pri življenju, saj kraja ne loči več dosti let od stoletnice organiziranih nastopov!

Kako je dandanašnji v času motorizacije in sodobnega kmetijstva težko za konje, ne tožijo le v Šentjerneju: tudi na znameniti sinjski alki se je že dogajalo, da so morali konje pripeljati od drugod in da je domači alkar zajezdil žrebca prvič šele — na petkovem predtekmovanju.

A kot v Sinju tudi v Šentjerneju ljubezen do konj vedno zmaga!

J. S.

GNEČA NA DOLENJSKEM NEBU

Dolenjski letalski center, ki ima sedež v Novem mestu, pravzaprav na letališču Prečna, šteje 165 članov; med njimi je 61 letalcev, ostali pa so modelarji, padalci ali pa preprosto ljubitelji letenja. Poleg nove pristajalno-vzletne steze so najnovejše pridobitve DLC jadralno letalo B-4 Pilatus ter seveda radijske postaje, ki so jih vgradili v „kište", kot letalci ljubeznivo imenujejo naprave, ki so težje od zraka, vendar vseeno lete.

Razen tega premore DLC šest motornih letal: PO 2 (stara, dobra štorklja), dva aero 3, dva kurirja in citabrio, jadrajo pa z dvema dvosedežnima blanikoma, vajo, delfinom in cirusom.

Dolenjski letalski center se trudi, da bi dosegel po opremi srednjo slovensko raven, za kar imajo občinski možje (seveda gre za denarno pomoč) precejšen posluh, pomagajo pa tudi novomeške delovne organizacije, posebno Labod in Novoteks. Še najbolj pa se dolenjski letalci zanesejo nase: s prostovoljnim delom na letališču in za štanco, na kateri delajo plastične predmete za nekatere gospodarske organizacije, zaslužijo marsikateri stari milijon. DLC zaradi pomanjkanja denarja ne more vzeti na šolanje vseh ljubiteljev višav, ki se prijavijo, čeprav dosegajo novomeški piloti na tekmovanjih lepe uspehe. Lani so bili med letalskimi šolami tretji v Sloveniji, modelarji pa celo prvi.

Te dni je na letališču v Prečni velik vrvež, šolajo se novi letalci, prekaljeni mački pa poskušajo izpolniti pogoje za srebrni, zlati ali diamanti C — najvišje priznanje pilotu-jadralcu. Gneča je seveda tudi v motornih letalih in med modelarji. Objavljamo nekaj posnetkov poletnega žitja in bitja na prečenskem letališču. Vsa letala so, kot se za leteče „kište" spodobi, slikana v zraku.

M. Bauer

GLASBENA VOJNA

Čeprav na Severnem Irskem že osem mesecev velja prekinitev ognja, se protestanti in katoliki še naprej „urijo" v oboroženih spopadih, zato ni nič čudnega, da statistika hladno beleži vsak mesec po petnajst mrtvih ljudi na vročem severu. A statistika bi ne bila statistika, ko bi prav tako ne zabeležila presenetljivega dejstva, da na severnem Irskem vlada neverjetno veliko zanimanje za glasbo. Industrija zabavne in „resne" glasbe pa cveti prav zaradi prej omenjenega sovraštva med katoliki in protestanti.

„V nedeljo zjutraj grem na vožnjo
in s seboj vzamem svoj colt 45.
Hej, hej, kako krasen dan! . . .

In tako naprej. To je del besedila zelo popularne protestantske balade „Krvava nedelja", ki poje o poboju trinajstih katolikov v Londonderryju pred tremi leti. In to priljubljeno balado protestanti lahko poslušajo na eni od mnogih plošč, ki so preplavile severni del Irske.

Seveda se katoliki niso dali ugnati v rog. Tudi oni so poskrbeli, da so enakovredni tekmeci in bojevniki na glasbenem področju. Izdali so več plošč, na katerih so pesmi, ki poveličujejo njihov boj in junaštva.

Pri vsem tem niti ni važno, da so balade, popevke in druge pesmi izvirne le v besedilu. Za melodijo si eni in drugi jemljejo znane pesmi iz zakladnice irskih narodnih balad ali iz bogate zbirke ameriških ljudskih pesmi. In ob stare zvoke nizajo besede, ki govore o pobegu voditeljev IRA iz dublinskih zaporov ali pojo hvalnico puškam.

Morda so v tej novi propagandni glasbeni vojni še najpametnejši glasbeniki. Služijo denarce in igrajo. Prav nič jih ne skrbi, da sta v istem ansamblu lahko solista katolik in protestant, da na bobne tolče katolik, na kitaro pa ga spremlja protestant. Važno je, da posel cveti.

Sožitje med zagrizenimi sovražniki je v snemalnih studijih prav vzorno: isti sestav glasbenikov snema danes ploščo z borbenimi pesmimi za IRA, naslednji teden pa prične snemati za lojaliste . . .

DOMAČA LEKARNA: DOBER MISEL

Rastlina iz družine ustnatic raste kraj gozdov, po grmovju, na travnatih obronkih in pašnikih in ljudska vera je, da daje človeku novih, dobrih misli. Cvete od julija do oktobra in v tem času tudi rastlino trgamo.

Dobra misel vsebuje hlapno olje in čreslovino, ki pospešujeta izločanje vode, potu in seča. Prav tako jo hvalijo kot sredstvo, ki lajša krče v trebuhu in dobro vpliva na dihala. Dobra misel, kuhana v vinu, pomaga, če naredimo obkladek in ga položimo na kožo, ki peče. Naduho, jetiko, kašelj pa zdravimo, če rastlino kuhamo v vinu skupaj s figami, rutico in medom. Liste in cvete dobre misli denemo v vrečico, ogrejemo v vinu, potem obkladek položimo bolniku na glavo. Če bo dobro odet, se bo potil. Komu pa se zapirata blato ali voda, pomaga dobra misel, če njene liste dene na trebuh.

Dobro misel, kuhano v vodi skupaj s figami, lahko grgrat gosto zmes pa položiš na vrat to pomaga pri angini. Tudi krvavo grižo lahko zdravimo to rastlino: namočimo jo v vinu in ji dodamo nekaj trpotčevih semen. Priporočajo tudi dobro misel in trpotec kuhati v vodi ali v vinu, pridati nekaj smokev pa imamo dobro zdravilo pri raznih boleznih dihal, posebno pri kašlju in naduhi. Zobobol pa lajša v olju namočena dobra misel.

NIKOLI IZ MODE

Jedilna garnitura je morda eden ostankov garnitur v sedanjem kosovnem obdobju opremljanja stanovanj. Ni nujna, kajti s precej uspeha lahko kombiniramo tudi različne mize in stole. Fotografiji prikazujeta ravno tak primer: različno mizo in dovršeno obliko stola, na katerem bo prijetno posedeti tudi dlje časa. Mizo in stole lahko postavimo ob steno ali pa tudi prosto stoje v prostoru, kar omogoča, da po potrebi postavimo zraven še dva stola. Torej lahko pri mizi je kar šest oseb.

Taka miza in taki stoli ne bodo nikoli iz mode. Oblika je tako rekoč večna in tudi material — les je ob pravilni negi in uporabi večen.

Ste opazili, da miza ni pokrita? Prt pokrijemo samo za obed, potem naj se les kar vidi. Vreden je pogleda in dotika.

Inž. arh. MARTA RAČEČIČ

BIKOVA JAJCA

V gostišču Marije Pavlin „Pod Trško goro", kjer iz Mačkovca lahko gledaš promet na avtocesto kot na dlani in opazuješ vikende in zidanice po pobočju, znanem po dobrem cvičku, imajo za goste specialiteto — bikova jajca. Resda jih ni vedno dobiti, ker je dobava iz klavnic občasna, toda nekateri že vnaprej naročajo to jed in jim je silno všeč.

Kot je povedala lastnica gostišča, pripravlja bikova jajca na tak način: „Eno jajce prekuham v vreli vodi in pustim vreti 2 ali 3 minute. Potem jajce olupim in narežem na rezine. Na masti prepražim čebulo, da zarumeni, potem jajce pražim, da voda izpari. Nato po okusu solim in popram, nazadnje pa dodam sesekljan peteršilj in česenj.

Bikova jajca lahko pripravimo tudi ocvrta na pariški način, zraven pa najbolje sodi zelena solata. Za eno osebo je navadno dovolj eno jajce."

Gostilničarka je povedala še, da bodo zaradi vedno večjega zanimanja za to specialiteto skušali dobavo urediti tako, da bo jed vedno na razpolago. Sicer pa imajo telefon in gostje lahko povprašajo, če so bikova jajca na zalogi.

R. B.

L. LESAR

LESENE HARFE DOLENJSKE

SLAMNATI KRALJ

V Dolnjih Raduljah pri Bučki stoji na sončnem pobočju grajski kozolec — toplar z desetimi štanti, pokrit s slamo, star nad dvesto let. Natančna letnica ni razvidna, toda Franc Jan, stoletnik, ki mu je manjkalo do stotih let le nekaj dni in je umrl v marcu 1975, je vedel povedati, da je bil v njegovi mladosti kozolec tak, kakršnega vidimo danes, in tudi njegovi sodobniki so se ga spominjali že od nekdaj.

Torej pomeni, da je bil kozolec v času oktobrske revolucije že pravi veteran. Stal je tam na tisti vzpetini, gospodarji pa so se menjavali, in ko je propadel grajski lastnik, se je navezal na samoto vetrov in praznih lat, ohranil pa je dostojanstvo grajskega kozolca. In še danes, po toliko letih, če slučajno vprašate po najlepšem in največjem kozolcu na Dolenjskem, ki je še pokrit s slamo, boste zvedeli, da je to tam med Bučko in Krmeljem, na sedlu velikega travnika, ki je bil njega dni bogat sadni vrt, zdaj pa se drevesa sušijo, nihče pa ne zasaja novih.

O veličastnosti tega velikega objekta, ki je kot katedrala in nekakšna kraljevska siva eminenca med kozolci, bi vedel povedati, da se elementarno vključuje v pokrajino in ji daje neko arhaičnost, posebno še ker takih velikanov preprosto ni ali pa jih je le malo.

Kozolec ali kozovc ali kozc, prispodoba prostora, ki ne utesnjuje prostora in se srečno prilagaja vsem letnim časom, nekakšna metafora za svobodo stavbe, stoji in stoletja gredo mimo, čeprav bi človek dejal, da se bo vse skupaj podrlo, da bo severni piš uredil po svoje. Ampak vsi vetrovi so se navadili na kozolce in jih imajo za harfe ali za srečna znamenja popotovanj.

V Dolnjih Raduljah pri Bučki so vsi prebivalci, s katerimi sem govoril, ponosni na grajski kozolec. Rekli so: „Če bi bilo potrebno, bi se vsi stisnili pod njegovo streho, pa še iz sosednjih vasi bi lahko prišli, in še zmerom bi bilo dovolj prostora.

Sedanji lastnik nekdanjega grajskega lepotca je JANEZ NOVAK. Njegov oče je leta 1906 s še tremi kmeti odkupil propadlo graščino. Baje je imel gospodar slabega oskrbnika, ki je graščino zakvartal, kar je še ostalo, pa je lastnik prodal.

V kozolec, ki ima največje srce, kar sem jih kdaj videl, spravijo več kot trideset voz sena, poleg tega lahko zdevajo dvajset voz pšenice in postavijo deset naloženih voz pod streho.

Časi, ko je bil poln pšenice, so že davno minili. Janez Novak je star štiriinsedemdeset let, žena pa ne veliko manj in sta na pragu starosti, čeprav nista o tem nikoli premišljevala in je prišlo mimogrede. Sin Lojze je star šestintrideset let in še nima neveste, čeprav pravi, da bi bil dober mož in da je dovolj zemlje, da bi se tudi žena z desetimi otroki lahko preživela.

Pri hiši imajo še zmerom par konj, šest krav in šest prašičev. Poleg tega jih redijo v kooperaciji z zadrugo sto dvajset, kar pa je, kot je povedal bodoči gospodar, bolj garanje kot dobiček.

V veži pri Novakovih so cvrli ocvirke in gospodar Janez je bil nekam bolehen. Sin Lojze, ki je prišel z dvorišča, pa je razlagal, kako bo posadil nova drevesa na vrtu, ki meri nad štiri hektare in bi lahko dajal na tone sadja. O kozolcu pravi, da je preveč zdrav, da bi ga podrli. Ampak tako kot vse hiše in druga gospodarska poslopja v vasi bodo tudi tega pokrili z opeko, da ne bo delal sramote in da se bo njegovo grofovsko veličanstvo spet postavilo v vrsto najlepših stavb v tem kraju.

Franc Jan, stoletnik, mi je pripovedoval, kako so včasih prihajali mojstri s plenkačami in so ostali mesec dni. V tem času so nastajali kozolci in skednji in kar naprej se je pilo. Saj je bil likof vsak teden, to se pravi, da so vsak teden zatikali smrečice na nove grušte in so ženske pripravljale najboljše jedi. Ko pa so postavili kozolec, se je zbrala cela vas. Kot je povedal Franc Jan, je gospodinja zalila stebre z vinom, da se jih ne bi nikoli dotaknila gniloba, in vsi so se veselili.

A. BARTELJ

DOBER DAN, DOLENJCI

VIDA BREST

Pred vojno je v četrtem razredu šentruperške osnovne šole učitelj dal za šolsko nalogo spis z naslovom „Moja dolina". Že nekaj minut zatem je svoj zvezek oddala učenka Majda Peterlin, eden od šestih otrok tamkajšnjega peka. Deklica je napisala samo nekaj vrstic, bolje rečeno nekaj verzov, kajti lepoto in milino svoje doline je prelila v pesem. Naslednji dan, ko je učitelj prinesel popravljene zvezke, je pod njenim „spisom" pisalo: nezadostno 1, zraven pa je učitelj še pripisal: „Povej, od kod si prepisala!"

To je dokaz, da lahko tudi nezadostna ocena pomeni priznanje . . .

Tega drobnega dogodka prav gotovo ne bi omenjali, če ne bi tiste pesmice napisala prav Majda Peterlin, kasnejša partizanska pesnica Vida Brest, ki je danes otroška pisateljica.

Povedati je treba še, da tisti „sporni" otroški stihi niso bili prvi, ki jih je mala Majda napisala. „Pesmi pišem že, odkar pomnim. Brž ko sem se naučila pisati, sem pisala tudi pesmi," pove Vida Brest, ki danes kot upokojena učiteljica živi v Ljubljani. „Niti približno ne vem, koliko sem jih napisala. Zgodi se celo, da mi danes moji tovariši iz partizanov povedo kakšno, za katero trdijo, da je moja, pa je jaz ne morem spoznati," pravi. Precej njenih pesmi so uglasbili partizanski skladatelji. V partizanih je napisala tudi himno Gubčeve brigade; pred kratkim jo je Radovan Gobec uglasbil in tako bo prvič zapeta na proslavi Gubčeve brigade 8. septembra letos v Trebnjem.

V Gubčevi brigadi je med vojno zagledala luč tudi prva njena zbirka, ki je obsegala 15 pesmi in jo je uredil Vasja Ocvirk. V partizanih pa je izšla še ena njena zbirka v Cankarjevi brigadi. Po vojni je 1947 izšla zbirka z naslovom Pesmi. V tej zbirki je Vida Brest zbrala pesmi, ki se jih je spomnila, saj se je zapisanih ohranilo bore malo. Gotovo je tako precej njenih pesmi za vedno izgubljenih.

Po vojni Brestova že vseskozi piše le za otroke. Njena zadnja knjiga je izšla lani pri Mladinski knjigi; to so socialne pravljice z naslovom „Čarovnik Ujtata". „Te pravljice so sicer pisane za otroke, namenjene pa so prav tako tudi odraslim," doda. 1951 so izšle „Mihčeve pesmi" in partizanske zgodbe za otroke z naslovom „Orehovo leto", napisala pa je tudi potopis „Potovanje v Tunizijo."

Otroško dušo Vida prav gotovo zelo dobro pozna, saj je bila po vojni osem let učiteljica v Dolu pri Ljubljani in štiri leta v Tuhinjski dolini. „Še danes grem zelo rada v šole, kamor me pogosto vabijo. Najraje imam otroke od prvega do četrtega razreda, katerim so tudi moja dela v glavnem namenjena. In še to: raje grem na deželo kot v mesto."

Najraje pa gre v svoj rodni Šentrupert. „Jaz sem prava Šentruperčanka, z dušo in srcem. Ne vem, če še kateri ljudje hodijo tako pogosto domov kot mi, Šentruperčani. Čeprav v rojstni vasi nimam več domačih, ker je mati kmalu po vojni umrla, sestra pa je imetje prodala, me tja vleče vse: sorodniki, znanci, lepota te doline, spomini."

Mirenska dolina je že od nekdaj, kot bi jo vzeli iz pravljice: lepa in revna. V časih, ko je tam rasla Vida Brest, takrat še Majda Peterlin, je bila precej bolj revna. „Moj oče je bil pek in tako je bil v času gospodarske krize v naši hiši glavna jed kruh; takrat sem se ga tako najedla, da tudi v partizanih, ko sem bila najbolj lačna, nisem nikoli prosila kruha," se spominja.

Mlado dekle je z lahkoto končalo šentruperško petletno šolo in je na vsak način hotelo v gimnazijo. Denarja za šolanje pa doma ni bilo. Hotela si je sama pomagati in naredila je, kakor je mislila, da bo najbolj prav: 36 svojih najboljših pesmi je lepo prepisala in zvezek odnesla župniku. Upala je, da bo to zadosten dokaz njene nadarjenosti in da ji bo župnik na občini izgovoril štipendijo. Pa se je drugače končalo: njen oče je bil zapisan kot „rdečkar", komunist, zato so ji štipendijo zavrnili.

Rdečkarji so bili Peterlinovi že dolgo. Vidin stari oče je bil nemiren duh, ki je iz rojstne vasi odšel kmalu po poroki in se 14 let potepal po Evropi. Naučil se je osem jezikov, ko se je vrnil domov, pa je s seboj prinesel — Marksov Komunistični manifest. Njen oče je bil že pred vojno kandidat za člana partije, v njihovi pekariji v Ljubljani, kjer so živeli nekaj let, pa so se zbirali komunisti in napredni proletarci.

Zato ni čudno, da je šla tudi Vida njegovo pot: kmalu po začetku vojne, ko ji je bilo komaj 16 let, je bila sprejeta v SKOJ. Takoj je postala terenka in takrat si je tudi izbrala ilegalno ime Vida Brest. „Izbrala sem to ime zato, ker zveni tako žensko, prav tako kot Matej Bor zveni zelo moško; čeprav je treba vedeti, da je brestov les precej trši kot borov," se zasmeje. Pesmi Vide Brest so dolenjski partizani znali na pamet že takrat, ko o Kajuhu še niso niti slišali. In borci, preprosti kmečki fantje, so jih takoj sprejeli za svoje, ker so jim bile domače in razumljive. Vida Brest je postala znana partizanska pesnica, malokdo pa je vedel, da je to v resnici komaj 16-letno dekle Peterlinova Majda. Tudi njena mati je bila naravnost zaljubljena v Vido Brest in je hčeri, za katero je vedela, da piše nekakšne pesmi, večkrat oponesla: „Kaj boš ti, ko bi tako pisala kot Vida Brest . . ."

Po izdaji ubeglega partizana je ilegalko Vido začelo loviti 500 Italijanov. Stepli so se s partizani in prestrašeno dekle se je znašlo v tem ognju. Bilo jo je strašno strah in je bežala kar med italijanskimi vojaki, ki seveda niso vedeli, da lovijo prav njo. Partizani so jo našli v Srednjem Lakencu, kamor se je skrila, in jo odpeljali v štab zapadnodolenjskega odreda na Trebelno. V štabu so povedali, da so pripeljali Vido Brest, pa so se štabovci začeli smejati: „Mislite tole smrkljo? Vida je pa že bolj pametna kot ta!" Tam je bilo tudi precej Šentruperčanov, ki so bili na svojo sovaščanko ponosni in so zanjo zelo skrbeli. Drugi so se iz tega norčevali: „Še cucelj naj ti dajo," so jo dražili. Potem so jo dodelili v Glavni štab v Črmošnjice in postala je članica propagandnega oddelka.

„Med vojno sem doživela marsikaj," pripoveduje. „Proglasili so me celo za mrtvo in sem v Podzemlju prisostvovala lastni komemoraciji." Še celo po vojni je morala pripeljati priče, ki so potrdile, da je ona res ona. Uradnik je namreč trdil, da Majda Peterlin ni bila v partizanih, Vida Brest pa „je junaško padla . . ." Ona pa je ušla iz bolnice v Srbskih Moravcih, da je bila lahko 9. maja 1945 ob štirih zjutraj v osvobojeni Ljubljani!

„Danes me najbolj boli, ko se govori, da je bil Šentrupert bel," prizadeto pove. „Do kapitulacije Italije so bili iz vse okolice morda štirje belogardisti, samo v Gubčevi brigadi pa je bilo iz našega konca partizanov za en močan bataljon. Poglejmo samo mojo rojstno vas Kamnje: 20 hiš je dalo 20 partizanov in niti enega samega belogardista. Iz te vasi je bil en komisar brigade, en komandant bataljona in ena partizanska pesnica.

Tisti, ki tako govorijo, naj si ogledajo spomenik v Šentrupertu, kjer so vklesana vsa imena padlih. Samo iz naše hiše sta življenje žrtvovala brat in oče in podobno je bilo še pri marsikateri!"

Vida Brest je ponosna na svoj kraj in pred dnevi je prav v Šentrupertu praznovala svoj 50. rojstni dan.

NOVEMU MESTU PRETI UMAZANA BOMBA!

„Vemo, da bodo za nami še živeli odrasli in otroci, ki bodo potrebovali in želeli čist zrak in vodo, cvetoče trate in zelene gozdove," so prisrčno zapisali v glasilu Utrinki člani biološkega krožka osnovne šole „Katja Rupena" iz Novega mesta, ko so objavili podatke o varstvu okolja v dolenjski prestolnici. Varstvo narave in človekovega okolja je eden od velelnikov našega časa, vendar se tega vse premalo zavedamo, češ saj ni tako hudo, še vedno je čas za ukrepe. Ko na primer preberemo vest, da je v Kavasakiju na Japonskem zaradi posledic industrijskega zastrupljanja umrlo 100 ljudi, 2000 pa nevarno zbolelo, se tolažimo, da je to nekje daleč, da teh ljudi nismo poznali itd., ne vemo pa, da s svojim ravnanjem vsak dan doma, pred svojim pragom ustvarjamo ravno take Kavasakije.

Ob tem pa je treba pribiti, da zadrži najboljša čistilna naprava samo 80 odstotkov nesnage, kar matematično pomeni, kot da vsako peto leto sploh ne bi delovala. Po načrtih naj bi bilo Novo mesto, razen redkih zasebnih hiš, priključeno na čistilno napravo (ta bo, ko bo dograjena, dovolj velika za mesto s 60-80 tisoč prebivalci) do leta 1978, vendar se je rok zaradi pomanjkanja denarja zavlekel.

Krka ni, ko je govor o onesnaževanju edini novomeški kamen spotike. Malokdo ve, da ima mesto kar 120 kilometrov ulic, od tega jih je 60 odstotkov asfaltiranih. Novomeške ulice večinoma nimajo kanalizacijske mreže, ob nalivih se spremene v potočke in potoke. Za čiščenje cest in ulic — vsako leto stane poldrugi milijon dinarjev — skrbi samo 13 ljudi.

krka–tekstilni vzorec

Kako je torej z zaščito človekovega okolja in narave v Novem mestu? Kdorkoli zastavi to vprašanje, najprej pomisli na Krko, kraljico dolenjskih rek. Po podatkih ribiške družine Novo mesto onesnažuje Krko kar 26 podjetij oziroma delovnih organizacij in zasebnih obrtnikov. Novoteks, Novoles, IMV, Cestno podjetje Novo mesto spuščajo v Krko odplake, ki uničujejo favno in floro, snovi, ki neposredno škodujejo ribjemu in drugemu življu. Nevarne so tudi snovi, ki vežejo nase kisik. Ribe v bližini kanalov poginejo, drstitev je zaman. Odplake iz Novoteksove barvarne so včasih tako močne, da je Krka pobarvana vse do Kostanjevice. Od novomeških industrijskih podjetij je samo „Krka" priključena na centralno čistilno napravo v Ločni.

Leta 1973 je dobila novomeška ribiška družina za storjeno škodo 99.000 din odškodnine; največ so morali odmeriti Novoles, Novoteks, „Krka", Cestno podjetje in IMV. Zgodilo se je celo, da je eden od novomeških direktorjev v Ljubljani zastavil poslansko vprašanje, če je dolžan plačevati odškodnino zaradi onesnaženja. Odgovor je bil seveda „da". Bi mar moral biti „ne"?

Novomeški ribiči, ki vložе vsako leto v Krko za blizu 400.000 din ribjega zaroda, so poslali leta 1973 novomeški občinski skupščini tudi odprto pismo, v katerem opozarjajo na počasno, vendar nezadržno Krkino umiranje in terjajo odločne ukrepe, med drugim popravilo jezov, saj so ob suši žrela kanalov kar meter nad vodno gladino.

Zanimivo je tudi pismo nemškega ribiča dr. mg. Ferdinanda Schucka, predsednika ene od ribiških zvez, ki šteje 20.000 članov. Takole pravi: „Tudi v vaši lepi Krki je že opaziti sledove onesnaženja, ki jih povzročajo smrdeče in okužene odpadne vode. Dragi športni prijatelji, čutil sem se dolžnega, da vam to sporočim."

V Krko se na območju Novega mesta steka 25 večjih kanalov, od tega dva z desnega brega. Novomeška kanalizacija je stara toliko kot mesto, torej 600 let, kar uvršča mesto med kraje, kjer so že od nekdaj mislili na čistočo, žal pa je treba tudi povedati, da je v kanalizacijski mreži še vedno tudi za 1 kilometer četverokotnih, srednjeveških kanalov.

Seveda ni mogoče trditi, da ni bilo nič storjenega. V Ločni že stoji I. faza osrednje čistilne naprave, ki prečiščuje nesnago z levega brega Krke, tudi v Kandiji je čistilna naprava, ki bo potem, ko bo povezana z osrednjo, služila kot združevalni bazen visokih deževnih voda.

smetišče–romska 'veleblagovnica'

Posebno poglavje so smeti. Po podatkih komunalnega podjetja je v Novem mestu 20 do 30 odstotkov ljudi, ki smeti ne odlagajo v smetnjake, ampak so šli v svojem „zasebništvu" tako daleč, da imajo v „veselje" sosedov in nas vseh črna smetišča. Kršitelje sicer prijavljajo sanitarnemu inšpektorju, vendar je vse skupaj brez haska. Nekaj besed zasluži tudi osrednje smetišče v Bršlinu, ki je sicer po mnenju komunalnega podjetja vzdrževano po vseh predpisih, laičnega očesa pa vsekakor ne more razveseliti, še posebno ne zaradi tega, ker smo dovolili, da se je spremenilo v nekakšno samopostrežno „veleblagovnico" bližnjega naselja Romov. Včasih ne bi bilo odveč človekovo dostojanstvo ustoličiti s prisilo . . .

Kar se tiče košev za smeti, moramo povedati, da jih premore vesoljno Novo mesto okoli 130. Potrebovali bi jih vsaj desetkrat več.

kaj zmore odraslo drevo

Nekoč sem bral, da pri nekem starem, civiliziranem in kulturnem ljudstvu velja reklo, da mora vsak mož v svojem življenju storiti tri reči: imeti sina, napisati knjigo in posaditi drevo. V Novem mestu so drevesa nekako bolj od narave dana, bolj kot za sajenje se v ožjem mestnem jedru zavzemamo za sekanje, čeprav ves svet ve, da so drevesa tako rekoč naša pljuča, naravni prečiščevalec zraka. Skandinavci so celo izračunali, da zaleže eno odraslo drevo za 15 do 20 tisoč krmežljavih brezic ali topolov, ki jih vrli novomeški gradbeni investitorji namenijo novopečenim prebivalcem stanovanjskih kasarn. Nazoren primer je Ulica Majde Šilc.

Sicer pa je v Novem mestu 15.000 kvadratnih metrov javnih nasadov in zelenic. Sliši se veliko, vendar je to samo 100 krat 150 metrov. Zanje skrbi komunalno podjetje, zanimivo pa je, da zelenice okoli novih blokov, če jih seveda ne „pozabijo" urediti, niso predane družbeni oskrbi.

Zakon o varstvu in vzdrževanju zelenih površin v naseljih terja, da se v vsakem novem naselju že v času načrtovanja uredi dovolj zelenih površin, poleg tega pa zahteva tudi primerno ločevanje motornega prometa od prometa pešcev. Očitno še en zakon, ki v Novem mestu nima prevelike veljave in ugleda.

zrak je uradno čist

Zanimivo je tudi, ko smo že pri avtomobilih, da v Novem mestu nihče ne meri onesnaženja zraka in velja slednji zaradi tega uradno za čistega. Preprosto po reku: kjer ni tožnika, ni sodnika.

Seveda avtomobilski izpuhi niso edini vir slabega zraka, tu so še dimniki, iz katerih se vali iz leta v leto gostejši dim, lesno kurjavo spodriva kurilno olje.

Po podatkih Vodovoda porabimo vsako leto 160.000 kubičnih metrov vode. Z ureditvijo novega vodovoda iz Družinske vasi bo voda boljša, vendar jo uporabljamo premalo gospodarno, ne zavedamo se, da je na svetu 99,7 odstotka vode zajete v oceanih, polarnem ledu in ledenikih, le 0,3 odstotka vode je na celini. Od tega je je že zdaj le majhen delček tega delčka pitne.

Reka Krka, zelenice, čist zrak in dobra pitna voda so bistveni temelji varstva človekovega okolja in narave v Novem mestu. Neločljivo so povezani.

Seveda se je nemogoče vrniti v stare — nekateri pravijo dobre čase, s stranišči na štrbunk, koleslji namesto avtomobilov, rokodelci namesto tovarn, prijaznimi vasicami namesto betonskih naselij. Vsekakor pa je tudi v Novem mestu mogoče izpolniti večino pogojev, ki jih terjajo osamljeni privrženci dokaj donkihotskega boja za neonesnaženo človekovo okolje.

Varstvo okolja v Novem mestu pa niso samo že naštete reči, varstvo narave, našega sveta je tudi tista polivinilasta vrečka, ki ste jo videli ob cesti, rečnem bregu ali v gozdu, da ne govorimo o drugih odpadkih. Ali ste jo res samo videli in nikoli pozabili?

Varstvo človekovega okolja in narave je del tistega tako raztegljivega pojma, ki ga imenujemo civilizacija, če že ne kultura. Pojma, na katerega smo prevečkrat nezasluženo ponosni. Res je, da bo družba najbrž poskrbela za večino perečih vprašanj varstva človekovega okolja, ker se bomo sicer rojevali in umirali tako rekoč na smetiščih, kar pa ni več družbeni, ampak tudi čisto naš, osebni problem. Poleg atomske in jedrske bombe je dvajseto stoletje izdelalo tudi umazano bombo, sestavljeno iz odpadkov, strupenega zraka, vode in hrane, prepojenih s herbicidi in sestavinami pralnih praškov.

Za atomsko bombo je nekoč nekdo napisal, da je svetlejša od tisoč sonc. Kako temna je umazana bomba? Ali moramo res iti v zgodovino kot umazano stoletje, stoletje, ki je zatrlo biološko ravnotežje?

Odgovor se začenja pri tisti polivinilasti vrečki, ki naj bi je ne pustili na rečnem bregu, drevesu, ki naj bi ga zasadili, če že ne pišemo knjig in rojevamo sinov, odgovor je v vsakomer izmed nas, še najbolj pa v tisti prisrčni trditvi z začetka tega pisanja: „Vemo, da bodo za nami še živeli odrasli in otroci, ki bodo potrebovali in želeli čist zrak in vodo, cvetoče trate in zelene gozdove."

Del tega odgovora ni samo v daljnem Kavasakiju, ampak tudi v domačem, zaenkrat še prijaznem Novem mestu.

MARJAN BAUER

KRIZEM POD JI

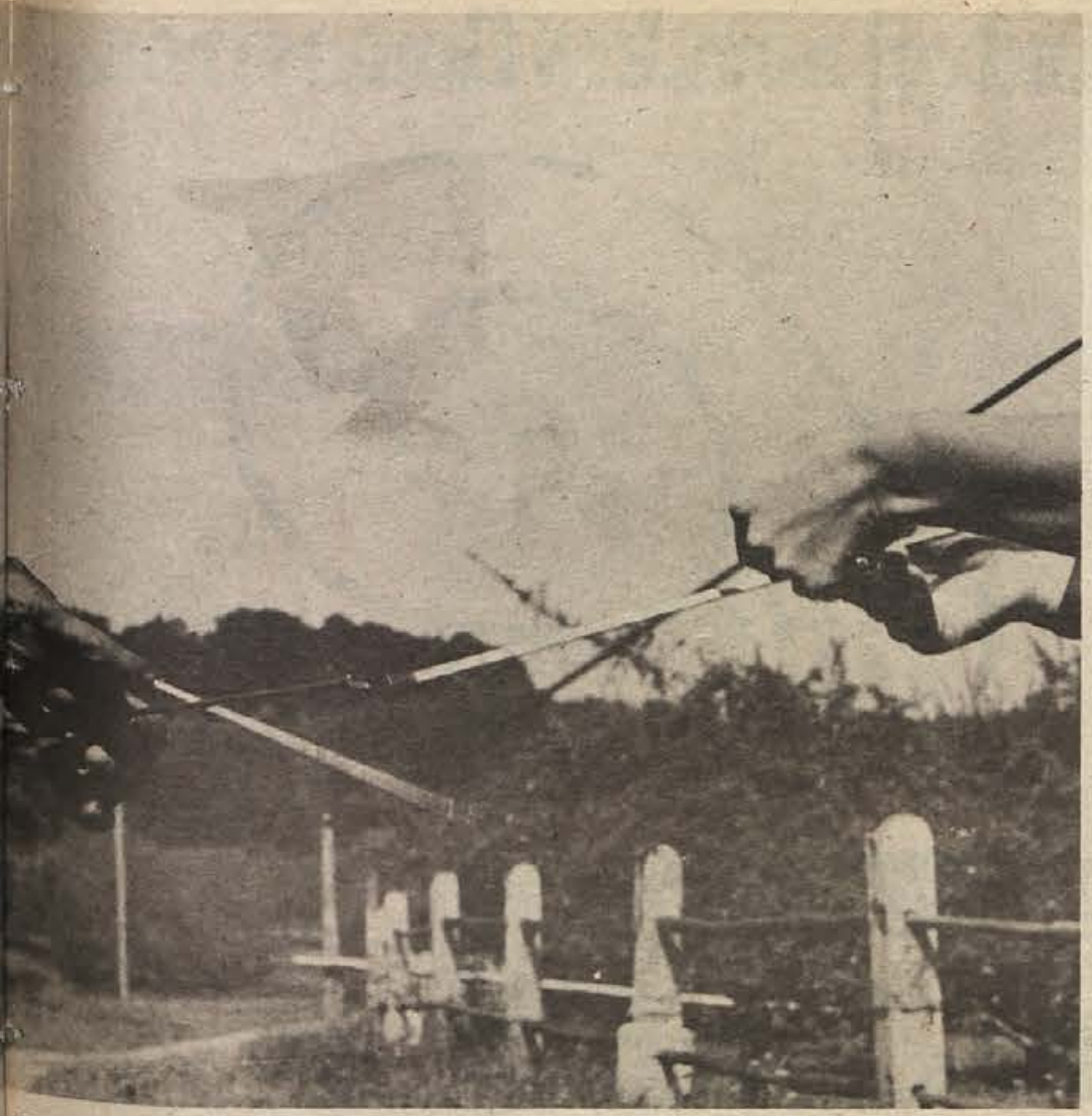

Tudi midva sva poskusila, vendar nisva bila preveč spretna; čeprav naju je 70-letni kmet Jernej Zagorc iz Šmarja pri Šentjerneju kar naprej opozarjal, kako naj drživa vsak svoji dve rogovilasti jekleni, namagneteni, kakih 30 cm dolgi palici, nisva in nisva znala „pribajati" vode.

„Kako moreta biti tako nerodna! Nalahko držiš Palica mora biti na enem samem prstu, prst mora biti pa elastičen!" se je jezil nad najino nespretnostjo. A zares nisva mogla nič pomagati — vode ne bova znala nikoli poiskati, čeprav Zagorc pravi: „To ni nobena kunšt. Vodo lahko poišče vsak otrok . . ."

Ampak Zagorc, ki je sicer kmet po poklicu, drugače pa izučen kovač v pleterski kovačiji, kurjač in šofer („Že od tridesetega!" poudari) išče vodo po Dolenjskem in tudi drugod že tri desetletja.

Dobro se še spominja, kako je začel: v Veliki vasi pri Krškem je bil nekdo, ki je tudi s pomočjo štirih železnih palic iskal vodne žile. Zagorc ga je opazoval pri početju, potem pa si je mislil: „To znam tudi jaz."

V pleterski kovačiji si je sam naredil štiri jeklene palice z majhnimi rogovilicami na koncu, jih namagnetil in naučil ravnati z njimi najprej sina, zdaj pa še hčerinega sina Branka.

„Za iskanje vode sta zmeraj potrebna dva. Slišal pa sem tudi za tiste bajaličarje, ki iščejo vodo z leskovo šibo. Neki jezuit v Pleterjah je znal iskati vodo na ta način. Videl sem ga, samo da se jaz za njegovo početje nisem preveč zanimal, ker je iskanje na moj način popolnoma zanesljivo. Doslej sem že več kot dvestokrat, kaj dvestokrat, mogoče dvakrat toliko, poiskal vodo. Še nikoli se nisem zmotil! Tudi od Pionirja so me klicali, ko so v Mirni peči gradili šolo. Samo prišel sem v Mirno peč in sem jo našel. Vodo sem iskal tudi že pri Ljubljani."

Zagorc pravi, da so včasih kar trumoma hodili na njegov dom; jezil se je, ker jih je bilo toliko. Danes pa, ko ima vsaka vas vodovod, je prosilcev manj, a jih kljub temu ne zmanjka. Ta bi imel rad vodo pri zidanici, oni spet za vsak primer, če bo vodovod v sušnih mesecih usahnil . . .

Zagorc pa kljub 70 letom hodi okrog in išče vodo. Z vnukom prideta tja, kjer bi radi imeli vodo. Potem vzameta v roke vsak dve palici in začneta iskati.

Pokazala sta nama, kako se najde voda: „Da ne bosta mislila, da si kaj zmišljujem ali da se lažem, ko pravim, da vedno najdem vodo!" se je smejal stari Zagorc. Na domačem dvorišču, kjer je vodnjak, ki ga je z bajanjem našel Zagorc, sta se postavila levo od njega. Ded in vnuk sta se postavila eden zraven drugega, staknila palici z rogovilicami in pustila, da so stale samo na kazalcih. In palice je zaneslo desno. To pomeni, da je voda bolj v desno. Šla sta v desno, na desno stran vodnjaka. Palice je tokrat potegnilo v levo. Ko sta pa stopila k vodnjaku, so se palice prekrižale. „Kadar padejo v križ," se je razvnel Zagorc, „je spodaj voda. Takrat rečem le, da je treba kopati. Ugotovim lahko še, kako močna je vodna žila. Bolj ko močno potegne palice v križ, močnejši je izvir podtalne vode."

— Zagorc, ali lahko poveste tudi, kako globoko morajo kopati?

„Ne, tega ne morem ugotoviti. Lahko tri metre, lahko pet, kopali so že osemnajst metrov, morebiti bi bilo kje potrebno celo petdeset. Tega ne vem. Jamčim le, da tam voda je!"

— Ali ste se že kdaj zmotili?

„To pa še ne. Nikoli. Zmotiti se ne da — palice jasno pokažejo. Kjer padejo v križ, tam je voda!"

— Kaj pa, če vas zmešata kakšen potok ali Krka, kjer je veliko vode?

„Tudi tu se ne morem zmotiti: palice primejo samo na žilo, ne pa na potok ali reko. Da pa je moj način iskanja zanesljiv, lahko potrdim s tem, da sem našel vodo tudi na Trški gori in na Vinjem vrhu, kjer so vsi trdili, da vode ni!"

Zagorc pravi, da je voda povsod — le najti jo je treba. Ne zna pojasniti, kako da palice lahko pokažejo, kje je voda. Ampak zaradi tega si ne beli glave — tako je in pika.

Za svoje bajanje vode računa štiri ali pet starih tisočakov; ljudje mu navadno dajo več, saj je vsak srečen, ko pride do vode. Eden izmed tistih, ki jim je Zagorc našel vodo, je tudi Može s samotne kmetije nad Ločno. On pravi: „Zvedel sem za Zagorca. Doslej sem imel le kapnico, ki pa ni bila najboljša. Zagorc je v eni uri preiskal dosti zemlje in mi našel štiri ali pet mest, kjer naj bi bila voda. Kopal sem tam, kjer je bilo najbliže hiši. Po trinajstih metrih kopanja smo nehali, ker ni bilo nič. S posebnim svedrom smo zavrtali luknjo še šest metrov globoko. Ker vode ni bilo, smo vse skupaj pustili. Čez nekaj dni grem tam mimo — in v vodnjaku je stala voda kakih pet metrov visoko. Voda je odlična: kadar je zunaj vroče, je tako mrzla, da je ni mogoče takoj piti. Čeprav sem si napeljal vodovod, bom dokončno uredil tudi ta vodnjak. Ta voda je odlična in nikoli ne usahne."

A. BARTELJ
J. SPLICHAL

LJUDJE HEROJI

DRAGO RUSTJA

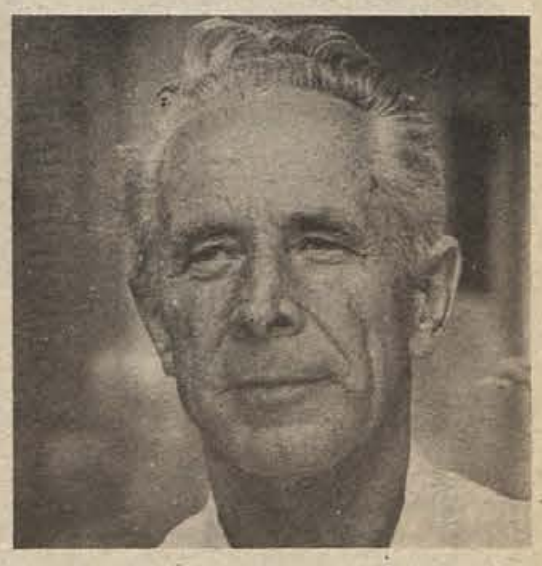

DRAGO JERMAN-MOTAŠO

Kremplje velike predvojne gospodarske krize, ki je še poglobila prepad med revnimi in bogatimi, je bilo čutiti tudi v belokranjski vasici Naklo, kjer je v družini Jermanovih med devetimi otroki odraščal Drago. „Kmetija je bila premajhna za vse. Največkrat so bili na mizi žganci z mlekom, pogosto še soli nismo imeli, o belem kruhu pa smo otroci le sanjali. Pozimi sva imela z bratom ene same čevlje, zjutraj sem jih obul za v šolo jaz, popoldne pa on." Tako se ozira na otroška leta Drago Jerman, ki se mu takrat ni izpolnila velika želja, da bi postal glasbenik. „Za šolo ni bilo denarja, zato je oče poprosil župnika, naj kako pomaga. Pa ga še poslušati ni hotel, samo zabičal mu je, naj raje bolj pogosto hodi v cerkev."

Po osnovni šoli se je Drago v Črnomlju izučil za peka in tamkaj delal do 1939. „Eden od sodelavcev je imel brata, ki je bil komunist, zato smo se veliko pogovarjali o delu KP. Komuniste sem imel za ‚nekaj več', zato sem pogosto spraševal, kaj moram storiti, da bi to postal tudi sam. Razložili so mi, da to ne gre kar tako, da moram prej ‚odrasti'. Kaj so mislili s tem, sem brž doumel, saj je bilo preveč krivic in ponižev anja. ‚Odrasti' je bilo treba za odločen boj zoper izkoriščanje."

Iz črnomaljske „delavske šole" je odšel za leto dni na otok Krk, od tam pa k vojakom k hidroaviaciji, kjer je bil do razpada stare jugoslovanske vojske. Že prej je predvidel, kako se bodo razvijale stvari, zato se je povezal z nekaj komunisti in po razpustu so se odpravili proti Sloveniji. Prebili so se do Bosanskega Broda in tamkaj padli v nemško ujetništvo. Z vlaka, ki je nabito poln peljal na prisilno delo v Nemčijo, so trije pobegnili in zadnje dni aprila prišli v domače kraje.

Nekaj tednov je bil Jerman doma in precej je začel zbirati orožje in prenašati zaupna sporočila, konec maja 1941 pa se je zaposlil na žagi in v mlinu na Krupi pri Semiču. Še naprej je deloval tudi na terenu in v črnomaljski zapor pošiljal različen material; to naporno in tvegano delo je skrivoma opravljal do začetka junija 1942, ko je bil s tovariši izdan. Sam se je čisto po naključju umaknil, druge pa so Italijani zaprli.

„4. junija se nas je petnajst fantov priključilo Belokranjski četi, ki je bila tedaj na Brezovi rebri. Prva bitka, v kateri sem sodeloval, je bila pri Rožnem dolu, ko smo pri železniški čuvajnici napadli Italijane." Kmalu je postal komandir voda in čete, potlej pa komandant terenskega bataljona Dolenjskega odreda. Sredi bitk, v katerih je bil izredno hraber, je 24. oktobra 1942 postal tudi ‚nekaj več' — komunist. Še prej pa so ga tovariši, ne da bi sam vedel zakaj, začeli imenovati Motašo.

Decembra isto leto je prišel v Cankarjevo brigado. Najprej je bil komandir spremne mitraljeske čete, nato pa namestnik komandanta 3. bataljona. Zaradi velikega poguma v bitkah so ga imeli za enega najbolj hrabrih borcev brigade. Marca 1943 je bil v Prekrižju hudo ranjen v nos, toda hitro si je opomogel. Veljal je za spretnega starešino, zato je avgusta odšel v Plaško na tečaj za komandante. Že septembra se je vrnil in postal najprej namestnik komandanta Cankarjeve brigade, potlej pa še načelnik štaba brigade. 24. decembra 1943 je bil postavljen za komandanta 12. brigade, kar je bil do julija 1944, ko je postal načelnik operativnega oddelka 15. divizije.

Med hudimi boji z Nemci in domačimi izdajalci v Suhi krajini je bil avgusta štab 15. divizije v Stranski vasi pri Žužemberku. „Borci so bili na položajih, s štabom pa so bili v vasi samo kurirji in stražarji, zato se skupini Nemcev ni bilo težko prebiti do vasi in jo napasti. Ko je začelo pokati, najprej sploh nismo vedeli, za kaj gre; ko pa smo opazili Nemce, smo hitro pripravili obrambo, zbrali material, radijsko postajo, različne aparate in drugo ter se prebili iz vasi. Tedaj so se Nemci znesli nad nekaj ženskami, ki so ostale v vasi. Napadli smo jih in med jurišem me je pokosil mitraljeski rafal. Krogle so mi prebile nogi in oplazile po čelu" Tako je bil Drago Jerman že tretjič ranjen. Najprej se je zdravil v Ciplju in Srednji vasi, toda rane so bile tako hude, da so ga morali odpeljati z letalom v zavezniške bolnišnice v južni Italiji.

V daljni Italiji je s tovariši burno pozdravil osvoboditev glavnega mesta in z zanimanjem spremljal razvoj dogodkov v domovini. Prekaljen borec ni mogel doumeti, da ga ni tam, kjer bi bil najbolj potreben — v bitkah. Čeprav še ni popolnoma okreval, je brez dovoljenja skrivoma prišel na Vis in od tam s prvo ladjo v osvobojeni Split. Devet slovenskih oficirjev je tamkaj izprosilo barko; z njo so pripluli na otok Olib, od tam na Krk in mimo številnih zased so se čez Gorski Kotar konec decembra 1944 prebili v Slovenijo.

Po kratkem bivanju doma je bil Drago imenovan za načelnika 15. divizije, toda te dolžnosti ni mogel opravljati, kajti trnova pot iz Italije mu je poglobila nezaceljene rane. Zdravil se je v Črnomlju. „Tamkaj sem do zdaj slišal najbolj ostre besede; nad menoj se je ‚znesel' Boris Kidrič. Dopovedoval mi je, da boj ni samo moj, ampak nas vseh. V Italijo da so me poslali zato, da bi ozdravel in se čil boril naprej. In jaz pa da kar pobegnem še bolan. Ko se je nekoliko unesel, mi je priznal, da bi on naredil prav tako." Po delnem okrevanju je Jerman postal operativni oficir v glavnem štabu Slovenije, toda še se je moral zdraviti, zato je odšel v zadarsko bolnišnico. Potlej je bil dodeljen v oficirsko šolo pri generalnemu štabu v Beogradu in jo končal junija 1945.

Kot toliko partizanskih vojaških starešin je tudi Draga Jermana po vojni čakalo veliko odgovornih nalog. Najprej je bil tri leta v nekaj mestih namestnik komandanta in načelnik divizij, leta 1948 je stopil v vojaško akademijo v Beogradu in jo končal 1950, nakar je spet menjal mesta in visoke vojaške položaje, dokler ni leta 1967 kot generalmajor odšel v pokoj in se stalno naselil v Pulju, kjer še dandanes deluje na različnih družbenopolitičnih področjih.

Imel je priliko dodobra spoznati predvojno, vojno in povojno jugoslovansko stvarnost, zato nič ne pomišlja, ko reče: „Za svobodo bi bilo vredno še bolj trpeti, darovati še več življenj. To lahko rečemo vsi, ki smo šli v krvav, neizprosen boj in prišli iz njega živi — po naključju. Postal sem popoln Jugoslovan, bratstvo in enotnost sta se mi zadrla pod kožo, zato sem se lahko vživel v vsako sredino, kjer sem hotel, in delal vestno. Ne priznavam nikakršnih nacionalnih meja, za vselej nas je v eno zlila revolucija." In za slednjo je Drago Jerman storil vse, kar je bilo v njegovi moči; ogromno je storil, zategadelj je bil hraber, požrtvovalen in predan borec 27. novembra 1953 proglašen za narodnega heroja.

gosje pero

NOČNA VOŽNJA ČEZ GORJANCE

Neko jesensko noč je potrkalo na okna naše hiše v Velikem Slatniku. Mati je vstala, prižgala petrolejko in šla odpirat vrata.

„Ugasite luč!" je bilo slišati. In glas iz teme je dodal: „Fant naj napreže vola in takoj z menoj!"

Hitro sem se oblekel in odšel v hlev po našega vola ter z njim sledil partizanu, ki je zbudil naš spanec. Šla sva do srede vasi, kjer je že stal voz z enim volom, na keterega so partizani nalagali vreče žita. Ko je bil voz poln, smo krenili. Ob koncu vasi se nam je pridružil še eden. Kolonica voz je krenila proti Gorjancem.

Vozili smo po vaški poti, potem po nasvetu vodiča skozi gozd, dokler nismo prišli na cesto Novo mesto – Metlika. Pri Zajcu pa smo morali zaviti z dobre ceste na razrito pot in kar počez prek košenic. Bal sem se, da vola ne bosta zmogla. Toda sila kola lomi in tako sem uspešno zvozil na trdno gorjansko cesto.

Ko sem čakal na cesti, da zvozi nanjo še drugi voz, sem zaslišal, kako se spodaj mučijo, da bi porinili voz naprej. Stopil sem z voza in odšel gledat, ali bom lahko pomagal. Drugi voz je res obstal. Voznik in njegov spremljevalec sta udrihala po volih, partizan pa se je upiral v voz, da bi ga spravili iz zmehčane zemlje.

Pogledal sem oba vprežena vola in hitro opazil, da se je enemu volu snela „komba", ter da je imel del jarma že na hrbtu. Partizan se je čudil, ko sem mu to povedal.

„Kaj pa je to, komba? " me je vprašal.

Tako neumno se mi je zdelo, da nekdo ne ve, kaj je komba, da sem kar molčal. Odšel sem malo po poti nazaj in kmalu našel izgubljeni del volovskega jarma. Ko sem popravil vprego, je tudi ta zdelala težavni del poti in privozila na gorjansko cesto.

Potem je vožnja lepo tekla. Od naporov in neprespanosti sem na vozu zaspal.

Ne vem, koliko časa je šlo tako po nočni cesti. Iz spanja me je nenadoma prebudil klic: „Stoj!" Vola sta se ustavila, kot da bi razumela povelje.

Partizan, ki je bil z nami, je nekaj zavpil v odgovor. Iz teme se je pojavil stražar.

Zdaj vem, da je to bila prva redna straža na pragu svobodne Bele krajine.

Partizan in stražar sta izmenjala nekaj besed in že je bilo slišati stražarja, kako nam je dobrodušno dejal: „Ali ima kdo kaj za prižgati? "

Francelj, ki je vozil drugi voz, je potegnil iz žepa mehur z drobirjem in s stražarjem sta zvila vsak po eno cigareto. Potem smo krenili naprej.

Z glavne ceste smo zavili na desno na stransko pot, ki pa je bila kar dobra in se nam ni bilo treba mučiti. Pot se je pričela nagibati in tako smo vedeli, da je najtežji del vožnje za nami.

S porajajočim se dnem smo zagledali prve belokranjske vasice in v naših udih se je pojavilo malo več življenja, tako da smo prišli na cilj dobro prebujeni.

Ustavili smo se v vasi Hrast, kjer je stal poleg velike luže parni mlin. Tu smo vozove z vrečami žita razložili.

Partizan iz našega spremstva nam je zamahnil z roko in dejal: „Zdaj lahko greste domov!"

Zadovoljni, ker smo srečno opravili zaupano nalogo, smo posedli na vozove in krenili nazaj proti domu. Voli, čeravno utrujeni, so vedro stopili . . .

To je bila moja prva vožnja za partizane. Kasneje jih je bilo še veliko in marsikateri fantič ali dekle iz naše vasi je kdaj pa kdaj vozil za partizane.

R. Š.

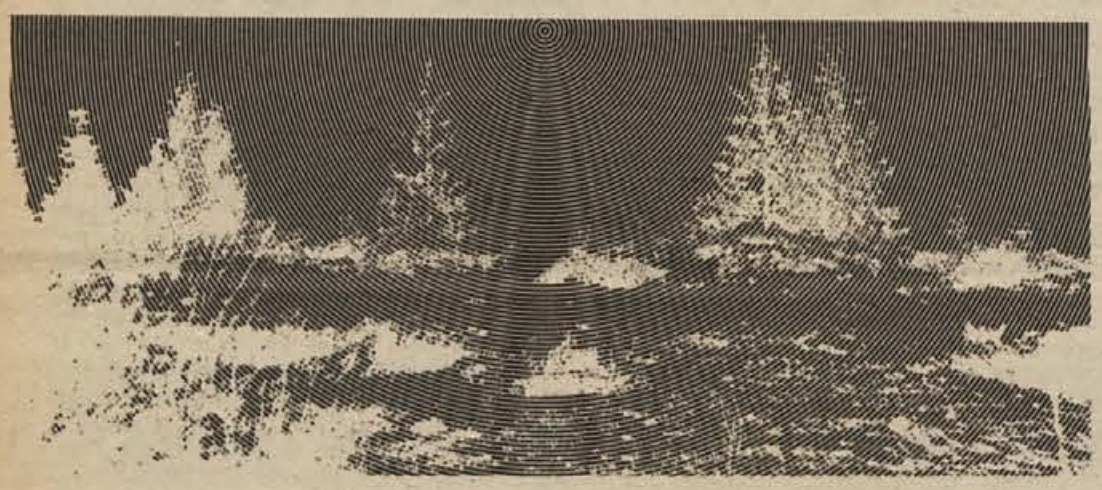

andrej novak: s flomastrom

toni gašperič POGOVORI

– Halo, gospa Pekovka? Oprostite, da vas motim na domu.

– Nič hudega. Imate prijeten glas. Smem zvedeti, kaj želite?

– Zanima me vaše življenje, vaš vsakdan. Veste, letos je . . .

– Nič lažjega, dragec. Oh, oprostite, tovariš. Od šeste do štirinajste sem v službi. Delam v pisarni kot administratorka. Prava papirnata vojska, vam pravim. Včasih niti k malici ne grem. Toda to vas gotovo ne zanima. Tipkaj pa tipkaj.

– Oprostite indiskretnosti: imate kaj otrok?

– Dva: fantička in deklico. Zlata sta. On ima štiri leta, punčka pa tri. No, kakšen mesec manj.

– Gotovo ste zadovoljni, ker sta otroka v vrtcu. Brez skrbi lahko delate cel dopoldan. Osem ur.

– Se norčujete, tovariš? V kakšnem vrtcu neki? ! Še preden sem rodila Janija – tako je ime mojemu prvorojencu – sem ga prijavila v vrtec. Še zdaj ni prišel na vrsto. Pravijo, da je prenatrpano.

– Imate gotovo doma dekle, ki pazi na zarod.

– Pri tej mizerni plači? Mali je že tako velik, da lahko popazi na svojo sestrico. Ne veste, kako me skrbi, da se jima ne bi kaj pripetilo.

– In kakšen je vaš popoldan? Mislim; kako ga preživite?

– Najprej pripravim jedačo za otroka. Dobesedno sestradana sta, četudi jima pustim suho malico. Rasteta kot koprivi in jedla bi neprestano. Potem pospravim stanovanje, uredim vrt. Zelenjava je v mestu draga kot žafran. Tako si nekaj malega sami pridelamo. Paziti moramo na vsak dinar.

– Moža imate, menim. Pri delu vam gotovo pomaga. Še posebno letos, ko je mednarodno . . .

– Figo pomaga! Je šofer. Po cele dneve, da včasih tudi tedne ga ni domov. Vse leži na mojem hrbtu. Vse. Veste, hiše še nimamo urejene do konca, pa moram letati za mojstri. Ko pride mož domov, imam opravka še z njim. Včasih je siten, da bi raje videla, ko ga sploh ne bi bilo domov. Malo dobrega imam od svojega moža, verjemite.

– Ste družbeno kaj angažirani?

– Pri dveh otrocih, odsotnem možu in službi? No, pri Rdečem križu sem tajnica, več ne zmorem. Ni časa, veste, ni časa. Bi se pa rada bolj aktivirala. Bi se.

– Zvečer greste, predvidevam, v kino, v gledališče, na športno prireditev. Je tako?

– Zvečer zlikam oblekce in operem, kar je umazano. Pripravim pa tudi vse otrokoma, ko bosta drugi dan spet sama. Okrog polnoči zaspim kot zaklana. Tako iz dneva v dan. Sicer pa, kaj vam to sploh pripovedujem? To so moje skrbi in moje radosti.

– Z vami se pogovarjam zato, ker je letos mednarodno leto žensk. Ste že slišali kaj o tem? Po časopisih so se na dolgo in široko razpisali.

– Malokdaj imam čas brati časopise. Ko bodo otroci večji, mogoče. Zdaj pa . . . Da, o mednarodnem letu žensk pa sem slišala. Prav je, da so se nas spomnili.

lojze sever

BAJTAR

Nihče, kdor ni sam izkusil, ne ve, kako težko je živeti človeku v okolju, kjer ga vsi prezirajo. Še huje pa je, če je brez premoženja med bogataši.

Naše malo mesto je v starih časih večkrat pogorelo. Po vsakem požaru so zgradili nove in večje hiše, le ena stara bajta je ostala, ki se je ni prijel ogenj, in ta je kazila podobo. Mogočni sosedje so z nejevoljo gledali staro podrtijo in nagovarjali Žefrančka, naj jo podre do tal. Podrl bi jo, vendar revež ni imel drugega kot službo z majhnimi dohodki in kup otrok, ki jih je moral preživljati, zato na gradnjo ni smel misliti.

Kot strela z jasnega se je Žefrančku ponudila prilika za boljše življenje. Umrl mu je sorodnik brez naslednikov in na drugem koncu domovine je dobil hišo z nekaj zemlje.

Takega daru ni treba zametavati, zato se je odločil, da bajto proda. Ponujal jo je na vse mogoče načine, vendar so sosedje vse kupce odgnali. Ko je že skoraj obupal, se je nečesa domislil. Odšel je naravnost v gostilno in veselo razodel sosedom: „Zdaj pa imam kupca, ki ga ne boste odgnali."

„Katerega? " so brž vprašali.

„Takega, ki mi bo dal milijon več kot drugi, pa še ves denar takoj na roko. Rom je, tisti iz avtobusa."

Omizje je onemelo. Žefranček se je umaknil, možje pa so brž staknili glave: „Nak, Cigana pa ne. Je že bolje, da sami kupimo to podrtijo."

Rečeno, storjeno. Sami so poiskali kupca, ki jim je bil všeč. Ker ni imel denarja, so mu ga za nekaj let brezobrestno posodili.

Tako so zdaj vsi zadovoljni: Žefranček, ki je prodal bajto in zaslužil milijon, novi lastnik, ki je končno prišel do stanovanja, in sosedje, ki so se rešili nezaželenega sosedstva.

MALO MESTO

DOLENJEC V LJUBLJANI

evgen jurič

VČASIH JE LUŠTNO BLO

Imel sem staro mamo, Dolenjka je bila, naj ji bo odpuščeno, veliko hudega je doživela, končno sem bil le jaz njen vnuk.

Spominjam se, da je bila zlatega srca in dobrih rok, vse bi dala, a kaj, ko ni nič imela.

Kadar mi je spekla jajce, se ji je zazdelo, da mi je sklatila zvezdo z nebes in ves čas, ko sem jedel, je računala, koliko bi ji jajce vrglo, če bi ga prodala prekletim in zaničevanim meščanom.

Ravno tako je bilo z drugimi dobrotami, ki nikakor niso bile za domače, pač pa za na trg, kamor je šlo vse: putke in račke, maslo in smetana, jajca in klobase.

Živo se spominjam, da sem se temu vedno čudil in da sem zaradi tega veljal za čudaka in za otroka, iz katerega nikoli nič ne bo. (Tu se je pokazala babičina nezmotljiva jasnovidnost: postal sem novinar, za kazen in v svarilo drugim.) Čudil pa sem se zaradi tega, ker je babica vedno, kadar je prišla s trga, bentila in robantila, da so jo mestni škrici spet „okoli prinesli" in ji vse dobrote izpulili za pol cene.

Zdaj sem meščan in žal mi je po tistih zlatih časih.

Često grem namreč na trg, kjer se pazljivo oziram po starih mamah s cekarji, a teh ni nikjer več.

Ni tistih sijajnih jajčk.

Ni masla in klobas.

Ni pravih piščancev. (Konfekcijskih iz farm ne maram, ker imam še živ spomin na prave.)

Predvsem pa ni nikjer tistih starih mam, ki bi jim bilo mogoče kakršnokoli blago izpuliti za polovično ceno. Ni jih in žalost se me poloteva zaradi tega.

Zdi se mi, da je podeželje izgubilo veliko svojega nekdanjega čara.

Vedno, kadar se peljem na Dolenjsko, se spominjam svoje mile-stare mame in vedno mi je žal, ker je ni več. Žal mi je tudi tega, ker so se tudi ostali sorodniki pomeščanili. Spomin na tiste davne dobrote v meni počasi ugaša, še malo in prišlo bo do najhujšega.

Takrat bom stopil do svojih dveh dolenjskih prijateljev, do Andreja in do Marjana, šli bomo v zidanico, se napili in milo zapeli:

„Včasih je luštno blo . . ."

In ko bosta onadva čisto pijana, jima bom moral verjeti, da mi je lepo in da je v mestu čisto drugače prijetno življenje.

MEŠČAN NA DOLENJSKEM

KAJ JE NOVEGA

FILM

sojenje vojnim zločincem

Filmska ekipa režiserja Stoleta Jankovića zbira in snema gradivo za nov jugoslovanski dokumentarni film, ki bo pripovedoval o sojenju našim vojnim zločincem Draži Mihajloviću, Leonu Rupniku in voditelju ustaške NDH. Film naj bi bil dokončan do meseca novembra, ko ga bodo prikazali v kinodvoranah, leto kasneje pa naj bi ga predvajali tudi na televiziji. Ekipa ima pri delu precej težav, saj so naši arhivi dokaj skopi, malo prič je še živih, in tako morajo dostikrat uporabljati stare fotografije. Po režiserjevem mnenju bo film razgibal našo in tujo javnost.

AGITATOR

Kersnikove povesti že dolgo mikajo naše filmske ustvarjalce. Iz njegove trilogije Jara gospoda, Ciklamen in Agitator sta prvi dve povesti že preneseni na film, zdaj pa je na vrsti še Agitator. Snemalna ekipa režiserke Marije Šeme – Baričevič je začela snemati to Kersnikovo povest. Gledalci televizijskega programa se verjetno še dobro spominjajo Ciklamna, ki je nastal iz dela iste filmske ekipe. Tudi v Agitatorju bodo nastopili znani slovenski gledališki igralci: Radko Polič, Dare Valič, Meta Vranič, Anton Petje . . .

PLOŠČE

SPLIT 75

Jugoton je izdal dve veliki plošči, na katerih so posnetki z nedavnega splitskega festivala. Ena plošča prinaša skladbe, ki jih uvrščajo pod zelo širok pojem – zabavne melodije, na drugi pa so dalmatinske popevke. Po mnenju nekaterih je bil splitski festival med boljšimi

tovrstnimi prireditvami, zato najbrž tudi kupcev za obe plošči ne bo manjkalo. Morda je pomanjkljivost plošč v tem, da na njih ni posnetka zmagovalne melodije.

Po licenci Atlantic je Suzy iz Zagreba izdala veliko ploščo, ki naj bi predstavljala svojevrsten kratek pregled najuspešnejših skladb, ki so izšle v njihovi gramofonski družbi. Na posnetkih so sama znana imena rock in pop glasbe: Rolling Stones, Led Zeppelin, Yes, Crosby, Stills, Nash and Young, Iron Butterfly in drugi. Izbor zajema skladbe, ki so nastajale in se uveljavljale v zadnjih 25 letih.

KNJIGE

CHARLES DICKENS

Angleškega pisatelja Charlesa Dickensa našim bralcem ni potrebno predstavljati, saj je eden najbolj znanih in tudi veliko branih pisateljev. Zanimivo pa je, da pisani svet njegovih romanov prav nič ne prednjači pred resničnimi dogodki njegovega življenja. Z njimi se lahko seznanimo v biografskem romanu „Charles Dickens", ki ga je napisala Victoria Lincoln in je izšel pri Državni založbi Slovenije. Pisateljica je znala dogodke iz Dickensovega življenja povezati z razmišljanji in osvetlitvami takratnega dogajanja na nevsiljiv in prijeten način, tako da je branje nove knjige ves čas zanimivo in napeto.

prigode davida balfourja

Angleški pisatelj Robert Louis Stevenson je znan slovenskim bralcem predvsem kot pisec „Otoka zakladov", „Črne puščice" in „Mladega gospoda Balantrajskega". Tokrat je v prevodu Vladimirja Levstika Mladinska knjiga izdala njegovi domala klasični deli „Ugrabljen" in „Catriona" v knjigi z naslovom „Prigode Davida Balfourja". V tekstih, ki ju povezuje skupni junak, je Stevenson, ki je po nekaterih značilnostih blizu Scottovemu romantičnemu zgodovinskemu romanu, orisal škotsko zgodovino s srede 18. stoletja. Ob docela pustolovsko potopisnem prikazu spleta življenjskih okoliščin je Stevenson pronicljivo označil tudi značajske razsežnosti glavnega junaka.

Založba Borec je izdala knjigo „Mojih sedem sinov", ki je pretresljiva izpoved preprostega italijanskega kmeta Alcideja Cervija, kakor jo je narekoval in izpovedal italijanskemu pisatelju Renatu Nicolaiju. Delo temelji na povsem resničnih dogodkih in nam pripoveduje o boju italijanskih ljudi proti fašizmu. V tem boju so kot talci padli vsi Cervijevi sinovi, požgali so mu domačijo in ga preganjali. Knjiga je bila prevedena že v več jezikov, prav tako pa v rodni Italiji, kjer fašizem še ni povsem zamrl, doživlja vedno nove izdaje.

CERKOVNA ORDNINGA

153. zvezek knjižne zbirke „Kondor", ki jo izdaja Mladinska knjiga, prinaša tekst, ki se ponaša s častitljivo starostjo. Gre za izbor iz Primoža Trubarja „Slovenske cerkvene ordninge", torej za tekst, ki sodi v začetke tiskane slovenske besede. Čeprav je Cerkovno ordningo Trubar napisal za takratne potrebe slovenske protestantske verske skupnosti, je pomen tega dela za razvoj slovenske besede in književnosti zelo velik, saj ga mnogi strokovnjaki stavijo po pomembnosti takoj za prevod Biblije. Izbor, spremno študijo in opombe je pripravil Drago Šega. Da bi bilo besedilo laže dostopno, so ga prenesli v današnjo pisavo.

NAJDALJŠA NOČ

Vztrajni pobudnik tekmovanj za „bralno značko" po slovenskih osnovnih šolah in pisec

številnih spisov za mladino, pisatelj Leopold Suhodolčan, se je tokrat predstavil z romanom „Najdaljša noč" (izšel je pri založbi Borec). Dogajanje je postavljeno v junijsko noč leta 1941; gre za pripoved o mučnem čakanju na trenutek izselitve, na hip, ko bo družina Jerajevih ostala brez tistega, kar so ob pehanju in nehanju skozi stoletja ustvarili njeni predniki. Ostala bo brez doma! Roman „Najdaljša noč", ki presunljivo prikazuje stiske ljudi v nekem usodnem času, je bil nagrajen s Kajuhovo nagrado za leto 1975.

„Štirje tankisti in pes" je naslov, ki ga gledalci televizijskega programa dobro poznajo, saj smo pri nas serijo s tem naslovom že videli. Zdaj pa je založba Borec oskrbela prevod in izdajo istoimenske knjige, ki je bila za osnovo filmu. Delo je napisal poljski pisatelj Janusz Przymanowski, ki se ponaša kot zelo plodovit pisec, saj je ustvaril že okoli 30 del, med katerimi so mnoga našla pot tudi v druge države. Slovenski prevod nam prinaša samo prvi del povesti, za katero pravijo, da je najuspešnejše delo Przymanowskega.

PREDSTAVLJAMO VAM

Založba Lipa je izdala knjigo „Koncentracijsko taborišče Rab", ki jo je napisal Franc Potočnik, neposredni pobudnik upora na Rabu. Gre za izčrpno dokumentirano in s slikovnim gradivom opremljeno delo pričevanj o zločinih italijanskih fašistov, ki so dodobra izpraznili vaši in mesta v takratni ljubljanski in reški pokrajini in ljudi tirali v strahotna taborišča smrti. Tako je samo na otoku Rabu trpelo in umiralo okoli 15.000 mož, žena in otrok. Kljub lakoti, boleznim, mučenju in umiranju v teh ljudeh ni ugasnila iskra upanja, pod vodstvom KP in OF se je v taborišču ustanovil izvršni odbor OF, ki je do tolikšne mere osvestil ponižane ljudi, da so ob razpadu Italije združeni v udarni bataljon razorožili nad dva tisoč sovražnih vojakov, zavarovali objekte, postavili pred sodišče največje zločince in ustanovili Rabsko brigado, ki je nadalje osvobajala zasužnjeno domovino.

čez sedem let

Kdor nekaj ustvarja, tega ponavadi ne počne le zase, temveč si slej ko prej zaželi, da o njegovem delu izrečejo sodbo tudi drugi. Kdaj naj pride do tega trenutka, je enako staro vprašanje kot ustvarjanje samo. Olga Kolarjeva, gradbeni tehnik pri trebanjskem Stanovanjskem podjetju, je na Trebanjskem že osmo leto. Prosti čas posveča najrazličnejšim slikarskim tehnikam in skratka riše, slika ali nanaša s pleskarsko lopatico, kar se ji zdi lepo. Ker je Trebnje postalo že nekakšno središče jugoslovanskih naivnih umetnikov, bi človek mislil, da tu že ne more biti težav za uveljavljanje mladih talentov. In vendar: minilo je že dobrih sedem let. Olgino slikarstvo pa ji ni prišlo prav, kot pravi pregovor, niti po sedmih letih, saj je znano le ožjemu krogu prijateljev in znancev, katerim podari od časa do časa kakšno sliko ob raznih obletnicah!

Slikarstvo je že lep čas Olgin konjiček. V malem blokovskem stanovanju že primanjkuje prostih sten, kamor bi lahko še obesila kakšno sliko. Nerada govori o vzornikih, ker misli, da bi že samo s tem lahko obešala svoje skromno delo na uveljavljeno ime. Vseeno se še verno spominja dogodka izpred desetih let, ko je prišel k njenemu očetu sodarju v Celju slikar Jaki. Tam je slišal za njeno nagnjenje. Seveda si je želel nemudoma vse ogledati, v istem hipu pa je bil nared tudi že komentar: „Nič posebnega, vendar dekle ima smisel. Obljubim ti kakšne barve." Natrosil je še nekaj šal, kar je bilo dovolj za dosti solz, barv pa seveda ni bilo nikoli. Vseeno Jaki ne spusti izpred oči mladih ustvarjalcev. Ko je slišal, da je v gostilni v Zrečah v kleti vklesala v omet neko tihožitje, je spet rekel, da si bo stvar ogledal. S tem se je ponovno vse skupaj tudi končalo.

Seveda ji ne uide nič, kar se v slikarstvu dogaja v Trebnjem. Naivcem sicer gleda pod prste, vendar je pogostni kmečki motivi, roke, zgarani prsti ali zgubani obrazi ne pritegujejo. Tudi Janez Gartner, duša trebanjskih taborov likovnih samorastnikov, si je ogledal njeno delo. Všeč mu je bilo drevo s sonci, kakršnih, kot je ob obisku dejal, še ni videl pri drugih slikarjih. S tem nedavnim obiskom pa se ponovno pričenja zgodba o tehniki slikanja na steklo, ki jo je že zavrgla. Lep čas je namreč že ustvarjala brez čopiča v hiši, preprosto s pleskarsko lopatico na platno, kar ni ravno lahko za nežne prste. Do septembra naj bi zbrala 10 slik na steklu, nekaj že narejenih in, prepričani smo, tudi še kakšno novo. Zakaj slednjič bo, kot kaže, le prešla iz kroga prijateljev in sorodnikov pred prave kritike in ustvarjalce, od katerih bi se rada česa naučila in seveda tudi ostala samosvoja, kar je cilj vsakega umetnika.

ALFRED ŽELEZNIK

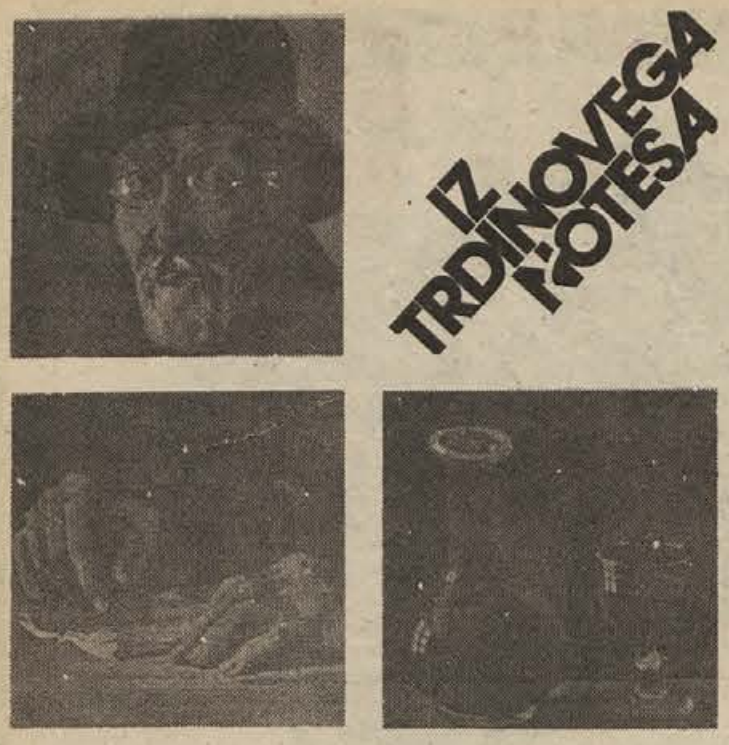

IZ TRDINOVEGA NOTESA

škrat

„V Orehovici pri Š. Jerneji. Božjo (!) pot k sv. Jeri odpravil je župnik Rak naj pred, potem pa še S. Miklavžko. Božje službe so tu nehale, zvon se prenesel v Orehovico. Pred je bila gori maša dvakrat v letu. Spotoma so se strašno kurbali, otroci se pohujševali silno, ker se godil je f . . . o belem dnevu brez sramu. To je napotilo Raka, da je odpravil romanje. Narod mu je hudo zameril, ubogi Rak „hodi še zdaj nazaj" jokat in stokat okoli zaprte cerkve. V bližnjem skalovji rogovilil je njega dni škrat, ki je motil uboge kmetiče. Kedar je klical: Alo kosit, usula se je gotovo ploha, kedar je vabil na setev, nastala je suša, da žito ni moglo prebosti debele skorje. Ljudje so videli prevaro ali so se bali, ne ubogati škrata, ki bi jim sicer brž ko ne nakloniti še kako hujo nesrečo. Prerokba je šla po svetu: Da bo škrat pobegnil, kedar začel bo mukati junec na Gorjancih. Ta junec bil je blagoslovljeni zvon – ko je zapel pri S. Miklavžu, pobegnil je res lažnivi škratelj. Med S. Miklavžem in S. Jero je luža (ljudje pravijo jezero), ki je zaprta z omrežjem, ali se bo enkrat razlila in vse potopila. Razun Gabrčanov preselili so se tudi Suhodolci z Gorjancev."

Pa smo sredi zgodbe, ki so tako zanimale pisatelja. Na gori smo, ki je s tako magično močjo privlačila Trdino, ki je z obilico pripovedi razvnemala njegovo domišljijo, da je ustvaril svoje „Bajke in povesti o Gorjancih" in v njih postavil spomenik tej čudoviti lepoti.

Ali ne vidite škrata na gorjanskih košenicah, kako se dela norca iz ubogih kmetov? Vam ne stopi živo pred oči njegova hudobna razposajenost? In junec, ki je blagoslovljeno zamukal v cerkvenem zvoniku, mu je zavil vrat – in škrata odtlej ni nihče več videl . . .

Minila so desetletja, sveto Jero so preimenovali v Trdinov vrh, pri Miklavžu ima Industrija Motornih vozil svoj počitniški dom. Spodaj v dolini se je življenje obrnilo v dvajseto stoletje, zgoraj na gori je v kresni noči še mogoče slišati živalske pogovore, odkrivati zaklade – in komur je sreča zares naklonjena, morebiti še zagleda hudobnega škrata, ki je kmetom delal škodo. Zares, škoda bi bilo, ko bi ta čas izginil . . .

7.8.–20.8.

Tudi avgust je dobil ime, podobno kot julij, po rimskem cesarju. Mesec se je najprej imenoval Sextilis, to je šesti mesec. Novo ime pa so mu nadeli, ko je leta 14 našega štetja umrl cesar Gaj Oktavij Avgust. Na ta način so hoteli počastiti tudi njegove zasluge za razširitev julijanskega koledarja po vsem rimskem imperiju. Slovensko ime – veliki srpan – srečamo že pri Martinu iz Loke, ki je pisal veliky serpan. Trubar je v svojem koledarju za avgust pisal kimovec – s tem imenom danes označujemo september. Pri Blažu Potočniku srečamo leta 1848 za avgust ime mlatnik. V Novi Crainski pratiki iz leta 1741 so za avgust spet uporabili ime veliki srpan, ki je potem tudi dokončno obveljalo.

10. avgusta je dan dolg 14 ur in 25 minut, deset dni pozneje še 13 ur in 56 minut. Danes ob 12.57 uri bo mlaj; če gre verjeti Herschlovemu ključu, se nam obeta zelo deževno vreme. 14. avgusta ob 3.23 bo prvi krajec, ta nam bo prinesel deževno in mrzlo vreme. Prava koledarska zmešnjava torej: naj verjamemo pasjim dnevom ali Herschlu?

Med dnevi, ki jih v tem obdobju omenja krščanstvo, je nedvomno največji praznik veliki šmaren (15. avgust). Na ta dan se cerkev spominja Marijine smrti in njenega vnebovzetja.

Zelo star – menda sega v 10. stoletje – je blagoslov zelišč na veliko mašo. Blagoslovljena zelišča naj bi varovala dom pred ognjem in strelo, mešajo jih med živinsko krmo in žito za seme . . . Na Slovenskem je tak blagoslov znan le v Prekmurju, na Dolenjskem in v Savinjski dolini pa so po stari navadi na ta dan spekli hlebce belega kruha in z njimi obdarili žanjice.

Na veliko mašo so si od nekdaj želeli lepega vremena: Kadar velikega šmarna sonce peče, tedaj dobro vino v sod poteče . . . Če na veliki šmaren grdo vreme, bo huda zima.

Oglejmo si še nekaj drugih svetnikov.

Za dan sv. Lovrenca ponekod pravijo, da je prvi dan jeseni – čeprav pade ta svetnik komaj na 10. avgust! Do tega dne je na splošno zrelo proso, do 10. avgusta mora biti po starem verovanju opleto korenje, sicer ni koren, ampak le korenček, do Lovrenca mora biti repa posajena. Pregovor pravi, da bo vsa jesen lepa, če je na Lovrenca lepo.

Še nekaj Lovrenčevih pregovorov! Če je na Lovrenčevo grozdje mehko, tedaj bo vino sladko. Sv. Lovrenc če je jasen, tudi grozd bo strden in viničar glasen. O Lovrencu in Jerneju lepe dni, se vsakdo jeseni lahko veseli. Če na sv. Lovrenca dan grmi, ni ježic. Če je na sv. Lovrenca dan lepo ali sv. Jakoba brez megle, bo vsa jesen lepa.

Po velikem šmarnu goduje Rok (16. avgusta). Ob Boštjanu in Rozaliji velja za zaščitnika proti kugi, je tudi zavetnik proti ranam in bolnim nogam.

Kakšno vreme nam napovedujejo avgustovski pregovori?

Če se megla zjutraj v zrak vzdiguje, slabo vreme napoveduje; če pa zemlja meglo posrka, lepo vreme na vrata trka. Srpana sever če zvedri, vreme dolgo še trpi. Če se avgusta po gorah kadi, kupi si kožuh za zimske noči. Kadar je velika maša v kalu (mokra), je mala maša v prahu. Lovrenec deževen nam vino sladi, lepa ajda moč po njem dobi. Mesec avgust mora kuhati vino, september pa peči.

Za ljubitelje turizma in lepega vremena pa je gotovo najbolj zanimiv (še zlasti, če se uresniči) tale pregovor: Če Lovrenc lep dan dočaka, potlej vsa jesen bo taka.

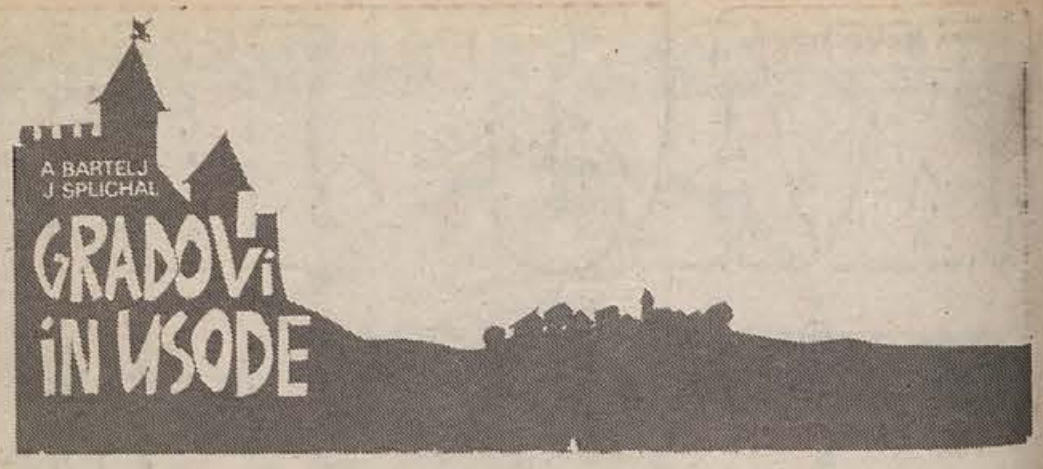

Pravijo, da je bilo v dolini Krke svoje čase več kot petdeset gradov. O nekaterih že v Valvasorjevih časih ni bilo nobenega sledu več, le še v starih listinah je morebiti zapisana kaka beseda o njih. Spet drugi so se ohranili do danes – večinoma je mogoče videti le njihove razvaline, le redki pa kažejo svojo mogočnost in lice, kakršno so imeli še v starih fevdalnih časih.

Kajpak gradovi niso samo v dolini Krke, vsa Dolenjska je posejana z njimi. Najin namen je bil popisati burno zgodovino in klavrno sedanjost tistih gradov, ki so v dolini Krke. V trinštiridesetih številkah Priloge sva pisala o devetindvajsetih gradovih; bralcem sva predstavila Žužemberk, Sotesko, Mehovo, Hmeljnik, Stari grad, Otočec, Gracarjev turn, Prežek, Pleterje, Kostanjevico, Mokrice, Strugo, Klevevž, Grm, Kamen, Graben, Pred malim mostkom, Pogance, Ruperč vrh, Draškovec, Vrhkrko, Vrhovo, Zalog, Šrajberski turn, Rako, Veliko vas, Čatež, Radulje in Bajnof.

Pomagala sva si zlasti z Mlinaričevim prevodom iz obsežnega Valvasorjevega dela „Slava vojvodine Kranjske", z Breckerfeldovim „Dodatkom k Slavi vojvodine Kranjske", obiskovala sva gradove in se pogovarjala z domačini, ki so še vedeli povedati kaj iz zgodovine gradov ali ki se vsaj še spominjajo različnih zgodb o nastanku ali zakladih ali turških napadih in podobno, dobrohotno pa nama je pomagal tudi upravnik Študijske knjižnice Mirana Jarca v Novem mestu Bogo Komelj, ki nama je pomagal poiskati še dodatno gradivo iz bogatih knjižničnih zbirk.

Dolenjske gradove so začeli zidati v 11. stoletju, postavljali pa so jih na težko dostopnih mestih, od koder je bil dober pregled na bližjo okolico. To je bilo razumljivo, saj so bili v začetku grajeni prav zaradi tega, da so bili namenjeni obrambi. V gradovih iz prvih časov ni bilo nobenega udobja: navadno so postavili močan utrjen stolp, ki ni imel vhoda pri tleh, ampak so vanj prišli po lestvi. Za življenje je bil zato tak grad v zgodnji dobi vse prej kot udoben. Stolpom so pozneje dodajali nove zgradbe, ki so jih dobro utrdili, okrog njih pa so navadno izkopali jarke, v katere so nalili vode ali pa so vanje spustili krdelo volkov kot na primer v Gracarjevem turnu. Napadalcev je bilo v tistih stoletjih vedno dovolj: za Mongoli so prišli Turki, ropati pa so pomagali tudi domači Uskoki.

Sčasoma so gradove začeli zidati na bolj dostopnih in bolj priljudnih krajih. Vsaka doba je dala dolini gradov svoj pečat; manjša ko je bila nevarnost, bolj so se gradovi spreminjali iz utrdb v razkošna bivališča, namenjena gospodi. To je bilo zlasti opazno od 18. stoletja naprej, ko je minila neposredna turška nevarnost. Takrat so gradovi v resnici vse bolj postajali udobni, razkošni, bahaški in reprezentančni. Iz snobovstva ali iz resničnega zanimanja do vrednih umetniških predmetov je vse več grajskih lastnikov kupovalo umetnine ali celo naročalo umetnike na dom, da so jim delali družinske portrete in freske po gradu ali stilno pohištvo. Tako je bila na primer Soteska bogatega Auersperga prava umetniška galerija. Žal se je od silne vrednosti, ki so jo imeli po gradovih, danes ohranilo le nekaj malenkosti . . .

Niso pa bili vsi gradovi mogočni, nekateri so ostali majhni in skromni: moč in velikost gradov je bila pač odvisna od moči in bogastva posameznih rodbin. Nekdaj mogočne plemiške rodbine so v stoletjih v marsikaterem primeru obubožale, bogati meščani, ki niso imeli kam z denarjem, pa so lahko s cvenkom kupili ne le grad, ampak tudi plemiški naslov! Za našo zgodovino najbolj pomembni možje, ki so živeli v dolenjskih gradovih, so bili običajno ali vojskovodje, kot na primer Lenkovič z Otočca ali Obričani s Starega gradu in še mnogi drugi, ali pa zgodovinarji, na primer Valvasor, Breckerfeld.

Zanimivo pa je, da v dolini, ki je bila tako bogata z gradovi, središče samo nikoli ni imelo svojega gradu. Gradovi, tako značilni za vsa druga mesta – od Metlike do Ljubljane, od Brežic do Škofje Loke in Kamnika – so cveteli in hirali z mesti, le Novo mesto nikoli ni imelo ne gradu ne utrdbe v svojem mestnem jedru. Mesto, ki ga je ustanovil Habsburžan Rudolf IV. in ki je staro že več kot 600 let, mogoče zato ni nikoli dobilo gradu, ker je bilo ustanovljeno kot izrazito meščanska ustanova, razen tega pa je na edino primerni točki za grad, na Kapitlju, stala cerkev. Vse druge vzpetine, kamor bi lahko šli zidat grajsko poslopje, so bile zunaj mestnega jedra in na drugi strani poznejšega obzidja. V bližnji okolici pa, ki sedaj sodi pod mesto, je bilo dosti gradov.

Najbolj cvetoče obdobje je bilo od tedaj, ko so se nehali turški vpadi v naše kraje, pa do 1848. leta, ko je prišla zemljiška odveza in z njo konec tlake. To je hudo udarilo graščake, ker so tega leta izgubili zastonjsko delovno silo in ker so odpadle številne služnosti podložnikov. Gradovi so hitro začeli hirati, razen redkih izjem, kjer so se grajski lastniki pravočasno usmerili v obrtno ali industrijsko dejavnost. Ti, ki so se pravočasno preusmerili, so takrat še bolj obogateli, tisti pa, ki si niso znali pomagati, so obubožali tako, da so gradovi lastnikom postali tako težko breme, da je bilo mogoče grad zadeti na tomboli (Klevevž, Zbure). Prav v tistih časih je dosti gradov zamenjalo lastnike: bogati meščani (kot na primer „obrten mož Grom" – Grm, poštarji Jelovški, ki so kasneje ponemčili svoje ime v Fichtenau in priimku dodali še „plemeniti") so vse pogosteje kupovali gradove in z njimi plemiške naslove.

Po hudih pretresih ob zemljiški odvezi je prišlo skoraj sto let zatišja za zgodovino gradov. Kar je počasi propadalo do 1941. leta, je na hitro propadlo med vojno. V teh štirih letih je bila večina gradov požganih iz taktičnih in vojaško-obrambnih razlogov.

Hkrati s požigi so bile uničene tudi dragocene umetniške zbirke slik in pohištva, zlasti velika škoda pa je nastala, ker so bile požgane ali so izginile dragocene knjižne zbirke, arhivsko gradivo in drugi dokumenti, ki bi bili danes neprecenljive vrednosti za preučevanje zgodovine gradov in sploh zgodovine naše dežele.

Takoj po osvoboditvi ni bilo niti denarja niti naklonjenosti za obnovitev požganih in porušenih gradov. Šele v zadnjem času so ljudje spet spoznali lepote in arhitektonske vrednote teh starih stavb, ki so bile zgrajene na izrednih razglednih točkah. Gradovi, ki so jih nekoč kleli tlačani, naj bi, preurejeni v spominske muzeje ali privlačne turistične objekte, privabljali vnuke njihovih vnukov.

Zares bi bilo škoda, če bi pustili propasti te spomenike naše preteklosti, ki se tako lepo vključujejo v mehko in valovito dolenjsko pokrajino in ji dajejo poseben čar. Kajti kot značilnosti dolenjske pokrajine bi lahko našteli s slamo krite stare zidanice in hrame, cerkvice na vrhovih gričkov in gradove, ki nadzorujejo pokrajino pod seboj. In čeprav je vsak od teh elementov tako različen in svojski, se skupaj zlivajo v zaokroženo celoto.

Čas je bil krut sodnik gradovom: gradovi so propadali že v prejšnjih časih, ko niso bili dobro oskrbovani. Po vojni pa so propadali še hitreje, saj so požgane in porušene razvaline raznašali še ljudje, ki so iskali takrat tako potreben gradbeni material. Svoje so v letih opravili še sonce in dež, veter in zmrzali.

Obnova gradov je zelo zahteven in drag posel. Kljub temu pa je v zadnjem času vse več poskusov, da bi pred propadom rešili kar največ dolenjskih gradov. Za zgled je nedvomno obnova gradu Otočec na otočku sredi Krke. Verjetno je prav ta prvi poskus spodbudil investitorje, da poskušajo podobno ravnati tudi z drugimi gradovi. Na Otočcu so namreč iz že popolnoma zapuščenega in deloma porušenega gradu naredili izredno privlačen gostinski objekt, ki ga poznajo že tudi zunaj naših meja. Še več: okrog preurejenega gradu nastaja novo turistično središče s hoteli in vsemi pripadajočimi objekti, in lahko rečemo, da je prav po zaslugi obnovljenega gradu postal Otočec najmočnejši turistični center na Dolenjskem.

„Krka", kateri se je v zadnjem času ob nekaterih drugih gostinskih ustanovah priključil tudi Otočec, je prevzela tudi obnovo bližnjega Starega gradu. Seveda je to dolgoročna naložba, vendar se bo z leti gotovo izplačala.

Zaščiten je tudi Hudičev turn v Soteski, že več let postopoma obnavljajo žužemberški grad, pred nekaj leti pa so začeli reševati še Hmeljnik in Prežek, najbolj zgodaj pa je bil obnovljen Gracarjev turn, ki je še danes v zasebni lasti.

Kako je mogoče izkoristiti obnovljeni grad, ne dokazuje le Otočec, pač pa tudi Mokrice, kjer se sicer otepajo z velikimi težavami pri dokončni ureditvi gradu, kljub temu pa so gostje navdušeni nad „grajskim" dopustom. Za zgled je lahko tudi metliški ali brežiški grad, kjer so uredili pokrajinska muzeja.

Zdi se, da lahko danes gradovi služijo le v turistične ali muzejske namene. Za obnovitve teh gradov so potrebne tako velike vsote, da je mogoče računati na uspeh le ob pomoči gospodarstva in širše družbene skupnosti, kot se kaže v Kostanjevici, kjer jim je uspelo dobro združiti stari grajski ambient z modernimi skulpturami v hrastu, ki nastajajo na tradicionalnih prireditvah „Forma viva".

Lahko smo le veseli, da se usode gradov še niso iztekle in da bodo zanamci lahko starim arhivskim dokumentom, Valvasorju in Breckerfeldu dodajali še novo zgodovino, v kateri sicer ne bo več omenjenih starih plemiških rodbin, vendar tudi ne zatiranja in izkoriščanja. Zapisali bodo lahko, kako so bili gradovi preurejeni in namenjeni vsem ljudem.

KONEC

Rešitev prejšnje križanke

(Ne) resnice z napako

Ko so v podjetju razglasili, da pride analitik, se je začelo govoriti, da gre prav gotovo za velik dohodek (dogodek).

Govornik je poudaril, da jih je mnogo neslo svojo slavo (glavo) naprodaj.

Obiskovalec je izjavil, da si bo letošnje srebanje (srečanje) oktetov za dolgo zapomnil.

Slišati je, da bodo kmalu ocedili (ocenili) občinski izvršni cvet (svet).

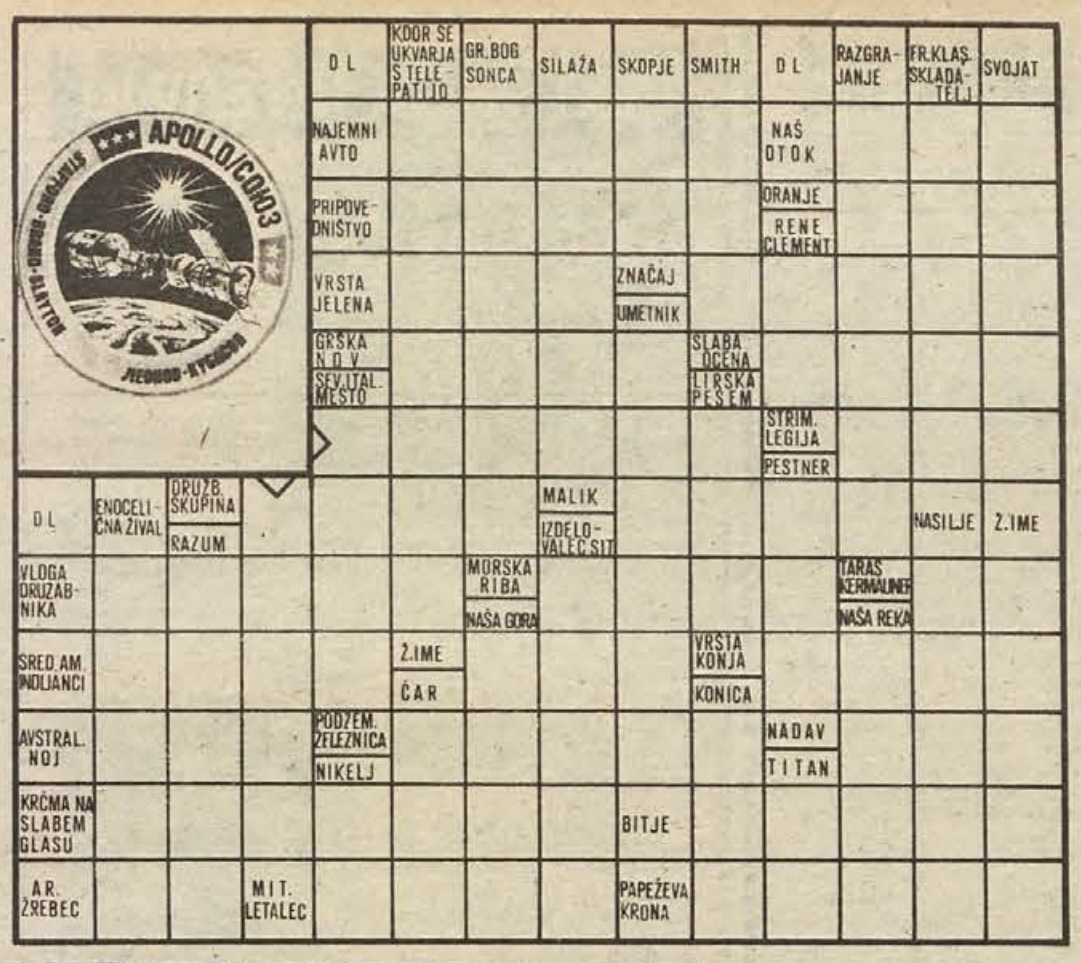

Kitajska ‚Matjaževa vojska'

Dve tisočletji podzemeljskega spanja glinastih vojakov — Meči se še vedno svetijo in rja jih ni načela — Eno leto molka

Zadnja leta Kitajska pripravlja velika presenečenja svetovni arheologiji. Ne mine skoraj leto, da bi ne prišla kakašna nova vest o dragocenih najdbah iz tisočletne kitajske civilizacije. Ena takih je tudi najnovejša najdba zakopane glinaste armade, nekakšne vojske našega kralja Matjaža.

Lansko leto so kmetje na severozahodu province Šensi kopali nove vodnjake, toda namesto vode so izkopali nekaj, kar je mnogo dragocenejše. Njihove lopate so razkrile podzemeljske sobe, v katerih so stale glinaste podobe vojakov, konjev, častnikov. O najdbi so takoj obvestili Peking, ki je na najdišče poslal skupino arheologov. Seveda so Kitajci vse do prejšnjega meseca o najdbi molčali in so šele pred kratkim svetovno javnost seznanili s svojim odkritjem.

Zaenkrat so arheologi izkopali 314 kipov vojakov in 24 kipov konj, vse v naravni velikosti, in so zdaj v restavracijskih delavnicah. Toda sledovi kažejo, da se v zemlji skriva najmanj šest tisoč glinastih figur. Tako najnovejše arheološko odkritje na Kitajskem predstavlja edinstveno bogastvo, ki mu ni primera na svetu.

Poročila kitajske agencije in fotografije, ki so jih objavili, dokazujejo, da gre zares za enkratno odkritje. Vojaki so oboroženi s pravim orožjem: loki, sulicami, meči in sabljami. In po prvih cenitvah, po katerih naj bi glinasta armada ždela pod zemljo že celi dve tisočletji, je prav presenetljivo, da se meči še vedno svetijo in niso zarjaveli. Posebno se čudijo tuji strokovnjaki izredni izdelavi vseh glinastih figur. Mnogi med njimi namreč menijo, da gre za izdelke, ki jim lahko pripišemo umetniške vrednosti.

Kot je zaenkrat znano, gre za predmete, ki spadajo v obdobje vladavine cesarja Čin Ši Huang — Tija. Ta cesar se je zapisal v zgodovino kot brezsrčen tiran, ki je velel požgati in uničiti mnogo knjig, kot dograditelj slavnega kitajskega zidu in kot vladar, ki mu je uspelo združiti ogromno kitajsko ozemlje in ljudstvo v eno.

Na sliki je del že izkopanih glinastih kipov starih kitajskih vojakov in dveh konj v restavratorski delavnici kitajskih arheologov.

Požrešni simboli

Nebotičniki požirajo energijo — Kako naprej

Simbol ameriške blaginje in napredka — so nebotičniki, pragozd ogromnih betonskih dreves, med katerimi so ljudje kakor begajoče mravlje. In ta slavni ameriški pragozd, ki so ga oponašala tudi druga velika mesta po vsem svetu, je za same Amerikance postal vprašljiv. V zadnjem času so ugotovili, da so njihovi nebotičniki zelo neekonomični, da so pravi vir čezmernega izkoriščanja dragocene energije.

Novi pogled jim je prinesla energetska kriza. Tako rekoč čez noč so spoznali, da brezobzirno trošenje vodi lahko v hude zaplete, in premišljati so začeli, kje bi kaj prihranili. Združenje arhitektov je, podobno kot mnoge druge organizacije, pokazalo, kje se da prihraniti veliko energije. Opozorili so na nebotičnike. Te ogromne stavbe požirajo energijo kot volkovi. Poleti jih je treba hladiti, pozimi greti. Samo za to gredo velike količine energije. Arhitekti pravijo, da bi z drugačno gradnjo marsikaj prihranili. Predvsem želijo spremeniti sedanja okna tako, da bi se dala koristno uporabiti tudi za prezračevanje in za dovajanje in odvzemanje svetlobe. Steklo se jim zdi preveč potrošno gradivo, zato se ogrevajo za drugačne materiale.

Prav tako so zapazili, da nebotičniki požirajo preveč električne energije za osvetljevanje. V bodoče nameravajo vgrajevati v stavbe več stikal, da bi na ta način omogočili prižiganje in ugašanje luči po potrebi. Med drugim nameravajo hodnike bolj skromno osvetliti, saj tam res ni potrebno veliko luči.

Taki predlogi se marsikomu zde malenkostni, vendar ni tako; Amerikanci so dobro preračunali „nebotičnikov apetit".

Dr. BOZO OBLAK

Človek in mesto

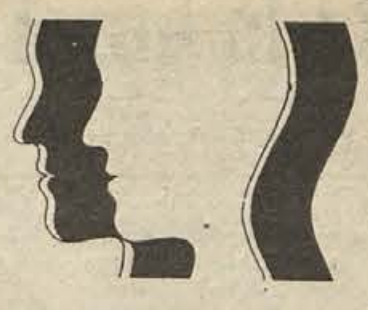

7. URBANIZACIJA

Ureditev mest imenujemo urbanizacijo. Pri ureditvi načrta mesta, ki se bo razvijalo bodočih 50 let, sodeluje sestav strokovnjakov raznih strok. Pri tem morajo strokovnjaki upoštevati vse dejavnike, ki bi lahko vplivali na razvoj mesta, in upoštevati tudi vse tisto, kar bo mesto v bodoče potrebovalo. Če bi gradili novo mesto, bi si sledili po vrsti v smeri stalnega vetra najprej stanovanja pa zeleni pas, nato administrativne zgradbe in šole, potem spet zeleni pas pa industrija in na koncu promet. Takih idealnih pogojev seveda ni. Mesta se razvijajo iz starih naselij, ki so nastala ob sečiščih dolin, ob prometnih in ob vodnih poteh in tako naprej. Oblikovitost ozemlja, vznožje gora, reke in vse drugo še daleč ne daje idealnih pogojev za urbanizacijo. Zato se po urbanističnem načrtu razdele mesta v soseske, posebna manjša območja, ki naj bi imela poleg stanovanjskega tudi šolski, zdravstveni, trgovski, servisni, kulturni ali še kak drug center in ki skupaj z vsemi soseskami sestavljajo mesto. Pravilno je treba urediti vodovod, kanalizacijo, promet, razmestitev industrije, trgovin in vsega drugega, kar je mestu potrebno. Najti je treba prostore za šole, zdravstvene zavode, kulturne domove in ustanove ter domove počitka. Ne sme biti pozabljena ureditev parkov, nasadov in sploh zelenih površin niti otroških igrišč, sprehajališč in športnih naprav. To je odgovorno in težko delo. Prav gotovo ni prav, da take načrte, ko so že pretehtani z vseh strani in sprejeti, zavira včasih ena oseba, ki problematike ne pozna, kakor se žal večkrat dogaja. Urbanistični načrt mora biti pred sprejetjem na razpolago prebivalcem, da lahko dajo svoje predloge in pripombe. Ko je sprejet, je zakon.

8. ZA KONEC

Teh nekaj ugotovitev, misli in opažanj odpira široko problematiko vplivov mesta na človeka. Ni bil moj namen, da bi do podrobnosti analiziral te vplive. Tukaj ni mesto za to. Hotel sem samo opozoriti, da mesto lahko vpliva na ljudi pozitivno in negativno. Dejstvo je, da bomo imeli konec stoletja v mestih več kot 60 % svetovnega prebivalstva in da je treba že sedaj misliti na to, da prilagoditev mestnemu življenju ni tako lahka. Zato ni prav, če gledamo le na rentabilnost, na to, koliko bo kaj neslo. Osrednja skrb vsega mora biti človek. Humanostne zahteve naj vodijo v reševanje vseh stvari, ki jih načrtujemo, tudi v načrtovanje mest!

KONEC

gar

MED SVETIMI KRAVAMI

odpravlja naš gost!" je ložje so stikali glave. so modrovali. „Vsak ti pride prav!" a je bilo kaj. Šotori, lako je bilo treba vsega ridni in vse je bilo napolne lune, ki zaneslji-

etavala po medvedjih kožah naša znanca. Nato pa je zatrobil rog . . .

Dolga kolona si je jela utirati pot navkreber, še preden je jutranje sonce pordečilo vrhove „strehe sveta". Sredi krepkih nosačev sta stopala — vsa čila — naša dva znanca. Enakomerno so udarjali koraki po kamenju, po zametih, po ledenikih, po grušču, nad prepadi, pod srhljivimi previsi, po mračnih vsekih in vetrovnih grebenih. Udarjali ure in ure, dneve in dneve. Le za skromno malico so posedli kdaj pa kdaj nepopustljivi alpinisti, in že so bili spet na nogah.

Gnalo jih je više in više. Beli vrhovi so jih vabili v svojc kraljestvo z močjo, ki se ji ne bi zoperstavil niti ostrooki fakir.

Sedmi dan je junakom zastal korak pod najvišjim vrhom, pod kraljem vseh vrhov na svetu — Mount Everestom!

Molče so razpostavili šotore, Paradižnik pa se je zazrl v od večerne zarje pozlačeni vrh in zaškrtal z zobmi pravega planinca: Jutri boš moj!

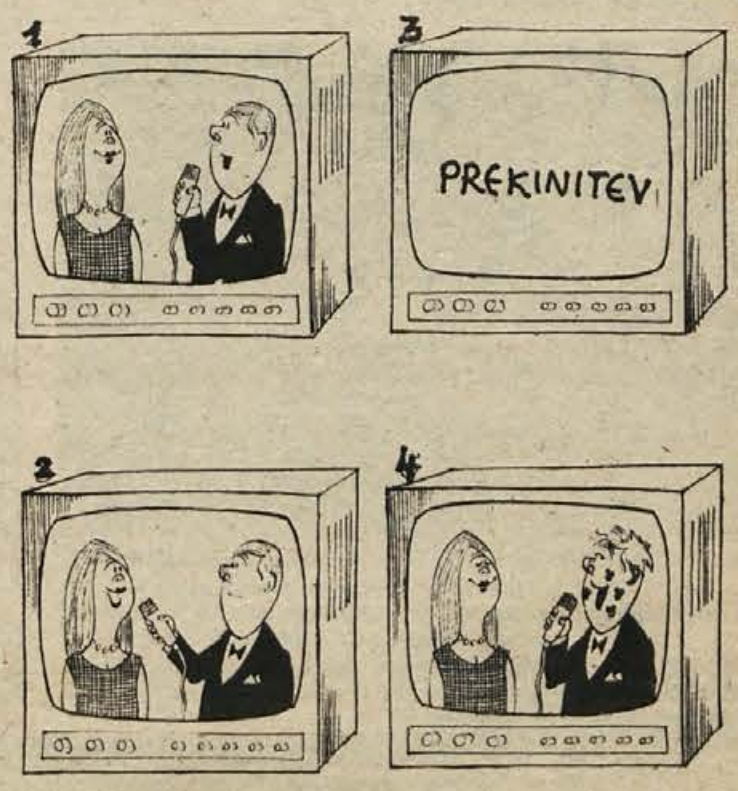

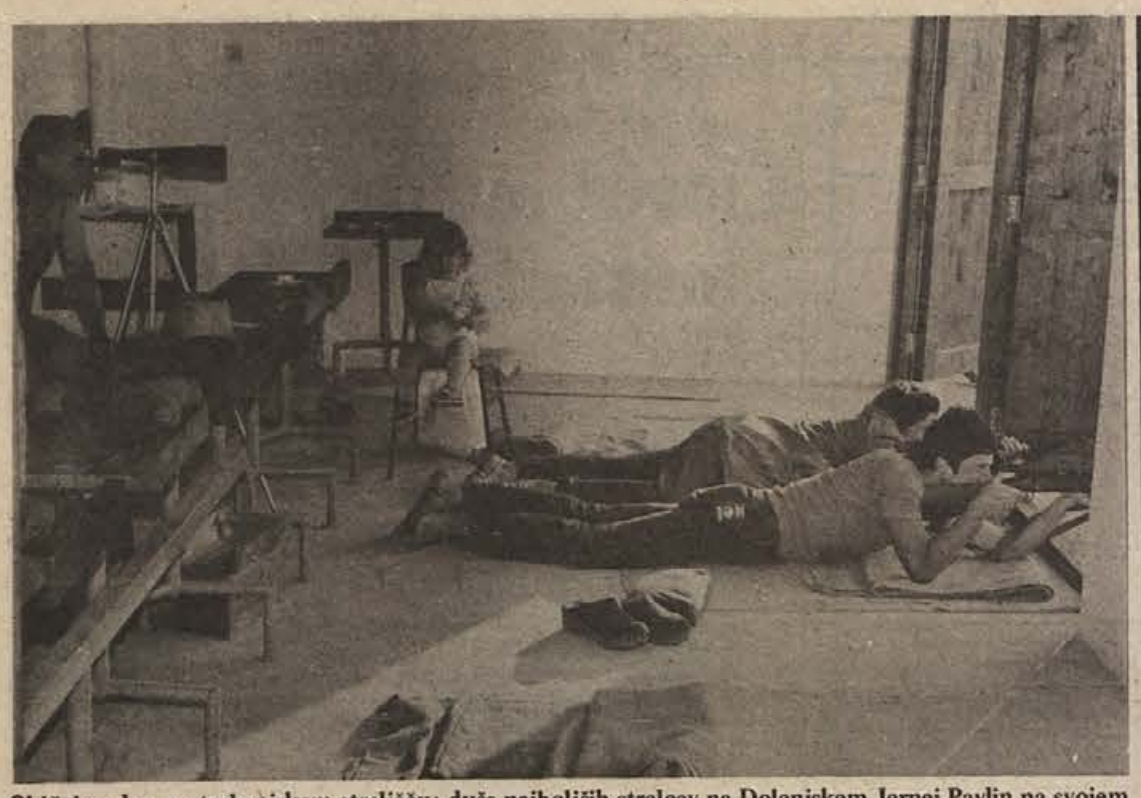

Običajen dan na trebanjskem strelišču: duša najboljših strelcev na Dolenjskem Jernej Pavlin na svojem običajnem mestu za daljnogledom (prvi z leve) usmerja ogenj svojih varovancev. (Foto: Železnik)

V Trebnjem ostre oči in mirne roke

Pionir Drago Godnjavec je republiški prvak v streljanju z MK puško, Franc Cugelj šesti v Beogradu

Konec minulega meseca je predsednik občinske strelske zveze Jernej Pavlin poslal kolektivu TRIMA, občinski izobraževalni in telesno kulturni skupnosti pismo, s katerim jih seznanja z velikimi uspehi trebanjskih strelcev v republiki in državi.

Ko smo minuli teden iskali tovariša Pavlina, upokojenega majorja JLA, smo ga našli – kje drugje kot na strelišču v Prapročah. Z mladimi strelci je za ta dan pravkar odložil lopato pri urejanju okolice okrog stavbe strelišča. Na vprašanje, kaj je bilo še izza informacije, ki jo je bil poslal Trimu in obema skupnostima, je prizadevni strelski delavec Jernej Pavlin brez ovinkov odvrnil: „Takšni uspehi stanejo več. Če hočemo nadaljevati, potrebujemo več denarja. V torek, 29. julija nam je lahko že povedal, da so tako kolektiv TRIMA kot tudi obe skupnosti gmotno podprli prošnjo za pomoč!

Zadnji uspehi so namreč nad vsemi pričakovanji, zato trebanjskim strelskim delavcem ne gre zamerjati „prebijanje" finančnega načrta. Na strelskem tekmovanju mladincev iz vse države z MK puško si je Franc Cugelj iz Trebnjega pristrelja 16. mesto s 488 krogi, kar je bilo le 12 krogov manj od zmagovalca. To je najbolj nazoren dokaz, kakšna je bila konkurenca! V isti disciplini je nastopilo na beograjskem Mirijevem 116 pionirjev, kjer je Drago Godnjavec zasedel odlično 22. mesto, Miro Prpar pa 89. mesto. Drago Godnjavec, letos je končal 7. razred, je 11. maja zmagal na republiškem prvenstvu na istem orožju. Zadel je 219 krogov, čeprav je norma za pionirje le 190. Petorica: Drago Godnjavec, Darko Huč, Robert Kepa, Štane Progar in Miro Prpar je bila tudi prva v streljanju po programu osnovnošolske dejavnosti na Dolenjskem. Trebanjska občina je po zaslugi vztrajne vadbe pod strokovnim vodstvom majorja Pavlina med pionirji in mladinci na drugem mestu v republiki. Prvaki so v Škofji Loki, malemu Trebnjemu pa sledijo: Postojna, Nova Gorica, Laško, Celje, Trbovlje, Ljubljana . . .

A. ŽELEZNIK

Drago Godnjavec: medalja z republiškega prvenstva pionirjev.

DELEGATI ZA MEDOBČINSKI SVET SZDL DOLENJSKE

Na zadnji seji občinske konference SZDL v Trebnjem so soglasno izvolili za trebanjske delegate v medobčinskem svetu SZDL Dolenjske 5 kandidatov. Trebanjsko občino v tem organu zastopajo: Štefan Kamin, ravnatelj osnovne šole Trebnje, delegat družbeno-političnega zbora občinske skupščine, inž. Slavko Nemanič, direktor trebanjske Kmetijske zadruge in predsednik občinske telesno kulturne skupnosti, Ivanka Pavlin, predsednica občinske konference SZDL, Tone Praznik, sekretar občinske konference SZDL (oba po položaju) ter Stanko Rečnik, član predsedstva občinske konference SZDL in predsednik izvršnega odbora občinske izobraževalne skupnosti.

UKRADENE STVARI V POTOVALKI

Zadnjega julija dopoldne je bilo vlomljeno v barako SGP Pionir v Peklu pri Trebnjem. Nepridipravi so izkoristili čas, ko so bili stanovalci (Pionirjevi delavci) na gradbišču. Iz železne garderobne omarice v prvi sobi je izginilo več moških oblačil in perila, iz prav take omarice v drugi sobi pa so poleg oblačil dobili noge kos salame, tranzistor in fotoaparat.

Tat (morda jih je bilo več?) je zložil ukradene stvari v dve potovalki, ki jih je ravno tako ukradel, in izginil.

KELLNER MED NAMI

Že dalj časa so po vsej Dolenjski raztreseni plakati, ki vabijo na srečanje z mojstrom čarovniških trikov Kellnerjem in njegovim ansamblom.

Mojster Kellner je tri dni gostoval v kulturnem domu v Šentrupertu. Že prvo srečanje s tem priznanim češkoslovaškim ansamblom v nedeljo zvečer je privabilo v dvorano veliko število vaščanov in okoličanov. Vsi so uživali ob mojstrovih čarovnijah, ki imajo že 300-letno tradicijo in s katerimi je prepotoval že skoro vse evropske dežele. Zdenko pa je izdatno poskrbel za smeh. Tudi najbolj čemerni in radovedni obiskovalci niso ostali razočarani.

Tako je ta češkoslovaška skupina prinesla nekaj veselih trenutkov tudi v naš kraj. Takih in podobnih obiskov si še želimo.

ZDENKA JURGLIČ

TREBANJSKE NOVICE

Delavska kontrola nepismena?

Sedaj je že čas, ko je po našem mnenju upravičeno trditi, da je vajenska doba samoupravne delavske kontrole za nami. V trebanjski občini so izvedli seminar za predsednike in vse člane delavske kontrole, poslali so jim priročnik, ki naj bi tem organom pomagal pri delu, v tisku, posebno sindikalnem, tudi ne manjka napotkov. Skratka: ve se v glavnem kako, kot pa kažejo ugotovitve v večini primerov, manjka poguma ali pa morda tudi česa drugega, za to zahtevno delo, ki bi delavcem lahko dalo vpogled za kulise morebitnih nepravilnosti.

Stranpoti namreč ne manjka. V oceni občinskega sindikalnega sveta jih je skoraj za tipkano stran! Dogajajo se nenavadne stvari: v KPD Dob je npr. delavska kontrola kratkomalo odstopila, ne da bi navedla, zakaj. V mokronoški Iskri kontrola sploh ne dela, v trebanjski Kmetijski zadrugi so dali dosedanji delavski kontroli nezadostno oceno in imenovali novo, v Trelesu pa „obetavno" pravijo, da se bo kontrola sestala. Na splošno drži, da delovni zagon delavcev ni tak, kot bi bilo treba, produktivnost je po zadnjih ugotovitvah izredno majhna, čeprav je že kar 41 odst. strojev in opreme mlajše od petih let. Na tekočem traku se, kot pravi predsednik občinskega sindikalnega sveta Nace Dežman, vrstijo: slaba organizacija dela, nedisciplineranost, samovolja (ne le pri vodilnih, temveč tudi med delavci). Kot smo v zadnji številki zapisali, ima stabilizacijski program le Trimo, drugod se izgovarjajo, da so o njem „razpravljali", da ga ima ZK ipd. Tovrstno razpravljanje smo dali v narekovaje, ker menimo, da gre bolj za mlatenje prazne slame, saj stvari dostikrat niso zapisane niti v zapisniku, kako naj se potem preverja izvajanje sklepov? Večina delovnih organizacij ne izvaja samoupravnih dogovorov.

Sindikat bo zaščitil vsakogar v organih delavske kontrole, ki se bori za njeno ustavno vlogo. Pometel pa bo s tistimi predsedniki in člani delavske kontrole, ki niti ne upoštevajo sklepov, ki jim jih pošljejo. Čistko v interesu delavcev samih morajo po sklepu občinskega sindikalnega sveta opraviti osnovne sindikalne organizacije, njihovi izvršni odbori morajo delavsko kontrolo nemudoma nagnati k delu!

A. ŽELEZNIK

ČETRTKOV INTERVJU

Solidarnost s srcem

V krajevni skupnosti Bela cerkev so zgradili za 7 vasi več kot 9 kilometrov dolg vodovod

„22. junija letos je dobilo vodo iz novega vodovoda 122 gospodinjstev," pripoveduje Slavko Gregorčič, tajnik krajevne skupnosti Bela cerkev, skupnosti, ki poleg omenjenega naselja združuje še občane Drage, Vinjega vrha, Sel, Gradenja, Družinske vasi in Dolnjega Kronova.

Začetek poti do dobre pitne vode sega v leto 1973, ko so izvolili nov svet krajevne skupnosti, ki je sklenil, da je treba prekiniti z mrtvilom, še posebej zato, ker je bila KS Bela cerkev daleč naokoli edina, ki kljub velikim potrebam ni imela razpisanega krajevnega komunalnega samoprispevka.

„Ni nas bilo treba posebej prepričevati, kako zelo potrebujemo vodovod," je povedal Gregorčič, „zato ni bilo težko doseči odločitve, da prispevajo vsi zaposleni in upokojenci en odstotek od osebnega dohodka ali pokojnine, kmetje odstotek od katastrskega dohodka, obrtniki in gostilničarji pa 2 odstotka od letnega prometa."

Na zborih občanov so tudi odločili, da naj vsaka hiša, ki želi imeti vodovod, prispeva še po 5.000 dinarjev. Tako so samo od teh petih tisočakov zbrali 620.000 dinarjev, stotim prvim naročnikom za vodo se je namreč kasneje pridružilo še 22 „nejevernih Tomažev". Precej je pomagal tudi novomeški „Vodovod", ki je dal iz sklada pivišahe vodarine dobropis za 250.000 din.

Da v Beli cerkvi niso od muh, dokazuje tudi nakup lastnega kopača, ki je dela precej pocenil, razen tega pa jim bo dobro služil tudi v prihodnje.

Vsega denarja in iznajdljivosti pa bi bilo zagotovo premalo, če se ne bi vsaka hiša zavezala, da bo prispevala tudi po 100 prostovoljnih delovnih ur. Glavni vod in priključki novega vodovoda so dolgi 9.160 metrov, vse skupaj je veljalo krepak nov milijon dinarjev. Glavni vod je tako močan, da se bodo nanj lahko priključile, če bodo pokazale delavnost in dobro voljo, še nekatere vasi krajevnih skupnosti Škocjan in Šentjernej. Nekaj denarja je ob pametnem gospodarjenju seveda ostalo, porabili ga bodo za redno komunalno dejavnost.

Slavko Gregorčič: „Nova voda za 122 gospodinjstev"

Še nekaj je treba zapisati ob novem vodovodu krajevne skupnosti Bela cerkev. Vsi naročniki, tisti, ki stanujejo tik ob glavnem vodu, in tisti, ki jim je bilo treba napeljati cevi daleč navkreber, so prispevali enako – po 5.000 din. Razen tega so bili delavci, upokojenci in kmetje s pičlim dohodkom oproščeni plačevanja krajevnega komunalnega samoprispevka.

To je še eno potrdilo, da solidarnosti ni moč meriti samo z dinarji in metri, ampak tudi s srcem.

M. BAUER

Novomeška kronika

CVET IN SAD – Tole muhasto poletje očitno ne „meša" samo ljudi, ampak tudi sadno drevje. Tako se je jablana, ki raste na vrtu ob stavbi oddelka NOB Dolenjskega muzeja, „zmotila" v letnem času in se ob dozorevajočih sadežih spet odela v belo cvetje, ki je pravzaprašna za pridne čebele. Slednjih je toliko, da se nismo upali blizu in zaželeti posnetek! Verjamete?

TRŽNICA – Razen tega, da je bilo lepo vreme, se v ponedeljek na novomeški tržnici ni dogajalo nič posebnega. Iz velikega železnega zaboja za odpadke in smeti ke... raj smrdi, cene nekaterih živil pa... bile: kilogram solate je stal 12 din, krompirja 5 do 6 din, fižola 10 do 12 din, pese 8 din, fižola 10 do 12 din, paradižnika 12 din in paprike... din. Jajca so bila po 1,6 din, za kilogram grozdja pa je bilo treba odšteti 13 do 15 din, breskev 20 din za liter lisiček od 5 do 8 din.

S TRANSFUZIJSKE POSTAJE – Prejšnji teden je darovalo kri... občanov, med njimi 36 delavcev Novoteksa, 10 iz Krke, 9 iz Prvomaja in 6 iz IMV ter 13 brigadirjev Mladinske delovne brigade iz ...

ROJSTVA – Rodili sta se ... Pavček z Mestnih njiv 8 – dekle... Magda Jazbec iz Ulice Majde Šilc... – Jerneja.

SMRTI – Umrli so: Janez Mo... upokojenec iz Gubčeve 25, v ... letu; Katarina Bartolj, upokojenka iz Irče vasi 52, v 65. letu in ... Jurač, upokojenec iz Regerče vasi 23, v 81. letu starosti.

Ena gospa je rekla, da... novomeški vrtičkarji in ... graditelji začuda sploh nimajo za odvečno zemljo, ... odvažajo z gradbišča ... doma JLA na Loki. Prst ... brž preveč pognojena, ... bilo namreč na tem mestu ... kopališče.

Romanje po šolski knjigarni

Trdijo, da v Novem mestu v avgustu še nikoli ni primanjkovalo tako malo učbenikov letos – Samo za knjige od 120 do 450 dinarjev na nadobudnega učenca ali dijaka

V novomeški prodajalni Mladinske knjige trdijo, da še nikoli v zadnjih nekaj letih ni bilo v začetku avgusta tako velike založenosti s šolskimi potrebščinami, predvsem pa z učbeniki, ki so bili (kljub vsem šolskim reformam) vedno najbolj pogost kamen spotike – predvsem zato, ker niso pravočasno izšli, ali pa jih je preprosto zmanjkalo.

Po seznamu učbenikov, priročnikov in delovnih zvezkov, ki jih je za uporabo pri pouku potrdil in predpisal republiški sekretariat za prosveto in kulturo SR Slovenije, torej na temelju uradnega spiska, ki ga ni mogoče kršiti, 1. avgusta v Novem mestu ni bilo mogoče kupiti naslednjih knjig.

Za tretji razred osnovne šole Tretjega berila, za četrti razred Spoznavanja družbe, za šesti Nemške vadnice, Delovnega zvezka k nemški vadnici, Zemljepisa, Vaj iz geografije, za sedmi razred Angleščine III, delovnega zvezka k angleščini ter Nemške vadnice in za osmi razred Fizike.

Za prvi razred gimnazije ni bilo mogoče kupiti Zgodovine in Biologije I, za drugi Anorganske kemije II in Regionalne geografije, za tretji Parlons et lisons III, za četrti Parlons et lisons IV in Zgodovine, za tehniške, poklicne in druge srednje šole za gospodarstvo ter družbene službe pa Matematike za prvi in drugi razred tehniških šol, Ekonomike podjetij in organizacije proizvodnje za poklicne šole, Termodinamike, Strojniškega priročnika, Telefonije in telegrafije I, Strojepisja II, Sadjarstva, Mikrobiologije, Ginekologije, Tehnologije gradiv in Priročnika za avtomehanike.

Za starše nadobudnih učencev pa je poleg seznama učbenikov, ki jih še ni mogoče kupiti, zanimiv tudi podatek, koliko stanejo knjige za posamezni razred. Če štejemo samo tisto, kar imenujemo knjiga, je treba odšteti za prvi razred osnovne šole okoli 150 din, za drugi 120, tretji 180, četrti 250, peti 300, šesti 350, sedmi prav toliko, osmi 390, za vse razrede gimnazije pa se bo družinski proračun zmanjšal za od 400 do 450 dinarjev. Izračun za ... drugih srednjih šol je podobe... nazijskemu.

Za konec informativnega ... med šolskimi učbeniki je ... ska poslastica, ki ima ... priokus. Pri Mladinski knji... zvedeli, da je tako imenovan... matematiki, ki je bila od ... deloma tudi učiteljev v ... obstoja tako zelo obsojan... spet namenjena nemila usoda ... je izšel učbenik komaj ... bra, letos pa je datum izda... ka. Ve se samo, da bo izšel ... stirani obliki.

Celuloidna farsa

V ponedeljek in torek je kinematograf „Krka" Novomeščanom postregel z makaronarsko kavbojko „Traži se bivši šerif". Ni treba posebej povedati, da si je film, podnaslovljen je bil v srbohrvaščini, ogledalo veliko število ljubiteljev tega žanra, ki pa bi zagotovo še bolj „uživali", če bi videli film v celoti – ne pa samo začetkov ali koncev posameznih scen. Film je bil namreč tako strgan, toliko ga je manjkalo, da so bili gledalci prikrajšani celo za glavni obračun med junakom in antijunakom. Še dobro, da so ljubitelji kavbojk navajeni, da vedno zmaga dobro nad zlim, pri nekoliko bolj zahtevnem (boljšem) filmu namreč pravica skazica ni vedno tako očitna.

Pozdravljamo odločitev odgovornih v kinematografu „Krka", ki se s slabimi, strganimi kopijami slabih, pogrošnih filmov „borijo" zoper šund na filmskem sporedu, trgovsko vprašanje pa je, če gledalcu za tistih 7 ali 9 dinarjev, ki jih je odštel, smejo nuditi na platnu le ostanek ostanka. Po žvižgih v dvorani sodeč, najbrž ne.

M. B.

Suhokrajinski drobiž

DELA NA MOSTU ČEZ ... KRKO pri dvorski ribogojnici ... v polnem teku. Most ne bo ... go razmajan in čezenj bo ... promet. Tudi nosilnost mosta ... končanih delih večja, in sicer ... 1,5 tone, pač pa 5 ton. Pri tem ... ki ga vodi in financira ... skupnost v okviru možnosti. ... jejo tudi občani iz Dvora in ...

V soboto so šentjernejski upokojenci priredili izlet v Velenje. Pe... letališče v Slovenj Gradcu, Dravograd, Kotlje in Črno na Koro... škem. Udeležilo se ga je 56 članov. V Pesju pri Šoštanju so pre... stavniki šentjernejskega društva podpisali listino o pobratenju ... društvom upokojencev tega kraja. Med drugim so se domenili, ... bodo že oktobra skupaj priredili izlet po poteh Avnoja. Na sli... slovesnost ob pobratenju (Foto: P. Miklič)

Dopusti niso opravičilo

Občani morajo vedeti, kako kdo gospodari, kaj se še lahko popravi

Samo še do sredine avgusta je čas za oceno gospodarjenja, kateri morajo v delovnih kolektivih, v krajevnih in drugih interesnih skupnostih slediti kratkoročni in dolgoročni stabilizacijski ukrepi.

Po sklepu skupne seje komitejev občinske konference ZK in Koordinacijskega odbora za uresničevanje ciljev družbenoekonomske politike pri občinski konferenci SZDL v Brežicah so strokovni in vodilni delavci dolžni razčleniti vključevanje gospodarstva v izvoz, prikazati vrednost uvoza reprodukcijskega materiala, analizirati cene lastnih izdelkov in storitev, investicijsko dejavnost, ter dosedanje uresničevanje stabilizacijskih programov. Predstaviti bodo morali tudi uspehe in neuspehe pri medsebojnem povezovanju in združevanju.

V delovnih kolektivih, kjer še nimajo stabilizacijskih programov, kjer poslujejo z izgubo in dosegajo majhno produktivnost, bodo sodelovale pri analiziranju gospodarjenja skupine, ki jih je za opravljanje te naloge imenoval koordinacijski odbor. Te skupine bodo predlagale ustrezne ukrepe.

Poletni čas dopustov torej ni nobeno opravičilo za neopravljeno delo in za slabo gospodarjenje. Povsod morajo imeti stabilizacijske, kadrovske, stanovanjske in razvojne programe in poskrbeti za redne mesečne prikaze poslovanja. Temeljne organizacije združenega dela, OZD in enote v občini pa morajo točno in pravočasno sporočiti vse pomembnejše podatke, za kar so odgovorni vodilni delavci.

J. T.

Novo v Brežicah

PRIJETNO S KORISTNIM – V planinskem taboru v Savinjski dolini je že druga skupina mladih planincev iz brežiške in krške občine. Med sedemdnevnim bivanjem v tej alpski dolini bodo udeleženci tabora pobrali svoje „planinsko" znanje in ga še dopolnili, povzpeli pa se bodo tudi na številne okoliške vrhove.

PROTI ŽEJI – V polnilnici brežiške Agrotie, ki deluje v okviru istoimenskega podjetja iz Kopra, napolnjuje v teh vročih dnevih tudi do 95.000 stekleniček tonikov, nove „cuo-cole" in sokov. Devetnajst zaposlenih dela zato po dva dni kar 12 ur nepretrgoma, po en dan pa počivajo.

DO JESENI! Brežiški grad, kjer dobiva „Posavski muzej", bo do jeseni še bolj privlačen. Dotlej bosta dobili novi zunanji krili poslopja, pa tudi druga novost pa bo v notranjosti. Skupina študentov specialke za restavraterstvo pri ljubljanski akademiji za upodabljajočo umetnost, izvaja jesenno slikarijo na stopnišču, vitražke dvorane. Kot zatrjujejo restavratorji, je to edinstven primer na Slovenskem.

ZAGOTOVILO JE – Ko je pred dnevom izvršni svet brežiške občinske skupščine ugotavljal, da je program posodabljanja občinskega cestnega omrežja nekoliko v zamudi, je cestna služba hkrati zagotovila, da bo vseh 21 kilometrov asfaltirala do konca leta. Doslej je dela ovirali nestanovitno vreme, kasneje pa tudi dobava že kupljenih strojev.

BREŽIŠKE VESTI

Obnova brežiškega gradu se nadaljuje. Letos sta na vrsti južna in zahodna fasada s stolpoma. Delo bo končano do jeseni. (Foto: Jožica Teppey)

Sevniški paberki

SLAB ZGLED – Občinska cestna služba se je že pred tremi tedni končno lotila obrežja potoka v Lončarjevem dolu, ob kolektivnem dopustu sevniških konfekcijskih tovarn pa tudi mostu na občinski cesti. Domačini zmajujejo z glavami, ko morajo gledati neumorno ekipo, ki pa je v akciji, če se le da, samo osem ur. Gradnja gre seveda po polževo, nekako tako kot pač potegne cestarski fičo, kadar mu obesijo kakšno prikolico z eno ali dvema vrečama cementa, nekaj kamni ali blata. Marsikak kmet bi jim bil pripravljen storiti uslugo s traktorsko prikolico, ker pa verjetno tako šefi ne bi imeli kaj početi za volanom cestarskega fička, je pač bolje tako kot je. Most, ki bi si ga marsikateri zasebni graditelj upal narediti v nekaj popoldnevih, dobiva brado.

ZNAMENITOST – Čeprav je predsednik izvršnega odbora republiške cestne skupnosti pred meseci svečano prerezal trak za posodobljeno cesto Sevnica–Krško, ob izlivu Impoljskega potoka v Savo še vedno preseneča makadam, znamenit pa postaja tudi A-drog daljnovoda, ki kljubuje času kar na sredi vozišča. Menda je to plod nesporazuma električarjev in cestarjev, ki čakajo kakšen tovornjak, da bo podrl ta gordijski vozel.

Požrtvovalni sevniški gasilci so se v soboto ponoči takole mučili s kombijem čez narasli potok v Lončarjevem dolu, da so lahko kar najhitreje prišli na požarišče Vintarjevega gospodarskega poslopja. Tudi rešilni avto je že imel težave. To je dokaz, da na tako pomembni cesti ob gradnji mostu ne gre prevoza na drugi breg narediti kar „na štrbunk".

Trojica močnejša kot vsak zase

Vse tri posavske delavske univerze prvič nastopajo z enotnim programom

V zadnji številki smo na tretji komentatorski strani pisali o pobudi medobčinskega sveta SZDL in sindikatov za ustanavljanje novih stalnih oblik izobraževanja, predvsem srednjih šol v regiji, ki jih doslej ni, med dijaki pa vlada zanje precejšnje zanimanje. Zaradi tega se je mladina prisiljena voziti drugam, kjer zatem več ali manj ostaja tudi po koncu šolanja.

Prvi skupni program vseh treh delavskih univerz iz Brežic, Krškega in Sevnice je lepa pobuda, kaj se da v izobraževanju organizirati v mestu trojčku, kot posavska mesta imenuje dolgoročni koncept razvoja regije. V Brežicah in Krškem sta na voljo 5. in 6. razred večerne osnovne šole za odrasle, v vseh treh krajih pa 7. in 8. razred; razred je mogoče končati v 6 mesecih. Še večja je bera srednjih šol: gre za dveletno poklicno administrativno šolo v Krškem in Sevnici, poklicno gostinsko šolo v Brežicah (traja trikrat po 6 mesecev), šolo za poklicne voznike v Brežicah (8 mesecev), poklicno kmetijsko šolo v Brežicah in Krškem za smeri kmetovalec, sadjar in vinogradnik (traja tri-krat po pol leta).

Sledi niz tehničnih šol: za strojno, avtomehansko ter delovodsko smer v Brežicah, ekonomsko srednjo šolo v vseh treh krajih, srednjo komercialno šolo v Brežicah in tehnično šolo za lesarstvo v Krškem. Bi bilo pretirano pričakovati, da bi se iz tega lahko razvila stalna srednja šola, kjer bi lahko v bodoče mladi lahko nadaljevali šolanje po osnovni šoli, kot se zavzemajo SZDL in sindikati v Posavju?

Pester je tudi sestav višjih in visokih izrednih šol: višja ekonomska šola v Krškem, visoka ekonomska komercialna šola v Sevnici ter visoka šola za organizacijo dela v istem kraju. Sledi kar deset raznih tečajev. Namenoma smo, kot je to storjeno tudi v skupnem programu, navedli oblike izobraževanja v vseh treh krajih: oddaljenost med njimi je skupno le 35 kilometrov. Delavci v regiji imajo kar lepe možnosti nadaljnjega izobraževanja. Zanimiv je povsem statističen podatek: krška in sevniška delavska univerza premoreta po 19 izobraževalnih oblik, brežiška pa 17. Vpis, ki traja do oktobra, bo lahko pokazal, kakšne so potrebe delavcev.

A. Ž

SEVNIŠKI VESTNIK

Akti marsikje slabo zakrpano sito

Sklepi jasno zadolžujejo tiste, ki so dolžni odpraviti pomanjkljivosti

Sindikati v trebanjski občini so se temeljito lotili pretresa, kako se duh ustave uresničuje v združenem delu. Preden so na razširjeni seji občinskega sindikalnega sveta 29. julija sprejeli sklepe, so v občini izvedli vrsto koristnih sestankov.

V dneh od 14. do 18. julija so potekali razširjeni sestanki izvršnih odborov osnovnih sindikalnih organizacij; poglavitni namen teh srečanj je bil ugotoviti, kako in koliko je uresničena neposredna samoupravna oblast delavcev. Občinski sindikalni svet je ugotovitve nato zbral, izdelali so celo poseben vprašalnik, za katerega so morale sindikalne organizacije pripraviti svojo oceno kot osnovo za razpravo. Temu je sledil dogovor za akcijo po skupnem sestanku vseh sekretarjev osnovnih organizacij ZK in sindikatov v začetku julija. Pozivu komiteja in občinskega sindikalnega sveta se, žal, vsi vabljeni predsedniki oz. sekretarji ali vsaj namestniki niso udeležili.

Kot je ugotovil na zadnji seji občinskega sveta sekretar Jože Klemenčič, so ponekod akcijo vzeli s pravo mero resnosti, žal ni manjkalo celo primerov, kjer so se dokaj dobro pogovorili, niso pa tega spravili na papir. Tako občinski sindikalni svet ni prejel pismene ocene razmer iz naslednjih sindikalnih organizacij: IMV – TOZD Tovarna opreme Mirna, Gozdnega obrata Trebnje, Novolesa – TOZD Akril, Krojaškega podjetja, Komunalnega podjetja, KPD Dob, Kolinske – TOZD Tovarna za predelavo krompirja Mirna, čeprav so sestanke opravili. Kolektive, ki so imeli ta čas kolektivne dopuste, ta naloga še čaka (TIP–TOZ Trebnje, Rog Mokronog, ravno tako tudi vse osnovne šole).

Ocene so brez izjeme pokazale, da je sindikat vpet v spreminjanje razmer bolj kot kdaj prej. V Dankovem šentlovrenškem Hrastu sindikat še ni zaživel tako, kot bi bilo treba, zadovoljiva tudi ni usklajenost z ostalimi političnimi dejavniki v občinski upravi.

V večini primerov so samoupravni akti usklajeni z ustavo. Ponekod še manjkajo čistopisi, razni pravilniki, dopolnitve sporazumov o medsebojnih razmerjih delavcev. V praksi izdelava čistopisov ni nič kaj zavidljivo delo. Delegat Trima Alfonz Tratar je opozoril na številne spremembe, ki jih nalaga zakonodaja od zvezne skupščine navzdol, kar se bo moralo odražati tudi v samoupravnih aktih delovnih organizacij.

ALFRED ŽELEZNIK

Tehnologija nalaga vrsti podjetij uvoz raznih surovin, bodisi, da jih doma ni dobiti ali pa ne ustrezajo. Mokronoška Iskra se je sicer precej naslonila na domače surovine, še naprej pa je vezana na uvoz jedkane aluminijaste folije ter nekaterih kemikalij visoke čistoče. Na uvoz nekaterih kemikalij za predelavo krompirja je vezana tudi Kolinska. Obe tovarni svoje proizvode tudi izvažata.

Iz kraja v kraj

DELAVCI NA ODDIHU – V ponedeljek so zamenjali trebanjske tabornike v letovišču Tašalera pri Puli člani sindikata. Na oddih je odšlo 138 oseb. 38 delavcev in 7 otrok se je odpeljalo v ponedeljek zarana z avtobusom, preostali pa z osebnimi avtomobili. Vodja tabora je predsednik občinskega sindikalnega sveta Nace Dežman. V istem taboru so se letos že izmenjali tudi vsi učenci četrtih razredov osnovnih šol v šoli v naravi.

PO KAKŠNI CENI? V trgovinah imajo navadi na vsakem artiklu napisano ceno, kmet pa naj bi dajal živino kar na oko, negodujejo tisti, ki prodajajo živino, ni jim pa mar barantanje. Na predzadnji seji občinske skupščine je zato delegatka iz kmečkih vrst zahtevala, da bi morali imeti zadružni odkupovalci vsak hip na voljo uraden cenik, da bi lahko vsak takoj vedel, pri čem je.

TREBANJSKE NOVICE

...čez železniško progo v Krškem požira ogromne količine železa in betona. (Foto: Jožica ...)

Odkrite nove skrivnosti davnine

To poletje znova živahna izkopavanja v krški občini

Ta teden je majhna „arheološka ekipa", ki jo je vodil kustos Posavskega muzeja", Mitja Guštin, zaključila izkopavanja v Libni pri Krškem, že znanem najdišču gomil iz starejše dobe.

Dela so imela namen ... naselbinska vprašanja ... dokaj dobro ohranjene ... so prišli na dan ostanki ... ograja, črepinje posod ... to je glina, ki so jo ... nekdaj med lesenimi ... kot bruna. Vse to ... imenovani „naselbinski ... ki ga bodo skupaj z izsedanjih izkopavanj ... naprej predstavili v ... „Posavskega muzeja ... nameravajo prihodnje ...

... prazgodovinega življenja pa ... tudi v drugih predelih ... Tako so ob koncu ... pričeli izkopavati ... pri Drnovem, na katerem ... muzeja opozorili delavci, ki so z buldožerjem odstranjevali rušo za gramoznico. Sicer pa ustanova načrtuje za konec avgusta še eno arheološko akcijo. To bodo načrtna izkopavanja v „Levakovi jami" pri Šutni v podboški krajevni skupnosti. Po predvidevanjih, ki so jih delno že potrdile nekatere najdbe, naj bi se tamkaj odvijalo življenje od neolitika do zgodnjega srednjega veka.

Ž. ŠEBEK

ŠE ENA TRGOVINA

Krški „Agrokombinat" je pred dnevi slovesno izročil namenu novo trgovsko poslopje na Velikem Trnu. V njem je okoli 50 kvadratnih metrov prodajne površine in več kot trikrat toliko skladiščnega prostora. Za naselje in njegovo agrarno zaledje je ta novost vsekakor pomembna, saj jih bo oskrbovala z vsemi življenjskimi potrebščinami pa tudi kmetijskim reprodukcijskim materialom. Trgovina je sodobno opremljena in je veljala okoli 1,3 milijona dinarjev.

Krške novice

MIMO PRIČAKOVANJ – Neurja, ki so se vrstila ves junij, so tudi v krški občini močno znižala pridelek žit. Na ravninskih delih je poleglo kar okoli 40 odstotkov pšenice, zato je dala na hektar namesto predvidenih 25 do 28 metrskih stotov zrnja le okoli 20.

ŽE ZAŽIVELO – Pred dnevi je bil ustanovni občni zbor skupnosti kmetov za vzajemno varstvo živine, ki združuje 107 živinorejcev. Od februarja naprej, ko skupnost pravzaprav deluje, so članom izplačali za več kot 2 milijona starih dinarjev odškodnin, kar vsekakor utrjuje zaupanje v združenje.

TOKRAT REKORDNO – Črni ribez je v krški občini letos res obilno obrodil, saj so ga odkupili kar 148.300 kilogramov, to je tretjino v naši republiki pričakovanega pridelka. Odkupna cena je bila v poprečju enaka lanskoletni, vendar je kljub temu prinesla dober zaslužek.

KRŠKI TEDNIK

Bodo borci res prej pomrli?

V Kočevju 66 nerešenih stanovanjskih prošenj borcev — Uskladiti priznavalnine

V kočevski občini je 1992 borcev. Predsednik občinskega odbora Zveze borcev Kočevje Drago Gril je povedal, da je največji problem, s katerim se že dolgo spopadajo in se gotovo še bodo, vprašanje stanovanj za borce.

„Samo za adaptacijo in dograditev borčevskih stanovanj na podeželju bi nujno potrebovali 4 milijone 160 tisoč dinarjev. Od 1970 do 1974 sta bila zgrajena dva stanovanjska bloka s 44 stanovanji za borce. Kljub temu pa je od 1973 še 66 nerešenih stanovanjskih prošenj. To so sami nujni primeri. Od teh bi moralo biti ena tretjina enosobnih stanovanj, ostalo pa dvosobna," postreže s podatki Gril.

Kočevske borce boli, da niso priznavalnine usklajene za vso Jugoslavijo ali vsaj Slovenijo in jih sedaj podeljujejo po gospodarski moči občine. Za kočevsko občino pa se ve, da ni med bogatimi, ima pa veliko borcev. Priznavalnine so večkrat le socialna podpora. Na medregijskem posvetu Ljubljani jeseni lani in letos spomladi so sprejeli predloge in sklepe, ki naj bi to uredili, vendar do danes ni še nobenih rezultatov.

„Zaenkrat je zdravstvena zaščita zelo dobro urejena za narodne heroje in prvoborce, izboljšati pa bi jo bilo treba tudi za druge borce," je dejal Jože Boldan–Silni. „Ni prav, da borce pošiljajo na okrevanje in zdravljenje v zdravilišča le zgodaj spomladi in pozno jeseni, poleti pa so zdravilišča polna tujih gostov."

„Po 30 letih zmage nad fašizmom bi bil že čas, da bi bili vsi borčevski problemi rešeni," pravita Drago Gril in Jože Boldan-Silni.

V Kočevju pravijo, da bi po 30 letih težave borcev že morale biti rešene. Tudi mladi delegati se za to zavzemajo, vendar se brez širše, vsejugoslovanske akcije ne bo dalo veliko narediti.

Stanovanjski problem borcev v kočevski občini naj bi bil rešen v desetih letih. „V tem času pa borcev skoraj ne bo več in tako tega ne bo treba več reševati," zagrenjeno povesta Drago Gril in Silni.

A. BARTELJ

Izlet in dobiček

V Kočevju si zadnje čase lahko pogosto slišal besedo „zaporožec". Gre namreč za dobro izdelan in dokaj poceni sovjetski avto. Zaporožce prodajajo v Ljubljani in v Beogradu. V Ljubljani veljajo 30.763 dinarjev, potencialni kupci pa so kaj kmalu zvedeli, da je ta avto v Beogradu 4.000 dinarjev cenejši. V nedeljo, 27. julija, se je zbralo nekaj Kočevarjev in se odpravilo v Beograd. Nazaj so pripeljali enajst zaporožcev.

Če je vsakega stala pot in vsi drugi stroški skupaj 700 dinarjev, je bil kljub temu vsak na boljšem za 3.300 dinarjev. Vsi skupaj so tako prihranili več kot za en nov avtomobil, kupljen v Ljubljani. Poleg tega pa so imeli še lep izlet v Beograd . . .

A. A.

VEDNO VEČ TEČAJNIKOV

Avto-moto društvo Kočevje je letos pripravilo že 7 tečajev za kandidate za vozniške izpite. Tečaje je obiskovalo 245 tečajnikov; do konca leta nameravajo organizirati še 4 take tečaje za 70 ljudi. Do konca oktobra so vsa mesta že zasedena, prijave sprejemajo že za november in december. Tako računajo, da bo letos obiskovalo tečaje pri Avtomoto društvu kar 315 tečajnikov.

Kandidatov samo za praktično vožnjo je bilo do sedaj 61, do konca leta pa jih bo še več.

Gosti – v redu

Motel Jasnica je ravno na meji ribniške in kočevske občine, vendar spada še pod kočevsko. Ta gostinski objekt med gozdovi je znan tudi zunaj občinskih mej, saj je kot nalašč za prirejanje raznih seminarjev in za krajše ali daljše izlete večjih skupin.

„Največ gostov imamo, kadar so tukaj politični seminarji," pravi natakar Darko Kous, ki je letos končal gostinsko šolo v Novem mestu in se zaposlil na Jasnici, kjer je že prej opravljal prakso. Na delo se vozi iz Kočevja, kjer je doma.

„Zadnji politični seminar se je pri nas končal 25. aprila, jeseni pa bomo dobili nove goste. Pozimi je pri nas največ tujih gostov, ki pridejo v te kraje na lov, večkrat celo skupine. Tako bo ta mesec prišlo okoli 100 naših ljudi, ki živijo v Italiji. To je slovenski pevski zbor, ki bo pri nas en teden počival in vadil."

O gostih Darko ne more reči nič slabega. „Sedaj, ko posodabljajo cesto proti Brodu na Kolpi, je precej manj tujih gostov, kot jih je bilo prej, domači gostje pa pridejo v glavnem proti večeru. Upamo, da jih bo še več, ko bomo imeli ples, saj v Kočevju nimajo nikjer žive glasbe."

Darko pravi, da je v Kočevju nasploh slabo poskrbljeno za zabavo mladih. „Ne ostane nam nič drugega, kot tenis, nogomet, košarka. Ker imam tak delovni čas, da delam cel dan, potem imam en dan prosto, bi ta čas lahko, zlasti poleti, posvetil zabavi in razvedrilu, tako pa . . ."

„Precej ljudi pride na Jasnico tudi zaradi gob, ki jih je v okolici vse polno," pravi Darko Kous.

OHRANITI POKOPALIŠČE

Staro kočevsko pokopališče na Trati je zdaj krajevna skupnost uredila, da je dobilo lepši videz. Nekateri so predlagali, naj bi to pokopališče popolnoma opustili, drugi pa, da bi ga ohranili in vzdrževali. Verjetno je boljši drugi predlog, saj bi v nasprotnem zaradi množičnega prekopavanja hitro napolnili novo pokopališče in potem bi spet morali iskati prostor za še eno novo pokopališče. Razen tega so prav pokopališča tisti kraji, na katerih tujec oziroma turist iz nagrobnikov in napisov na njih spozna življenje oziroma zgodovino kraja. V Kočevju smo že preveč starega zapustili oziroma uničili.

Franc Lovšin in Rajko Jenko že štiri leta „kosita" na Rinži v Kočevju. Z nekakšnim motornim splavom se vozita od jeza do osnovne šole in s posebnimi kavlji pulita korenine trdoživih alg, ki poleti še posebej bujno poženejo, tako da naredijo pravo preprogo na Rinži. S krajevno skupnostjo imata pogodbo za štiri „košnje", mimogrede pa obrežeta še vrbe na bregu in pobirata odpadke, ki plavajo po vodi. (Foto: A. Bartelj)

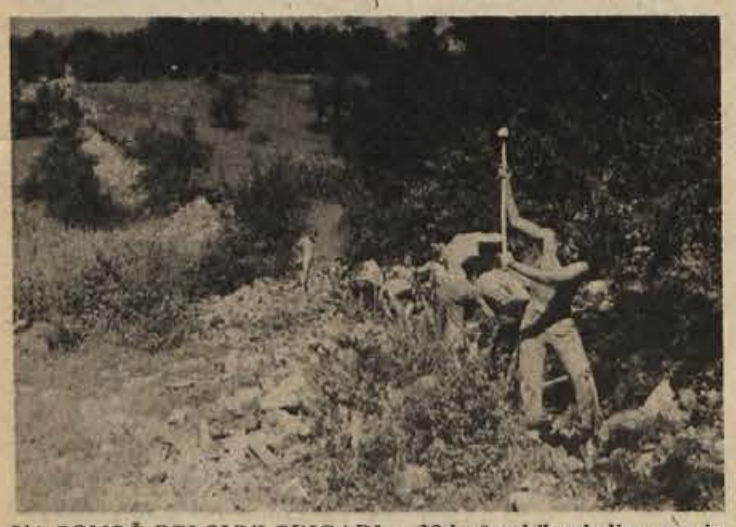

NA POMOČ DELOVNI BRIGADI – 30 kočevskih mladincev se je 26. julija odzvalo in sodelovalo v enodnevni delovni akciji pri gradnji suhokrajinskega vodovoda. Po napornem delu so se kočevski mladinci pomerili v športu z brigadirji iz primorskih občin, zvečer pa so Novogoričani pripravili taborni ogenj s kulturnim sporedom, v katerem so sodelovali tudi Kočevci. (Foto: Jure Podržaj)

12 let kasneje

V peti številki kočevskih Novic, ki je izšla pred dvanajstimi leti, lahko v rubriki „Na potepu po Kočevju" preberemo naslednje. Balinarji gradijo poleg kegljišča dvostezno balinišče. Delajo prostovoljno in z veliko delovno vnemo in zatrjujejo, da bo balinišče gotovo do konca meseca julija. „Poprijeli bomo in tako bo dobilo 120 kočevskih balinarjev nov športni objekt in z njim razvedrilo."

V začetku je bilo zares težko dobiti na novem balinišču prostor, toda začetno navdušenje za ta šport je kaj kmalu upadlo. Balinali so samo še za pivo in kadar so bile v Kočevju delavske igre.

V dvanajstih letih je igrišče počasi propadalo. Ograja se je porušila, stezo so obnovili samo, kadar so bile kake delavske igre. Tisti, ki so žrtvovali svoj prosti čas za to, da bi jim bil v bodoče prosti čas bolj prijeten, so za dvanajst let starejši, mladi pa za balinanje in trud starejših nimajo posluha. Morda, upamo vsaj, se bo to uredilo z uvedbo temeljnih telesnokulturnih skupnosti. Ne smemo namreč pozabiti, da je balinanje šport, ki od nas ne terja nič več kot le nekaj dobre volje in discipline.

ANDREJ ARKO

KOČEVSKE NOVICE

ČETRTKOV INTERVJU

Solidarnost s srcem

V krajevni skupnosti Bela cerkev so zgradili za 7 vasi več kot 9 kilometrov dolg vodovod

„22. junija letos je dobilo vodo iz novega vodovoda 122 gospodinjstev," pripoveduje Slavko Gregorčič, tajnik krajevne skupnosti Bela cerkev, skupnosti, ki poleg omenjenega naselja združuje še občane Drage, Vinjega vrha, Sel, Gradenja, Družinske vasi in Dolnjega Kronova.

Začetek poti do dobre pitne vode sega v leto 1973, ko so izvolili nov svet krajevne skupnosti, ki je sklenil, da je treba prekiniti z mrtvilom, še posebej zato, ker je bila KS Bela cerkev daleč naokoli edina, ki kljub velikim potrebam ni imela razpisanega krajevnega komunalnega samoprispevka.

„Ni nas bilo treba posebej prepričevati, kako zelo potrebujemo vodovod," je povedal Gregorčič, „zato ni bilo težko doseči odločitve, da prispevajo vsi zaposleni in upokojenci en odstotek od osebnega dohodka ali pokojnine, kmetje odstotek od katastrskega dohodka, obrtniki in gostilničarji pa 2 odstotka od letnega prometa."

Na zborih občanov so tudi odločili, da naj vsaka hiša, ki želi imeti vodovod, prispeva še po 5.000 dinarjev. Tako so samo od teh petih tisočakov zbrali 620.000 dinarjev, stotim prvim naročnikom za vodo se je namreč kasneje pridružilo še 22 „nejevernih Tomažev". Precej je pomagal tudi novomeški „Vodovod", ki je dal iz sklada pivišane vodarine dobropis za 250.000 din.

Da v Beli cerkvi niso od muh, dokazuje tudi nakup lastnega kopača, ki je dela precej pocenil, razen tega pa jim bo dobro služil tudi v prihodnje.

Vsega denarja in iznajdljivosti pa bi bilo zagotovo premalo, če se ne bi vsaka hiša zavezala, da bo prispevala tudi po 100 prostovoljnih delovnih ur. Glavni vod in priključki novega vodovoda so dolgi 9.160 metrov, vse skupaj je veljalo krepak nov milijon dinarjev. Glavni vod je tako močan, da se bodo nanj lahko priključile, če bodo pokazale delavnost in dobro voljo, še nekatere vasi krajevnih skupnosti Škocjan in Šentjernej. Nekaj denarja je ob pametnem gospodarjenju seveda ostalo, porabili ga bodo za redno komunalno dejavnost.

Slavko Gregorčič: „Nova voda za 122 gospodinjstev"

Še nekaj je treba zapisati ob novem vodovodu krajevne skupnosti Bela cerkev. Vsi naročniki, tisti, ki stanujejo tik ob glavnem vodu, in tisti, ki jim je bilo treba napeljati cevi daleč navkreber, so prispevali enako – po 5.000 din. Razen tega so bili delavci, upokojenci in kmetje s pičlim dohodkom oproščeni plačevanja krajevnega komunalnega samoprispevka.

To je še eno potrdilo, da solidarnosti ni moč meriti samo z dinarji in metri, ampak tudi s srcem.

M. BAUER

Novomeška kronika

CVET IN SAD – Tole muhasto poletje očitno ne „meša" samo ljudi, ampak tudi sadno drevje. Tako se je jablana, ki raste na vrtu obstavbi oddelka NOB Dolenjskega muzeja, „zmotila" v letnem času in se ob dozorevajočih sadežih spet odela v belo cvetje, ki je pravcata paša za pridne čebele. Slednjih je toliko, da se nismo upali blizu in narediti posnetek! Verjamete?

TRŽNICA – Razen tega, da je bilo lepo vreme, se v ponedeljek na novomeški tržnici ni dogajalo nič posebnega. Iz velikega železnega zaboja za odpadke in smeti še zmeraj smrdi, cene nekaterih živil pa so bile: kilogram solate je stal 12 do 14 din, krompirja 5 do 6 din, rdeče pese 8 din, fižola 10 do 12 din, paradižnika 12 din in paprike 10 din. Jajca so bila po 1,6 din, za kilogram grozdja pa je bilo treba odšteti 13 do 15 din, breskev 20 din in za liter lisičk od 5 do 8 din.

S TRANSFUZIJSKE POSTAJE – Prejšnji teden je darovalo kri 93 občanov, med njimi 36 delavcev iz Novoteksa, 10 iz Krke, 9 iz Pionirja in 6 iz IMV ter 13 brigadirjev iz Mladinske delovne brigade iz Hinj.

ROJSTVA – Rodili sta Marija Pavček z Mestnih njiv 8 – deklico in Magda Jazbec iz Ulice Majde Šile 22 – Jerneja.

SMRTI – Umrli so: Janez Medle, upokojenec iz Gubčeve 25, v 69. letu; Katarina Bartolj, upokojenka iz Irče vasi 52, v 65. letu in Ivan Jurač, upokojenec iz Regerče vasi 23, v 81. letu starosti.

Ena gospa je rekla, da se novomeški vrtičkarji in novograditelji začuda sploh ne zanimajo za odvečno zemljo, ki jo odvažajo z gradbišča novega doma JLA na Loki. Prst je najbrž preveč pognojena, nekoč je bilo namreč na tem mestu pokopališče.

Romanje po šolski knjigarni

Trdijo, da v Novem mestu v avgustu še nikoli ni primanjkovalo tako malo učbenikov kot letos — Samo za knjige od 120 do 450 dinarjev na nadobudnega učenca ali dijaka

V novomeški prodajalni Mladinske knjige trdijo, da še nikoli v zadnjih nekaj letih ni bilo v začetku avgusta tako velike založenosti s šolskimi potrebščinami, predvsem pa z učbeniki, ki so bili (kljub vsem šolskim reformam) vedno najbolj pogost kamen spotike – predvsem zato, ker niso pravočasno izšli, ali pa jih je preprosto zmanjkalo.

Po seznamu učbenikov, priročnikov in delovnih zvezkov, ki jih je za uporabo pri pouku potrdil in predpisal republiški sekretariat za prosveto in kulturo SR Slovenije, torej na temelju uradnega spiska, ki ga ni mogoče kršiti, 1. avgusta v Novem mestu ni bilo mogoče kupiti naslednjih knjig.

Za tretji razred osnovne šole Tretjega berila, za četrti razred Spoznavanja družbe, za šesti Nemške vadnice, Delovnega zvezka k nemški vadnici, Zemljepisa, Vaj iz geografije, za sedmi razred Angleščine III, delovnega zvezka k angleščini ter Nemške vadnice in za osmi razred Fizike.

Za prvi razred gimnazije ni bilo mogoče kupiti Zgodovine in Biologije I, za drugi Anorganske kemije II in Regionalne geografije, za tretji Parlons et lisons III, za četrti Parlons et lisons IV in Zgodovine, za tehniške, poklicne in druge srednje šole za gospodarstvo ter družbene službe pa Matematike za prvi in drugi razred tehniških šol, Ekonomike podjetij in organizacije proizvodnje za poklicne šole, Termodinamike, Strojniškega priročnika, Telefonije in telegrafije I, Strojepisja II, Sadjarstva, Mikrobiologije, Ginekologije, Tehnologije gradiv in Priročnika za avtomehanike.

Za starše nadobudnih učencev pa je poleg seznama učbenikov, ki jih še ni mogoče kupiti, zanimiv tudi podatek, koliko stanejo knjige za posamezni razred. Če štejemo samo tisto, kar imenujemo knjiga, je treba odšteti za prvi razred osnovne šole okoli 150 din, za drugi 120, tretji 180, četrti 250, peti 300, šesti 350, sedmi prav toliko, osmi 390, za vse razrede gimnazije pa se bo družinski proračun zmanjšal za od 400 do 450 dinarjev. Izračun za učbenike drugih srednjih šol je podoben gimnazijskemu.

Za konec informativnega romanja med šolskimi učbeniki še časnikarska poslastica, ki ima, žal, grenak priokus. Pri Mladinski knjigi smo zvedeli, da je tako imenovani novi matematiki, ki je bila od staršev in deloma tudi učiteljev v štirih letih obstoja tako zelo obsojana, letos spet namenjena nemila usoda. Lani je izšel učbenik komaj sredni oktobra, letos pa je datum izida neznanka. Ve se samo, da bo izšel v ciklostirani obliki.

M. B.

Celuloidna farsa

V ponedeljek in torek je kinematograf „Krka" Novomeščanom postregel z makaronarsko kavbojko „Traži se bivši šerif". Ni treba posebej povedati, da si je film, podnaslovljen je bil v srbohrvaščini, ogledalo veliko število ljubiteljev tega žanra, ki pa bi zagotovo še bolj „uživali", če bi videli film v celoti – ne pa samo začetkov ali koncev posameznih scen. Film je bil namreč tako strgan, toliko ga je manjkalo, da so bili gledalci prikrajšani celo za glavni obračun med junakom in antijunakom. Se dobro, da so ljubitelji kavbojk navajeni, da vedno zmaga dobro nad zlim, pri nekoliko bolj zahtevnem (boljšem) filmu namreč pravica skazica ni vedno tako očitna.

Pozdravljamo odločitev odgovornih v kinematografu „Krka", ki se s slabimi, strganimi kopijami slabih, pogrošnih filmov „borijo" zoper šund na filmskem sporedu, trgovsko vprašanje pa je, če gledalcu za tistih 7 ali 9 dinarjev, ki jih je odštel, smejo nuditi na platnu le ostanek ostanka. Po žvižgih v dvorani sodeč, najbrž ne.

M. B.

Suhokrajinski drobiž

DELA NA MOSTU ČEZ REKO KRKO pri dvorski ribogojnici so že v polnem teku. Most ne bo več dolgo razmajan in čezenj bo varnejši promet. Tudi nosilnost mosta bo po končanih delih večja, in sicer ne več 1,5 tone, pač pa 5 ton. Pri tem delu, ki ga vodi in financira krajevna skupnost v okviru možnosti, sodelujejo tudi občani iz Dvora in okolice.

M. S.

V soboto so šentjernejski upokojenci priredili izlet v Velenje, Pesje, letališče v Slovenj Gradcu, Dravograd, Kotlje in Črno na Koroškem. Udeležilo se ga je 56 članov. V Pesju pri Šoštanju so predstavniki šentjernejskega društva podpisali listino o pobratenju z društvom upokojencev tega kraja. Med drugim so se domenili, da bodo že oktobra skupaj priredili izlet po poteh Avnoja. Na sliki: slovesnost ob pobratenju (Foto: P. Miklič)

ODŠKODNINA ZA ŠKODO

Kmetovalci Poljanske doline ob Kolpi se že več let jezijo zaradi škode, ki jim jo na posevkih naredi divjad. Lani je lovska družina Predgrad izplačala 105.560 dinarjev za škodo, ki jo je povzročila divjad. Za lovsko družino je ta znesek veliko breme, oškodovani kmetovalci pa s tem velikokrat niso plačani niti za svoje delo. Prizadeti prebivalci menijo, da bi morali to vprašanje čimprej rešiti, saj se lahko zgodi, da bo kmalu vsa zemlja v tej dolini neobdelana.

-v

Drobne iz Kočevja

KOČEVJE JE v teh dneh precej manj hrupno kot ponavadi. Veliko občanov je na dopustu, letovanju, v koloniji itd. Tisti, ki so ostali doma, imajo v tem miru kar lep oddih. Dopustniki, ki se vračajo z morja, ponosno razkazujejo od sonca ogorelo kožo . . .

ŠOLSKE POČITNICE so se prevesile v drugo polovico in brezskrbno veselje otrok se je pričelo mešati z raznimi skrbmi, ki jih prinaša bližajoči se pouk. Ene tiščijo popravni izpiti, druge skrb za nakup šolskih knjig. Starši bodo morali za nabavo vseh šolskih potrebščin kar globoko seči v žep, zlasti tisti, ki imajo več šolarjev. Pa še podvizati se bo treba, da ne bo knjig zmanjkalo, kot je pri nas že v navadi.

PODJETJA, KI izdelujejo električne stroje in aparate, na veliko hvalijo svoje izdelke v časopisih, po radiu in televiziji, sedaj pa še znižujejo cene svojim izdelkom. Žal pa nobena njihova reklama ne pove, kje se dobijo rezervni deli. Teh sploh ni, še v njihovih servisnih delavnicah ne, tako da ti lahko aparat v garancijski dobi neuporaben leži doma. Zavedati pa se je treba, da tudi kupcem enkrat prekipi.

TRŽNICA JE dobro založena z zgodnjim sadjem, imajo tudi že grozdje. Vendar so cene iz dneva v dan višje. Ponujajo pa tudi nezrelo ali že nagnito sadje, zato je bolje, da starši po sadje ne pošiljajo otrok. Prodajalci so zelo živahni in se dajo za ceno tudi pogoditi.

KOČEVSKE NOVICE

Kočevsko kopališče na jezu v Mahovniku kljub kilavemu poletju ni zapuščeno. Pravih kopalcev je res bolj malo, saj pogosta deževja hitro ohladijo komaj za silo toplo Rinžo. Zato toliko več pozornosti vzbudi skakalec, ki se požene v vodo z „doma narejene" skakalnice. (Foto: A. Bartelj)

98 otrok v Puntiželi

Kočevski otroci letujejo v Puntiželi pri Pulju

Počitniške kolonije v Jugoslovanskem otroškem rekreacijskem centru v Puntiželi pri Pulju se je letos udeležilo 98 kočevskih otrok.

Vodja skupine je Pavlica Malnar. Takole je povedala: „Za otroke skrbe tri vzgojiteljice, jaz pa usklajujem in vodim delo. Za delo v koloniji je pomembno, da se vzgojiteljice med sabo poznajo in da se zavedajo svoje odgovornosti.

Režim je precej strog, saj je otrok veliko. Dobro je poskrbljeno za šport in rekreacijo; v štirinajstih dnevih se otroci udeleže dveh delovnih akcij, enkrat na teden pa imajo dežurstvo."

Letos so si mali Kočevarji ogledali Pulj, areno, arheološki muzej, katedralo in druge mestne zanimivosti. Pedagoška uprava Puntižele zelo pohvalno govori o tej koloniji.

Miha Erjavec, učenec 7. razreda, je vodja skupine dečkov. „Z vsem sem zelo zadovoljen, le nekoliko več športa bi lahko bilo," pravi.

Jana Šeraj je končala osemletko in je letos že četrtič v koloniji. „Vedno sem bila zadovoljna, še najbolj všeč pa mi je letos," je rekla. Jana je na tekmovanju za „zlati glas Puntižele" dosegla tretje mesto.

Marjanca Gornik je v koloniji s sestrico; pred kratkim sta deklici zgubili mamico. „Tu nama je zelo všeč, ker se lahko brezskrbno igrava, imava družbo, poskrbljeno je za razvedrilo in šport."

TONE KAJFEŽ

POSLOVNIK LJUDSKE KNJIŽNICE

Ljudska knjižnica v Kočevju je izdala poslovnik, katerega glavni namen je seznaniti občane z načinom izdajanja knjig in obratovanjem čitalnice. V poslovniku so točno razčlenjene dolžnosti in pravice občanov, za katere je knjižnična članarina 40 din na leto, za otroke do 14 let pa 5 din. Zato se dobijo knjige na dom brezplačno za dobo 30 dni. Uporaba čitalnice je za člane knjižnice brezplačna, nečlani pa plačajo ob vsakem obisku 1 dinar. Priročnike, znanstvene in bogato ilustrirane knjige izposoja knjižnica na dom le izjemoma. Kočevska knjižnica je sploh bogato založena z vsemi vrstami knjig, še posebej s sodobnimi, ki so izšle zadnja leta na vseh področjih kulture in znanosti.

ANDREJ ARKO

Sedaj zaposlenih 3500 delavcev

11. avgust — praznik črnomaljske krajevne skupnosti — Proslava bo v Vranovičih

V letošnjem jubilejnem letu številnih zmag praznuje 11. avgusta (na ta dan se je 1941. leta začela v Črnomlju oborožena vstaja) krajevna skupnost Črnomelj svoj praznik.

Pred 34 leti so namreč na progi od Semiča do Metlike zapokale puške, domačini pa so najbolj presenetili italijansko stražo, ki je čuvala most pri Vranovičih. Po uspelih akcijah je morala večja skupina Črnomaljcev v ilegalo in ustanovili so prvo partizansko enoto, iz nje četo, iz te pa se je že v 1942. letu razvil vseljudski odpor.

V povojnem obdobju je bil dosežen tudi na področju črnomaljske krajevne skupnosti napredek. Pred vojno je bilo zaposlenih 150 ljudi, letos pa jih je že okoli 3500. Prvi podatki za prvo polletje letošnjega leta prikazujejo, da se je celotni dohodek gospodarstva v primerjavi z istim obdobjem v lanskem letu povečal za 32 odstotkov. Razveseljivo je, ker so bili tudi v letošnjem letu dograjeni številni komunalni objekti, v kratkem bodo izročili namenu novo parno pekarno, v Loki pa gradijo nov otroški vrtec. Kljub tem uspehom pa postaja reševanje komunalnih zadev resnejša ovira pri nadaljnjem razvoju skupnosti. Veliko težav je v šolstvu, zato so se morali občani v črnomaljski občini odločiti za dodatni samoprispevek, ki je namenjen predvsem gradnji novih šolskih prostorov in posodobljenju pouka. Na referendumu so se posebno izkazali občani iz črnomaljske krajevne skupnosti, saj se jih je več kot 90 odstotkov odločilo za uvedbo novega samoprispevka.

Trenutno je v skupnosti v teku družbena akcija o oceni stanja in ukrepih za stabilizacijo v vseh oblikah družbenega dela, posebna prizadevanja pa so usmerjena v zaključno akcijo načrtovanja za razdobje 1976 – 1980.

Krajevna skupnost bo ob svojem prazniku tudi letos podelila plakete in priznanja mesta Črnomelj najbolj zaslužnim občanom, družbenopolitičnim organizacijam in društvom. Priznanja bodo podeljena na osrednji proslavi pri spomeniku NOB pri vranoviškem mostu. Na proslavo bo odpeljal poseben avtobus izpred hotela Lahinja ob 9.30 uri. Če pa bo deževno, bo proslava v sejni sobi črnomaljske občine.

IZLET ZA UPOKOJENCE

Črnomaljsko društvo upokojencev obvešča vse upokojence in njihove svojce, da pripravlja dvodnevni izlet na Primorsko in Gorenjsko. Na izlet bodo upokojenci krenili 8. in 9. septembra, prijave pa bo društvo sprejemalo do 21. avgusta vsak torek in četrtek od 9. do 11. ure.

Pred kratkim je črnomaljska komunala pričela popravljati zastarelo kanalizacijo tik ob glavni Kolodvorski cesti. Na krajevni skupnosti so povedali, da bodo dela, če ne bo nevšečnosti, končana te dni.

Črnomaljski drobir

NOVA KOŠA – Črnomaljski košarkarji, ki letos nastopajo v drugi republiški ligi, so prejšnji mesec dobili dva nova premična koša. Ker so imeli na starem igrišču za osnovno šolo vedno težave zaradi igranja (igrišče ne ustreza zahtevam druge republiške lige), bodo drugi del lige po vsej verjetnosti odigrali na rokometnem igrišču. Nedvomno bodo prvenstvena srečanja v centru mesta precej bolj obiskana, kot pa so bila do sedaj.

ASFALT ALI MAKADAM – Ko se turist pripelje iz Metlike do črnomaljske bencinske črpalke, najprej pomisli, da je zašel. Cesta pred črpalko je namreč tako slaba, da spominja na uničen makadam.

AVTOBUSNA POSTAJA–PAST ZA NEPREVIDNE – Kot kaže, je avtobusna postaja za neprevidne potnike nevarna past. Tik ob cesti je namreč velika luknja, ki pomeni nevarnost predvsem za starejše osebe. Zadnji čas je že, da odgovorni pokrpajo luknjo, po kateri se pride, kot pravijo Črnomaljci, na oni svet.

ŠE VEČ ROŽ – Že bežen pogled na pročelja črnomaljskih hiš in stanovanjskih blokov prepriča, da živi v mestu ob Lahinji veliko ljubiteljev oziroma ljubiteljic rož. Zato bi bilo prav, ko bi v Črnomlju za rože, ki zelo popestrijo mesto, poskrbeli tudi tisti lastniki hiš in stanovanj, ki so nanje do sedaj pozabljali.

Črnomaljski poročevalec

TEDEN SOLIDARNOSTI

Od 3. do 10. avgusta bo v ribniški občini teden solidarnosti. V tem tednu naj bi ne bilo občana in delovnega človeka, ki se solidarnostne akcije ne bi udeležil in prispeval vsaj tisto, kar ga obvezuje njegov osebni čut do solidarnosti in zakon. Sleherni delovni človek in občan naj opravi vsaj en dan prostovoljnega dela na svojem rednem delovnem mestu, dohodek pa prepusti namenu solidarnosti.

MLADI V BRIGADI

Ribniška mladina bo od 10. do 27. avgusta sodelovala v delovni akciji v Suhi krajini. 15 mladincev in mladink se bo priključilo eni izmed ljubljanskih brigad.

OPRAVIČILO

V 31. številki lista je na ribniški strani prišlo do neljube napake pri tehnični pripravi lista, zato se vsem prizadetim opravičujemo. Prišlo je namreč do zamenjave podpisa k sliki, ki ne predstavlja obletnice gasilskega društva pri Sv. Gregorju, ampak odkritje spomenika, ki je bilo 20. julija pri Belih vodah v Loškem potoku. Tamkaj je 26. oktobra 1941 padel partizan Bojan Pogel–Kvas. Posnetka ni naredil F. Modic, pač pa Drago Mohar.

Ribniški zobotrebci

NOV BIFE so te dni odprli v Lipovcu, zaprli pa so lokal v ribniškem gradu, kjer so se radi zbirali mladi. Ta prostor naj bi bil poslej na voljo muzeju, ki namerava tu urediti razstavno dvorano.

NA TRŽNICI ni nič novega: sadja in zelenjave je precej, cene so kar dostopne. Največ je paradižnika, breskev in sliv. Prodajalec zagotavlja, da bo Ribnica skozi vse leto tako dobro založena.

NA OBMOČJU cele občine je samo ena bencinska črpalka, kar je vsekakor premalo. Največ težav imajo okoličani, zlasti Potočani, ki morajo po gorivo v Lož ali v Žlebič. Avtomobilov in poljedelskih strojev je vedno več, zato je vsaj še ena bencinska črpalka nujno potrebna.

REŠETO

Do konca leta bo blok nared za vselitev, vseh skupaj pa bo za gozdarskim domom 12 novih blokov, v katerih bo 239 stanovanj. (Foto: A. Bartelj)

Zrasla bo nova soseska

Pospešena stanovanjska gradnja v ribniški občini

V Ribnici raste za gozdarskim domom nova stanovanjska soseska. Prvi, 24-stanovanjski blok, je že zgrajen in stanovalci so se v nova stanovanja vselili za občinski praznik. V tej soseski bo 12 blokov z 239 stanovanji; celotna gradnja naj bi bila končana v štirih do petih letih.

Karl Oražem, sekretar občinskega sveta sindikata in predsednik samoupravne stanovanjske skupnosti, je o stanovanjski gradnji v ribniški občini povedal: „Do konca letošnjega leta bo dokončan 27-stanovanjski blok, v katerem so vsa stanovanja že oddana; veliko interesentov pa je že za blok, ki ga še niso začeli graditi.

V Dolenji vasi gradijo 6-stanovanjski blok, v Sodražici bo zrasel nov poslovno-stanovanjski objekt; spodnje prostore bo zasedlo gostinsko podjetje Jelka, zgoraj pa bo 13 stanovanj. V načrtu je tudi podoben objekt v Loškem potoku, v katerem bodo imeli poslovne prostore pošta, krajevna skupnost, podružnica Ljubljanske banke, v zgornjih dveh etažah pa bodo stanovanja, od katerih so 4 rezervirana za prosvetne delavce iz Loškega potoka."

V zadnjih dveh letih je bilo v Ribnici zgrajenih več stanovanj kot prej v desetih letih, ker denar, ki se po novem zbira v ta namen, ni več razdrobljen in so tako možne bolj načrtne, pa tudi dolgoročne akcije.

„Ko bomo te načrte uresničili, bomo začeli obnavljati dosedanji stanovanjski fond," pove Karl Oražem.

A. B.

MLADI NA DELU

Pred kratkim je bil v Rakitnici, vasi, ki ima okoli 40 mladincev in mladink, ustanovljen mladinski aktiv. Ob tej priložnosti je spregovoril nekaj pozdravnih besed tov. Nosan Stane, predsednik ZB občine Ribnica. S svojim govorom se je vrnil v čas druge svetovne vojne in opisal izredno težavne pogoje, v katerih je delovala takratna mladina. Mladi so takrat delovali in se sestajali ilegalno, vendar je bila želja, da prispevajo svoj del za osvoboditev, močnejša od vseh ovir.

Govoru tov. Nosana je sledil krajši kulturni program, ki je navdušil vse, ki so prisostvovali ustanovitvi mladinskega aktiva.

Predsednik novega mladinskega aktiva je Andrej Rus, sekretar pa Pavel Ho[illegible]var.

M. G.

KMALU 30 NOVIH MEST

Obrat Bombažne predilnice in tkalnice v Loškem potoku pripravlja povečanje poslovnih prostorov. Dela se bodo pričela že letos, ko pa bodo končana, bo v tem obratu, ki sedaj zaposluje 50 ljudi, 30 novih delovnih mest.

Predstavitev nagrajencev OF

Priznanja so podelili 26. julija v Gradcu

Metliška občinska skupščina je s krajevno skupnostjo in družbenopolitičnimi organizacijami v Gradcu pripravila zadnjo soboto v juliju v kulturnem domu svečano sejo občinske skupščine, sveta krajevne skupnosti in gradaških družbenopolitičnih organizacij. Na seji so podelili deset priznanj OF in državna priznanja. Za letošnje leto so dobili priznanja OF naslednji občani:

Jože Pašič, rojen 19. marca 1909, iz Sel pri Jugorju, upokojenec: V partizanske vrste je vstopil 1942. leta, po vojni pa ves čas deluje v družbenopolitičnih organizacijah in društvih. Je 30-odstotni vojni invalid.

Peter Badovinac starejši z Jugorja, rojen 5. maja 1909, upokojenec: v narodnoosvobodilnem boju je sodeloval od junija 1942, po osvoboditvi pa je sodeloval v vseh družbenopolitičnih organizacijah, bil dolga leta odbornik v skupščini, predsednik KO SZDL, predsednik ZB ter član raznih odborov in komisij.

Martin Matkovič, Geršiči 6, rojen 8. decembra 1925, kmet: med vojno je najprej delal kot terenec, kasneje pa je pristopil k partizanom. Od 1945 aktivno sodeluje v vseh organizacijah v krajevni skupnosti, bil pa je tudi dolga leta odbornik v občinski skupščini. S svojim delom je pripomogel k hitrejšemu napredku kraja in kmetijstva. Član ZK je od 1948.

Marija Ršte, Bereča vas, rojena 9. marca 1919, gospodinja: je zelo aktivna družbenopolitična delavka, med NOB pa je bila dobra terenka. Sodeluje pri vseh proslavah in je s svojim delom pripomogla, da so uspele vse akcije v KS Suhor.

Ignac Štupar, Metlika, rojen 19. julija 1891, upokojenec: ima velike zasluge za razmah in organizacijo gasilstva v metliški občini in izven nje. Je najstarejši gasilec, bil je več let predsednik občinske gasilske zveze. Sedaj je tajnik in blagajnik in častni predsednik občinske gasilske zveze.

Franc Kovačič, Gradac, rojen leta 1908, upokojenec: član ZK izpred II. svetovne vojne in spomeničar. Tudi po vojni je bil ves čas odličen borec pri gradnji socializma in je aktivno delal v raznih društvih in organizacijah.

Ivan Žele, Metlika, rojen 31. decembra 1924, predmetni učitelj: sedaj ravnatelj metliške osnovne šole. Posebno viden je njegov uspeh pri organizaciji šolstva, gradnji vrtca in pri reševanju mnogih nalog. Sodeloval je v NOB, član ZK je od 1947.

Martin Molek, rojen 15. aprila 1927, uslužbenec: udeleženec NOB, član ZK od 1944. Po vojni je nadaljeval aktivistično delo na vseh področjih, predvsem pri organizaciji mladine. Je aktiven družbenopolitični delavec in član raznih komisij in odborov pri OK ZK in SZDL.

Franc Nemanič, Božakovo, rojen 1898, upokojenec: bil je borec za severno mejo, med drugo svetovno vojno pa je deloval kot aktivist. Po vojni je deloval kot družbenopolitični delavec, še vedno pa je delaven v svoji krajevni skupnosti.

Priznanje sta dobila še Kmetijska zadruga in Rudi Dim, ki bi moral priznanje dobiti že lani.

7 DRŽAVNIH PRIZNANJ

Na slavnostni seji metliške občinske skupščine, imeli so jo 26. julija v Gradcu, so podelili tudi državna priznanja, ki jih podeljuje predsednik republike. Ivan Butala in Jože Sendere sta bila odlikovana z redom za vojaške zasluge s srebrnimi meči, Zvonko Žugelj, Jože Cajnar in Vladimir Petric z medaljo za vojaške vrline, Anica Molek in Minka Črnugelj pa z redom republike z bronastim vencem.

NOVO KOPALIŠČE

Pred kratkim je na Primostku semiška Iskra zelo lepo uredila kopališče, ki ima tudi bazen za najmlajše. Na novo kopališče prihaja kar precej turistov in domačinov, če pa bi bila cesta bolje urejena, bi bilo kopalcev lahko še več.

BORCI GREDO NA IZLET

Občinski odbor ZZB NOV Metlika organizira za svoje člane zanimiv in poučen izlet po Kočevski. Borci si bodo ogledali Kočevje in Ribnico, oba muzeja, grad Turjak in Urh nad Ljubljano. Ko se bodo vračali v Metliko, se bodo ustavili na Muljavi, ob izviru Krke in na Žužemberškem gradu.

Cena za izlet je 90 din, v ceni pa so vračunane vstopnine za muzeja in prevoz. Na Kočevsko bodo borci odšli 10. avgusta.

DENARJA JE MALO

V letošnjem letu bo 13 krajevnih skupnosti z okoli 60 vasmi razpolagalo s približno 400.000 dinarji. 200.000 dinarjev je namenjenih za delo krajevnih skupnosti iz občinskega proračuna, druga polovica pa je iz krajevnega samoprispevka. Sredstva so vsekakor majhna, in če bodo hoteli z njimi kaj narediti, bodo morali vaščani podpreti akcije z denarjem, delom in materialom, kar se je dogajalo v preteklosti že pogostokrat. Največje zlo, ki tare domala prebivalce vseh vasi, so neurejene ceste in poti, kanalizacija, vodovod in prešibak električni tok.

T. G.

Sprehod po Metliki

VESELICE NA TEKOČEM TRAKU – Vsako soboto in nedeljo so po okoliških vaseh veselice, ki jih prirejajo gasilska društva. Čeprav se ljudje pritožujejo nad draginjo v trgovinah, so veselice dobro obiskane in do pečenke, ki jo sekajo po sto dinarjev, stežka pridete, čeprav spečejo po več deset jancev in odojčkov.

ZA KRAJEVNI PRAZNIK – 26. julija, ko praznuje Gradac svoj krajevni praznik, so izročili namenu avtomatsko telefonsko centralo, kakršna je še v Metliki in na Suhorju. Sodobna avtomatska telefonska centrala je za prebivalce Gradca velika pridobitev.

ČUDNI MEŠČANI – Kot kaže, so nekateri ljudje res čudni: ko so redne kinopredstave, je obisk zelo slab, zdaj, ko predstav ni, se ljudje pritožujejo, češ kako radi bi si ogledali film, pa kino predstav ni.

„KAMP BREZA" – Obiskovalci, ki zaidejo v Metliko, velikokrat sprašujejo po kampu Breza, vendar malokdo od domačinov ve, da se tako imenuje prostor na metliškem kopališču, kjer je dovoljeno postaviti platnene strehe, ki jih letos sicer ne manjka.

NEZANIMIVA SEZONA? – Kaže, da se med turistično sezono ne bo dogajalo nič novega, presenetljivega in zanimivega. Če bo vreme, se bodo kot zmeraj ljudje namakali v Kolpi, sobotne večere pa preživeli plesaje na Veselici, v hotelu ali na kopališču. Ob nedeljah bo kje kakšna veselica, to pa bo tudi vse!

metliški tednik

V smrt z odprtimi očmi

Pred 34 leti je padlo prvih 10 krških žrtev — Usoda Petra Jernejca

Med prvimi desetimi krškimi borci, ki so jih 29. julija 1941 zaradi izdaje ujeli nemški policisti v Rorah pri Krškem in jih naslednji dan v Dobravi pri Brežicah ustrelili, je bil tudi Peter Jernejc. Jernejc je bil najstarejši član krške oborožene skupine, pa vendar bi bil šele letos star 70 let.

V knjigi Padli so v ognju revolucije — izdala jo je ZB NOV občine Krško leta 1971 — piše o Jernejcu naslednje:

„Peter Jernejc se je rodil 23. septembra 1905 v Sinči vasi pri Velikovcu na Koroškem, kjer je bil njegov oče nekaj časa v službi pri Južni železnici. Družina se je kmalu vrnila v Ljubljano, kjer je Peter obiskoval osnovno in srednjo šolo. Zrelostni izpit je opravil na klasični gimnaziji leta 1924 in se nato oktobra 1924 vpisal na gozdarsko fakulteto v Zagrebu.

Iz ohranjenih spričeval in drugih dokumentov je razvidno, da se je sicer bolj zanimal za literaturo oz. za vprašanja umetnosti. Za študij gozdarstva se je odločil bolj iz zdravstvenih razlogov kot iz nagnjenja, ker je bolehal za tuberkulozo in so mu svetovali gozdarski poklic. Po končanem 7. semestru je 13. februarja 1928 opravil prvi gozdarski diplomski izpit. Nato je moral zaradi tuberkuloze študij prekiniti in se je daljši čas zdravil na Golniku. Po okrevanju je živel nekaj let z družino v Ljubljani. Zaposlil se je v uredništvu Slovenca. Idejno je bil v času urednikovanja pri Slovencu blizu mladim intelektualcem iz kroga krščanskega socializma, s katerimi je bil verjetno tudi osebno povezan. Iz ohranjenih zapiskov je razvidno, da je spremljal literarno delo Edvarda Kocbeka, Franceta Vodnika, Tineta Debeljaka, pa tudi literarni prvenci mladega Miška Kranjca mu niso bili neznani. Razen sodobne literarne ustvarjalnosti pri Slovencih je spremljal tudi edicije nemških, italijanskih in francoskih literarnih zgodovin in teorij, ki so izhajale v tridesetih letih.

Kljub temu da je zaposlitev v uredništvu Slovenca ustrezala njegovim nagnjenjem, se je spomladi 1935 odločil nadaljevati in končati študij gozdarstva. 11. marca 1935 se je vpisal v osmi semester, postal absolvent in od 1936 — 1939 opravljal posamezne izpite ter se pripravljal na diplomo. Politično se je v tem drugem obdobju študija v Zagrebu zaradi svojega demokratičnega in nacionalnega prepričanja približal ljudski fronti in preko nje tudi komunistični stranki. Ker je zaradi svoje politične dejavnosti postal policiji sumljiv, se je na koncu leta 1940 moral umakniti iz Zagreba. Zaposlil se je v Krškem, kjer je ostal tudi po nemški okupaciji. Tu se je seznanil in povezal s sekretarjem okrajnega komiteja KPS za Posavje Maksom Strmeckijem. Zaradi njune politične in intelektualne razgledanosti sta združevala okrog sebe mladince v Krškem, ki so v njiju kmalu videli in priznali razgledana organizatorja KPS. Ko se je po okupaciji moral zaradi svoje daljše politične in organizacijske dejavnosti komunizma osumljeni Maks Strmecki umakniti iz Krškega v Ljubljano, je nadaljeval politično delo s krškimi mladinci Peter Jernejc. Tako je že prve tedne po zasedbi nastala v Krškem borbena skupina mladincev za upor proti okupatorju.

29. julija 1941 je bila skupina desetih članov skupaj z Jernejcem zaradi izdaje ujeta v gozdu Rore nad Krškim in v zgodnjih jutranjih urah 30. julija 1941 ustreljena v Dobravi pri Brežicah. Peter Jernejc in člani skupine so padli kot prve žrtve nacizma v Sloveniji. Jeseni 1945 so ob prekopu njihovih posmrtnih ostankov na pokopališče v Krško opazili, da si Peter Jernejc ob streljanju ni dovolil zavezati oči."

Ob otvoritvi osnovne šole v Krškem 1971 je bilo pri šoli odkrito tudi spominsko stebrišče s portreti vseh članov te skupine. Portrete v obliki plaket je po fotografijah izdelal akademski kipar in medaljer Vladimir Štoviček.

SLAVKO SMERDEL

Suhokrajinski drobiž

V SOBOTO DOPOLDNE JE SILOVIT NALIV napravil veliko škode na komunalnih cestah in krajevnih poteh, prizanesel pa tudi ni vrtovom in njivam, pa tudi ne stavbam. Najhujše je bilo v vasi Gradenc in okoli Žužemberka.

NA PLEŠIVICI NAD ŠMIHELOM PRI ŽUŽEMBERKU so 12. julija slavili veliko vaško zmago. Uradno so odprli ventile pri velikem rezervoarju nad vasjo, ki ima lovno streho z nad 400 m2 površine. V gospodinjstvih odslej ne nosijo več vode iz vodnjakov, pač pa si jo natočijo pri pipah. Tudi kopalnice si že urejajo, nekateri pa imajo tudi že samonapajalnike v hlevih.

KRAJANI IZ ŠMIHELA PRI ŽUŽEMBERKU in tamkajšnjih vasi so dobili 12. julija telefon, tako jim odslej ne bo treba več teči v Žužemberk po zdravnika ali živinozdravnika, pač pa bodo lahko kar iz Šmihela telefonirali. Telefon bodo lahko uporabljali tudi za medkrajevne pogovore.

Slovenska narodna noša in tista lepa koroška, „Slovenska mat' me je rodila . . ." sta gotovo najlepša spomina, ki bosta spremljala Mary Ann (desno) na dolgi poti domov in še dolgo potem.

Slovenska mat' me je rodila

Z mnogimi izseljenci iz Amerike sta letos prileteli v domovino staršev in starih staršev tudi Mary Ann in njena hčerka Lean Rose

Z mnogimi izseljenci iz Amerike, ki so letos prišli na obisk v svojo domovino, je prišla 1. julija tudi Mary Ann Samuelson s svojo hčerko Lean Rose.

Mary Ann je hči slovenskih staršev. Njena mati Marija Šetina iz Prečne je odšla v Ameriko 1923. leta. Tam si je med Slovenci, ki jim domovina ni mogla dati kruha in so si ga šli zato iskat v obljubljeno deželo, našla moža. Naselila se je v mestu Oglesby. Čeprav daleč od domovine in svojega rojstnega kraja, ni nikoli pozabila Slovenije. Domači kraj je obiskala potem še dvakrat, nazadnje pred sedmimi leti.

„Vedno mi je pripovedovala o lepoti svoje domovine. Nazadnje, ko je bila že bolehna, si je močno želela, da bi obiskala Slovenijo tudi jaz," pripoveduje Mary Ann. „Preden sem prišla v Jugoslavijo, sem poznala le nekaj vaših besed. Sedaj pa razumem že skoraj vse."

Mary Ann se je že mlada preselila v skoro 200 kilometrov oddaljeni Freeport, se tam zaposlila in si ustvarila družino. Mož je Šved in v kraju, kjer živi, so Slovenci zelo redki. Tako lahko razumemo, zakaj je že nekaterim iz naslednje generacije naših izseljencev postala slovenska beseda tuja. Kljub temu se kaj hitro sporazumemo. Svoje skromno znanje materinega jezika je v teh nekaj tednih bivanja pri nas močno izpopolnila, in če se zgodi, da ne more najti prave besede, si pomaga z že preizkušeno metodo gibov rok. In pogovor z njo je vse prej kot dolgočasen.

Kakšni so njeni prvi vtisi ob srečanju s Slovenijo in rojstnim krajem njenih staršev? „Vse je čudovito, pokrajina, ljudje, hrana . . . Res sem presenečena nad vsem, kar sem videla. Videla pa sem kar veliko." Pravi, da se počuti na Dolenjskem kot doma. Posebno so ji všeč Toplice, pa tudi Otočec je čudovit.

Svoje kratko bivanje pri nas — domov se bo vrnila ob koncu meseca — skuša čimbolj izkoristiti. „Bila sem pri sorodnikih v Mariboru, v Ljubljani in na Gorenjskem (nikakor se ne more dovolj načuditi Bledu) pa v Italiji in Avstriji. Obiskala sem rojstno hišo vašega predsednika in spominski dom v Kumrovcu in poslala eno izmed razglednic s portretom Tita s pozdravi županu mesta Freeport. Bila sem v vaši prestolnici Beogradu in pri znancih v Kragujevcu, kjer sem si ogledala spomenik talcem." Še in še bi lahko naštevali. Rada bi spoznala tudi Dubrovnik. „Pa drugič," je odločno dodala.

Posebno ji je všeč dolenjska domačnost in gostoljubnost. „Hrana je zares odlična. Veste, tudi sama kdaj pa kdaj še skuham kranjsko juho ali obaro. Tega sem se naučila od matere. Sicer pa Američani ne damo dosti na hrano, za nas je nejpomembnejše, da je čim hitreje pripravljena."

Ob koncu je ponovila: „Slovenija mi je zares zelo všeč, še posebno rojstni kraj mojih star . Vesela sem, da vas vidim srečne, in si iskreno želim, da bi bilo tako tudi v prihodnje." Ni pozabila izkoristiti priložnosti, da se tudi po tej poti zahvali vsem, ki so ji napravili bivanje pri nas še lepše. „God by!"

IGOR VIZJAK

Na likof je prišla še strela

Lojzetu Vintarju s Podzavrha upepelilo dve leti staro gospodarsko poslopje

„Ob sleherno zrno sem," je nemočno tožil kmet Lojze Vintar iz Podzavrha, ko je zrl v svoj komaj dve leti star kombinirani hlev, ki so ga minulo soboto nemilo lizali plameni.

Nekaj čez tretjo uro popoldne so zmlatili, mlatiči so se še nekaj časa zadržali na malici kot je navada. Čez čas je okrog hriba zagrmelo, bilo je nekaj kapelj in . . . tisti najbližji, ki so že krenili domov, so zagledali plamene na ostrešju, kjer so pred tem mlatili . . .

Gospodarja Vintarja je tokrat rdeči petelin presenetil že drugič. Prvič je bilo 6. januarja leta 1952, ko je ogenj preskočil iz štedilnika. Ker je družina spala, so se komaj rešili.

Ob tokratnem požaru se je lepo pokazalo, kaj zmore gasilska desetina, če je na mestu. Zabukovški gasilci so z malo Tomosovo brizgalno domala že izpraznili bližnji vodnjak, na pomoč so jim prihiteli še sevniški gasilci z avtomobilsko cisterno in kombijem. Domačini in gasilci so pred tem že rešili živino in nekaj malenkosti, žita in drugega ni bilo mogoče rešiti.

Strele so na tem delu Kozjanskega letos še posebno pogostne in domačini so ujm, kot je ogenj, že vajeni. Pred nekako 14 dnevi je treščilo v zidanico v bližini. Pazili so, da ne bi škropili zidovja in plošče, da je ne bi še bolj poškodovali. Leta 1944 so okupatorji požgali bližnjo Mrzlo planino.

A. ŽELEZNIK

Sosedje so tolažili obupano gospodinjo. (Foto: Železnik)

KAKŠNA PODGORJANSKA CESTA?

Od Šutne do meje brežiške občine je samo še 700 metrov ceste, Cerklje pa so oddaljene tri kilometre. Povezava med obema krajema je slaba, zato si prebivalci gorjanskih in podgorjanskih vasi želijo, da bi tudi na tej cesti kmalu dobili asfalt. Šele potem lahko računajo na avtobusno progo po desnem bregu Krke. Sedaj morajo ljudje pešačiti do avtobusne postaje. Najbolj oddaljeni, to so prebivalci Planine, imajo do avtobusa dobre tri ure hoda.

Iztrebljanje „zla"

Nelikvidnost narašča. Izviri so vedno isti — in znani: nepokrite naložbe, usmerjanje kratkoročnih sredstev v dolgoročno prodajo, prehudi apetiti v splošni in skupni porabi (kar siromaši gospodarstvo), ob vsem tem pa še trmasto vztrajanje, da je rešitev proizvodnja na zalogo, ne pa podreditev cen stvarni kupni moči . . .

Po mnenju dr. Berislava Šeferja, podpredsednika ZIS, je nelikvidnost zgolj „ena od sedmih glav zmaja", ki kraljuje in straši v našem gospodarstvu in ki bi ga radi v sedanji akciji zaustavili in onemogočili na njegovem vztrajnem pohodu. Zdaj, ko izravnavamo račune družbenoekonomske resolucije 75 in dejanskega stanja, bi morali, kar je dr. Šefer v intervjuju za VUS še posebej poudaril, pogledati, kaj je z uvozom in izvozom.

Uvoz se je nekako umiril in velja osrednja pozornost izvozu. Nasproti gospodarsko razvitejšim državam je Jugoslavija v zunanjetrgovinski menjavi v podrejenem položaju. Ta neenakopravnost se med drugim kaže v temle podatku: medtem ko odštejemo za uvoz blaga iz neke države 5 dolarjev, lahko v tej državi prodamo le za 1 dolar svojih izdelkov. To pa še ni najhuje, saj je enako neugodno razmerje tudi v menjavi z državami, katerih inflacijska stopnja je bila dolgo enaka naši in s katerimi naša država tradicionalno dobro trguje.

Dosedanji predpisi so pretežno kaznovali prodajalce, ki so blago vročali kupcem brez denarja. „Mislim, da to ni pravično," pravi dr. Šefer, „saj je treba ost prav tako obrniti proti tistemu, ki kupuje brez denarja. Zvezni skupščini bomo predlagali zakon, ki se bo na to nanašal." Odgovornost se bo morala povečati. Sklepi predsedstva ZKJ so prav zdaj najbolj aktualni. Po besedah podpredsednika ZIS je zdaj čas za tak sistem odnosov v družbi, ko ne sme biti več vprašanje, kdo naj spoštuje predpise in zakone. To je dolžan vsakdo, ne glede na njegov položaj in mesto v družbi.

ZAPRTA PROGA

Jutranji vlak iz Grosupljega, ki se v Ortneku oskrbuje z vodo, je običajno tako dolg, da med jemanjem vode zapre cesto. Prav takrat se ljudje vozijo z avtom v službo in po opravkih. Vlak jim zapre včasih po kar za 15 do 20 minut, zaradi česar so vozniki avtov nejevoljni.

Zadevo bi namreč lahko zelo preprosto rešili. V Ortneku sta dve mesti za oskrbovanje lokomotiv z vodo. Če bi strojevodja zapeljal le 20 m naprej, do drugega oskrbovalnega mesta, potem vagoni ne bi zapirali ceste, prehod bi bil prost in nejevolje ne bi bilo.

To rešitev je večkrat predlagal tudi načelnik postaje v Ortneku, vendar doslej njegovih predlogov ni nihče upošteval. Zadeva z vodo in zaporo ceste bi se dala rešiti, le nekoliko dobre volje bi bilo treba. Če bomo drug drugemu le nagajali, potem ne bo med nami takega zadovoljstva, kot bi bilo lahko.

Kaj bo z vami, vitke smreke, ko mi smrt zatisne veke?

Z Janezom sva vedrila pod Malnarjevim čebelnjakom v Izvirku in drobila orehe iz malhe, ko naju je zmotil Malharjev Korl in povabil tja čez potok v hišo z izgovorom:

„Dež bo! Je Dolenc hlače spustil!" Proti Stični se je nebo svetilo.

Posedli smo v kuhinjo za mizo. Malnarica je postavila na mizo grozdni mošt in z jajcem premazan rumeno zapečen kruh z debelo rezino prekajene slanine. Modrovali smo. Vino je lezlo v glavo. Od spodaj je prihajalo enakomerno klopotanje mlinskega kamna, ki ga je gnalo vodno kolo.

Šest mlinov je bilo v dolini Stiškega potoka. Vsaka hiša ob potoku je imela tudi „maln". Sedaj klepetata, kot pravi Malnarjeva Ana, samo še dva: pri Malnarčku v Potoku in pri njih — pri Malnarju v Izvirku, kjer se dolina konča.

Malnarjev Korl je pošten mlinar. Dovolj dela ima, pa čeprav je iz Stične sem gor debelo uro hoda. Zanj bi kar resnično veljal zbadljivi pregovor, da klobuk poštenega mlinarja še jetičnega ozdravi.

„Ajdo meljem! Je letos masa, masa dost gor imela. Ja, ajda je lepotica, pa tudi občutljiva je tako. Ne mraza in ne suhe vročine ne prenese. V petih tednih mora biti iz kašče v kaščo," razlaga Malnar in polni kozarce z iskrečim moštom, žena Ana pa naju sili, naj prigrizneva.

Sedem otrok je povila Malnarjeva Ana. Dekleta, vsa štiri, so šla na asfalt za svoja ognjišča. Eden od sinov je prevzel zapuščino tam onkraj Višnje gore. Ta mlajšega je v Nemčiji ubila smreka. Samo Silvestra imata doma, pa je v mladosti prebolel meningitis in se ženil gotovo ne bo. Nobena mlada ne bo prišla k hiši.

Takrat, ko pa je Malnar jemal Ano, ki je bila za deklo onkraj Višnje gore, so v Potoku govorili, da je prišla na špeh in bel kruh. Marsikatera ji je takrat zavidala. Sedaj pa tudi, če bi bil ta mlajši, ki je bil tako dober kot kruh, še živ, ne bi nobena hotela k hiši. Vse gredo v službo v dolino ali za pestrno k inženirjevim.

Dan se je že davno prevesil, ko sva z Janezom odrinila v jesensko pršenje malo majava zaradi popitega mošta, ki je že dobival vinsko moč.

Težke megle so se vlekle izpod Viktorevne. Drevje v njenih robeh se je golilo. Stala je tam nad zaselkom večna, hladna, neprijazna na straži trem domačijam Izvirka. V njenih bregeh nič več ne kosijo otave. Prerasli so jo borovci in gabrovec. Rodu na Viktorjevni ni več. Le še ruševine domačije silijo iz trnja. Nad borovci se je rezko oglašal kragulj.

Ozrl sem se proti Izvirku. Nad Malnarjevo domačijo se je sukal dim. Spet sem bil v mislih pri Malnarjevi Ani. Sedem jih je povila in Silvester ne bo pripeljal mlade k hiši.

Vsa blatna in premočena sva z Janezom v Stični na začetku asfalta zavila v gostilno, da poplakneva mokroto. V kotu je iz glasbene skrinje hreščalo: Polje, kdo bo tebe ljubil . . .

MARJAN ŠTEMPIHAR

KRANJ GIS 25

OBIŠČITE GORENJSKI SEJEM v Kranju

XXV. jubilejni mednarodni

od 8. do 18. avgusta. Sejem je odprt od 9. do 19. ure.

Vsak večer zabavni program od 19. do 24. ure

KRANJ GIS 25

PAVLIHA antena

- POSEBNE IZDAJE ZA VSAKOGAR NEKAJ – ČEZ CELO POLETJE:
- ANTENA – TURISTIČNI KAŽIPOTI, obvezno poletno branje!
- ANTENA – LJUBEZENSKE ZGODBE, ki jih piše življenje!
- PAVLIHA – SUPERPIP, 64 strani križank, ugank in zabave!
- ANTENA – MORJE SMEHA, zbirka kratkih šal!
- PAVLIHA in ANTENA skrbita za razvedrilo tudi v vročih dneh!

SCHIEDEL — YU —
Kamin, dimnik št. 1
v Evropi
proizvaja in dobavlja

GRADNJA ŽALEC

POVEČANA PROIZVODNJA OMOGOČA ZA 12% NIŽJE PROIZVODNE CENE ZA

- okna
- omarice za PVC rolete
- notranja vrata
- zidne podboje

EDINSTVENE PREDNOSTI STAVBNEGA POHIŠTVA VAŠE JELOVICE

- kvalitetne surovine
- sušenje v avtomatskih komorah
- kvalitetni impregnacijski materiali in lepila
- dobro tesnenje
- pokrito enoročno okovje za vertikalno in horizontalno odpiranje
- kontrola in testiranje na lastni ALCO napravi
- zaščitna embalaža

PRIJATELJU – ŠIROKO ODPRTA
NEPOKLICANEMU – ČVRSTO ZAPRTA
OKNA IN VRATA – JELOVICA

JELOVICA

POSLOVALNICA – ŠKOFJA LOKA, KIDRIČEVA 58

---

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

PROSTA DELOVNA MESTA

K OMISIJA ZA VOLITVE IN IMENOVANJA
OBČINSKE SKUPŠČINE ČRNOMELJ

razpisuje prosto delovno mesto

RAVNATELJA POKLICNE KOVINARSKE ŠOLE,
organizacijske enote CSŠ Črnomelj

Pogoj: učitelj srednje šole s 5 leti pedagoške prakse.

Svet delovne skupnosti uprave občinske skupščine Črnomelj razpisuje prosta delovna mesta:

1. Referenta za borčevske zadeve, srednja izobrazba.
2. Referenta za odmero prispevka za starostno zavarovanje kmetov in davka od stavb, srednja šolska izobrazba,
3. Referenta za splošne zadeve in strojepisje, srednja šolska izobrazba,
4. Vodjo glavne pisarne in sekretarja predsednika Občinske skupščine, srednja šolska izobrazba,
5. Geometra, srednja šolska izobrazba,
6. Socialnega delavca, višja šola za socialne delavce,
7. Administratorja, administrativna šola
8. Pripravnik s srednjo, višjo in visoko izobrazbo.

Stanovanja po dogovoru.
Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev je poslati naslovu v roku 15 dni po objavi.

OBVESTILO

Davčna uprava skupščine Črnomelj daje na podlagi 39. člena zakona o starostnem zavarovanju kmetov (Uradni list SRS št. 13/72) in 2. člena odloka o ureditvi zadev s področja starostnega zavarovanja kmetov (SDL št. 15/72) naslednje

OBVESTILO
O ODMERI PRISPEVKA ZA STAROSTNO ZAVAROVANJE KMETOV

Zavezance prispevka za starostno zavarovanje kmetov obveščamo, da se lahko seznanijo z odmerjenim prispevkom za leto 1975 na pristojnih krajevnih uradih v času od 11. 8. 1975 do 25. 8. 1975.
Za območje matičnega urada Črnomelj in naselja Griblje, Cerkvišče, Dragoši bo seznam razgrnjen pri davčni upravi vsak delavnik.
Vsa pojasnila v zvezi z odmero in možnostjo vložite zahtevka za znižanje odmerjenega prispevka dobite na krajevnih uradih in pri tuk. davčni upravi.

Davčna uprava
ObS Črnomelj

DOLENJSKI LIST
68001 Novo mesto, p. p. 33, ☎ (068)21-227

Edina revija za Slovence po svetu, njihov stalen most z domovino je revija

RODNA GRUDA

Naročite jo tudi svojim sorodnikom v tujini!

---

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

ŠTIPENDIJE!

IZVRŠNI ODBOR SKUPNE KOMISIJE PODPISNIC SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O ŠTIPENDIRANJU UČENCEV IN ŠTUDENTOV OBČINE RIBNICA

razpisuje

ŠTIPENDIJE IZ ZDRUŽENIH SREDSTEV ZA ŠOLSKO LETO 1975/76.

Na razpis se lahko prijavijo učenci in študenti s stalnim bivališčem v občini Ribnica.
Pravico do štipendije iz združenih sredstev imajo učenci in študenti, ki v njihovih družinah dohodek na člana ne presega zneska 3.100.– din za učence, oziroma 3.300.– din za študente. Ta cenzus je za 600.– din nižji za tiste, ki se vozijo na relacijah do 20 km.
Prijavi za štipendijo na obrazcu DZS 1,65,– „prošnja za štipendijo", ki jo je treba natančno izpolniti in ki je ni treba kolkovati, je potrebno priložiti:

- potrdilo šole o vpisu;
- overjen prepis ali fotokopijo zadnjega šolskega spričevala;
- potrdilo o premoženjskem stanju;
- potrdilo o dohodkih staršev za leto 1974;

Prošnje je treba oddati Skupščini občine Ribnica najkasneje do 31. avgusta 1975.

ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE
DOLENJSKI LIST
NOVO MESTO

objavlja
prosto delovno mesto

MONTAŽERJA

v ofset grafični pripravi

POGOJ: opravljena poklicna šola grafične stroke ali šola za oblikovanje
– Prednost imajo kandidati s prakso.
Predvideno je 3-mesečno poskusno delo, razen po posebnem dogovoru za montažerja z uspešno daljšo prakso.

PRIJAVE pošljite do 10. avgusta 1975 na naslov: ČZP DOLENJSKI LIST, p.p. 33 – 68001 Novo mesto

---

PROSTO DELOVNO MESTO!

Osnovna šola
Dolenjske Toplice

razpisuje prosto delovno mesto

HIŠNIKA – KURJAČA.

Nastop delovnega mesta 1. septembra 1975

LICITACIJA!

INDUSTRIJA TERMIČNIH APARATOV, ŽIČNIH TKANIN IN PLASTIKE RIBNICA

objavlja

JAVNO PRODAJO

osnovnih sredstev z ustno licitacijo dne 25. 8. 1975 ob 8. uri v prostorih uprave, Ribnica, Šeškova 17 za naslednje vozilo:

KOMBI IMV

Vozilo je v voznem stanju, registrirano in zavarovano.
Pred licitacijo morajo zasebniki vplačati 10-odstotno varščino od začetne izklicne cene 40.000 din, predstavniki organizacij združenega dela pa predložiti ustrezna pooblastila in bariran ček.
Rok in način plačila bo določen s pogodbo.
O prodaji se lahko podrobneje informirate po tel. 87–144.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 7. avgusta – Kajetan
Petek, 8. avgusta – Dominik
Sobota, 9. avgusta – Roman
Nedelja, 10. avgusta – Lovrenc
Ponedeljek, 11. avgusta – Klara
Torek, 12. avgusta – Hilarija
Sreda, 13. avgusta – Liljana
Četrtek, 14. avgusta – Anastazija

LUNINE MENE

14. avgusta ob 3.23 uri – prvi krajec

KINO

BRESTANICA: 9. in 10. 8. angleška barvna grozljivka Kri iz Sarkofaga.

BREŽICE: 8. in 9. 8. angleški barvni film Sled vodi v Soho. 10. in 11. 8. ameriški barvni film 7 mašča-vanj za 7 dolarjev. 12. in 13. 8. jugoslovanski barvni film Potovanje na mesto nesreče.

ČRNOMELJ: 8. 8. italijanski film Boccaccio – Dekameron. 10. 8. makedonski film Trader Horn. 13. 8. francoski barvni film Ljubice.

KOSTANJEVICA: 9. 8. francoski barvni film Seks – shop. 10. 8. ameriški barvni film Francoska veza. 13. 8. ameriški barvni film Kralj, dama.

KRŠKO: 9. in 10. 8. ameriški film Plavi agent s črnim čevljem. 13. 8. italijansko-francoski film Prva spokojna noč.

MIRNA: 9. in 10. 8. film Let mrtve ptice.

NOVO MESTO, KINO KRKA: Od 8. do 10. 8. ameriško-angleški barvni film Američan Graffiti. 11. in 12. 8. ameriški film Vrnitev v Batan. 13. in 14. 8. ameriški barvni film Slamnati psi.

RIBNICA: 9. in 10. 8. ameriški barvni film Konjeniki.

TREBNJE: 9. in 10. 8. italijanski barvni kavbojski film Teksas Dsho.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

FRIZERSKO vajenko sprejmem. Davorin Novak, brivec–frizer, Trebnje.

IŠČEMO žensko za varstvo otrok. Nudimo stanovanje, hrano, plačo in drugo po dogovoru. Nastop 1. oktobra. Ivan Vidmar, Šukljetova 25, Novo mesto.

FRIZERSKO vajenko sprejmem. Slavka Južnič, Irča vas 66 a, Novo mesto.

V SLUŽBO sprejmem mlado dekle, ki ima veselje do dela v kuhinji. Stanovanje in hrana v hiši, plača dobra, ostalo po dogovoru. Gostilna Ivan Rekar, Kranj, Zasavska 13.

ZA INOZEMSKO DRUŽINO v Ljubljani iščem pridno in značajno kmečko dekle, ki bi se zaposlila v gospodinjstvu. Začetek dela konec avgusta. Odlična plača z ugodnostmi. Prijave z navedbo vseh podatkov o sebi pošljite na naslov: Turk, Trg OF 14, Ljubljana.

PRIJAZNA družina v Ljubljani zaposli preprosto dekle z deželo. Želo dobra plača in možnost nadaljnjega šolanja. Ponudbe pod „AVGUST" na oglasni oddelek.

FRIZERSKO vajenko sprejme Česalni salon Ivanka Papac, Cesta prvih borcev 21, Brežice.

PARKET PLASTIKA Vinko Novak Novo mesto sprejme v uk vajenca. Učna doba je dve leti.

V REDNO ZAPOSLITEV sprejmem za montažo rolet po možnosti dva kvalificirana mizarja ali delavca kovinske stroke in dva delavca za priučitev. Roletarstvo Ljubljana, Titova 180, telefon 53-984.

STANOVANJA

ODDAM stanovanje v Trebnjem, velikost po želji. Pogoj: predplačilo. Ciril Stušek, Goliev trg 10, Trebnje.

ODDAM sobo v Novem mestu. Naslov v upravi lista (1917/75).

PRODAM

PRODAM dve breji kravi s četrtim teletom. Milan Drenik, Bršlin 29, Novo mesto.

PRODAM odličnega psa čuvaja. Naslov v upravi lista (1915/75).

PRODAM elektromotor 5,5 KS in 60 m kabla. Franc Vidmar, Šentjošt 17, Stopiče.

PRODAM kamnit mlin za sadje na motorni pogon. Anton Golob, Sela pri Šentjerneju 3, Šentjernej.

ZARADI selitve prodam posamezne kose pohištva. Zobec, Novo mesto, Trdinova 10.

PRODAM nov gumi voz 13, 14 in 15 colski. Tome, Lavrica 14, 61291 Škofljica.

KIRCHNER LEIPZIG skobelni stroj poravnalnik in debelinski, prodam. Alojz Gorišek, Dobe 24, Kostanjevica na Krki.

PRODAM hladilnik Himo, štedilnik Gorenje na drva, električni štedilnik, peč na olje in komodo. Škufca, Šentjernej 45.

PRODAM mlatilnico z reto in tresali in malo slamoreznico, vse v dobrem stanju. Naslov v upravi lista (1912/75).

UGODNO prodam kombiniran štedilnik, peč na olje in dvojno pomivalno korito. Naslov v upravi lista (1914/75).

PRODAM spalnico. Alojz Kavšek, gimnazija, Novo mesto.

PRODAM skoraj novo žetveno napravo za BCS še pod garancijo in diesel motor Kondor po delih. Tone Grivec, Globodol št. 2, 68216 Mirna peč.

ZELO POCENI prodam kuhinjsko mizo in stole. Naslov v upravi lista (1926/75).

PRODAM brejo kravo, staro sedem let. Rozalija Hočevar, Grmovlje 1, Škocjan.

PRODAM enoosno prikolico za traktor kipper. Naslov v upravi lista (1938/75).

PRODAM dobro ohranjeno dnevno sobo. Naslov: Danica Fux, Metlika, Mestni trg 1.

Motorna vozila

PRODAM ČZ 250 motokros, letnik 1973. Ogled vsak dan. Jože Rebzelj, Dol. Prekopa 11, Kostanjevica na Krki.

PRODAM fiat 750, letnik 1974. Janez Turnšek, Gradišče 2, Dol. Toplice.

PRODAM ferguson 35 KM. Naslov v upravi lista (1937/75).

PRODAM Zastavo 750, letnik 1972. Ivan Unetič, Gorica 19, 68273 Leskovec.

PRODAM osebni avto R 10, letnik 1966. Cena 15.000 din, možnost plačila s čekom. Turk, Podgrad 1, Stopiče.

POCENI prodam fiat 750, letnik 1969. Marija Požgaj, Kosova 4, Novo mesto.

ZASTAVO 1300, letnik 1969 v voznem stanju, motor 20000 po generalni prodam tudi po delih. Ponudbe: Drago Kump, Kot 35, 68333 Semič.

PRODAM škodo 1000 MB, letnik 1968, prevoženih 82.000 km. Cena 7.000 din. Naslov v upravi lista (1911/75).

PRODAM motor za opel rekord 1700 ccm. Ivo Kotar, Brod 55, telefon 21–148 ali 21–777.

PRODAM škodo 1000 MB. Cena 7.000 din. Ogled vsak dan. Naslov v upravi lista (1916/75).

KUPIM

KUPIM rabljene šolske knjige za 1. letnik ekonomske srednje šole. Naslov v upravi lista (1885/75).

KUPIM ŠKODO (od letnika 1970 dalje), zaporožca ali moskvič 412 na kredit, lahko tudi karambolirano. Vrednost naj znaša okoli 10.000 din. Takoj plačam 3.000 din, ostalo pa vsak mesec po 2.500 din. Na koncu plačam kot obresti še 2.000 din. Marjan Gorenc, Hrušice 14, 68297 Šentjanž.

KUPIM parcelo ali staro poslopje. V poštev pride posredna bližina Brežic, Cateža ali Krška vas. Konudbe na telefon (061) 53-984 in 20-487 ali Roletarstvo, Titova 180, Ljubljana.

POSEST

PRODAM parcelo, primerno za vinograd in vinogradniško hišico v izmeri 28 arov v k.o. Anovec. Cena po dogovoru. Vprašajte pri Junkar, Videm 3, Raka.

PRODAM vinograd v Harinji vasi. Možen dostop z avtomobilom. Franc Božič, Šmihel 48, Novo mesto.

PRODAM hišo z garažo pri avtobusni postaji. Voda in elektrika v hiši. Terezija Netahly, Vihre 8, Leskovec pri Krškem.

PRODAM veliko hišo, dograjeno do podstrehe, uporabno za gostinstvo ali kakršnokoli obrt, blizu železniške postaje in ob glavni cesti. Naslov v upravi lista (1918/75).

PRODAM vinograd v Piroškem vrhu pri Gadovi peči. Naslov v upravi lista (1921/75).

PRODAM hišo v Rosalnicah, zgrajeno do prve faze, in opeko. Jovo Dragišič, Dragišiči 9, 47284 Kašt.

PRODAM vinograd z zidanico v Srednjem Grčevju. Zarabec, Češnjice 7, Otočec.

PRODAM manjše posestvo oziroma manjše parcele in stanovanjsko hišo v vasi Vrh pri Ljubnu 12. Licitacija bo 24. avgusta 1975 ob 9. uri. Naslov v upravi lista (1941/75).

PRODAM visokopritlično hišo – tretja faza, v tlorisni izmeri 7x8. Štepec Matija, Trebnje, Stari trg 41. Ogled vsak dan od 15. ure dalje.

RAZNO

DNE 3. avgusta sem na kopališču Podzemelj izgubila žensko ročno uro Darwil. Prosim najditelja, če mi jo vrne. Marjanca Božič, Milana Majcna 2, Novo mesto.

NUJNO potrebujem inštruktorja za popravni izpit iz matematike. Naslov v upravi lista (1878/75).

DNE 27. julija 1975 je bila najdena ženska zapestnica na cesti med Dol. Toplicami in Stražo. Dobi se na Drski. Silvo Balant, Irča vas 19, Novo mesto.

GOSTILNO oddam v najem s 1. septembrom. Interesenti naj se zglase v popoldanskem času. Alojz Bukovec, gostilna pri kolodvoru, Semič, 68333 Semič.

INTELEKTUALEC–VDOVEC, 50/180, želi spoznati ženo do 40 let z lastnim stanovanjem na Dolenjskem, čedne zunanjosti, predvsem dobro gospodinjo. Ponudbe pod šifro „DOLENJSKA".

POROČNI PRSTANI! – Poroka – spomin nanjo naj bo lep in trajen! Zato izberite sodoben poročni prstan pri zlatarju v Ljubljani, Gosposka 5 (poleg univerze). – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

PREKLICI

PETER RADOVAN, Gor. Brezovica 10, Šentjernej, prepovedujem vožnjo in pašo živine po mojem travniku v Hrastovcah. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

BRANKO PIRC, Ljubljanska 14, opozarjam Fanči Pirc in Vika Kos, Črmošnjice 8, da prenehata z delom v hiši in uporabljati material, ki sem ga nabavil jaz, ker sem še vedno solastnik, sicer bom sodno postopal.

DARKO PEČAVER, Hrast 19, Suhor, prepovedujem vsako nadaljnjo gradnjo Ivanu Pečaverju ter preganjanje kokoši po moji parceli, dokler ne bo vse uradno prepisano. Če tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

MARTIN ŽURA, Trška gora 46, Otočec, preklicujem neresnične besede o Mari Robek iz Langarjeve doline, pošta Otočec ob Krki, in se ji zahvaljujem, da je odstopila od tožbe.

MARJAN PARKELJ, Mirna peč 37, prepovedujem vsako vožnjo in pašo po mojem travniku v Malenski vasi pri Povšetovem mlinu. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

OBVESTILA

GASILSKO DRUŠTVO HMELJČIČ, prireja 10. avgusta vrtno veselico pri Hrastarju na Selah pri Karteljevem. Dovoz možen z avtoceste.

ČESTITKE

ANI ERŠTE iz Grčevja za 70. rojstni dan vse lepo želijo Nežka, Mimi in Anica.

ZAHVALE

ANTON CVETKOVIČ iz Žužemberka se iskreno zahvaljuje dr. Andreju Banagi, dr. Janezu Kramarju, sestram in strežnemu osebju splošne bolnice Novo mesto, oddelek septike, za uspešno opravljeno operacijo in vso nego.

Ob tragični smrti sina in brata

JOŽETA REŠETIČA
iz Grobelj pri Šentjerneju

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, gasilskemu društvu Grobelje in vsem ostalim za podarjene vence in cvetje.

Žalujoči: mama, sestre Pepca, Ančka in Tončka z družinama, Tone in France

---

Ob boleči izgubi našega moža, očeta, brata in strica

JURIJA FUGINA
iz Hrasta pri Vinici

se lepo zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem in sosedom za nesebično pomoč, za podarjene vence in cvetje, najlepša hvala delovnemu kolektivu BELT Črnomelj za humano pomoč, podarjene vence in organizacijo pogreba, kakor tudi za poslovilne besede, medicinski sestri Marici Hudelja, delovnemu kolektivu Novoteks Vinica, POS Črnomelj, župniku za opravljeni obred ter vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena Ana, otroci Jure, Slavica, Franci in Anica ter sestri Anica, Marica in brat France z družinami

Hrast, Ljubljana, Vinica, Ogulin

V SPOMIN

2. avgusta je minilo leto dni, odkar nas je zapustil

FRANCE ZAKRAJŠEK
iz Sevnice,

toda v mislih je še vedno med nami. Spominjamo se ga vsi, ki smo ga imeli radi, predvsem neutolažljiva žena. Sosedi Požunovi ter vsem, ki ste ga spremili na zadnji poti, še enkrat hvala.

Žena Angela, vnukinja Elica z družino, hčerka Angela ter vnuki Miri, Bredi in Toni z družinami

Sevnica, ZR Nemčija, Avstrija

V SPOMIN

5. avgusta je minilo 5 let, odkar nas je mnogo prezgodaj za vedno zapustil naš ljubljeni mož in oče

MIHA JERMAN
iz Otočca 88

Ohranili te bomo v trajnem spominu in te nikoli pozabili. Vsem tistim, ki se ga kakorkoli spominjate, najlepša hvala

Žalujoča: žena in otroci

ZAHVALA

Ob tragični izgubi našega dragega in nepozabnega moža, očeta, starega očeta in tasta

JANEZA MEDLETA
iz Gubčeve 25, Novo mesto

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Hvala tudi godbenikom in pevcem za žalostinke, predvsem pa zdravniškemu osebju nevrološkega oddelka novomeške bolnice za vso nego in pomoč ter duhovščini za opravljeni obred.

Žalujoči: žena, hčerka z možem, sinova z družinama in drugo sorodstvo

---

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega zlatega sinka

MARJANČKA HODNIKA

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste z nami sočustvovali. Lepa hvala sosedom, ki so nam lajšali bolečino v najtežjih urah. Vsem sorodnikom, otrokom in vsem, ki so ga spremili k mnogo prerano mu grobku, mu zasuli grobek s cvetjem, kaplanu za poslovilne besede, družini Stojanovič ter Jožici iz Avstrije, tovarni Iskra ter vsem drugim darovalcem cvetja in vencev najlepša hvala.

Neutolažljiva: očka in mamica

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi našega dragega moža, ata, starega ata, brata in strica

JOŽETA ZUPANČIČA
Spančkovega ata
iz Šentjurja pri Mirni peči

se najlepše zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, mu podarili vence in cvetje ter nam izrekli sožalje, pokojnika pa v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi strežnemu in zdravniškemu osebju interne bolnice Novo mesto, Petrolu, Pionirju, Iskri in hotelu Metropol ter župniku za opravljeni obred. Vsem skupaj še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: Žena Rozalija, sinova Jože in Štefan z družinama, sin Ciril, hčerka Marica ter drugo sorodstvo

---

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame, sestre in tete

KATARINE BARTOLJ
roj. Vrviščar
iz Irče vasi pri Novem mestu

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, sosedom in sovaščanom za pomoč v najtežjih trenutkih, za podarjene vence in cvetje, ter vsem, ki so pokojnico spremili na njeni zadnji poti. Najlepša hvala vsem zdravnikom zdravstvenega doma Novo mesto, ki so bolnico obiskovali na domu in ji lajšali bolečine ter zdravstvenemu osebju kirurškega oddelka bolnice v Novem mestu za zdravljenje. Hvala podjetjem TOZD lesni obrat Pionir Novo mesto, Knjigotisk Novo mesto, sindikalni podružnici Kremen Novo mesto in TGP Metlika, ki so darovali vence. Iskrena hvala tudi župniku iz Šmihela za poslovilni obred in tolažilne besede. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: sin Franci z družino, hčerka Stanka z družino in drugo sorodstvo

---

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega moža, očeta in starega očeta

PETRA FINKA
iz Dragovanje vasi

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste ga spremili na zadnji poti, darovali cvetje in vence in nam izrekli sožalje ter nam pomagali v tem težkem trenutku. Hvala tudi župniku za opravljeni obred. Iskrena hvala vsem.

Žalujoči: žena Marija, sinova Janko in Polde z družino

Dragovanja vas, Ljubljana

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primc, Jože Splichal (urednik priloge P), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Oblikovalec priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Franc Bukovinsky.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100–620–107–32000–009–8–9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975 – Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100-601-10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon: (068) 21-22? Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00 in 24.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

PETEK, 8. AVGUSTA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani – Dragan Lukić: Bomba v skodelici kave – III. 9.20 Godala v ritmu. 9.30 Jugoslovanska narodna glasba. 10.15 Po Talijinih poteh. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Mihaela Černe: Posvetovanje o uporabi plastičnih mas v kmetijstvu. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 16.50 Človek in zdravje. 18.05 Ogledalo našega časa. 18.15 Zvočni signali. 19.40 Minute z ansamblom Vilija Petriča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop-pops 20. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Jazz pred polnočjo.

SOBOTA, 9. AVGUSTA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 9.25 Naš Plesni orkester ima besedo. 10.15 Sedem dni na radiu. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Gustav Matis: Novejši pogledi na zatiranje kaparja. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 S knjižnega trga. 17.20 Gremo v kino. 18.05 Listi iz albuma lahke glasbe. 19.40 Minute z ansamblom Franca Puharja. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Radijski radar. 21.00 Za prijetno razvedrilo. 21.30 Oddaja za naše izseljence. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 10. AVGUSTA: 8.07 Radijska igra za otroke. 8.43 Skladbe za mladino. 9.05 Se pomnite, tovariši . . . 10.05 Koncert iz naših krajev. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.20 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 16.00 Zabavna radijska igra. 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Skupni program JRT. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 11. AVGUSTA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 9.20 Glasbena pravljica. 9.40 Orkestri in zabavni zbori. 10.15 Nekaj za ljubitelje ansambelske in solistične glasbe. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – Nada Rihtaršič: Poraba in promet krompirja v Sloveniji. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Poletni kulturni vodnik. 17.20 Koncert po željah poslušalcev. 19.40 Minute s triom Avgusta Stanka. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Če bi globus zaigral. 20.30 Operni koncert. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 12. AVGUSTA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani – Dragan Lukić: Bomba v skodelici kave – IV. 9.20 Pojo mali vokalni ansambli. 9.50 Znane melodije, znani orkestri. 10.15 Promenadni koncert. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – dr. Miloš Kus: Uspehi v boju proti krompirjevim virozam. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 Popoldne za mladi svet. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtiljak". 18.05 V torek nasvidenje! 18.35 Lahke note. 19.40 Minute z ansamblom Mojmira Sepeta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 Radijska igra: Srečanje. 21.19 Zvočne kaskade. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 13. AVGUSTA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Počitniški pozdravi. 9.35 Z našimi simfoniki v svetu lahke glasbe. 10.15 Urednikov dnevnik. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Jože Spanring: Poročilo z drugega svetovnega simpozija o pšenici iz Zagreba. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Loto–vrtiljak". 17.20 Iz repertoarja Komornega zbora RTV Ljubljana. 18.25 Predstavljamo vam . . . 19.40 Minute z ansambli Tomaža Domicelja, Milana Feržana in Francija Puharja. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 21.45 Igrajo veliki zabavni orkestri. 22.20 S festivalov jazza. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 14. AVGUSTA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani – Dragan Lukić: Bomba v skodelici kave – V. 9.20 Iz glasbenih šol. 9.50 Pesmice na potepu. 10.15 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – dr. Franc Habe: Organizacije prašičereje v nekaterih deželah. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.40 Med šolo, družino in delom. 15.45 „Vrtiljak". 17.20 Iz domačega opernega arhiva. 18.05 Revija orkestrov in solistov. 18.35 Produkcija kaset in gramofonskih plošč RTV Ljubljana. 19.40 Minute z Ljubljanskim jazz ansamblom. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 22.20 Naši umetniki muzicirajo. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

RADIO SEVNICA

NEDELJA, 10. AVGUSTA: – 10.30 reklame, oglasi in obvestila – 11.00 Otrokov prosti čas – 11.15 po domače – 11.30 naš razgovor (o KS Sevnica) – 12.00 za vsakogar nekaj – 12.30 poročila – 12.50 čestitke in pozdravi naših poslušalcev – 14.30 zaključek programa

SREDA, 13. AVGUSTA: – 16.00 poročila – 16.10 reklame, oglasi in obvestila – 16.30 po domače – 16.45 poklic naš vsakdanji (strojni ključavničar) – 17.05 disko klub brez imena – 17.35 predstavljamo vam . . . (kratko prozo sodobnih slovenskih avtorjev) – 18.00 zaključek programa

SOBOTA, 16. AVGUSTA: – 16.00 SOBOTNI VRTILJAK (napoved in pop glasba) – 16.15 pet minut za . . . – 16.20 EPP I. del – 16.30 poročila – 16.35 EPP II. del – 16.45 mini anketa – 17.00 zaključek SV in napoved sporeda za nedeljo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše dobre mame in stare mame

JOŽEFE LUZAR

iz Vel. Brusnic 15

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, kolektivu Kremen, IMV, Organizaciji ZB Brusnice za izrečena sožalja ter podarjene vence in cvetje, govorniku ZB za poslovilne besede. Najlepša hvala pevcem iz Brusnic. Prav tako se lepo zahvaljujemo župniku za opravljeni obred. Hvala vsem, ki ste se v tako velikem številu poslovili od nje in jo spremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči: mož Jože, sinova Franc in Martin z družinama, hčerka Marija z družino ter drugo sorodstvo

TELEVIZIJSKI SPORED

ČETRTEK, 7. AVGUSTA: 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bgd) – 18.05 Obzornik (Lj) – 18.15 Mozaik (Lj) – 18.20 Napoleon in ljubezen – barvna serija (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3–2–1 (Lj) – 20.00 J. Otčenašek: Nekoč je bila hiša (Lj) – 21.15 Kam in kako na oddih (Lj) – 21.25 Diagonale (Lj) – 21.55 TV dnevnik (Lj) – 22.10 Jazz na ekranu: Hans Koller free sound, barvna oddaja (Lj)

PETEK, 8. AVGUSTA: . . . Športno popoldne – 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bgd) 17.55 Obzornik (Lj) – 18.05 Morda vas zanima: Lado Leskovar (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Ansambel Jožeta Krežeta (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar (Lj) – 19.55 Cikcak (Lj) – 20.00 Najlepša ženska mojega življenja – celovečerni film (Lj) – 21.25 625 (Lj) – 21.45 TV dnevnik (Lj)

SOBOTA, 9. AVGUSTA: . . . Šport – 17.55 625 – ponovitev (Lj) – 18.15 Obzornik (Lj) – 18.25 Mozaik (Lj) – 18.30 Vsi za enega – barvna nadaljevanka Janošik (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar (Lj) – 19.55 3–2–1 (Lj) – 20.00 Velika sprememba – humoristična oddaja (Bgd) – 20.30 Zabava vas Josipa Lisac (Sa) – 21.20 Propagandna oddaja (Lj) – 21.25 TV dnevnik (Lj) – 21.40 Kojak – serijski barvni film (Lj)

NEDELJA, 10. AVGUSTA: 9.15 Poročila (Lj) – 9.20 R. M. du Gard: Thibaultovi – TV nadaljevanka (Lj) – 10.05 Otroška matineja: Vrančeve dogodivščine, Egipt za časa Tutankamona (Lj) – 11.10 Mozaik (Lj) – 11.15 Kmetijska oddaja TV Novi sad (Bg) – 12.00 Poročila (do 12.15) (Lj) – 15.35 Morda vas zanima – Lado Leskovar, ponovitev (Lj) – 16.10 Poročila (Lj) – 16.15 Balkansko atletsko prvenstvo – prenos iz Bukarešte (Lj) – 18.30 Gospodična Godall in divji šimpanzi – ameriški barvni film (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cik-cak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski gospodarski komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Ženske iz Djavoljih Merdevin (Lj) – 20.40 S kamero po svetu: 14 dni Tunisa (Lj) – 21.10 Risanka (Lj) – 21.15 Športni pregled (Zg) – 21.50 TV dnevnik (Lj)

PONEDELJEK, 11. AVGUSTA: 17.55 Obzornik (Lj) – 18.05 Drejček in trije marsovčki (Lj) – 18.35 Mozaik (Lj) – 18.40 Leta minevajo, čas teče, barvna oddaja (Lj) – 19.05 Odločamo (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cik-cak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Carlo Tuzzi: Vsako nedeljo popoldne – italijanska TV drama (Lj) – 21.35 Ne prezrite: Koprski muzej (Lj) – 22.00 Mozaik kratkega filma: Gotska picardija – barvni film (Lj) – 22.15 TV dnevnik (Lj)

TOREK, 12. AVGUSTA: 18.00 Obzornik (Lj) – 18.10 L. Suhodolčan: Naočnik in očalnik 3. del, Bolniška soba (Lj) – 18.40 Ikebana: Vodoravni slog (Lj) – 18.45 Mozaik (Lj) – 18.50 Biseri morja – serijski film (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cik-cak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Bolonjske izkušnje (Lj) – 20.50 Propagandna oddaja (Lj) – 20.55 J. Pašteka: Adam Šangala – II. del slovaške barvne nadaljevanke (Lj) – 21.55 TV dnevnik (Lj)

SREDA, 13. AVGUSTA: 18.00 Obzornik (Lj) – 18.10 Vrančeve dogodivščine (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Mladi za mlade (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cik-cak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Paznik za ovinkom – ameriški film (Lj) – 21.20 Gorenje novosti – propagandna oddaja (Lj) – 21.25 Miniature: Franc Novinc, barvna oddaja (Lj) – 21.40 TV dnevnik (Lj)

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 24. do 30. 7. 1975 so v novomeški porodnišnici rodile: Marija Kirn iz Gornje Prekope – Jakoba, Angela Hlade iz Puščave – Mojco, Nada Katarinčič iz Breznika – Darinko, Martina Arh iz Jelš – Ivana, Ana Repovž iz Koludarjev – Andreja, Ana Gazvoda iz Dolnje Težke vode – Slavka, Tončka Starihа iz Lokev – Aleša, Verica Sintič iz Oštrca – Bojana, Jožica Finc iz Pijavic – Bernardko, Marija Krštinc iz Hruševca – Carlija, Darinka Dimitrijevič iz Metlike – Aleksandro, Justina Namar iz Cerovca – Edvarda, Ružica Grašak iz Črnomlja – Gorana, Marija Pavačič iz Črnomlja – Marijo, Marija Perko iz Drenovca – Melito, Marija Gorec iz Breze – Tanjo, Milka Čulk iz Roj – Sabino, Viktorija Gabrijel iz Rodin – Bojana, Jožica Progar iz Mirne peči – Suzano, Anica Štukelj iz Mihelje vasi – Andreja, Anica Šaje iz Dolnje Straže – Andreja, Antonija Dvojmoč iz Kanižarice – Sebastjana, Marija Pezdirc z Otoka – Matejko, Vera Polimac iz Črnomlja – Boruta, Marinka Kotar iz Mokronoga – Marka, Justina Suša iz Brežic – Petra, Barbara Božič iz Jurovskega broda – deklico, Marija Štublar iz Lipovca – deklico, Barica Bahor iz Dragovanje vasi – deklico, Marija Puhek iz Dragatuša – dečka in Ljudmila Hrovatič iz Stranske vasi – dečka – ČESTITAMO!

Hvala za vašo kri, ki rešuje življenja!

Pretekli teden so darovali kri na novomeški transfuzijski postaji: Alojz Pavlin, Julijan Kirn, Marjan Foršek, Franc Zupančič, Martina Klevičar, Franc Penca, člani IMV Novo mesto; Jože Dežman, Alojz Sekula, člana Iskre Novo mesto; Franc Pavlin, Martin Lenart, Fanika Mrak, Ana Cesar, Miha Macedoni, Miha Jerman, Alojz Šiler, Janez Gornik in Vinko Manček, člani Krke – tovarne zdravil Novo mesto; Štefan Krevs, član Mercatorja Novo mesto; Alojz Plantan in Ivan Irt, člana Novomontaže Novo mesto; Janez Flajnik, delavec iz Metlike; Marija Kirn, članica Ele Novo mesto; Jože Dragman, Jože Lužar, Marjan Palčar, Anica Kocjan, Bogdan Mali, Avguštin Zore, Marija Verček, Jože Hudoklin, Rudi Zupanc, Jože Kocjančič, Pepca Macele, Simona Žmavc, Marija Pavlič, Jože Konček, Stane Parkelj, Franc Jakelj, Tatjana Lichtenthaler, Tončka Gorenc, Anton Potočnik, Ludvik Lužar, Martin Jenič, Janez Dular, Vinko Draginc, Stane Žagar, Anica Vovko, Antonija Hočevar, Cvetka Fink, Milan Stipič, Jože Kragelj, Andrija Budisavljević, Bojan Pureber, Jože Škufca, Alojz Foršek, Ivan Majerič, Martin Radež in Avgust Pogačnik, člani Novoteksa Novo mesto; Bogdan Adamič, član Skupščine občine Novo mesto; Ciril Hudoklin, član Splošne bolnice Novo mesto; Anton Košir, član Gozdnega obrata Straža; Alenka Krapež, Ljudmila Rustja in Vida Ban, članice GG Novo mesto; Franc Rauh, član Novotehne Novo mesto; Ivan Kopina, član Gorjancev Straža; Jože Kastelic, član Novolesa Straža; Marija Padovan, članica Občinskega odbora RK Novo mesto; Vojko Mihelj, Milan Menič, Radko Štefanič, Djoka Jeremič, Janko Žalec, Polona Žabkar, Jurij Pajk, Rudi Kos, Marjan Novoselc, Stane Klenovšek, Jože Krese, Sabina Sever in Nada Račič, brigadirji Mladinske delovne brigade Hinje; Albin Hrovat, Jože Colarič, Marjan Venta, Branka Mišjak, Marija Žagar, Marica Kastelic, Mato Zec, Franc Hrovat in Asim Sekula, člani Pionirja Novo mesto; Janez Štrbenc, član UJV Novo mesto; Marjana Zupančič, članica Krke – tovarne zdravil Novo mesto; Milka Kastelic, članica PTT Novo mesto.

labod labod labod labod

F. S. FINŽGAR 5

PREROKOVANA

„Zbogom!" je ponovila Franca in ga pogledala, ko je zvijala mokri robec. „Te bomo že prosili, ko bo treba."

„Nič – prosili," je hitel France in ni mogel ostati za njo. „Saj imam oči, da bom videl. Le zanesi se name."

„Poldne zvoni!" je rekla Franca, ko se je oglasil tanki glas zvona sv. Marjete, se ustavila, prekrižala in začela moliti.

„Pozna sem," je rekla po molitvi in pospešila korake.

France je obstal na mestu, držeč klobuk vrh toporišča, ker je bil postavil med molitvijo sekiro na tla. Gledal je za Franco in kar misliti ni mogel, da je to žena, da je mati šesterih otrok.

„Tole je pravzaprav vse, če ima človeka kdo zares rad na svetu. Če tega ni, čemu ti njive in hiša in gozd. Nerodno motovilo si in odveč sebi in vsem. – Oh, ko bi za mano kdo takole jokal, kot za Blažem joka Franca – o – sesekati se dam na kosce od Turkov in Srbov in Rusov in od vseh tovražnikov in v obraz bi se jim smejal."

Preden je Franca krenila navzdol proti domu, se je skrivaj ozrla nazaj.

„Moj Bog, kako me gleda," jo je spreletelo, ko ga je videla, da je stal golorok in močan sredi poti in nepremično zrl za njo. V njenem srcu se je hotelo dvigniti nekaj kakor lepi spomini, ki se jih vsa žalostna ni razveselila.

France pa je opazil njeno kretnjo in ji je bil hvaležen zanjo.

III

„Kaj ti je, France?" je sestra Lojza rahlo ogovorila gospodarja in obstala začudena pred podom. Snela je obramnice, da ji je zdrknil težek koš plaže, ki jo je bila natrgala v zelniku, na tla. S predpasnikom si je obrisala pot s čela, prijela ruto za vogle in si jo popravila in prevezala na glavi. Nato je stopila bliže, si uprla roke v bok in ga gledala.

France je klečal na tleh in razdiral gepelj. Odvijal je vijake, snel vratilno ploščo, jemal izpod nje zobčasto kolesje in ga natikal na staro vrv.

„Ali je pokvarjen?" ga je vprašala sestra vnovič, ko ji ni odgovoril.

„Zakaj?" je revsnil France med delom, nastavil iglico na železno zagozdo in bil nanjo s kladivom, da je letelo skozi ušesa.

„Potemtakem te res ne razumem."

Zagozda je zletela iz dolbine in padla Lojzi pred noge. Pobrala jo je in mu jo izročila.

„Zarjavela je," jo je ogledoval France.

Tedaj je prišla še dekla Jera iz hleva in se ustavila ob Lojzi. Na polnem molznjaku so kipele bele pene pomolzenega mleka.

„Čemu razdeva?" je sunila Lojzo s komolcem.

Lojza je skomignila z rameni.

France je dvignil gonilne droge, ki so bili napeljani skozi steno na pod, in jih nesel na voz. Počil je z dlanjo ob dlan, da si je otresel prah in prst, ki se mu je prijela rok.

„Jera, le brž scedi mleko in pridi pomagat, da naložimo mlatilnico."

„Kam jo boš vlekel? In sedaj pred mlačvijo?"

„Hodi!" ji je pokazal France z roko proti hiši.

Jera je odšla, a brundala in godla je vso pot, še v veži, kjer je točila v latvice. Lojza je šla za njo in jo pogovarjala: „Ne jezikaj mu. Saj je gospodar. In danes tako jezno gleda. Le nikar ga ne draži. Še klel bi. Čigav bi bil pa greh?"

Lojza je naglo postavljala latvice na polico v vrsto drugo k drugi in silila Jero, da sta šli za Francetom, ki je imel mlatilnico že pri vozu.

„Tam primita, je lažja. Na tem koncu bom sam."

Napele so se mu mišice na rokah, mlatilnica se je obesila čez lestve in se nagnila v voz.

„Držita," je zavpil in skočil na voz. Tamkaj je zgrabil za stroj in ga postavil med lestve tako naglo in s toliko silo, da se je Jeri zapletlo krilo in se je spotaknila ter padla. „Živina!" ga je zmerjala in se pobirala.

France je pa stal na vozu, velikan, in se smejal:

„Kakor smet si, Jera. S sapo bi te podrl."

„Mm," je pomolila Jera brado naprej in se mu popačila. „Saj vem, kam prepelješ. K Jančarju. Kar priženi se tja, ko si več tam kot doma. Mm –" se mu je še enkrat namrgodila in šla jezna v hišo. Franceta je očitek spekel, da je jezen planil z voza in iskal, kaj bi vrgel za njo.

„Hu –" je začel.

Lojza je stopila naglo k njemu.

„Nikar, France! Ali je ne poznaš?"

„Vidiš, Lojza, ti si sestra in imaš vendar nekaj pravice pri hiši, pa si tiho. Ta jezik me pa objeda, hu – !" Dvignil je kladivo, ko je pobiral orodje s tal, in ga zavihtel proti hiši, kjer pa Jere ni bilo več.

„Ne meni se! Saj je vendar prav, če pomagaš. Le pojdi in jim omlati, pa ne kolni!"

Lojza je šla kuhat večerjo, France je povezoval voz, Jera je pa godla in se znašala nad živino v hlevu, ko se ni mogla nad drugim.

„To so tuji ljudje," je razmišljal France, ki ga je Jerina beseda bolela. „Če imaš ženo, si za gospodarja pri hiši, če imaš deklo, si hlapec. In ko ji ni nič mar! Ona dobi svoje, če toča pobije ali kar koli; boli gospodarja, ne nje. In vendar: Nak, ne smeš. Še del usmiljenja ne smeš opravljati, če ni njej za voljo."

S klobukom na očeh je prišel hud večerjat; ko bi ne bilo Lojze, bi ne bilo ne besede in ne molitve ta večer.

Še svitalo se ni drugo jutro, ko je France že napregel in zapeljal mlatilnico in gepelj na Blaževo dvorišče. Nikogar ni klical. Konja je privezal v hlev, mu vrgel šop sena in se lotil dela. Že prej je imel vse ogledano, kam bo postavil. Tiho je odvezal vrv, tiho dvigal kos za kosom z voza. Ko je nastavil prvi kol, da ga zabije v tla in pritrdi vratilo, mu je dvignjena roka obstala, ni si upal udariti. Spomnil se je France in otrok.

„Zbudim jih."

Postal je, sekiro del na rame, z levico se oprl na pripravljeni kol in gledal na okna. Prav takrat pa se je za rdečimi zavesami v oknih posvetila luč. France je udaril po kolu. V tiho jutro so doneli udarci, po vasi so se oglašali petelini.

Ko je bil prvi kol zabit, se je odprlo okno.

„Dobro jutro, France! Preveč si priden!"

France se je ozrl proti oknu in videl za njim v mraku in slabi luči belo postavo, ki sta jo črtali dve črni progi, dve težki kiti.

„Bog daj, Franca. Ne vstajaj! Le poležite še eno uro. Dotlej ga postavim."

„Zaspalo se mi je. Koj pokličem še deklo."

Bela postava je izginila od okna, rdeča zavesa se je spet spustila čezenj in žarela v motnem siju.

France je nastavil drugi kol in zabijal.

Prav takrat se je od plota, ki je ograjal Jančarjevo dvorišče, odtrgala ženska postava in hitela po tesnem kolovozu v sencah leščevja in robide proti Maticu. Izpodrecano krilo je udarjalo na gola meča; preveliki, razhojeni škornjičniki so se izmikali z nog in votlo klokotali ob vsakem koraku. Ko je bila ženska dosti daleč, je začela polglasno mrmrati, dokler se ni blizu Maticeve hiše ustavila in se vsa zaripla od hoje in jeze obrnila nazaj po kolovozu proti Jančarju ter zapretila s pestjo: „Sram te bodi! Fuj, prešuštnica!"

Portret tega tedna

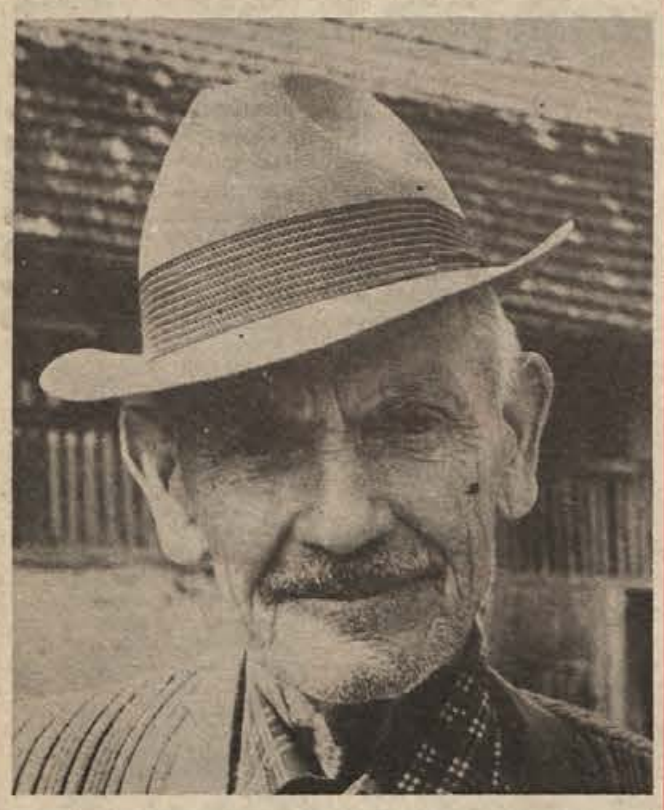

Ne kot „kokotov" rep

„Da bi bila leta križi? Kje pa! Sedeminsedemdeset jih imam, pa sem še vedno pri močeh. In lahko rečem, da sem se v življenju velikokrat srečal z bridkostmi. Toda nikoli nisem popustil, kajti živeti pomeni bojevati se, vsak dan premagovati ovire v sebi in v okolici. Če človek popusti, je z njim konec. Jaz že ne bom umrl kot „kokotov rep" (petelinji rep), ki se obrača tako, kot piha veter. Vedno sem vedel, po kateri poti moram iti. Prav zato sem se kot neizkušen mladenič bojeval za severno mejo z zavednimi slovenskimi fanti in generalom Maistrom. V prvi svetovni vojni sem doživel vse vojne strahote, v drugi pa sem bil terenec, aktivist. Kako rad bi takrat tolkel sovraga, toda delal sem to, kar so zahtevali od mene . . ."

Tako nekako se je predstavil Božakovčan Franc Nemanič, upokojenec in letošnji nagrajenec OF. Prvič sva se srečala letos 26. julija. Kot je pozneje sam rekel, je bil ta dan zanj velik praznik. Pražnje oblečen je odšel v Gradac, in ko so „občinski" prebrali med desetimi nagrajenci tudi njegovo ime, je s počasnimi koraki prišel do odra. Ves čas so ga pozdravljali znanci, in ko je prejel priznanje, so mu vsi v dvorani močno zaploskali.

„Bil sem presrečen in presenečen nad našimi ljudmi. Kako lepo so me sprejeli, kako dolgo ploskali. Veste, takrat sem komaj zadržal solze. Nekaj mi je govorilo, da se moram vsem zahvaliti, toda jezik me ni poslušal. Res, večjega veselja še nisem doživel in zato bom diplomo odnesel v mesto, da mi jo dajo v okvir . . ."

In nato mi je Franc še naprej govoril o svojem življenju, spominih. Rojen je bil v Ameriki in kot štiriletni fantič je prvič videl in se čudil velikosti morja – oče in mati sta namreč zapuščala obljubljeno „Indijo-Koromandijo". Kot sta rekla, je taka in še bogatejša dežela doma ob Kolpi, v hiši, v kateri že več kot 300 let dobro gospodarijo Nemaniči. Ko je France zrastel, je delal to, kar so delali njegov praded, ded in oče. Vstajal je zgodaj zjutraj in se z delom na zemlji boril za dom, družino, živino v stajah . . . In nato so prišla leta, ko je rožljalo orožje. Franc je nerad zapustil Božakovo, toda vedel je, kje ga čakajo. Po vojni je bilo podobno, le da so bile bitke drugačne. Zemlja, dom, aktivistično delo . . .

Ko sem zapuščal Nemaniče, mi je Franc potiho zaupal: „V vasi nismo složni. Če bi bili povezani kot v vojni, bi že zdavnaj imeli asfalt . . . Saj poznate zgodbo o očetu z desetimi sinovi. Vsakemu je dal palčko, ukazal, naj jo zlomijo, nato pa deset palčk zvezal v butaro. Tako butaro sedaj sestavljajo naše republike! Pri nas v vasi pa . . ."

Ko je metliška občinska konferenca SZDL podeljevala priznanja OF, je utemeljila priznanje za Nemaniča skopo: „Je eden od redkih še živečih borcev za severno mejo. Med drugo svetovno vojno je aktivno delal v NOB, predvsem na terenu kot aktivist. Po vojni je deloval na vseh družbenopolitičnih področjih. Tudi sedaj, ko je bolehen, se udeležuje vseh akcij v KS Božakovo." Samo toliko. Za nekatere, ki poznajo Maistrovega vojaka, je bilo še to preveč. Franca tako in tako hvali delo.

JANEZ PEZELJ

O kapitanu, ki je začel plovbo na Temenici

31-letni Lojze Povše, poveljnik čezoceanske ladje Tropical Plywood, je prve „navigacijske korake" naredil kot deček pri očetovem mlinu v Dolnjem Podborštu pri Mirni peči

Kadar Temenica prestopi bregove, imajo tudi v mirnopeški dolini veliko lužo. Voda se razlije po travnikih, v Dolnjem Podborštu pa seže do vhodnih stopnic v Povšetov mlin. Poplav so se ljudje navadili.

Kdo ve, ali bi bil najstarejši sin tega mlinarja, Povšetov Lojze, kdaj mornar, ko bi Temenica tudi po najhujšem deževju ostala v strugi. Zdaj namreč pravijo: „Lahko je bilo njemu postati pomorščak, ko pa je imel ‚morje' pred nosom." In še: ko je bilo Lojzetu štiri, pet let, je že zagazil do kolen v vodo in spuščal papirnate ladjice . . .

Čeprav se Lojze, ki mu je zdaj 31 let in že štirinajst mesecev nosi poveljniško uniformo trgovske čezoceanske ladje, takim zgodbicam zdaj lahko iz srca nasmeji, je vendarle res, da se je za poklic in življenje pomorščaka odločil s štirinajstim letom, ko je v mirnopeški osnovni šoli dobil spričevalo o uspešno končanem osmem razredu.

S pravim morjem se je srečal kot odraščajoči kratkohlačnik, ko je kot dijak srednje pomorske šole v Piranu zlezel na potniško ladjo „Istra" in opravil prvo prakso. Delal je administrativne stvari, v roke pa je moral vzeti tudi vedro in krtačo. To zanj ni bilo nič novega, saj si je življenje na ladijskem krovu tako nekako predstavljal. Predvsem pa ga tako življenje ni moglo odvrniti od tega, da bi ne vztrajal in se izšolal, kajti v njem je bila vse močnejša želja, zavoljo katere se je vpisal med pomorščake: čimveč doživeti, videti svet, tuje kraje, tuje običaje.

V dveletni obvezni kadetski dobi je spoznal, kakšno je pravzaprav pravo življenje na morju. Ker je bil šolan, je kajpak dobil tudi odgovornost: vsak dan je bil štiri ure navigator, prav toliko časa pa je opravljal druga dela.

Lojze Povše: „na kopnem" pred rojstno hišo v Dolnjem Podborštu.

Prvo službo je dobil še kot kadet na „Ljubljani". To je bila ladja, ki so jo kurili s premogom. Ponudila se mu je priložnost, da bi šel z „Ljubljano" tudi na zadnjo pot, pa si je zlomil nogo in pristal v bolnišnici. „Ljubljana" je bila hkrati tudi zadnja „njegova" ladja na premog.

Končal je še višjo pomorsko šolo in napredovanja so bila hitra: drugi oficir, prvi oficir, poveljnik (ali kapitan). Plul je na enajstih ladjah, vse pa so bile ali pod jugoslovansko ali liberijsko zastavo. Na ladji „Tropical Plywood" je bil tri leta: pol te dobe kot prvi oficir, pol kot poveljnik. Zadnjič je posadki te ladje poveljeval, ko je „Tropical Plywood" plul, otovorjen s starim železjem, iz Severne Amerike v Bangladeš. To je bilo do poletja, ko je šel na dopust – k družini v Zagorje, po štirinajstih mesecih neprekinjenega dela.

Lojze Povše je z ladjami premeril svet po dolgem in počez. Plovbe okrog sveta je vajen kot n.pr. Ljubljančan krožne trolejbusne vožnje po mestu. In vendar so ladje, na katerih je plul, največkrat vrgle sidro ob zahodnoafriški obali – v pristaniščih Zaira in Slonokoščene obale. „Zdi se mi, da sem v Afriki že skoraj bolj doma kot v rojstnem Podborštu ali v Zagorju," se je pošalil, ko mi je ondan pripovedoval o svojih doživetjih.

Zanimalo me je, kako se sporazumeva s posadkami. „Obvladam angleščino, španščino in italijanščino. Na Tropical Plywoodu izrekam povelja v angleščini in delno v španščini. V druščini, kjer smo ljudje osmih do enajstih narodnosti, je najboljši način, da uporabljaš en jezik, največ dva."

Bo Lojze Povše še dolgo stal na poveljniških mostovih in ukazoval ladjam, kam morajo pluti? „Takole je s tem: nekoč bom seveda moral razmisliti o svoji zadnji plovbi. Že zaradi družine, doma, ki ju morem zdaj obiskati največkrat šele po dolgih mesecih, nemalokrat po enem letu in še čez. Kdaj bo to, ne razmišljam. Morja se nisem naveličal, življenja pomorščaka še tudi ne (ni udobja, pa vendar) in tudi zaslužek, ki ga imam, ni kar tako."

I. ZORAN

V nedeljo, 3. avgusta, se je nasmehnila sreča športnemu ribiču Francu Sotlerju iz Dobove. V Savi je ujel 25 kg težkega in 154 cm dolgega soma. Boj z živaljo je trajal le pičlih 5 minut. Na sliki sta srečni ribič (levo) in Slavko Rozman, ki mu je pomagal velikana spraviti na suho. (Foto: Oskar Gerjevič)

„Jesenski" kosmatinec

Pravijo, da so ribiški doživljaji resnični takrat, ko se dogodek konča „nesrečno". Na to temo je tudi več šaljivih slik, baje manjka samo še posnetek ribe, ki bi imela v gobcu – ustno harmoniko! . . .

Neki dan predlanskega konca avgusta je bil sončen in ko sem ob reki Ribnici na Zamalnu luskal klena, zaslišim v nekaj deset metrov oddaljenem smrekovem gozdu šumenje. Mislil sem, da je srna ali logar; šumenje se je oddaljevalo. Ko sem pospravil torbo, sem malo manj kot sto metrov stran v obvodni travi na nasprotni strani reke zagledal nekaj rjavega. Mislil sem, da kdo lovi ribe in sem se počasi približeval; tedaj se je rjava gmota dvignila. 'Velik medved' je šel proti meni. Čez vodo si ni upal, ker so se mu mehka tla udirala. Pustil sem pribor in klena ter jo ucvrl v nasprotno smer. Ustavil sem se med brezami in opazil, da medved stoji in me opazuje. Nato je zavil pred Zalužjem v gozd. Sam sem se vrnil in nadaljeval z lovom.

Čez nekaj dni sem dogodek povedal lovcu Valentinu Nigerlu iz Zadolja in zvedel, da je bil to star medved, ki je stalni gost jesenskih njiv. Kasneje je gotovo istega medveda srečal tudi sosedov deček, ki je šel v Dane po mleko. Kajpak je ob pogledu na kosmatinca izpustil kanglico, žvenketa pa se je ustrašil tudi medved in oba sta zbežala.

SLAVKO FELICIJAN

Kdo je streljal na medveda?

Je medveda hudo ranil razjarjeni kmet, kakšen divji lovec ali vojak?

Zelo se je ustrašil 40-letni Andrej Novak iz Čateža pri Strugah v kočevski občini, ko je 17. julija med nabiranjem gob nad domačo vasjo „našel" medveda. Andrej se je ustrašil in zbežal, medtem ko medved ni mogel bežati, ker je bil – kot se je kasneje izkazalo – hudo ranjen v hrbtenico.

Gobar Andrej Novak je o svoji „najdbi" obvestil struške lovce. Starešinstvo lovske družine se je takoj zbralo na posvet in sklenilo, da je treba hudo ranjenega medveda z milostnim strelom rešiti muk.

Stružanska lovca Franc Pelc, ki je najstarejši član lovske družine Struge, in Jože Gregorič sta povedala, da bi podrobnosti o koncu tega medveda vedela najbolje lovca Anton Pugelj in Jože Križman, ki je poslal hudo ranjenemu medvedu milostni strel. Vendar teh dveh nismo dobili doma, zato se moramo zanesti na nepopolne podatke lovcev Pelca in Gregoriča ter miličnikov.

Zastreljeni in nato odstreljeni medved je tehtal okoli 100 kg. Mrtvega so odrli, da so rešili njegovo kožo oziroma trofejo.

Na struških poljih, posebno še okoli vasi Tisovec, delajo medvedi veliko škode. Kmetom so osmukali skoraj ves oves in ječmen, ko bo dozorela koruza, pa pričakujejo, da se bodo kosmatinci spravili še nanjo. Zaradi velike škode so kmetje zelo jezni na medvede in tudi na lovce.

Kdo je zastrelil tega medveda, se še ne ve. Miličniki trdijo, da so storilcu na sledi. Domači lovci pa pravijo, da je bil lahko to kakšen tuj divji lovec ali kakšen jezen domači kmet, lahko pa tudi kdo izmed vojakov, ki so imeli tiste dni tam okoli vaje.

Domači kmetje pravijo, da se zdaj okoli njihove vasi klatijo še štirje medvedi in še naprej povzročajo škodo . . .

J. PRIMC

7 milijonov sprejemnikov

Zadnjega januarja letos so v Sloveniji našteli 518.467 radijskih in 344.677 televizijskih sprejemnikov. Iz teh podatkov lahko izračunamo, da ima radio povprečno že vsak tretji Slovenec oziroma že vsaka slovenska družina, televizor pa vsak peti prebivalec naše republike ali že vsaka druga slovenska družina.

V Jugoslaviji je bilo istega dne 3,975.828 radijskih in 2,742.368 televizijskih sprejemnikov, kar tudi pomeni, da igra radio povprečno že vsakemu šestemu Jugoslovanu, lastnik televizorja pa je že vsak sedmi do osmi prebivalec države. Največ sprejemnikov med republikami ima Srbija: 1,495.239 radijskih in 1,056.208 televizijskih.

Srbija je prva tudi po številu zapečatenih sprejemnikov. 31. januarja letos so imeli v tej republiki zapečatenih 267.025 radijskih in 88.247 televizijskih sprejemnikov.

KMETOVALCI NA SEJEM V RIED

TOZD za kooperacijo pri sevniškem kmetijskem kombinatu pripravlja 31. avgusta obisk kmetovalcev sevniške občine na največjem evropskem kmetijskem sejmu v Ried. Poudarek letošnje razstave v tem prijetnem avstrijskem mestecu bo na živinoreji. Avtobus bo na razstavo odpeljal zadnjega avgusta že ob tretji uri zjutraj. Koristni izlet bo trajal dva dneva, vsi stroški pa znašajo 450 dinarjev po osebi, vse ostalo bo za udeležence primaknil TOZD za kooperacijo. Ker je v avtobusu le 45 sedežev, kaže pohiteti s prijavami. Rok za prijave z veljavnim osebnim potnim listom je en teden. Po ogledu sejma si nameravajo na Avstrijskem ogledati tudi nekaj usmerjenih kmetij.

TROJČKI IZ SADINJE VASI – Krava Sivka je imela pet telitev doslej, trojčke je zaplodil Bob, sivorjavi bik ljubljanskega kmetijskega zavoda. (Foto: Darja Kodre)

Krava „povila" trojčke

Redek primer se je dogodil Štuparjevim iz Sadinje vasi

Sreča v hlevu je sreča za kmečko hišo. Domačija Antona Štuparja iz Sadinje vasi pri Žužemberku je te dni obiskala takorekoč trikratno. Sivka je „povila" trojčke. Pri kravah je to redek primer; na območju suhokrajinske osemenjevalne proge, kjer umetno oplodijo kakih 1.700 plemenic na leto, se je v 18 letih to zgodilo prvič.

Ko se izteče približno 280 dni od osemenitve, postane lastnik krave nemiren, če ni poroda od nikoder. Pri Štuparjevih teleta pravzaprav niso ravno pričakovali, morda čez dva, tri dni. Toda žival jih je presenetila. Ko so v nedeljo stopili v hlev, je Sivka že oblizovala telička. Komaj so se dobro poveselili tako lahkega poroda, že je prišel na svet drugi, kasneje pa še tretji. Tehtnica je pokazala 24, 26 in 23 kilogramov skupaj torej 73. V govedoreji velja, da ima plod krave eno dvajsetino materine teže; če bi bilo tako tudi v tem primeru, bi morala tehtati krava skoraj devet centov. V resnici pa je polovico lažja.

TURIZEM NA REPIŠKI NAČIN

– Trenutek, nisem domačin, pa me zanima . . .

– Sto metrov naprej in na desni stoji hotel: dobili boste jesti, piti in tudi prenočevali boste lahko. Postelja je 90 dinarjev. V restavraciji pa si, svetujem vam, naročite pol litrčka črnega, kar vas bo veljalo 15 dinarjev, imajo pa tudi odlične žabje krake, pohane seveda, za porcijo bo treba odšteti 25 dinarjev, kar ni pretirano, za solato 6 dinarjev . . .

– Ne, veste, nisva se razumela, jaz . . .

– Aha, že vem. Nasproti stoji takšna domača gostilna, čez cesto, z domačimi klobasami, zeljem, žganci in tako dalje. Tudi prostori so urejeni v domačem slogu, natakarji pa strežejo v narodnih nošah. Zanimivo. Nikarte pa si, lepo vas prosim, naročiti belega, sicer vam bo drugi dan razneslo glavo. Veste, da, ravno včeraj . . .

– Oprostite, toda še vedno se ne razumeva . . .

– Da, da, sem pa res tepec. Tepec in pol. Bar je na hribčku. Ta teden se, oprostite, slači Suzy. Neka češka trapa, je pa babnica in pol. Konsumacija je, če vas seveda zanima, 60 dinarjev, sedemdecilitrska buteljka ritoznojčana pa velja reci in piši 90 dinarjev. Toda splača se videti, če ne drugega Suzy. Pleše natančno devet minut, z bičem, in ko se sleče, je kaj videti. Verjemite mi. Narod dobesedno ponori. Kako, da vam nisem tega že preje svetoval? Sem pa res teleban, kajne?

– Oprostite, toda nisva se razumela . . .

– Če bi bili radi sami in v miru? Nič lažjega. Ob reki je gostilna Repič. Ribe, glasba in tišina. Samo dva kilometra naprej po tej cesti in petdeset metrov po makadamu in ste tam.

– Dovolite, toda rad bi zvedel, kod se gre v muzej.

– V muzej? Da je v našem mestu muzej? Prvič slišim.

TONI GAŠPERIČ